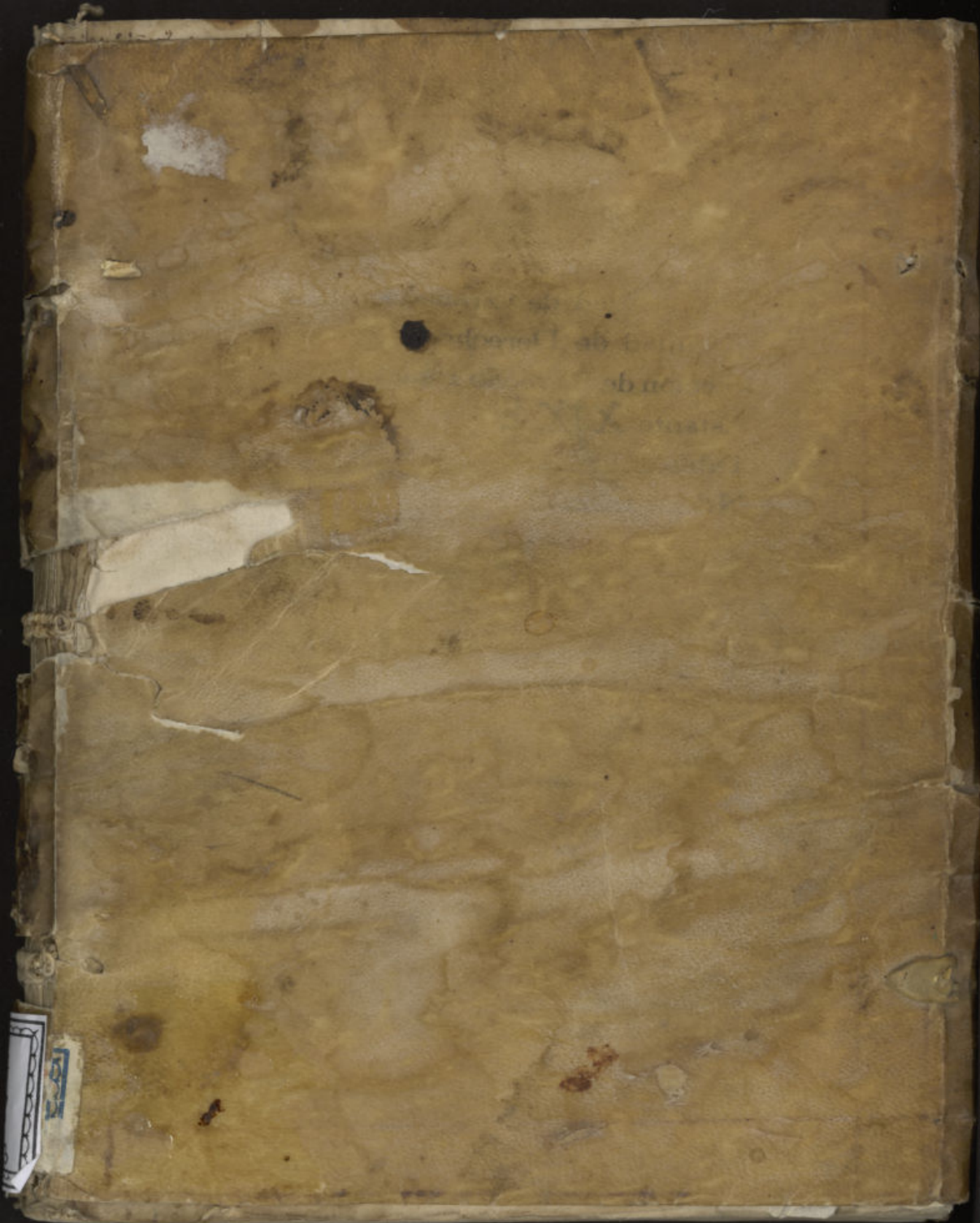

A

18

423

36° 3.17

Universidad de Granada

Facultad de Derecho

Sección de Derecho Penal

Estante XIX B

Tabla

N.º 14

... e agri colens pccat
... qd fe ... adm ... ue ...
... bil agnus di ...
... p ... e ... p ...

vola de pennis selictor

176

... otio est
... dore
... or-ore
... cedos
... uorum

103688816

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA	
Sala:	A
Estante:	18
Numero:	423

03688816

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA

Sala:

A

Estante:

18

Numero:

423

Derecho penal

Universidad de Granada
Facultad de Derecho

Sección de

Estante

19 B

Tabla

1

242(40)

N.º

24

Vela

79.
TRACTATUS

R. 8826

De pœnis delictorum.

QUEM SALMANTICÆ

auditoribus suis dictabat Licentiatuſ Don Ioannes

Vela & Acuña diui Bartholomæi collega &

cathedræ Voluminis publico ſtipendio

praefectus.

AD D. FRANCISCUM GASCA

Salazar

Salmanticenſis Academiæ Cancellarium Regiſque conſiliarium &c.

PRIMA EDITIO.

Anno,

1596.

Cum Priuilegio.

SALMANTICÆ.

Excudebat Didacus à Cuffio.

Expenniſ Martini Perez Bibliopolæ.

y no lo podays vender ni vendays vos ni otra persona alguna, hasta que el dicho libro este en la forma susodicha sopena de caer e yncurrir en las penas contenidas, en la dicha pragmática y leyes de nuestros Reynos, que sobre ello disponen y mandamos que durate el dicho tiempo persona alguna sin vuestra licencia no le pueda ymprimir ni vender sopena q̄ el que lo ymprimiere y vendiere, aya perdido y pierda qualesquier libros moldes y aparejos, que del tuuiere y mas yncorra en pena de cinquenta mil maravedis, por cada vez que lo contrario hiziere, de la qual dicha pena sea la tercia parte para la nuestra Camara y la otra tercia parte, para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para el que lo denunciare, y mandamos a los del nuestro consejo presidente e oydores de las nuestras audiencias, Alcaldes y alguaziles de la nuestra casa y Corte, y chancillerias, y otras qualesquier justicias de todas las Ciudades Villas y Lugares, de los nuestros Reynos y Señorios, a cada vno en su jurisdiccion, assi a los que agora son como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula, y merced que ansi voshazemos, y cõtra ella no vos vayan, ni passen ni consientan yr ni passar en manera alguna sopena de la nuestra merced, y de diez mil maravedis para la nuestra camara fecha en Vazia-madrid, a veynte y quatro dias del mes de Febrero de mil y quinientos y nouenta y seys Años.

Y O E L R E Y.

Por mandado del Rey nuestro Señor,

Don Luys de Salazar.

D. D. F R A N G I S .

CO GASCA SALAZAR AL-

ma Salmanticensis Academix Cancellario

Regisque Confiliario, Martinus Perez, salutem &
augmentum desiderat.

Ogitanti mihi saepenumero (Vir clarissimis ^{arte}
maioribus) cui hunc libellum inscriptum Tracta-
tus Delictorum in pœnis imponēdis &c. mole li-
cèt exiguum ab eruditissimo Domino licētiato, D. Ioanne
Vela viro nobili iuxta & docto compositū meis verò nō
minimis expensis, maximis autē laboribus in lucem editū de-
dicarem, tu primus omniū occurristi, quem ut patrē elige-
rem, plurimis nominibus visū est. Patronos enim eligimus
viros clarissimis ortos parentibus, literis ac virtutibus in-
signes, éque raro quodam genere hominum, ac pene diuino,
quorum nomina audimus cum admiratione ut consecuto-
rum summā cōditionis humane. Ecquis hæc in te omnia tā
corporis quàm animi ornāmēta (maxima verò animi) cō-
currere & cōuenire merito negauerit? Cuius tā copiosa dicē-
di facultas, aut talis oratio esse possit, ut tuas laudes pro
dignitate explicet, aut cōprehēdat? Omnib⁹ exploratū est &
in cōfesso te integrū esse hominē, atque ab omni culpa abhor-
rentem, iustissimū, omnisque officij diligentissimū parum
est documentū omnibus virtutis, pietatis innocentia: adhuc
parū est: Deo proximū. Magnū profectō hoc verbum, D.
Frācisce Gasca Salazar. Sed verū. Nunquid non Deos
esse dicebat Demades viros doctos & virtute præditos?
Quid igitur te hominem appellē cuius cōsulta pro responsis,

ver

Verba proeffatis habentur cuius institutū omne consilium;
lex quadā & norma videtur esse humanarū actionū cu
ius pura & liquida mētis agitatio sese à rebus inferis abstra
hit, ut ascendat ad superas, & rimetur arcana caelestia:
cuius facūdū pectus augustissimum sapientia templū, facū
dum os amplissimū eloquentiae flumen esse videtur? Audi
audi (vir admodū illustris) qui de talibus, & in ijs de te se
serit & scripserit incredibili vir sãctitate & eloquentia
Hieronymus: Quid valeat (inquit) apud homines seculi
eloquentia, & sapiētia secularis, testes sūt Demostenes, Tul
lius, Plato, Xenophon, Theophrastus, Aristoteles, & ceteri
oratores ac Philosophi, qui velut Reges habentur hominū,
& praecepta eorū nō ut praecepta mortaliū, sed quasi ora
cula accipiuntur Deorū. Vnde & Plato dicit, felices fore res
publicas, si aut Philosophi regnēt, aut Reges Philosophētur.
Magni viri magni testimoniū. Mitto Gascarū familiā ē
Romanorū precipua nobilitate oriūdā nō minus antiquā,
quā heroicis actibus illustrē, nec Hispanis modo, sed exteris
etiā nationibus probecognitā, ne tibi varijs distēto negotijs
prolixa nimis oratione fastidiū generem. Hac sūt (vir om
nilaude maior) quae memouerūt, vel impulerūt potius, ut
quod a meā imbecillitate in praesens potuit existere, tibi offer
rē: fidem vero mihi facit tua humanitas ac nominis mag
nitude ut benignitate suscipientis ipsius rei qua offertur exi
litas, vel potius personae offerētis (ut ita dicā) nullitas au
geatur. Solent enim principes viri nō tā oblati numeris dig
nitatem, quā offerentis animum atque si dem ponderare.

Tuae amplitudinis ac dignitatis studiosissimus

Martinus Perez.

I N D E X C A

pitum quæ in hoc tractatu de De
lictorum pœnis con
tinentur.

Proœmium huius tractatus Fol. 1.

De adulterij pœna caput. 1.	Fol. 2.
De apostasiæ pœna, caput. 2.	fol. 10.
De assassini pœna, caput. 3.	fol. 14.
De blasphemix pœna, caput. 4.	fol. 19.
De coitu cum moniali, caput. 5.	fol. 23.
De concubinatus pœna, caput. 6.	fol. 25.
De contrahente binas nuptias caput. 7.	fol. 29.
De carcerum priuatorum pœna cap. 8.	fol. 33.
De exponente infantem, caput. 9.	fol. 34.
De falsariorum pœna, caput. 10.	fol. 37.
De falsa moneta, caput. 11.	fol. 41.
De furti pœna caput. 12.	fol. 44.
De gestante alterius habitum caput. 13.	fol. 53.
De hæreticorum pœna, caput. 14.	fol. 56.
De homicidij pœna, cap. 15.	fol. 67.
De iniuriarum pœna caput. 16.	fol. 83.
De incestus pœna, caput. 17.	fol. 92.
De incendiariorum pœna caput. 18.	fol. 97.
<u>De infringente domum alienam vel carceres, ca. 19.</u>	fol. 103.
De lenocinij pœna, caput. 20.	fol. 108.
De læsæ maiest. pœna caput. 21.	fol. 113.
De ludi pœna, caput. 22.	fol. 121.
De mouente limites caput. 23.	fol. 125.
<u>De notario falsum committente caput. 24.</u>	fol. 128.
De occidente proditorie, caput. 25.	fol. 132.
De occidente veneno, caput. 26.	fol. 135.
De parricidij pœna, caput. 27.	fol. 137.
De periurij pœna, caput. 28.	fol. 140.
De raptu virginum, caput. 29.	fol. 150.
	De

INDEX.

De sacrilegij poena, caput. 30.	fol. 158.
De sepulchro violato, caput. 31.	fol. 165.
De simonia poena, caput. 33.	fol. 171.
De Sodomia poena caput. 33.	fol. 180.
De fortilegij poena, caput. 34.	fol. 185.
De stupri poena caput. 35.	fol. 187.
De serui cum domina coeuntis poena, caput. 36.	fol. 190.
De teste falsum deponente, caput. 37.	fol. 192.
De usura poena caput finale.	fol. 193.

Finis Tabulae.

Errata.

*Pag. 3. lin. 12. totum. leg. torum. pag. 13. li. 23. deducuntur le. deduci
 rur. pa. 19. li. 6. sensualibus le. censualibus. pag. 38. li. 19. aut. le. aut
 pa. 49. li. 8. conceptam le. conceptum. pa. 73. li. 6. vero. le. verb. pa.
 78. li. 10. rerum. le. reum. pa. 113. li. 22. ofensa. le. offensa. pa. 123. li.
 27. puto. le. puta. pa. 152. li. 31. doctima. le. doctrina. pa. 154. li. 31.
 coitus. le. coitus causa. pa. 162. li. 34. recesea le. recensei pa. 165. li. 27
 sit le. sic. pa. 177. li. 20. dist. le. dist.*

Con estas erratas esta correcto este Tratado de
 Delictis, conforme asu original: En testimo-
 nio de lo qual lo firme En Salamanca oy 3. de
Octubre Anno. 1596.

El Corrector &c.

Manuel Correa
De Montenegro

TRACTATUS DELICTORVM

IN POENIS IMPONENDIS

pro singulis delictis à Licentiatò Don
Iuan Vela Año 1593.

CVM voluisset Vlpian. iurifcon. perfectum iuris studiosum instituere illud precipue ad finem iuris prudentiæ spectare scripsit bonos ciues efficere. Media autè seu instrumenta, quibus efficitur, præmia & pœnas esse affirmavit in l. i. ff. de iustitia & iure, in l. fin. C. de statutis, & imaginibus in Clementina cupientes de pœnis & quanuis potissima harum partium sit præmijs afficere bonos, quoniam hanc partem iustitia per se intendit, vt docet Gueuarã in dicta l. i. li. 5. nu. 4. tamen & delinquentes puniri reip. maximè interest. l. ita vulneratus 51. ff. ad leg. Aquil. ca. vt pœnè 35. de sententia excom. ex punishmente enim & præmium bonis, scilicet, quod tutius viuere possent, timore maiorum sublato & emendato delinquente l. si pœna 20. ff. de pœnis, & exemplum vniuersè reip. contingit. l. capitalium 28. §. famos. ff. de pœnis: nam pœna vnius metus est multorum. l. pœna C. ad legem. Iuliã repetun. quod in brutis quoque animantibus deprehenditur, scribit enim Plinius lib. 8. natur. histo. c. 8. visos fuisse in Africa crucifixos leones, à quibus fuerant vrbes obsessæ, quo cæteri metu pœnè similis absterretur; hinc illud

Senecæ li. de ira, nemo pudens punit, quia peccatum est, sed ne peccetur. Caterum quia pœna similis esse debet delicto, l. scri ptum esse de his, quibus vt indignis, & delicta aliter hodie, ali ter olim, variè apud nos, & variè apud alias nationes æstimantur, diuersa quoque pœnæ pro eodem delicto imponuntur, adeo vt operæ pretium facturus sim, si vtriusq. iuris & Regij imposi tas pœnas pro singulis delictis recensuero, quod ordine alpha betico perficiam.

¶ Caput primum, De adulterij Pœna.

Rimina omnia ex proximi iniuria, & præiudicio estimanda esse docet Diuus Thomas 2. 2. quæst. 73. articul. 3. Soto libr. 5. de iustitia & iur. quæstio. 10. articul. 5. ideoque cum ex adulterio maxima irro getur iniuria marito ipsiusque cognatis, & parentibus, vt ex pluribus probat Tiraqu. ad. ll. connubiales. l. 13. numer. 26. me rito adulterium atrocissimum esse delictum, docuit Acursius, in. l. auxilium. §. in delictis verbo. atrocioribus. ff. de minori bus, & in eius detestationem omnibus delictis grauius appella tur, in cap. quid in omnibus 16. 32. q. 7. re enim vera adulterio grauius est homicidium. ca. si quod verius. 9. 33. quæst. 2. licet Decius & communis in ca. at si Clerici. §. de adulterijs, & iudi cijs Tiraquel. vbi suprâ Palacius Rubeus, in repetitione Rubri cæ de donationibus inter. §. 77. nume. 3. Gomecius in. §. fuerat numer. 4. insti. de actio. Guilielmus Benedictus in c. Rainun tius verbo. cuidam Petro. nume. 50. 109. de testamentis. Con tra. Sed male, quoniam text. in. l. codicillis. §. matre. ff. de lega tis 2. in illis verbis, & alius mihi deteriora fecit, non significat fratrem vxoris adulterium commisisse, cum testator vxorè ap pellauerit charissimam in principio testamenti, neque admit tendi sunt, qui affirmant leuiusibi fuisse homicidium, quia fuit necessarium ad defensionem propriè substantiæ cum occisus rapinam faceret occisori iuxta text. in. l. 2. & sequenti. ff. ad. l. a qui. in cap. 3. de senten. excommu. quia verba illa dum ei rapi nam facit, potius ponuntur à testatore ad augendum malitiam fratris occisoris. Filius enim rapinam faciebat, id est, locū præ parabat ad rapos ferendos. Verius igitur hic verba illa non esse
compa-

comparatiue accipienda, sed positiuè, id est, alia mala mihi fecit, sic enim Cic. in oratione pro Balbo dixit, hoc illi deterius contigit, id est, hoc malum illi contigit

Est autem adulterium, alterius tori violatio ca. lex illa verb. adulterium 36. quæst. 1. Hostiensis in summa titul. de adulterio numero primo. Couar. in 4. 1. part. cap. 7. num. 8. Petrus Gre. lib. 36. syntagmatum ca. 6. num. 2. Cantera libr. 2. quæstionum criminalium cap. 4. num. 24. & probat. l. 1. titu. 17. parti. 7. indiq; solum cum coniugata committitur. l. inter liberas 6. §. lex ff. de adulterijs. l. inter stuprum 101. ff. de verborum significatione, ex quo primo constat, coniugatum si accedat ad solutam adulterium non committere cum non violet alterius totum, ac proinde non posse adulterij ab vxore accusari, l. 1. C. de adulterijs, vbi notant Acursius, Cinus, & alij, Tiraque. ad. ll. conubiales. l. 7. num. 42. Couar. in 4. 2. part. §. 6. cap. 7. num. 5. Paleotus de notis, & spurijs, cap. 42. lex enim Iulia. quæ accusationem adulterij induxit solum marito accusandi concessit facultatem, vt constat ex verbis eius legis relatis à Brisonio ad. l. Iulianum de adulterijs in princ. Ioannes Rosuno libr. 8. antiquitatū Romanarum cap. 24. ideo forte quod hoc iudicium publicum sit. l. 1. ff. de publ. iudi. iuncta. l. de crimine. C. qui accusare non possunt, ergo eam ad emisse videtur. l. cum prator 12. ff. de iudi. imo neq; ciuilitè ex adulterio mariti ad tori separationem age re licebat vxori, vt constat ex. l. 1. de repudijs in. C. Theodosiano, quod iure ciuili obtinuit: nam pontificium immutatum est, committitur enim adulterium à viro etiam cum soluta c. nemo 4. 32. quæst. 4. cap. illa 14. 32. quæst. 2. cap. transmissæ, de eo qui cognouit consanguineam ca. intelleximus de adulterijs, ideo q. licet non possit ab vxore criminaliter accusari ca. apud misericordem 10. 32. q. 1. poterit tamen ciuilitè, id est, ad tori separationem text. sic intelligendus in ca. præcepit 19, & in ca. Christiana 33. 32. q. 5. docent Abbas num. 7. Immola. nu. 12. & communiter Canonistæ in ca. tuæ de procuratoribus, Socinus à numero. 12. in ca. maritis. de adulterijs Couar. vbi supra. Quinimo maritum ciuilitè agentem de adulterio ad tori separationem excludet vxor, si mariti adulterium obiecerit, & probauerit. ca. significasti, de diuortijs cap. primo, vbi gloss. & DD. vt lite nõ contestata imò & facto iam diuortio si maritus fornicetur, co-

gitur iterum vxorem admittere text. singularis secundū Abba. ibi in ca. ex literis de diuortijs, docet gloss. vbi Abbas & ceteri Socinus num. 7. in capit. fina. de adulterijs, & ita practicandum erit reiecta glo. opinione in cap. Apostolos 31. q. 7. vt defendit Couar. in 4. 2. part. ca. 7. §. 6. nume. 5. Mainerus in. l. in ambiguis nume. 207. ff. de reg. iur. Iuli. Cla. libr. 5. sententiarum §. adulterium numero. 17. Secundo ex eadem definitione constat, quod cum vinculum quod est inter sponfos per verba de presenti, sit verum matrimonium. ca. sufficiat cap. cum initiat 27. q. 2. quod si desponsata fornicetur committet adulteriū ca. discretionem de eo qui cognouit consanguineam, & ideo poterit à sponso accusari de adulterio, vt docuit glo. vbi Innocentius in dicto cap. glo. verbo cum vxore in cap. 3. de sententia ex communicationis docet Bart. Albe. & Angel. in. l. si vxor. §. diui. ff. de adulterijs, Clarus vbi supra numer. 8. Cassaneus in consuetudines Burgundia. Rubrica 4. §. 9. numer. 2. Anto. Gom. in. l. 80. Tauri num. 47. Petrus Gregor. dicto cap. 6. numer. 2. appellatione enim vxoris etiam proprijsime continetur sponsa. l. cui. 15. iuncta. l. meuius. 55. ff. de conditio. & demonstra. docet glo. in. §. penultimo instituta. De excusationibus tutorū & apud nos expressum est in. l. 1. titu. 17. parti. 7. & in. l. 2. titu. 15. li. 8. ordinamenti & in. l. 80. tauri ibi *Por palabras de presente.* Quid autem dicendum in sponsa de futuro satis controuertitur à Couar. in 4. 4. part. ca. 1. num. 6. Sarmiento lib. 1. selectarum capit. 5. Sed ego verius esse existimo ex prædicta diffinitione adulterium non committi, vt docet gloss. verbo, siue hic in capit. quidam desponsauit 27. q. 2. contra glossam, verb. sponsam in cap. quemadmodum de iure iurando: nō enim violatur alterius torus, ius enim sponso non competit accedendi ad sponsam de futuro ante coniugalem consensum expressum, vel tacitū quod apud nos expressum est in. l. 81. tauri & in. l. 2. titulo. 15. libr. 6. ordinamenti. dum accusationem impuberibus denegari ait, quorum sponsalia traduntur ad sponsalia de futuro capit. 1. §. 1. de desponsatione impuberū libr. 6. Neque obstat text. in. l. si vxor. 13. §. diui. & §. si minor. ff. de adulterijs & in. l. si proponitur. 7. C. eodem quia licet loquantur in sponsa de futuro tamen ea accusatio procedit ibi ex rescripto Impera. non quia coitus adulterinus sit, sed quia atrox iniuria irrogatur sponso. l. item apud

apud Labeonem. §. sponsam. ff. de iniurijs, docet Couar. vbi supra. quod autem attinet ad tori separationem, contrarium admittitur: quia si sponsa de futuro fornicetur nō cogitur vir eam in vxorem ducere, vt in capit. quemadmodum cum alijs de iure iurando:

Huius autē criminis vindicādi, quia quēdā l. nature esse videtur pleraq; enim animalia etiam rationis expertia, si adulteria fenserint, tota vi in pœnam consurgere legimus, vt de leone refert Plinius lib. 8. cap. 16. & de elephante Elianus lib. 2. de historia animalium, capit. 15. hinc quæ vniuersi mundi nationes adulterium acerbissimis pœnis vindicauerunt, vt cōstat ex Alexand. lib. 4. dierum capit. 1. & ibi Tiraquel. in adnotationibus idem in lege. 13. connubiali à num. 6. Meno. de arbitrarijs casu 9. exceptis Nomadibus, qui communes habebant vxores, & filios & Scythijs, quibus præter ensem, & ciatum vxores & liberi communes erant teste Alex. ab Alex. d. c. 1. quod attinet ad nostrā, iura. prima huius criminis pœna est iure ciuili canonum, & regio recepta dotis amissio, siue ciuilitè, siue criminalitè de adulterio agatur. l. Lucius 38. l. cum mulier 49. ff. soluto matrimonio. l. consensu 8. l. virum 9. C. de repudijs. l. si dotem 24. C. de iure dotium. l. fina. C. de adulterijs ca. plerunq; de dona. inter. l. 25. titu. 17. parti. 7. l. 1. titu. 7. li. 4. fori. l. 2. titu. 15. lib. 6. Ordinamenti. l. 4. titu. 22. lib. 8. nouæ Recopil. l. 81. & 82. Tauri docent glo. & DD. in dict. cap. plerunq; & in dict. l. consensu. Tiraquel. in. l. 1. connubiali numer. 45. Couar. in 4. 2. parte, cap. 7. §. 6. numer. 1. Anto. Gom. in l. 81. Tauri num. 47. Bernar. Diaz regu. 216. Gratianus regu. 496. Didacus Perez in dict. l. 2. ordina. pagi. 290. versic. dubium, & Iulius Clar. dict. §. adulterium num. 13. Cantera lib. 2. quæstionum crimina. ca. 4. num. 38, & obtinet etiam in arris gloss. in dict. capi. plerunq; recepta communiter & in bonis quæsitis cōstante matrimonio, quæ iure regio communia sunt viro & vxori. l. 4. titu. 4. Ordinamē. l. 5. titu. lib. 5. Recopilationum, neque teneret cōsuetudo huic pœnæ contraria cap. penultimo de consuetudine, docet Refusus ad constitutiones gallicas 1. tomo titulo de sententijs provisionalibus nu. 16. in qua pœna imponenda nonnulla sunt a iudice obseruanda, primo dotem marito in totū & plene applicandam, si liberi non extent ex eo matrimonio, si vero extent bona

malibus

illa post mortem mariti filijs referuentur autentica, vt liceat matri & auia. §. de adulterio colum. §. docet gloss. in capi. i. vt lite non contestata Couarru. & Gomecius, Palacius Rubeus in repetitione Rubrica. §. 20. numer. 1. Salazar de vsu & consuetudine curia cap. 5. num. 29. & probat. l. 1. titu. 7. lib. 4. fori, quæ in praxi seruanda erit cum probetur in l. 82. Tauri etiam sicor recta esset in dict. l. 1. ordinamenti.

Secundo obseruandum est huiusmodi poenam locum non habere, si mulier adultera maritum quoque adulterium commisisse probauerit, tunc enim quia paria delicta mutua compensatio netolluntur. l. viro 4. ff. solu. matrimonio, dotem maritus retinere non potest, vt eleganter consuluit Paul. Castren. confi. 128. sequitur Palacius Rubeus dict. §. 2. numer. 3. Marfilij in l. pater num. 12. ff. de *quod*

Deinde alijs poenis iure ciuili adulterij crimē vindicari solet, primo Romulus marito & cognatis liberam puniendorum adulterorū potestatem permittit eorumque arbitrio poenæ genus reliquit his versibus.

Si adulterium commisit aliudue quid peccauit maritus iudex & vindex esto deq; eo cum agnatis cognoscito, vt referunt Dionysius lib. 2. antiquitatum, Costano de dotibus cap. 6. num. 26. Tiraquel. in l. 13. connubiali num. 20. Anto. Augu. singulari de legibus ad leges regias l. 9. idemque l. 12. tabularum sancitum erat. Deinde Diuus Augustus Octau. legem tulit quæ l. de adulterijs appellatur Iulia. l. 1. ff. de adulteri. qua adempta marito & cognatis eo iure puniri adulteros relegatione constituit. Deinde hæc l. Iulia poena ab alijs Imperatoribus aucta fuit: nam Diuus Pius, vel diui fratres eam capitalem effecerunt, id est, adulteros deportari iusserunt successu temporis, Alexan. Seuerus Dioclecianns, & Maximianus & Constātinus Imp. legibus latis adulteros vltimo mortis supplicio damnandos esse statuerunt. l. eos 9. l. quanuis 30. C. de adulterijs. l. transfigere 18. C. de transfactio. Postremo Iusti, nouissimis confi. in muliere statuit, vt si intra biennium eam maritus non receperit, cogatur monachalem habitum recipere autentica hodie C. de adulter. in masculo autem hoc Iusti. iure firma manet mortis poena, inter plures resol. Marti. del rio in dict. l. transfigere nume. 113. Ex quo apparet. de. Iulia. de adulter. mortis poenam in adulteros inductam

ductam non fuisse, vt probat, l. Claudius 13. de his, quibus, vt indignis. l. si quis. §. ff. de *quart.* l. 4. §. adulteri. ff. de re militari l. 2. §. miles. ff. de his qui notantur infamia. l. flico 14. ff. de testibus docet Alcía. li. 5. paradoxorum capi. 8. Cuius. lib. 8. obseruationum cap. 11. Rebardus lib. 4. variarum. ca. 6. Couarr. in 4. 2. parti. cap. 7. §. 7. Menochius de arbitrarijs casu 419. numer. 30. licet contrarium defendat Bart. & alij in dict. l. Claudius, quorum fundamentis d. §. item l. Iulia. Insti. de publi. iudicijs & d. l. 1. de extra ordina. crimi. respondent supra citati.

Pontificum autem iure, si adulter Laicus sit (potest enim super hoc crimine inquirere & punire iudex Ecclesiasticus etiam contra Laicos, quia mixti fori est vt ex cap. 1. de officio ordinarij, docent Abbas & alij ibi, vbi Alcía. num. 18. Couarr. vbi supra num. 20. Clarus vbi supra num. 6. & §. sui quaestione 27. numer. 3) potest ab Episcopo excommunicari cap. intelleximus de adulterijs cap. consuluit el 1. de appellat. docet Auferio; in Clementina 1. Regul. 4. de officio ordinarij Couarr. & alij supra, a adulteram etiam in monasterium detru di capi. Gaudemus de conuersione coniuga. si autem Clericus adulterium committat deponitur ab officio & beneficio, & in monasterium detru ditur cap. si quis Clericus 81. d. docet gloss. in ca. lator. 2. quaes. 7. Abbas & DD. in ca. vt Clericorum de vita & honestate Clericorum, Couar. dict. §. 3. nume. 19. Grillatus lib. 3. de diuersis crimi. 42. num. 1. & quaestione 6. numer. 11. Bernardus Diaz in practica cap. 72. num. 2. Gregor. Lopez. l. 42. verbo, adulterio titul. 6. parti. 1. & Clericus efficitur infamis capit. 6. q. 1. docet Abbas in ca. at si Clerici. §. de adulterijs, de iudicijs Coua. Bernar. Diaz vbi supra.

Iure autem regiopartitarum poena à Iustin. inducta in d. audenti. sed hodie, approbata est l. 1 §. titul. 14. parti. 7. Sed hodie hac poena sublata alia inducta est, vt adulter & adultera in iudicio conuicti tradantur in potestatem mariti, vt de eis & de suis bonis faciat quod libuerit etiam occidendo. l. 2. titu. 7. lib. 4. fori le. 2. titu. 7. lib. 4. fori. l. 2. titu. 15. lib. 8. Ordinamentil. 81. Tauri. l. 2. titul. 2. lib. 8. Recopila. docent Anto. Gom. & alij, in dic. l. 81. Didacus Perez in dict. l. 7. ordinam. Padilla in dict. l. transigere numer. 71. Salazar vbi supra num. 99. ac proinde poterit maritus mortem & aliam quamlibet iniuriam, seu membri mutilatio.

tilationem adulteris inferret. neque 23. de adulter. dum tamen
 vtrique adultero eadem poena irrogetur, quamuis enim ex dict.
 l. 2. ordinamenti potuisset maritus vxori parcere & adulterum
 accusare, vel è cõtra, hodie tamen ex l. 80. Tauri non audietur,
 nisi vtrumque accusauerit, quod in praxi obseruandum erit, si
 adulter laicus sit: nam si Clericus sit, poterit maritus omiffa ac-
 cufatione vxoris ipfum coram ecclesiastico iudice accusare,
 quia dict. l. regia non ligat personas & iudices ecclesiasticos, vt
 rectè aduertit Bernard. Diaz vbi supra num. 7. Est autem aduer-
 tendum, quod iure nostro regio nullus admitti potest ad accu-
 sandum de adulterio, siue extraneus, siue coniunctus, nisi ipse-
 met maritus ex l. 3. titul. 7. libr. 4. ordinamenti, & quotidie ita
 praticari refertur Antoni. Gomez. in dict. l. 80. Tauri nume-
 ro 49.

Haftenustandem egimus de adulterij poenis, quæ à iudice
 irrogantur si maritus velit se in iudicio vindicare, nunc de alia
 poena agendum est, quæ adulteris à marito sine iudice irrogari
 potest, constat enim Romuli & duodecim tabularum. ll. permis-
 sum fuisse marito deprehensam vxorem in adulterio, & adulte-
 rum occidere his verbis, mæchum in adulterio deprehensum
 occidito, vt referunt Otona. ad ll. duo. tabul. pagi. 104. Coua.
 in 4. 2. part. ca. 7. §. 7. in principio, qua facultate in vxores mul-
 tis annis vsi sunt Romani, vt constat ex Mar. Catone in oratio-
 ne de dote, ab Aulo Gelio relata lib. 10. noctium atticarum ca.
 23. his verbis. In adulterio vxorem tuam si deprehendisses sine
 iudi. impune necares, illa te si adulterares, digito non auderet
 contingere, neque fas est. Lata autem à Diuo August. l. Iulia. de
 adulter. hoc immutatum est: patribus enim qui filias in potesta-
 te haberent ea. l. concessum fuit, domi suæ aut generi deprehē-
 sum adulterum & filiam propria autoritate occidere. l. patri 20.
 l. si veniet 21. l. neque 22. de adulterijs dum tamen vtrumque oc-
 cidat. l. nihil 32. ff. eodem: maritis autem illa potestas occiden-
 di vxores adulteras in totum adempta fuit dict. l. neque 22. ver-
 ficul. & ideo, licet si de facto occiderent mitius punirentur. l. si
 adulterium 38. §. Imperator. de adulterijs. Fuit tamen permis-
 sum maritis adulterum occidere, si vilis persona esset. l. marito
 24. de adult. tex. sic intelligendus in l. Gracus. 4. C. eod. nobile
 autem per viginti horas retinere. l. ca. 25. de adulte.

Noua autem constitutione Iusti. licet marito sine vlla distinctione adulterum occidere, si propter suspicionem prius eum ter admonuerit, ne cum vxore in secreto colloqueretur, vt in autentica. si quis ei C. de adulter. prosequuntur hanc materiam relati per Alianum collectanea 418. Tiraquel. in l. 1. connubia. nume. 4. & in l. 13. num. 5. Egy. Bossius in practica titu. de coitu damnato num. 49. & titu. de homicidio. numer. 81. Iulius Clar. vbi supra num. 11. Couar. d. §. 7. in principio Anto. Gom. in d. l. 80. Tauri à num. 51. Menchaca controuersiarum illustrium c. 49. num. 9.

Iure autem regio partitarum hæ omnes distin. approbantur in l. 12. & sequen. tit. 7. p. 7. At hodie nouiore iure licet marito, sine vlla disti. adulterum & propriam vxorem in adulterio deprehensos occidere, dum tamen vtrumq; occidat dict. l. 2. ordinamenti l. 82. Tau. l. 3. titu. 20. lib. 8. Recopilatio. & ita practitari testantur Anto. Gomez, vbi supra & Gregor. Lop. in l. 13. verbo. home titu. 7. parti. 7. Imò & hoc nouiori iure facultas illa occidendi filiam patri adempta est, licet confirmata fuisset in dict. l. 14. part. quia concedebatur propter patriam potestatem, vt in dict. l. patri, quam hodie non habet pater in filiam nuptam ex l. 47. Taur. vt eleganter resoluunt Grego. in dict. l. 14. verbo à *su sija*. Couar. dict. §. 7. numer. 4. Pinell. in Rubrica C. de bonis maternis 2. part. Cassaneus vbi supra Rubric. 4. §. 1. numer. 2. licet contrarium & male defendat Dida. Perez in dict. l. 2. ordinamenti verbo. *Si se esposo*.

Requiritur autem, vt maritus adulterum & vxorem occidendo excusetur in totum à pœna, quod inueniat eos non solum in actibus præparatorijs ad venerem, sed in ipso actu venereo, vt eleganter resoluit Pe. Gre. vbi supra cap. 6. num. 7. Coua. dict. §. 7. num. 3. & probat text. in l. quod ait. 23. de adulter. ibi, si in ipsa turpitudine, & ibi, in ipsis rebus venereis & apertius in illis verbis Græcis, quæ latine hunc sensum habent, obscena in obscenis habentem, vt transcribit Budeus ibi, & Couarr. vbi supra & constat ex dict. l. 2. ordinamenti verbo, ibi, *Si el esposo los hallare en vno*, vnde non excusabitur maritus, si occisi inueniantur vestiti, & in tali loco, in quo si viui reperirentur non esset probatum adulterium, secus tamen si reperiantur occisi in lecto vel alio loco secreto, & occulto nudus cū nuda, vt eleganter

resoluunt Pateus in tractatu de syndicato, in parte, quia dicitur columna 2. Anto. Gom. vbi supra numer. 56. hincque apparet, quod si maritus occiderit adulteros, aut eorum quemlibet non in fraganti crimine, & delicto, & pro defensione probet eos adulterasse, quod licet non teneatur ordinaria poena homicidij argum. l. nihil 32. l. si adulterum 38. §. Imperator. de adulte. l. si quis in graui. §. maritus ad Syllanianum l. i. §. fina. de Sicarijs l. Diuus ad l. Pompeiam de parri. licet contrarium & male defendat Anto. Gom. vbi sup. numero. 58. tamen exilij tandem poena multandus erit ex dicta. l. Gra. in fine & ita practicatur.

Est postremo aduertendum, quod hoc casu perdit maritus dotem, quam sibi lucrari diximus, propter adulterium, & licet excusetur à poena, non tamen excusetur à culpa, peccat enim mortaliter, si propria autoritate occidat cap. inter hæc vbi glo. cap. admonere 23. quæst. 2. & etiam communis opinio ex Syluestro in summa, verbo, adulterium 1. quæst. 2. Coua. vbi supra à num. 8. Anto. Gom. num. 52. & in l. 76. Tauri numer. 78. Mencha. de successio[n]um creatione. §. 7. num. 22. Soto lib. 5. de iusti. & iur. quæst. 1. artic. 3. Nauar. in Manua. cap. 15. nume. 3. licet contrarium defendat Clarus dict. §. homicidium numer. 50. & alij, quos rectè improbat Couar. vbi supra.

J De Apostasia pæna, Caput secundum.

Diffinitur opostasia, vt sit temerarius à statu fidei obedientiæ, vel religionis recessus à D. Thom. 2. 2. quæst. 12. artic. 1. Summa Syluest. verbo. apostasia num. 1. Socinus Abbas, & alij in Rubri. de Aposta. Hostiensis in summa eodem titu. nume. 1. Simancas de Catholicis institutis. ca. 1. & inde apostata dicitur, quasi retro abiens cap. non obseruans 26. q. 7. glo. in capit. 1. de apostatis.

Ex quo primo constat Christianum si à Christiã. religione recedat & efficiatur Iudæus, Sarracenus, vel paganus apostatâ esse, quem perfidum appellamus, id est, *renegado* docet Alcia. num. 48. & grauius multo peccat, quam hæreticus glo. in Rubr.

C. de apostatis, Villadiego in tractatu contra hæreticam prauitatem quæst. 5. nu. 6. Arelatanustitu. de hæreticis notabili 44. Simancas vbi supra.

Hæreticus enim dicitur, qui vni aut alteri fidei articulo contra dicit, Apostata verò qui omnem prorsus fidem Christianam repellit, vnde seuerè hoc detestabile scelus omni iure vindicatur. Iure enim ciuili primo bona eius fisco quæruntur. l. 1. C. de eo, quod intelligendum est si liberos non habet, vt ex autentica si qua mulier. C. de sacros. Eccle. docet Iul. Cla. lib. 5. sententiarum. §. fina. quæst. 78. num. 14. & apertius probatur in l. apostatarum 4. C. de apostatis. Deinde ex eo die, quo fidem reliquerunt intestabiles esse & incapaces testamentorum donandi, aut alienandi fiunt l. 2. C. de apostat. & omnibus priuilegijs priuantur, quæ competunt Christianis l. 24. de apostatis in. C. Theodosiano, & hoc iure etiam si resipuerint non admittuntur, cum poenitentia, sed sine venia prædictis poenis afficiuntur dicit l. 4. verbo. qui huius criminis suasor fuerit vltimo supplicio plectendus est ex l. eum, qui. C. de apostat. docent Sali. & communis ibi Petrus Gregor. li. 30. syntag. cap. 8. num. 14. Sed ego existimo hoc iure eandem fuisse apostatæ & suasoris poenam, ac proinde l. illam non de mortis poena esse accipiendam, sed potius de deportatione, cuius rei argumentum sunt ea verba cum dispendio fortunarum: non enim necesse erat fortunarum dispendium mortis poenæ adijcere, cum eo iure damnatis semper bona adimerentur toto titulo. ff. & C. de bonis damnatorum. Vnde verba illa, Capite plectendum, ad deportationem pertinent, qua punitur, id est, diminuitur caput. §. 1. insti. de capitis diminutione.

Iure verò Regio, si Apostata ad fidem non reuertatur morti damuandus est, & bona eius filijs Catholicis & consanguineis vsque ad decimum gradum applicantur, quibus deficientibus ad cameram Regis pertinebunt l. 4. titu. 25. parti. 7. Etiam si autem ad fidem reuertatur manet infamis, & non potest testari neque ad honores aspirare, & est incapax hæreditatis, & contractus ab eo celebrati ex eadē. l. 5. titu. 25. parti. 7. & hoc iure poena ignis imposita est, in eum qui alium apostatæ cogit, aut suadet ex l. 1. titu. 1. lib. 4. fori. Pontificum autem iure præter infamiam & testimonij interdictionem, quam statim incurrit

cap. non potest 29.7. cap. infamis 6. quaest. 1. eisdem poenis apostatae subiiciuntur, quibus haereticos afficiendos esse dicemus infra in cap. de haeretico. ita probat text. in cap. contra Christianos, de haeretico libr. 6. Docent Hostiensis in summa titulo de apostatis num. 3. Socinus & alij in cap. 1. eodem, & merito quidem quia heresis est genus, Apostasia autem species, vt docent eleganter Syluester in summa, verbo, apostasia nume. 2. Alfonso à Castrolibr. 1. de iusta haereticorum punitione cap. 7. & 23. Siman vbi supra cap. 3. Cantera lib. 2. de locis Theologicis ca. 9. Ioan. Rojas, de haeretico 1. p. à num. 468.

Vnde deducitur omnes, ll. aut ciuiles aut Regias de hoc crimine disponentes, non esse practicandas, sed standum esse omnino iuris Canonici dispositioni, tum quia sunt nullae, cum de re Ecclesiastica disponant cap. Ecclesia, S. Mariae, de constitutionibus, cap. bonae quidem 96. d. qualis est heresis. c. vt inquisitionis. §. prohibemus de haeretico libr. 6. tum quia in dict. §. prohibemus dominis secularibus, & iudicibus expresse prohibitum est, ne aliquo modo de haeretico cognoscant, aut iudicent.

Secundo deducitur merito hoc apostatae crimen inquisitoribus specialiter commissum esse à Clemente III. vt refert ad ditro glo. in dict. cap. contra Christianos, & sic hodie practitari testatur Rojas vbi supra.

Tertio deducitur quod etsi l. ciuili apostatae poenitentes non admittantur, vt poenas euadant, ex dict. l. hi qui sanctam. C. de apostatis, tamen hodie admittentur ab Inquisitoribus cum sint vt haeretici puniendi. Constat enim haeticos poenitentes admitti cap. ad abolendum 9. §. praesenti de haeretico. & in specie dicunt Villadiego dict. tractatu quaest. 20. Abb. Cardina. & Anania in ca. quidam. de apostatis. Simancas vbi supra nume. 2. Castro dict. li. 1. capit. 23. qui refellit Arelatensem. in tractatu de haeretico. nota. 44. qui contra communem nitebatur contrarium defendere.

Vltimo deducitur, quod licet ex dispositione iuris ciuilibus, & Regij bona Apostatarum non aliter fisco deferantur, quam si liberi non extant, tamen hodie in praedictum filiorum confiscabuntur, vt docet gl. verb. procedendum in dict. c. contra Christianos. sequuntur Hostien. vbi supra Grego. Lopez in l. 4. verbo, a sus hijos, titulo. 25. parti. 7. quia ibi de haereticorum bonis expresse decisum

decisum est in capit. cum secundum. 11. de hæreti. libr. 6.

Secundò ex prædicta definitione deducitur Monachum, si suæ religionis habitum deserat Apostatam esse; discedit enim à statu religionis glo. in cap. 1. de Aposta. glo. 1. in cap. ex parte de tempor. ordina. notant Hostien. in summa numero. 2. Abbas Socinus, & alij in Rubri. de aposta. Simancas dict. cap. 2. Rebus in practi. titul. de modis amitten. beneficia nume. 47. Castro dict. lib. 1. cap. 7. Syluest. in summa. verbo. aposta. num. 3. & 9. Menochius de arbit. casu 421. Iuli. Clar. lib. 5. sententiarum, §. final. quæst. 78. nume. 4. & de his loquitur titulus de aposta. & text. in cap. quantumlibet 44. dist. quod intelligendum est, de Monachis professis: hi enim quos nouitios appellamus, sine apostasiæ nota possunt egredi religionem capit. statuimus, vbi Abbas de regularibus, neque tenentur ad expensas sibi à monasterio factas secundum DD. communiter in cap. non solum eodem titu. lib. 6. de regula.

Requiritur etiam quod habitum religionis dimittat, nam si eo retento incipiat vagari, & occultari superiori, non vt aposta, sed vt fugitiuus punietur, docet Calderinus consil. 1. de aposta. Clarus & Syluest. vbi supra. ad apostasiam enim requiritur animus viuendi laicaliter ca. 1. de aposta. qui per habitus dimissionem probatur.

Ex qua ratione deducuntur, quod licet professus in vna religione, non possit ad laxiorem transire cum sui prælati licentia, sed necessario requiratur Pontificis dispensatio glo. verbo. permittatis in cap. non est vobis, de regula. & verbo. Canonice. in cap. cum singula. §. prohibemus. de præbendis libro. 6. docent Abbas in dict. ca. non est vobis Lap. allegatione 132. Menoch. vbi supra num. 16. verbo religio. num. 2. Rebus in practi. titu. de transiatiōe monach. num. 9. neque ad parem, nisi sui superioris adsit licentia, & consensus cum causa, vt probant glo. supra relaxa & in cap. significatum de regularibus. Syluester dic. num. 2. Meno. 35. Rebus. num. 7. Nauar. consil. 1. de aposta. & licet ad arctiorem regulam (quæ autem arctior sit prælati arbitrio relinquatur) transire nõ possint, nisi cum licentia prælati c. statuimus 19. quæstione. 3. quam tamen petisse sufficit, licet non obtinuerit cap. licet de regularibus, docet omnes vbi supra. Tamen etiam si his omnibus prætermisissis ad laxiorem regulam

transiret, quia non habet animum viuendi laicaliter non dicitur apostata glo. pertinentem ibi in dict. cap. ex parte glo. in capi. fina. de apostatis Abb. in capit. sane de regularibus. Menchaca vbi supra num. 33. punitur autem hæc apostasia pœna excommunicationis ipso facto ca. vt periculosa, ne clerici vel Monachi. lib. 6. & infamię cap. alieni. 2. quæst. 7. cap. ab ea. 3. quæst. 4. neq; potest ad dignitatem eligi. c. legi 16. q. 1. nec in sacris ordinibus, quos in apostasia suscepit, potest ministrare, neque cū eo dispensari, nisi à Roma. Pontific. cap. fina, de apostatis, & nō gaudet priuilegio clericali ca. 1. eodem. quod intelligunt DD. post trinam monitionem cap. in audientia de sententia excommuni. & præterea quælibet religio, diuersis pœnis flagellorum & ieiunij afficere solet apostatas, secundum cuiusque constitutiones & mores.

Eisdem pœnis afficiendus est clericus, qui dimisso habitu clericali, & tonsura laicaliter viuere instituit, est enim apostata. c. 1. de apostatis & si admonitus ab Episcopo in eodem statu persistat, deponendus est cap. sine ornatu. cap. præcipimus 21. q. 4. docent & prosequuntur supra relati Bernard. Diaz in practica cap. 109. & hodie extat motus proprius Pij V. nouas inducens pœnas contra clericos, qui tonsuram dimittunt.

g De assassiniy Pœna, Caput tertium.

I assassinum propriè accipiatur, ferè inutilis esset hæc tractatio. est enim assassiniū perpetratum homicidium à certo hominum infidelium genere, mercede de aliqua constituta, aliquo Christiano mandante.

Assassini enim erant populi quidam ex Syria, qui à pueritia ita instituebantur, vt inimicos Regis, cui obediebant, aut quoscumque ipse iuberet facillimè occiderent, opinantes se Deo obsequium præstare, vt significat text. in cap. 1. de homicidio lib. 6. ibi, securitatem ab eorundem assassinatorum domino, & docet ibi Ancarra. notabili. 6. Ioan. Andrea. colum. 2. & Dominicus in principio Aretinus consil. 165. Syluest. in summa verbo, assassini num. 1. Couar. lib. 2. variarum cap. 20. num. 10. & in Cle
mentina

mentina, si furiosus 2. part. in initio num. 9. Nauar. in Manuali cap. 27. num. 136. Petrus Plaça in epithome delictorum ca. 19. num. 1. Menochius de arbitrarijs casu 360. nu. 41. Petrus Gre. lib. 35. syntag. cap. 5. nume. 2. Remigius de Goni. in tractatu de immunitate Ecclesiæ fallentia 15. num. 2. Salcedo in additionibus ad Bernardum Diaz in practic. cap. 101. litera. D. Cantera 2. part. cap. 6. num. 54. existimantes huius criminis poenas statim referendas, pro his solum imponendas esse, quæ ab infidelibus pecunia conductis perpetrantur.

Sed communi vsu loquendi affasinium dicitur, homicidiū perpetratum ab hominibus pecunia ad id conductis, & inde affasini sunt, qui pecuniā alioæ precio hominem occidunt, contra quos eadem poenas locum habere, quæ contra proprios affasinos inductæ sunt existimarunt plures relati à Couar. Pla. Men. Remigio & Cantera vbi supra Perusius, & alij in dict. cap. 1. Bar. in l. non solum. §. si mandato numer. 14. de iniurijs & l. Cicero. de poenis. Hyppo. in practic. §. examinanda num. 31. & §. diligenter num. 156. Carrerius in practic. titul. de homic. §. circa tertium, in principio Iulius Clar. §. affasinium num. 1. Anto. Gom. 3. tomo variarum cap. 3. num. 10. & hanc opinionem esse apud nos consuetudine approbatam testatur Greg. Lop. in l. 3. glo. 1. tit. 22. parti. 7.

Est autem aduertendum non aliter affasinum dici, quam si interfectus Christianus sit, vt in dict. cap. 1. probatur ibi, quempiam Christianorum, &c. quod aduocatus articulare debet, vt affasini j poena imponatur, quod se practicasse testatur Ioann. Andr. ibi, Alexand. consil. 166. volum. 7. Bald. in l. si quis non dicam rapere colum. 3. C. de episco. & Cle. Syluest. vbi supra num. 1. Pla. num. 8. Cla. num. 1. Bosius in praxi titu. de mandato ad homicidium nu. 22.

Secundò aduertendum est, quod licet huius criminis poenæ nominati in ipsis mandantibus imponantur, neque de occiforibus mentio fiat, erunt tñ eadē poenæ occiforibus imponendæ, vt constat ex dict. ca. 1. vbi contra receptatores inducuntur præ dictæ poenæ: ergo multo magis contra ipsos affasinos, vt in specie docet Bar. in di. l. Cicero. Sali. in l. non ideo. C. de accusatiōnibus Bosius, vbi supra nume. 23. Angelus de maleficijs, verbo, Sempronium mādatore, in principio, Plaça vbi supra nu. 11.

Vltimo

Ultimò aduertat, quod licèt regulariter in criminibus non punitur affectus, nisi sequatur effectus l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quisque iuris. l. item apud. 15. §. si curauerit de iniurijs. l. si quis uxori. 53. §. si quis de manu. de furtis: tamen quia in atrocioribus sufficit delictum esse attentatum. l. si quis non dicam, C. de episc. & Cle. l. si quis cum telo. C. de sicarijs. l. quisquis ff. ad l. Iuli. Maieſta. notat gloss. verbo, putamus in dict: §. hæc autem, & verbo, cogitare. l. præſenti. C. de his, qui ad ecclesi. Felin. in tractatu, quando conatus versi. fallit 5. est assassiniij crimen atrocissimum dict. cap. 1. licet effectus non sequatur puniendi sunt assassini ex dict. cap. 1. ibi, quanquam ex hoc mors, &c. docet Angel. de malefic. versi. Sempronium mandatorem num. 4. & 7. Bal. in dict. §. hæc verba.

Sed longa disputatio est, an eo casu imponenda sit pœna ordinaria, quod significare videtur tex. in dict. cap. 1. contradicente communi. DD. sententia, quæ habet delictum imperfectum non esse ordinaria pœna puniendum, quam resoluunt Socinus, & Salice. in dict. l. si quis non dicam. Angelus vbi supra numero. 7. Ludouicus Carrerius in practica titulo de homicidio §. 2. numero. 19.

Vera resolutio est, quod si conatus peruenerit ad actum proximum delicto, vt quia Christianum percussit, quia non stetit per eum quo minus perficeretur, mortis pœna punietur, qui mandauit, & mandatarius: quo casu loquitur tex. in dict. cap. 1. secus autem esset si solum constaret de mandato, & non de percussione, vt resoluit Couar. in dict. Clementina 2. part. in initio à nu. 6. Meno. dict. casu. 365. à nu. 41.

Puniuntur autem seuerissimè assassini. Iure enim Ciuili certa pœna imposita non est, sed solum indistincte cautum, mortis pœna plectendum, qui pecunia recepta alium occiderit, licèt, alibi mitiori pœna puniretur, ex text. in l. Cicero. de pœnis, quæ mortis pœna imponenda est, ita vt prius ad caudam equi trahatur, & post deinde in frustra scindatur, vt de consuetudine obseruari testatur Abbas in ca. atfi. numero. 41. de iudicijs, Capitius decisione 155. Clarus numero. 4. & Plaça numero 5. vbi supra.

Iure Regio tam contra mandantem, quam contra mandatarium indistincte pœna mortis imposita est, in l. 3. tit. 27. part. 7.
item

item hodie amittit dimidiam partem bonorum, quia committit crimen proditoris, id est, *de aleue o traydor*, vt ex l. 7. titu. 7. l. 2. titu. 13. l. 2. & 13. & 16. titu. final. libro. 8. ordinamenti, obseruant Gome. & Pla. vbi supra.

Pontificum autem iure seuerius multo hoc crimen vindicatur: poenam enim excommunicationis & depositionis ab officio, beneficio, ordine, & dignitate incurrunt, & præterea sunt diffidati à Populo Christiano, vt in dict. capit. 1. de homici. lib. 6. est autem hæc poena diffidationis, vt à quocunque libere occidi possint, & eorum bona occupari argumento, text. in l. 3. §. final. de sicarijs, & est optimus text. in capit. felicit. de poenis lib. 6. & in cap. 1. de Scismaticis in 6. docet Angel. consilio. 15. Dominicus in capit. 1. §. final. numero 11. & ibi Perusinus num. 5. Cinus in l. reos quæst. 6. C. de accusatio. Syluest. verbo. affasinum nu. 3.

Est autem aduertendum, primo quod licet maritus occidēs propria autoritate adulteros non excusatur à culpa, vt diximus supra capit. 1. tamen qui occiderit affasinos dummodo bono animo faciat, excusabitur à culpa, vt post alios resoluit Sylue. vbi supra verbo, homicidium 1. num. 6. Sotoli. 5. de iusti. q. 1. artic. 3. quia l. non solum hoc casu permittit homicidium, aut impunitum relinquit, vt in marito, sed laudat & approbat, vt patet in dict. ca. 1.

Secundo aduertes eam Pontificis constitutionem non solū contra laicos suæ iurisdictionis esse practicandam, sed etiam contra quoscunque alijs Principibus quo ad temporalē iurisdictionem subditos, cum hoc crimen tam atrox sit, & Christianæ religioni nimis perniciosum. Constat enim ad meliorem spiritualium gubernationem posse Papam temporalem iurisdictionem exercere, ca. grandi de supplenda negligentia Prælatorum lib. 6. capit. licet cap. ex parte de foro competenti & in proposito docent Abbas in capit. si duobus columna fina. de appellatio. Barbacia in capit. 1. de proba. Pla. vbi supra num. 20.

Tertiò aduertas, quod cum illa diffidationis poena contra Clericos quoque locum habeat ex dict. cap. 1. licet clerici non possint à iud. seculi puniri, nisi præcedat actualis degradatio, & traditio facta curiæ seculi. iuxta tex. in capi. cum non ab homine

mine de iudi. docent Couarruias in practica capitul. 33. numero 2. Iuli. Clar. §. final. libro 5. quaestione 36. tamen clericus crimen assassiniij committens poterit absque degradatione, aut remissione facta à iudice secu. puniri, quod patet in dicto capitulo 1. Nam si potest à quocunque occidi, multo magis à iudic. quanuis secularis: sit, ita docent Domin. & alij in dicto capitulo 1. Hippo. in practica. §. si diligenti numero 160. & §. examinanda à numero 25. Capitius decisione 112. Bernard. Diaz in practica capit. 96. & alij plures, quos referunt Couarruias dict. libro. 2. variarum capit. 20. numer. 10. Cla. dict. quaestione 36. numer. 29. Pla. dict. capit. 19. numero. 26. & omnium latissime Arnaldus Albertinus in cap. quoniam, de hæreticis libr. 6. columna 147. versicul. 8. & vitimo fallit.

Quod sine difficultate procederet, si homicidium fieri mandaretur per infidelem: nam si per Christianum, dubitat Couarruias, & Pla. vbi supra. Ego tamen id intelligendum existimo post sententiam declaratoriam à iud. Ecclesi. latam, quod clericus est assassinus, alias impune à priuato occidi non poterit, neque à iudic. secul. puniri, vt ex communi docet Pla. dicto capitulo 19. numero 27. Salzedo in additionibus ad Bernar. Diaz dict. cap. 96. litera. B. Cantera. 2. p. ca. 6. num. 47.

Vltimo aduertat eos, qui receperint pecunias propter homicidium teneri eas restituere in foro conscientia, vt resoluunt Alexandr. in l. prima. §. 1. ff. de eo, per quem, & ibi Bald. Angel. de maleficijs versiculo, & Sempronium mandatore numero 5. quæ restitutio facienda est hæredibus occisi, secundum Alexandr. vbi supra Carrer.

in praxi titulo de homicidio. §. 2. numero 3. Pla. vbi supra numero 7.

¶ De alea-

- ¶ De aleatoribus, vide de ludo.
 ¶ De Abigeis, vide de furtis.
 ¶ De abortis, vide de homicidijs.

¶ De blasphemia pœna, Caput quartum.

HO C crimen adeo graue est, vt docet Phol-
 rius in tractatu de cōtractib⁹ sensualib⁹ ver-
 Nihil autē nu. 45. Tho. Actius de ludo scha-
 corum quæst. 4. nume. 38. Albertinus de ag-
 nosc. assertio. cathe. quæst. 26. num. 5. Conra.
 Brunus de hæreticis, lib. 2. capit. 2. vt neque
 in hoc seculo neque in futuro remittatur cō-
 mittenti cap. qualis 25. d. quod intelligendum est, si non pœ-
 nituerit, docet gloss. 1. in cap. 2. de maleficijs. Et sic ante pœni-
 tentiam denegatur blasphemanti Ecclesiastica sepultura, vt
 ex Abba. docet Iaco. Nouellus in tractatu defensionum om-
 nium reorum titulo, quæ personæ accusare non possunt nu-
 mero 51.

Est autem blasphemia maledictum, quo aliquid Deonega-
 mus, quod ei cōuenit, aut ei tribuimus quod ei minime conue-
 nit, vt diffiniuit D. Thom. 2. 2. quæst. 13. artic. 1. Soto libr. 2. de
 iusti. quæst. 3. artic. 11. & lib. 5. quæst. 2. artic. 1. & quæst. 8. ar-
 tic. 3. Hostiensis in summa titul. de maleficijs. §. blasphemam-
 tem. Abbas, Socinus, & alij in capit. 2. eodem. Alfonso à Ca-
 stro lib. 1. de iusta hæreticorum punitione capit. 12. Syluest. in
 summa, verbo, blasphemia numer. 1. Couarru. in cap. quanuis
 pactum, 1. part. §. 7. num. 8. Auendaño de exequendis manda-
 tis cap. 20. in fine Auiles in capitulis prætorum capi. 25. à nu-
 mer. 2. Simanca de catho. institutionibus cap. 8. Cla. in §. blas-
 phemia per totum, Rojas de hæreticis. 2. part. num. 167. Me-
 noch. de arbitra. casu. 365. Bernar. Diaz in practica. cap. 103.
 Paz in practi. 1. tomo 8. part. cap. vnico nu. 14. Antõ Gom.
 3. tomo variarum cap. 1. nume. 3. Barahona in additionibus ad
 Palacium Rube. de donatio. inter. §. 78. litera. C. Salazar de
 vsu & consuetudine curiæ cap. 5. nume. 326. & 27. & capit. 6.

nume. 6. Iuan. Gracian. Regula 55. num. 41. Albertinus de agnosc. affer. quæst. 26. Franc. Squilacensis de fide catholica ca. 16. Conra. Brunus de hæreti. lib. 2. ca. 2. & lib. 5. c. 20. Cante. 2. part. ca. 3.

Ex qua diffinitione deducitur, eum, qui dixerit, *à despecto de Dios, vel, no creo en Dios, vel, mal grado aya Dios, vel, no ha poder en Dios, o por vida de Dios, vel his similia blasphemum esse.* Probat text. in l. 6. & 7. titulo. 4. libr. 8. Recopila. quia tribuit Deo, quæ ei conuenire non possunt vt doctè obseruant Couarr. & Menoch. vbi supra. Idem esset si per membra Christi iuraret, quia etsi Christus re vera habeat illa membra, vt quilibet alius verus & integer homo, tamen quia ea in Christi ignominiam nominant, blasphemum sunt autenti. vt non luxurietur homines collatione 6. ca. si quis per capillum 22. quæst. 1. Innuenim aliquid esse in Christo vituperabile, & ignominiosum. Idem etiam esset si prædicta omnia conuicia in sanctos dicerentur, inde enim ad Deum quodammodo deriuatur. Nam sicut Deus laudatur in sanctis suis, eo quod laudatur opera, quæ Deus in sanctis suis & per sanctos suos facit, ita ex contrario cum vituperantur, aut irridentur, quæ Deus in sanctis suis operatur, ex consequenti vituperatur, & irridetur Deus. Ita docent Rojas, Cantera & alij vbi supra Brunus dict. c. 20. numer. 4. Montaluis de reprobatione sententiæ Pilati, dubitatione 1. num. 3.

Puniuntur enim blasphemantes seuerissime; iure enim diuino constat ex Leuitico cap. 24. lapidibus ab vniuersa multitudine obrutos necari, quam pœnam ius ciuile imitatum fuit: vltimo enim mortis supplicio plectendos esse statuit, in autentic. vt non luxur. homines collat. 6. quam tamen pœnam de fuetudine esse sublatam testatur Lucas de Pena in l. omnes iudi. C. de delato. libro. 11. Couarruias, & Menochi. vbi supra.

Pontificum autem iure varie hoc crimen vindicatur. Blasphemantes enim 7. diebus Dominicis pro foribus Ecclesiæ in conspectu populi recumbentes: vltimo eorum dierum Dominico, sine pallio & calceamentis laqueo collo inuoluto, non antea Ecclesiam ingredi possunt, quam sex ferijs in pane & aqua ieiunassent, & pauperes aliquos refecissent. Probat text. in cap.

in cap. 2. de maledicis: cuius decisio solum contra laicos locū habet, vt docent Hostiensis, vbi supra Ioan. Andr. & alij, ibi. Clerici enim blasphemantes, quia eis est remittenda publica pœnitentia cap. de his 50. d. ca. qui in aliquo. 51. dict. ca. presbiter. 82. d. ca. 1. de bigamis, eo iure de ponendi sunt ab officio. cap. si quis per capillum. 22. quæst. 1. quam depositionis pœnam in desuetudinem abijisse, & hodie esse iudici arbitriam docent Hostiensis, Couarru. Bernard. Diaz, Menoch. & alij vbi supra, nisi ob assiduam blasphemandi consuetudinem, & blasphemix grauitatem, iudex existimauerit practicandam esse pœnam d. c. si quis per capillum.

Ego verò Vicarios Episcoporum moneo, vt semper arbitrentur contra clericos blasphemantes iuxta pœnas eisdem impositas à Concilio Lateranensi sub Leone 10. relato à Couarr. & Bernard. Diaz vbi supra & Cantera.

Apud Hispanos varium ius est, & præcipue partitarum vt constat ex l. 2. titu. 8. lib. 8. Ordinamenti. Sed nouissime pragmaticarum iure relato in l. 5. 6. & 7. titu. 4. libr. 8. Recopilat. Hæc autem praxis recepta est, vt pro prima blasphemia retineatur per mensem in carcere cum compedibus, aut alio ligamine ferreo: & hæc detentio debet esse continuata. l. 5. 8. titu. 4. lib. 8. Recopilationis Anto. Gom. vbi supra Auenda. de exequ. manda. 2. p. c. 5. nu. 21.

Pro secunda Blasphemia multatur, exilio sex mensium, & multa de mille marauctinis.

Pro tertia vero lingua figitur clauo; quæ vltima pœna consuetudine non est recepta, sed in eius loco flagellatur, & lingua premitur ligno, id est, mordaça vt docent Couarr. & Perez in dict. titu. 8. & si nobilis blasphemauerit, loco vltimæ huius pœnæ punitur exilio vnus anni, & multa de dos mil marauedis. Et tandem nouissima pragmatica. ad triremes damnandi sunt blasphemi ex l. fina. titu. 4. lib. 8. Recopilationis. Quas pœnas si non exequatur iud. eisdem puniendus est ex l. 20. tit. 6. lib. 3. Recopil. Huius autem criminis accusatio cuiuslibet de populo competit, vt notant Bar. & omnes in l. 1. de publi. iudi.

Quod apud nos adeò verum est, vt possit quilibet propria auctoritate blasphemantem capere, & in carcerem detrudere ex l. 4. titu. 4. lib. 8. Reco. Imo hodie ex nouissimis pragmaticis

libelsm

qui audierint blasphemiam, neque iudici denunciarint, pœna detractionis in carcerem per mensem puniendi sunt.

A pœnis autem prædictis non excusabitur, qui calore iracundiæ blasphemauerit, non obstante l. quidquid calore & l. 88. de regu. iur. vt notat ibi Decius, Albertinus vbi supra q. 26. num. 6. & 18. & quæst. 27. num. 3. Rojas dict. 2. part. nume. 172. excusabit tamen iracundia, vt Inquisitores non cognoscant de blasphemia ex instructione, vt refert Rojas dict. num. 172. & in puncto iuris Auendañius dict. 2. part. ca. 5. num. 12. & etiam si talis sit iracundia, quæ omnino iudicio priuet blasphemantem, docet Pholle. omnino videndus in tractatu de cõtractibus censuarijs versu. Nicolaus num. 56. & sequentibus vt dicimus de ebrio, qui excusatur, docent Auendañus dict. c. 5. nu. 19. Iaco. Nouellus in tractatu defensionis omnium reorum titu. homicidium quibus ex causis num. 45. nume. 45. dũ tamen ebrietas perfecta sit: modica enim non excusat: docet ex alijs Mascar. de probatio. conclu. 579. num. 9.

Quomodo autem probanda sit ebrietas docet Bald. in capi. à crapula de vita & honest. cleri. Mascar. de probatio. conclu. 578. neque excusabitur, qui blasphemauerit sub conditione, veluti, *no creo en Dios sino hago tal cosa*, vt resoluunt Rojas dict. secunda parte, numer. 174. Cantera 2. parte quæstio crimina. cap. 3. num. 3.

Est autem blasphemia duplex, vna quæ sapit hæresim: vt puta si quis dixerit, *reniego de Dios no creo en Dios*, vel quidpiam simile, quod serio & deliberato animo dictum, esset hæresis: altera vero simplex, quæ nullam cum hæresi communionem habet, veluti cum quis iurat per membra Dei. De illa possunt cognoscere & punire Inquisitores, de hac verò minime text. elegans in cap. cum accusatus ca. sane de hære. lib. 6. docet ita præticari Simancas dict. ca. 3. num. 8. Couarru. dict. 6. 7. num. 12. Auenda. dict. cap. 5. num. 11. & 12. Rojas 2. part. numer. 163. & 170. Salzedo in additionibus ad Bernard. Diaz capit. 110. versiculo quandoque qui referunt pœnas ab Inquisitoribus imponendas.

Iudex autem Ecclesiasticus ordinarius, potest sine vlla distinctione blasphemantes laicos punire: est enim blasphemia mixti fori, cap. 2. de maledicis docent Couarru. & Simanc. de maledi.

male di. vbi supra. Clarus d. §. blasphemia num. 4. Auenda. Sal. Cant. vbi supra. Erit tamen adueitendum, quod licet quis pro vno delicto non debet pluries puniri. ca. de his, de accusationibus. Tamen si blasphemus non sit à iudi. Ecclesiasti. sufficienter in pœnis supra relatis punitus poterit iudic. secularis iterum eum punire, argumen. text. in cap. foelicis. §. per hoc de pœnis lib. 6. docent in proposito Siman. vbi supra Auend. dict. cap. 5. num. 18. & generaliter in omnibus criminibus mixti fori. idem obseruandum esse tradit Couarru. libro. 2. variarum cap. 10. numer. 6.

¶ De coitu cum moniali, Caput quintum.

Moniales Christianæ religioni similes sunt Vestalibus virginibus, quæ apud Romanos in ædibus Vestæ sacratis, inextincti luminis curam habebant, & virginitatem profitebatur, vt late prosequuntur omnino videndi Aulus Ge. lib: 21. nocti. atica. cap. 12. Pomponius Lætus de sacrificijs cap. 6. Alexan. ab Alexan. lib. 5. dierum geni alium cap. 12. & ibi Tiraquel. in additio. Quemadmodum enim Vestales si viri coitu pollutæ arguerentur ad portam Colina viæ defodiebantur, & stupratorem in comitio vsque ad necem cędebant Pontifices, vt docet Plutarc. in vita Num. Pompil. & in problematis cap. 96. Alexan. vbi supra Tiraquel. ad II. connubiales part. 15. nume. 120. ita & moniales corruptæ & earum corruptores seuerissime sunt puniendi, vno enim actu quod attinet ad accusationem quatuor delicta cõmittunt. incestus, c. virgines 27. q. 1. sacrilegij ca. virginibus 27. quæst. 1. stupri. & adulterij capit. si qua Monacharum. 27. quæst. 1. docent & prosequuntur Abbas in c. atsi clerici colu. 12. de iudi. & in ca. penultimo, nota. 3. de purgatione canonica. Hippolytus in l. vnica num. 41. C. de raptu virginum. Bermondus in tractatu de concubinarijs titu. de incestu, & titulo de sacrilegio. Grillandus de pœnis omnifariam coitus quæst. 7. Bernar. Diaz in practic. ca. 81. Duc. regula 11. Iulius Clar. §. fornicatio num. 17. Menoc. de arbi. casu. 389. à numero. 23. Didacus Perez in l. 5. titulo, 15. libro octauo, Ordinament.

Pe.

Pe. Gregor. libro. 36. syntag capit. 7. numero. 2. *id est ibidem*
 Vnde iure ciuili mortis poena inducta est contra stuprator-
 rem argumento l. si adulterium cum incestu. ff. de adulte. l. ca-
 stitati. l. quanuis la. 2. C. eodem. & probat text. in. l. si quis in
 hoc genus & in l. si quis non dicam rapere. C. de Epif. & Cler.
 & eius bona applicantur monasterio, cui irrogatur iniuria.
 Autent. de sanctissimis episco. & monialis ipsa in arctius mo-
 nasterium in quo securius seruari possit detrudenda est ex dic.
 §. penultimo, Pontificum autem iure moniales, quæ se cor-
 rumpi patiuntur ea poena plectuntur, vt perpetuo carceri includan-
 tur ca. impudicas 27. quaest. 1. sed hodie aliter praticatur, aut
 enim in arctius monasterium recluduntur, aut in perpetuū pri-
 uato velo, quo tantum professæ vtuntur in abiectis, & vilibus
 officijs perpetuo seruire damnantur. Clerici autem ordinis de-
 positione, & priuatione beneficiorum puniuntur, & in mona-
 sterio perpetuo ad agendam poenitentiam recluduntur cap. si
 quis Episcopus ca. si qua monacharum 27. q. 1.

Quæ pena indistinctè erit praticanda, siue delictum in-
 notitiam populi deuenit, siue non, ex generalitate text. in dic.
 ca. si quis episco. docent Bernar. Diaz vbi supra num. 2. Ana-
 nia consil. 1. colum. 2. licet contra dicat Turrecre. in dict. ca. si
 quis episco. motus ex tx. in c. nõ debet 30. q. 1. & malè, quia il-
 le tex. imponit poenã delicto lögè diuerso, quod est grauis in
 consideratione populi, quam in se ipso quãdò clericus immi-
 scetur mulieribus, quæ ei peccata confessæ sunt. Ex confesio-
 ne enim non contrahitur cognatio spiritualis: & sic non potest
 esse incestus, & si mulier non sit virgo vel nãpta non erit adul-
 terium, vel stuprum; sic in moniali, in qua, vt diximus, hæc om-
 nia committuntur.

Denique iure regio partitarum eadem poena stupratores
 puniuntur, qua incestuosos puniendos suo titulo dicemus, vt
 ex l. 2. titul. 19. par. 7. docent Grego. Lep. ibi, Didac. Per. in
 dict. l. 2. ordinamen. versil. laicus. Sed nouiori iure poena mor-
 tis imposita est in l. 4. titu. 10. lib. 4. fori. & deinde amissionis
 dimidie partis bonorum l. 5. titu. 15. libro. 8. Ordinamen. l. 9. ti-
 tulo 20. libro 8. Recopilat. Neque tamen tollitur satisfactio
 facienda monasterio, vt constat ex dict. ll. & probat Dida. Per.
 vbi supra.

De concubinato pena, Caput sextum.

Fili qualiscunque coitus sit iure prohibitus, etiã inter solutos ca. meretrices 32. quæst. 4. Clémē tina ad nostram, & ibi, gloss. verbo. non est de hære. **D. Thom.** 2. 2. quæst. 154. artic. 4. Cōua. in 4. 1. part. ca. 4. num. 8. Castro lib. de hæresi. verbo, coitus, Magister Harfan in libello *de la simple fornicacion*, per totum: tamen non quilibet accessus inter solutos, aut inter coniugatum, & solutam, reddit statim fornicantes concubinarios: sed requiritur necessario, quod sit fornicatio consulta, & per plures actus continuata, & consummata in vicinia, vel populo, vt docent **Anto. Gom.** in l. 80. **Tauri** numer. 22. **Auenda.** de exequ. manda. 2. part. cap. 26. **Bernard. Diaz** in practica cap. 78. num. 1. Et hinc licet in ipso fornicationis actu, aut in lecto vir & mulier deprehendantur, non pos sunt ex eo, vt concubinarij, puniri, nisi alias conuincantur de concubinato, vt ex text. iuncta glo. verbo. deprehensam cap. ex literarum de eo, qui duxit in matrimoni. docent **Palacius Rub.** in repetitione cap. per vestras, notabili 3. §. 21. num. 11. **Anto. Gom.** vbi supra **Auiles** in cap. Pratorum ca. 47. verbo. manceba. num. 1.

Concubina enim proprie dicebatur, quæ cum vxor non esset, cum aliquo tamen vivebat, & sine nuptijs in domo est. l. fi. de diuortijs, l. **Mafurius** 14. ff. de verborum significatione. docent gloss. **Bartol.** & **DD.** in l. penultima. ff. de concubinis. **Cacialupus** in l. si qua illustris num. 28. C. ad Officia. Et hinc vxor à concubina solum dignitate distinguebatur. tam legato 49. §. 1. ff. de lega. 3. Vxor enim maritali affectu, concubina affectione concubitus æstimatur l. nuptias. ff. de regul. iur. l. 4. ff. de concubi. Et hinc vxores, quæ absque dotalibus instrumentis cæterisque solennitatibus à iure ciuili introductis, coniugali tamen affectu ducuntur, concubina à iure appellantur cap. omnibus 34. d. text. difficilis sic intelligendus in cap. is qui nō habet. eadem. d. **Costa** in memorabili, in principio. **Couarru. dict.** 1. part. ca. 4. num. 9. **Cacialupus** vbi supra nume. 5. **Men. de arbitra. casu** 418. numero. 20. Vnde cum l. diuina in veteri

testamento permiffum eſſet antiquis Patribus plures vxores habere, vt dicemus in ca. ſequenti, quæ præter priorem, quæ ſemper domina fuit, domi retinebantur, sæpe dicuntur in ſacra Scriptura concubinæ, vt probat Coua. & Meno. vbi ſupra & in hoc ſenſu verum eſt concubinatum fuiſſe permiffum veteri & diuina lege.

Iure verò Cæſareo, ſi plura concurrant, quæ referunt ſupra diſti, permiffus fuit ſolutis concubinatus l. in concubinato. ff. de concubinis. docent ibi, Bar. & DD. Cacialupus vbi ſupra numer. 27. Ludouicus de Sardis in tractatu de naturalibus liberis. §. de concubinis numer. 2. Paleotus de nothis, & ſpurijſ cap. 12. coniugatis autem ſemper prohibitus fuit vt ea l. 1. C. de concubinis.

Hodie autem vtroque iure prohibitus eſt ca. 1. de filiis ſuſceptis in vſibus feudorum. ca. auditum. 4. d. ca. concubine 32. quæſt. 2. ca. nemo. 32. quæſt. 4. docent Hoſtienſis in ca. lator. qui filij ſint legitimi. Ruinus in l. Gallus. §. & quid ſi tantum ff. de liberis & poſthu. num. 39. & extat noua prohibitio in ſacro Concilio Tridenti. Sefſ. 24. ca. 3. de reformatione matrimonij, Sefſ. 25. cap. 14. Imò & hodie omni iure graues poenæ impoſitæ ſunt vt docent Bernar. Diaz, Pala. Rub. Auiles, Anto. Gom. & Menoc. vbi ſupra Iul. Clar. in §. fornicatio nume. 6. & 18. Solana in conſtitutionibus Sabaudia Rubri. de concubinato laicorum. Paz in praxi. 1. tom. p. 2. c. vnic. n. 12. Did. Per. in l. 23. & 24. titu. 3. li. 1. Ordinam. Auend. reſponſo 1.

Iure Pontificio concubina clerici, ſi filios non habeat, monaſterio eſt tradenda ca. fraternitatis. 34. d. Si vero liberos habeat efficitur ſeruæ Eccleſiæ ca. quidam cleric. 81. d. Et ſi delictum publicum ſit, poterit excommunicari ca. ſi concubinæ de ſententia excommunicationis. Et hodie quælibet concubina ſoluti, vel coniugati ſi ter ab Epifcopo admonita, non paruerit, poterit ab Epifcop. nemine inquirente ex officio eius arbitrio puniri, & extra diœceſim, vel locum eiſei, vt patet in Concilio Tridentin. Sefſ. 24. cap. 8. Ex quo apparet poſſe iudic. Eccleſ. contra concubinos procedere, & eos punire cap. 2. de coha. Cle. docent glo. in ca. eos 32. d. vbi Dominicus & Archi. Abbas in ca. cum ſit generale numer. 2. de foro competenti. Pala. Rub. in repetitione c. per veſtras notabili 32.

bili 32. num. 23. Romanus singulari 658. Et ita practicandum est siue concubina sit publica, siue occulta ex dict. consil. Et cum clericus sit tacite adstrictus voto castitatis ca. vni. de voto libr. 6. mulier fornicatrix committit crimen sacrilegij, & incestus cap. virginibus 27. quaest. 1. At sacrilegij crimen ad Ecclesiasticum pertinet cap. quisquis 17. quaest. 4. licet Boscius in pract. titu. de concubinato num. 18. Imò in cap. 1. de foro competenti, & Auiles in dict. capi. 47. verbo, ò clericus, num. 2. affirmant iud. Eccle. non posse punire concubinā clerici occultam, sed tantum publicam.

Clericus autem concubinarius hoc iure grauissime punitur, vt constat ex 30. pœnis, quas cumulauit Rebu. in concor. titu. de publi. concubina. in principio versicu. 1. & præcipuè pœnam suspensionis incurrit à iudice imponendam ca. presbiter. 81. d. ca. lator & ibi gloss. 2. quaest. 7. & est infamis c. infames. 6. quaest. 1. & si sit publicus concubinarius est ipso iure suspensus, & quo ad se & quoad alios, ca. nullus, ca. præter. 32. dict. ca. fina. de cohabitatione cleri. & mulie. Abb. in ca. cum non liceat. de præscription. Hostien. in summ. titu. de cohab. cleri. versic. qualiter imponatur. Guido Papæ decis. 458. Bar. Diaz ca. 79. num. 2. Menoch. dic. casu. 418. num. 2. Quis autē dicatur notorius concubinarius docet text. in d. ca. fina. vnde plures affirmant, si notorius concubinarius celebrauerit, esse irregularem ex dict. c. fina. iuncto c. fina. de re iudi. li. 6. & c. 1. de sententia excommunicationis eodem libr. 6. inter quos fuerunt Abbas in cap. vestra colum. 4. de coha. cle. Guido & Bernar. Diaz vbi supra Syluest. in summa verbo. concubinarius. §. 4. Florentinus 3. par. tit. 27. ca. 3. idem in clericis minorum ordinum committentes.

Sed eorum sententia, quanuis communis sit, vera non est, cum irregularitas solum inducatur in casibus à iure expressis, nullibi autem in concubinarium inuenitur expressum: nam quod de suspenso dicitur in dict. ca. 1. obtinet in suspensione, quæ à iure ciuili inducta est pro aliquo delicto in eius pœnā: hæc autem non in pœnam, sed ratione honestatis à iure indicitur. Et ita tenuerunt Innocen. & Ioan. Andre. in ca. si celebrat de cler. excōmunicato. Naua. in c. si quando, exceptione 11. de rescrip. Couarruu. in Clementina si furiosus, 1. part. §. 1.

numero 5. Salze. in additionibus ad Bernar. Diaz d. cap. 29.
litera. C.

Nouissimè autem à Concilio Tridentino, Sess. 25. cap. 14.
ordo præfixus est puniendi clericos concubinos. Si enim
ter moniti non se abstineant, pro prima vice tertia parte fru-
ctuum vnus anni suorum beneficiorum priuantur: pro secun-
da si eum eadē, vel alia foemina perseuerauerint, omnes vnus
anni fructus suorum beneficiorum amittentes, ab eorum ad-
ministracione per tempus Episco. arbitrarium suspenduntur:
pro tertia ab officijs, & beneficijs priuantur, & inhabiles red-
duntur ad alia denuo obtinēda, & si nihilomags respuerint
sunt excommunicandi, & ita quotidie practicatur. Solent ta-
men iudi. taxationes fructuum beneficiorum sibi reseruare, &
in certa summa sibi arbitraria loco fructuum condemnare.

Monitiones autem, quæ à concilio exiguntur, hodie à præla-
tis non fiunt; sed his omisis statim procedunt ad pœnarum im-
positionem: quia in Synodis communiter admonentur cleri-
ci, ne concubinas habeant: & hæc monitio facta in Synodo
habet vim trinæ monitionis, vt docet gloss. notanda in ca. de
inceps. 18. d. quam sequuntur Ioan. Andri. in ca. 7. super glos-
sam 2. ne clerici. Abbas in ca. ex literis de constitut. Ripa. in
c. 1. num. 82. de iudicijs. Rotanoua decis. vltima. de dolo & cō-
tumacia. Rubeus in d. repetitione in principi. §. 18. num. 19. &
in casu eleganti Federicus consil. 109.

Iure autem Regio coniugatus, qui habuerit concubinā so-
lutā condemnandus est *en diez mil marauedis*, ipsi concubinæ
applicandis si intra annum honeste viuat: aliās 3. pars applica-
tur iudici, alia cameræ Regis, alia accusatori, aut piæ causæ l.
5. titulo. 15. li. 8. Ordinamenti. l. 5. titulo 19. libro 8. Recopi-
lationis.

Si verò habuerit concubinā coniugatā, & admonitus iudi-
ci nō obedierit, amittit dimidiam partem bonorū cameræ Re-
gis applicandorum. Et eandem pœnam patietur, si vxore re-
lictā cum concubina habitauerit, in l. 6. titul. 19. li. 8. Recopi.
Ipsa autem concubina coniugati, Clerici, aut Monach. pro
prima vice multatur pœna vnus marchi argenti, & exilij
vnus anni, pro secunda eadem pœna vnus marchi, &
exilio duorum annorum: pro tertia, iterum incurrit pœnam
vnus

vnus marchi, & exilium vnus anni, & publicè verberatur l.23. & 24. titu. 3. li. 1. ordinamenti l. 1. titu. 19. lib. 8. Recopil. & prohibitum est iudicibus ne poenam pecuniariã imponant, nisi corporalem quoque exequantur, dict. l. 1. titu. 19. li. 8. Recopilationis.

Hæc autem cessabit poena, primo si concubina non sit publica, sed occulta, vt ex dict. ll. probant Rubeus dict. §. 21. nu. 14. Auenda. dict. cap. 26. Anto. Gom. in. l. 80. Tauri num. 20. Auiles dict. ca. 47. verbo manceba. num. 1. qui late expli cãt, quæ dicatur concubina. Secandò cessabit poena, si concubina sit coniugata ex. l. 2. titu. 19. lib. 8. Recopila. nisi eam clericus desponsauit famulo, & domi retineat, docent omnes vbi sup. & probat aperte text. in l. 3. dict. titu. 19. Episcopus tamen potest contra clericum indistinctè procedere, & si concubina sit coniugata, dum tamen processus fiat suppressò concubinæ nomine, vt docet in specie Auen. d. ca. 26. & in alio proposito Bern. Diaz in practie. c. 2. nu. 6.

Inter solutos autem concubinatus nullam poenam habet à iure statutam, vt constat ex. l. 11. Tauri. sed à iudic. solent mōneri sub poena vnus marchi. & exilij, quod non confabulentur domi, neq; in aliquo loco suspecto, quod si cõtēpserint in prædicta poena condemnantur, docent Auend. vbi supra Auiles d. c. 42. verbo, d' casado num. 6.

J De contrahente binas nuptias, Caput septimum.

VM in matrimonij institutione Gen. ca. 2. à Deo dictum sit: Et erunt duo in carne vna, clare deducitur, ab eo tempore fuisse prohibitum viris plures vxores, & vxoribus plures maritos eodem tempore habere. ca. gaudemus. §. quia vero. de diuortijs ca. ex parte el 3. de cōuersione coniuga. Ac proinde constat etfi Indi, Thraces, & Ægyptij Parthi, & Medi, & aliæ innumera nationes, quarum meminèrunt Alexan ab Alexã. li. 1. dierum cap. 24. Tiraquel. in l. 7. connub. num. 20. Menoch. p.

de arbi. casu 42. à nume. 72. plures simul vxores habeant: ta-
men id naturali diuino, canonico, & ciuili iure esse interdi-
ctum, probatur, dist. capi. gaudemus Tridenti. Sess. 24. cano.
2. l. nemo. C. de iudicijs. l. 2. C. de incest. nupt. l. eum qui duas.
C. de adulter. docent & prosequuntur Alexand. consil. 175. vo-
lumine 7. Abbas in cap. cum haberet. colum. 2. de eo qui du-
xit in matrimonium. Gramma. decisione 17. Couarruu. in 4.
2. part. cap. 7. §. 3. per totum Tyraquel. & Menoch. vbi supra,
Pala. Rube. in repetitione Rubric. §. 60. num. 6. & in repeti-
tione. ca. per vestras, in prin. 2. §. 18. num. 25. Romanus singu-
lari. 537. Anto. Gom. in l. 80. Tauri à num. 27. Simanc. de ca-
thol. institutio. cap. 40. per totum Rojas de hære. 1. par. num.
540. Iuli. Clar. §. fornicatio num. 31. Spina in tractatu, de po-
testate Papæ, super coniugio num. 33. 82. & seqq. Salze. in ad-
ditionibus ad Bernard. Diaz cap. 80. Briss. in practic. titu. de
coitu damnato num. 78. Nam licet Abraham Gen. ca. 16. Ia-
cob cap. 21. & 30. Helcana li. 1. Regum ca. 1. Moyfes Nume-
rorum cap. 12. plures legantur vxores habuisse, id quidem cō-
tigit diuina dispensatione, & particulari reuelatione. d. capi.
gaudemus dic. ca. ex part. docent Menoch. vbi supra num. 16.
Spina num. 54. Coua. num. 20. ad sobolem Deo gratam pro-
pagandam ca. obijciuntur. 32. quæst. 4. Cum fœminis autem
nunquam legitur dispensatum propter sobolis incertitudinē
Coua. vbi supra. Lupus in tractatu de matrimonio, & legiti-
matione num. 20.

Hæc autem incesta matrimonia contrahentes, videntur
male sentire de sacramento matrimonij, & ideo possunt tan-
quam suspecti de hæresi ab Inquisitoribus puniri, vt quotidie
practicatur: docent Dominicus & Francif. in ca. accusatus. §.
sane. de hære. li. 6. Villadiego in tractatu de hæretica prauit-
ate. q. 9. Rubeus dist. §. 18. num. 5. Couarru. & Simanc. vbi su-
pra ac proinde possunt à iudi. Ecclesiasticis ordinarijs, & In-
quisitoribus, & secularibus potestatibus sequentibus pœnis
puniri, licet Azeuedo in l. 5. & sequentibus titulo 1. libro. 5.
Recopilat. affirmet hodie solum Inquisitor. referuantum esse
hoc crimen.

Iure ciuili infamia notât l. 1. §. fina. l. quid ergo. §. 1. de his,
qui notantur infamia l. 2. C. de incestis nupt. & incidunt in
pœnam

pœnam stupri, & l. eum qui duas. C. de adulterijs quæ in honestis personis publicationem dimidiæ partis bonorum, & in humilibus corporis coertionem cum relegatione inducit. §. item l. Iulia. Instit. de publi. iudi. & intelligi ita debet dict. l. eum, qui duas, licet Menoch. dict. casu. 4. o. num. 103. contēdat ea l. inductam esse pœnam mortis naturalis. Cuius sententiam contra eum, qui plures vxores, virgines, & nobiles per fraudem duxit, locum habere crederem, vt docent Gramma. dict. de cisione 17. Bossius dict. numero. 78. Romanus singulari 537. Didacus Perez in l. 3. titulo 1. libro 5. Ordinamenti versiculo Sed iuxta præmissa: quod etiam locum habebit attempto iure Regni.

Pontificum autem iure sunt excommunicandi cap. secula res 33. quæstione 2. & cum publica ignominia caluati sep arandi cap. de Benedicto 32. quæstio. 1. id est, capillis tonsis panni ante & retro scinduntur, vt interpretatur ibi gloss. quam sequuntur DD. communiter, vt testatur Iuli. Clar. dict. numero 31. Et ita communis Ecclesiasticorum vsus habet, vt publica ignominia plectantur: in locum enim illius succedit suffragatio, & mitra, & ad triremes per tempus arbitrium damnatio, vt testatur Didacus Perez in dict. l. 3. versicul. puniuntur præterea. Belosinius in practic. iudiciali titulo de lenonibus, numer. 36. & ita practicatur. Et præterea si ab Inquisitoribus puniantur simul cum hæreticis, trahuntur ad publicum spectaculum, & abiurant hæresim de leui, vt refert Simancas d. c. 40. num. 1. in fine.

Hispano verò iure partitarum in insulam per quinquennium relegantur, confiscatis omnibus bonis, quæ in eo loco habent, & nouo iure loco relegationis in insulam fit condemnatio ad triremes l. 7. titul. 1. li. 5. Recopila. Iure fori si mulier nubat secundo marito, viuente primo ponitur in potestate mariti, vt de eis & eorum bonis faciat, quod libuerit, dum tamen non occidat l. 2. titu. 7. lib. 4. fori. legibus autem ordinamenti præter has pœnas, debet in fronte signari ferro candenti ad similitudinem huius literæ. Q. vt disponit l. 3. titu. 1. li. 5. Ordinamenti. l. 6. titulo 15. libro 8. ordinamenti. l. 5. titulo 1. li. 5. Recopilatio. Sed Couarruuias, Antoni. Gomez, Dida. Perez & alij, contendunt signum esse literæ. B. quasi bis contraxerit.

traxerit. Sed mihi verius videtur, signum esse crucis: ita enim in vetustissimo harum legum Codice inueni, & se inuenisse testatur Couarruias, quasi denotet male sensisse de fide, & præterea crimen committit de aleue; & idè amittit dimidiã partem bonorum l. 4. titulo. 7. libr. 8. ordinamenti. l. 6. titulo 1. li. 5. Recopilationis. Nouissimis vero pragmaticis, quia secundum iuris regul. facies hominis dehonestanda non est l. si quis in metallum. C. de pœnis l. 6. titul. 31. partita. 7. docent omnino videndi Didacus Perez in dict. l. 3. Cuius li. 7. obserua. cap. 15. Pe. Greg. li. 31. syntagma. cap. 35. & li. 35. capi. 1. num. 35. statutum est quod in eius locum trahantur ad publicam ignominiam, & præterea condemnentur ad triremes per decennium l. 8. titu. 20. li. 8. Recopilationis.

Est autem aduertendum primo, quod si mulier committat hoc delictum, debet prius prædictis pœnis puniri, & postea, si à marito accusetur, imponi debent pœnæ adulterij, quia sunt duo delicta distincta, vnum in contemptum Ecclesiæ, alterum in contemptum mariti: & ita resoluunt omnes supra relati.

Secundò aduertes, huiusmodi pœnas locum non habere contra eas, quæ longum tempus maritos expectarunt, ideoque credebant vita decessisse. l. miles. §. mulier. de adulter. Quòd autem dicatur longum tempus dubitatur, & consul. in l. vxores, de diuor. putauit, esse quinquennium. Constanti. in l. vxor. C. de repudijs quadriennium, Iustinianus postremo decennium statuit, in autentico, de nuptijs. §. nouimus.

Sed hodie apud Christianos, etiam si plures anni elaberentur non poterit maritus cum alia contrahere, quia debet esse certus de morte vxoris. ca. in præsentia de sponsa. ca. Dominus de secund. nupt. l. 8. titu. 9. parti. 4. Quæ autem probationes sufficiant, vt dici possit vxor certa de morte mariti resoluunt Dida. Perez in dict. l. 3. in fine Greg. Lop. in dict. l. 8.

8. Couar. d. §. 3. num. 30. Menoc. d. casu. 420. à num. 118. Rolandus Valle. consil. 93. Decis. Perusina 12. numero. 7. Mascard. de probatione. consilio 174. à numero 2.

*De Carcerum priuatorum Pœna, Caput
oſtauum.*

CV M locus ad custodiam reorū destinatus carcer
dicatur l. aut damnus. §. solent, l. credibile. ff. de
pœnis l. 1. C. de custodia reorū, & in facinorosos
animaduertere sit meri Imperij. l. Imperium de iu
risdictio. omn. iudi. quod apud Principem residet cap. 1. quæ
sint regalia, in vsibus feudorum. clare constat eum, qui ius à
Principe non habeat, si aliquem in carcerem conijciat, vsur
pare Regis Imperium, ac proinde læsæ maiestatis crimen cõ
mittere l. vnica. C. de priuatis carceribus. Neque illos à pœ
na excusabit consuetudo, docent Igneus in l. necessarios. §.
non alias nume. 94. ff. ad Syllanianum Roma. in l. 1. §. denique
ff. de aqua quot. & æstiu. docent & prosequuntur vltra ordi
narios in dict. l. vnica Boerius decisio. 275. Afflictis decisio.
149. numer. 2. Bosius in practic. titulo de carcere nume. 26. &
titulo de pluribus violentijs numer. 61. & 62. Follerius in pra
xi. versicul. & incarcerentur Iulius Clarus li. 5. sententiarum
§. fina. quæst. 46. numer. 3. & quæstione 68. numero 32. Me
nochi. de arbitra. casu. 305. Alcia. de præsumptio. Regula. 1.
præsumptio. 3. numer. 2. Gregor. Lop. in l. 15. titulo 29. parti.
7. Auiles in capitu. prætorum cap. 18. verbo. carcel Dida. Pe
rez in l. 5. titu. 14. li. 3. Ordinam. col. 1264. Azeuedo in l. 5. tit.
13. li. 4. Recop. glo. 1. & finali.

Aduertas primò, hoc crimen captura ipsa cõmitti, neque
necessariam esse inclusionem, vt docet Bar. in l. ca. 5. de adul
ter. De. consil. 100. colum. 3. Bosius dict. nume. 26. Ac proin
de etiam si priuatus detrudat aliquem in carcerem publicum
propria autoritate, hoc crimine tenebitur, vt docet Grillal
dus in tractatu de relaxatione carceratorum. Rubrica de fuga
incarc. nume. 16. Sed longe verius est hoc crimen ab eo dum
taxat committi, qui habet locum carceri destinatum ad detru
dendos quosunque, vt suadent verba dict. l. 25. ibi. Priuati
carceris exercere custodiam, & ex pluribus & text. ibi do
cet Gregorius Lopez in dict. l. 15. titulo 19. partit. 7. quanuis
priuati, qui semel, aut iterum iniustè caperent, aut detinerent

grauissime punirentur iudicis arbitrio.

Secundo, aduertat hoc crimen etiam committi ab eo, qui hominem detinuerit sine animo vsurpandæ iurisdictionis, vt patet in creditore, qui si ceperit debitorem vt consequatur sibi debitum priuati carceris pœna punitur, vt patet in l. 15. tit. 13. li. 4. Recopila. & optime defendit ibi Azeuedo gloss. fina. cõtra Greg. in di. l. 15. partit. Idque practicandum esset, nisi delator esset fugitiuus l. ait Prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraudem credi. vel facultatem ipse dedisset creditori, quod ipsum propria auctoritate caperet, vt disponit l. 2. tit. 13. lib. 8. Recopil. Sed his casibus & alijs similibus, quibus licet priuatis delinquẽtes capere, quos recẽset l. 2. tit. 19. p. 7. Ripa. in cap. 1. numer. 88. de iudicijs, & Azeuedo vbi supra tenentur, ita caput præsentare iudici intra 24. horas l. c. 5. de adulterijs l. 2. tit. 10. li. 8. Recopil.

Puniuntur autem hoc crimen committente si iure civili vltimo supplicio l. 1. C. de priua. carceri. iure canonico pœna excommunicationis, si exercetur in clericum ipso iure ca. n. p. 29. versicul. nos igitur de sententia excommunicatio. docet Hieronymus Zanetus de differentijs vtriusque iuris, numero 225.

Iure etiam Regio huiusmodi priuati carceres prohibentur, in l. 1. tit. 10. parti. 7. l. 5. tit. 23. l. 4. Recopil. & tanquam rei læsæ maiesta. vltimo supplicio plectuntur, ex l. 15. tit. 29. partita 7. & est casus de la hermandad d. l. 2. tit. 13. li. 8. Recopila. Sed hodie mortis pœnam pro hoc delicto non praticari, sed esse iudici arbitriam, testantur Azeuedo in d. l. 5. gloss. fina. Clarus dict. quæst. 68. numer. 32. Cerdon Tellada in libello, visita de carcel cap. 3. num. 16. Hæc autem & qualibet alia pœna cessat in Domino respectu serui glo. in d. l. vni. & in d. l. 15. part. & in patre respectu filij, & in marito respectu vxoris, glo. fina. in cap. quemadmodum, de iure iura. docent Bossius & Alcia. vbi supra Franc. Luca. de fisco, & eius priuilegijs. rubrica de crimine læsæ maiestatis numer. 7. his enim permissa est modica coercio l. 1. C. de emendatione seruorum & l. 1. C. de emendatione propinquorum.

§ De exponente infantem, Caput nonum.

RATIO naturalis suadet liberos ali. l. alimenta C. de nego. gestis. l. neque filium. C. de patria potestate l. si quis à lib. de liberis agnoscendis, à matre vsque ad triennium, à patre vero abinde dist. l. ne filium vbi notat gloss. Lara de Cordoua in dist. l. si quis à liberis. §. si mater num. 2. Ioan. Gali. in tractatu de expensis, cap. 3. num. 29. Ac proinde parentibus est prohibitum à se liberos proijcere, vel exponere, imò Senatus Consul. Plautiano iubentur sub pœna eos agnoscere, l. 1. §. pœna de liber. ag. docet Anto. August. li. singulari de ll. versic. Plautianus. Nā quanuis à Romulo permillum fuerit, omnem prolem fœmineā exceptis primogenijs maiorem triēnio cum iudicio triū uirorum exponere, vt refert Diony. Alicarnaseus li. 2. antiqui Roma. & Pe. Gregor. lib. 44. Syntag. capi. 3. numer. 2. tamen ea exponendi facultas, & quæ occidendi permilla fuit l. in suis de libe. & posthu. abijt in desuetudinem l. fina. C. de patria potestate docent, & prosequuntur vltra ordinarios in. l. 1. & sequentibus. C. de infan. expo. in cap. 1. eodem. titu. glo. in ca. fina. 87. d. Bossius in praxi titu. de homi. num. 2. Clarus li. 5. sententiarum. §. fina. quæst. 83. num. 7. Menoc. de arbi. casu 396. Petrus Gregor. li. 11. syntag. ca. 10. num. 1. & lib. 15. cap. 28. num. 5. 23. & 24. Paleotus de nothis & spurijs cap. 63. Larrain dict. l. si quis à liberis. §. si quis ex his numero 10. Martinus Lau. de legitimatione numero 152. Gregor. Lop. in. l. 4. tit. 20. parti. 4.

Aduertas autem primo, quod licet antiquiori iure infantes ita expositi efficerentur serui eorum, qui eos susceperunt, & educarunt l. 1. & 2. C. de infante expo. idque, vt esset contumelia cōsanguineis, qui propter æs modicum permisissent filium & proximum seruituti mancipari, ignominia enim est liberi generis habere seruum in eo. l. 1. C. de libe. causa: tamen hodie liberi sunt & ingenui, quanuis à seruis, vel proscriptijs progeniti sint l. fina. C. de infan. exposi. l. 4. titulo. 20. parti. 4. & præsumuntur legitimi ac proinde possunt ad sacros ordines promoueri, & ad dignitates, vt docent Andre. in dict.

cap. 1. Felinus in ca. cum deputati num. 13. de iudi. Palco. vbi supra num. 3. Menoch. nu. 16.

Secundò aduertas quod si ipsi parentes, aut his scientibus alij liberos exponant, non habent ius repetendi dict. l. 2. dict. l. 4. parte, capitu. final. 87. dist. Sed si eis nescientibus exponantur, possunt eos repetere, ablati tamen expensis dict. l. 1. docent Gregor. Lopez in dict. l. 4. & gloss. in dict. capi. 1. & in dict. cap. fina.

Puniuntur autem iure ciuili, si mors infantis sequatur pœna capit. sl. necare de lib. agnosc. quæ imponenda erit cum qualitatibus referendis in cap. de parri. Si vero non sequatur mors, arbitraria erit iudicis pœna, vt docent gloss. in dict. l. 2. C. de infant. quam sequuntur omnes supra relati. Et si sciente patre exponantur amittit in eis ius patriæ potestatis, dicta. l. 2. licet aliquando legamus repensis expensis integrum ius esse patri in filia exposita. l. patrem. C. de nuptijs.

Iure autem canonico infantes aliàs serui, si exponantur, fiunt ingenui, & ingenui à patria potestate liberi capitulo. 1. eodem titulo. ipsi vero parentes, si intra decem dies non compareant filios repetituri, deinceps non poterunt repetere cap. final. 87. d.

Iure verò Regio, nisi pater aut alius eo sciente filium exponat, non potest eum repetere l. 4. titulo. 20. partit. 4. & ei erit credendum, si iurauerit nesciuisse l. 2. titulo 13. libro 4. fori. & tunc tenetur expensas soluere ei, qui educauit, quas vsque ad decennium fecit: reliquæ enim compensantur cum seruitio dicta. l. 2. fori. Quod si infans moriatur, habet etiam hoc iure pœnam mortis l. 3. titu. 13. libro. 4. fori. Has autem pœnas excusabunt parentes, si vel probent egestate cogente filios exposuisse, vt docent Hostiens. in summa de infante expone. numer. 4. vel id fecisse, vt suo honori consulere

argumento l. sed isti quidem. ff. de eo quod metus causa, & ita fuisse iudicatum referunt Clar.

dict. §. fina. quæst. 83. num. 7. Me-

no. dict. casu 396.

(1.)

¶ De no

De falsariorum pœna, Caput decimum.

LITTER plures falsitatis species, quas late prosequitur Bossius in practic. titul. de fal. à nume. 1. ea grauior est, quæ ab his committi solet, qui Ponti. Regis aut alterius iudi. literas addendo aliquid, vel detrahendo vitiant, quod vel ex eo apparet, quod licet vt committatur falsum semper dolus exigatur l. 1. ff. ad l. Cornel. de fal. l. neque exemplum. C. eod. ca. homines & sequenti 22. quæst. 2. tamen si falsis litteris, quis etiam ignoranter vtatur, quia tenetur eas ante examinari: falsum committit c. sup. literis de rescrip. ca. ad falsariorum iuncta gloss. verbo. examinet de crimine falsi. & licet falsitas debeat esse nociua vt pœna falsi locum habeat gloss. in l. damus. C. de falsis Alexand. consil. 70. volumi 1. Fra. Mar. decisio. 737. 1. part. Tamen etsi rasura bullæ nemini sit nociua, falsi pœna locum habebit, vt docet eleganter Afflictis in consutationes Neapolitanas libro. 3. Rubric. 39. Vnde & qui apicem vel literam aserit, vel mutauerit, etiam in parte, non substantiali pœnis infra referendis puniendus erit, vt constat ex communi, quam resoluit Salzedo in additio. ad Bernar. Diaz cap. 117. additione 1. docent & prosequuntur hanc materiam vltra ordinarios in dict. cap. ad falsariorum Boerius decis. 82. Afflictis decis. 21. Franciscus Mar. decisione 667. & decisio. 700. numero. 1. decis. Pedemontana 117. Cassaneus in consuetu. Burgundiae & Rubri. 1. num. 52. Rebusus in practica ad bullam in Coena Domini. versic. item excommunicamus falsarios. Menoch. de arbitrarijs casu 306. Bernar. Diez in practica capi. 108. & 117. Iulius Clarus li. 5. sententiarum §. falsum. numer. 31. Pe. Gregor. li. 36. Syntagm. cap. 5. Fran. de Palatea in tractatu de examinatione. §. 22. Florentinus eodem tractatu. ca. 14. Gregorius Lopez in l. 8. titulo 9. partita 2. & in l. 6. titulo 7. parti. 7. Nicolaus de Bombino in tractatu de irregularitate reg. 50. numer. 33.

Committitur autem hoc crimen nouem modis, quos recenset Pontif. in capi. licet ad regimen. de crimine falsi, vbi gl. 1.

alios 7. refert, in quibus 7. licet cōmittatur falsum, vt ibi probat, non tamen contra falsarios referēda pōna locum habeat vt ibidem recte adnotauit Marianus Socinus numer. 5. In his autem explicandis non immoramur: quædam enim nescire melius est, quam scire cap. quanuis in fine 38. dict. & Seneca ad Lucillum epistola 76. monet ne quæ forent dediscenda, discamus.

Puniuntur autem iure ciuili tale facinus committentes, si liberi & nobiles sint aquæ & ignis interdicti ne l. fina. de falsis, & postquam in eius locum successit deportatio l. 2. §. 1. de pœnis l. 3. ad l. Iuliã. pecula. notat gloss. in l. Gallus §. & quid sit tantum de liberis & posthumis, deportantur l. 1. §. fina. de falsis. §. item l. Cornelia Instit. de public. iudi. Sed si humiliores sint, in metallum damnantur l. si quis. 37. §. qui viui, de pœn. si vero serui sint vltimo supplicio damnantur dict. §. fina. dict. §. item l. Cornel: quæ pœna hoc iure locum habet, etiam in eos, qui cuiusuis iudicis literas falsauerint, licet gloss. in cap. ad falsariorum de crimine falsi contrarium velit, quæ aut reprobanda est, aut de iure canonico intelligenda, vt statim suo loco dicemus.

Pontificum aut iure clericus falsarius literarum Regis, siue Imperatoris (hoc enim casu idem in Rege quod in Imperatore admittendum esse docet Marianus Socinus in dict. ca. ad falsariorum num. 12.) post degradationem, quam verbalem esse interpretatur cum Boerio, & alijs vbi supra caractere in facie notatus mittitur in exilium ca. ad audientiam de crimine falsi, & hanc pœnam etiam in laicos practicari alicubi testatur Boerius & Pe. Gregor. vbi supra num. 7.

Qui vero S. Ponti. literas falsauerit, si laicus sit incurrit ipso iure sententiam excommunicationis, à qua, nisi in mortis articulo, solus Pontif. eū absolueri potest dict. capit. ad falsariorum, & apertius constat ex Bulla in Cœna Domini, quam referunt Rubeus in practica folio 397. & Nauar. in manua. ca. de excommunicatione. Et licet non sint ipso facto priuati ab officijs, & dignitatibus secularibus: poterunt tamen à iudic. Eccles. per sententiã priuari, vt docet Marianus Socinus vbi supra num. 17.

Clerici verò literarum apostolicarum falsarij præter excommu-

cōmunications sententiā, quā ipso iure incurrit, sunt privati omnibus officijs & beneficijs Ecclesiasticis, licet ad actualē degradationem plura regulariter exigantur, capi. cum non ab homine de iudicijs hic tamen specialiter sunt actualiter degradandi, & seculari potestati tradendi, vt pœnis afficiantur quibus laici earundem literarum falsarij afficerentur, vt in d. c. ad falsariorum. Vnde quia iure civili huius criminis poena deportatio est, vt diximus vbicunque ius civile seruatur post degradationem clerici erunt deportandi. Apud nos vero quia poena mortis imposita est quoti die suspenduntur.

Vtentes autē falsis literis, licet ipsi nō falsauerint, priuātur officio & beneficio, & laici sunt excommunicati dict. cap. ad falsariorum versicu. qui vero. ā qua poena non excusat ignorantia, nisi ostendant aut exhibeant deceptorem, vt resoluunt Archidiaconus & Torquemada in capi. in memoriam. 19. d. Ber. Diez vbi supra nume. 4.

De falsarijs vero aliorum iudicum literarum, agunt Boenrius decisio. 82. Abbas in c. de rescrip. Hostien. in summa. titulo de crimine falsi. §. fina. Gregor. vbi supra num. 8. Bernar. Diez num. 2. Marianus Socinus in dict. cap. nume. 11. Guido Papæ decisio. 455. Dida. Per. in l. 22. titu. 19. li. 8. Ordinamēti gloss. verbo. Arçobispo. Grego. Lop. in dict. l. 6. & si literæ sint Episcopi Archiep. vel inferiorum est poena de positionis ab ordine & beneficio & detrusionis in monasterium capi. si Episc. 50. di. quod si sint iudicis delegati puniantur beneficijs & iure quod habeant in causa ca. olim de rescrip. & si sint capituli est poena suspensionis c. tam ex literis. de testibus. Hęc autē intelligas nisi essent literæ meræ iustitiæ, vt citatoriæ, & inhibitoriæ, quia tunc non punirentur, vt falsarij ca. accidens de crimine falsi, sed potius arbitrio iudic. vt resoluunt Socinus dict. num. 11.

Hispanorum vero iure clericus falsarius literarum Regis eadem poena tenetur, qua iure cononi. teneri diximus ex l. 8. titu. 9. partit. 2. l. 2. titu. 12. lib. 4. fo. & si aliorum iudi. falsaerit literas, hoc iure omnia eius bona confiscantur Ecclesiæ, & extra regnum mittitur in exilium dict. l. 2. Episcop. vero vel Archiep. sigillum falsans committit crimen de aleue & amittit dimidiam partem bonorum camera Regis. l. tertia titulo.

sexto

sexto, l. 22. titulo 19. libro 8. Ordinament. l. 3. titul. 27. libr. 8. Recopilatio.

Falsarij autem literarum Regis aut Pontificis indistincte vltimo supplicio plectuntur, siue per se, siue per alios falsauerint l. 6. titul. 7. parti. 7. & hæc in vsu frequens est.

Quia vero diximus falsariū literarū Regis esse degradadū verbaliter, falsariū autem literarū apostolicarum actualiter aduertas duplicem esse degradationem, vnam verbalem, alteram solennem, vel actualem, cap. degradatio de poenis lib. 6. vbi DD. Sylues. in summa verbo. degradatio. Bertachinus in tractatu de poenis 8. part. li. 4. num. 2. Clar. libr. 5. sententiarum. §. final. quæstione. 74. Menoch. de arbitri. casu 415. numero 4. Pe. Gregor. libro 31. syntagma. cap. 30. num. 8. Dida. Per. in l. 3. titu. 4. li. 8. Ordinamen. pagi. 88. versicu. cum ergo poena.

Verbalis degradatio est idem quod depositio dict. capit. degradatio. fit enim quando iudi. in sententia declarat clericum esse degradandum, non tamen intendit procedere ad actualem & solennem degradationem, & taliter degradatus, non amittit priuilegium fori, neque capitis, si quis suadente 17. quæstione 4. Et de hac degradatione intelligendus est text. in dict. capitul. ad audientiam qui loquitur de falsario literarum Regis, & in cap. tuæ de poenis, & in ca. dictum 82. d.

Actualis vero degradatio est, cum illa verbalis degradatio reducitur ad actum, & cum solenniter clericus priuatur ornamentis, & gradibus Ecclesiasticis sibi in concessione ordinum concessis, & traditur potestatibus secularibus puniendus: & de hac loquitur text. in dict. ca. ad falsariorum. Et taliter degradatus amittit priuilegium fori, & quodcūque aliud personis Ecclesiasticis competēs tex. vbi glo. in d. c. degradatio. forma autem huius degradationis traditur in Pontificali Romano fo. 207. Dida. Per. vbi supra nu. 199.

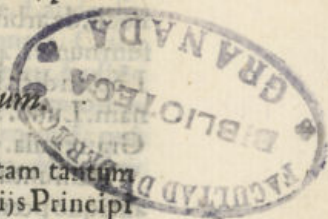
Aduertas autem, quod olim soli Episcopi cognoscere non poterant de causis criminalibus clericorum, nisi in causa diaconi assisterent tres Episco. & sex in causa presbyteri capit. si quistu. nidus, 15. quæst. 7. cum sequentibus. Et ideo licet hodie de generali consuetudine contrarium obseruetur, vt videmus

v idemus & docet Speculator titul. de causa. §. 4. loco. tamen in degradatione actuali clericorum in sacris constitutorum vetus illud ius obseruatur, vt constat ex dict. capi. de gradatio; in quo summe notandum est hunc Episcop. numerum nō esse necessario adhibendū in ipsa actuali degradatione, sed in discussione causæ & probatione sententiæ, alias sententia erit nulla, vt constat ex dict. cap. de grada. vbi Ioan. Andre. & alij docent, eleganter Syluest. in summa. verbo. de gradatio. quæst. 1. Clar. dict. quæst. 64. num. 4. Menoch, vbi supra numer. 25. Bernar. Diez in practic. c. 3. num. 6. Didac. Perez in dict. l. 3. Ordinam. pagin. 89. versic. est notandum. Bertachinus vbi supra lib. 4. 1. part. 8. partis. num. 5. in causa vero hæresis seruetur forma cap. 1. de hære. lib. 6. vt docent Simanc. de cathol. cis institutis titulo. 45. num. 25. Villadic. de hære. quæst. 19. Floren. in tractatu de suspensione cap. 4. num. 40. & sequentibus & hodie generaliter diffinitum est in Triden. Sess. 13. c. 4. de reformatione, vt loco Episc. adsint Abba. vel alij prælati in dignitate constituti.

g De falsa moneta, Caput undecimum.

V S ac potestas cudendi monetam tantum competit Pontifici, Imper. & alijs Principibus in temporalibus non recognoscentibus superiorē, aut quibus hi speciali priuilegio cōcesserint c. 1. quæ sint regalia in vsibus feudorum l. 1. titu. 1. part. 2. docet Accur. in Rubri. C. de veterum numismatum libro. 11. Igneus in l. necessarios. §. non aliàs 2. par. num. 94. ff. ad Sylla. Hugo in tractatu de officio quatuor Prælatorum, C. de munerum excusatione nu. 8. Mar. Lauden. in tractatu de moneta, numer. 1. Curtius eodem tractatu numer. 1. Vnde si quis alius monetam cusserit committit crimen læsæ maiestatis. l. 2. C. de falsa moneta Castaldus in tractatu de Imper. quæst. 118. numer. 18. Boerius in tractatu de seditiosis §. 6. num. 2. quod intelligendum est in eo qui Prin. monetam cusserit, secus si extranei docet Bald. in dict. l. 2. Capola, consil. 17. columna. 5.

Ægydius Bossius in practic. titu. de falsa moneta numer. 6. ac
 proinde talis moneta & si sit legitimi ponderis & approbatæ
 materiæ dicitur falsa teste Bar. in l. si quis falsam, de falsis, &
 probat l. 9. titu. 7. parti. 7. vbi Gregor. sicut è contrario dicitur
 tur falsa moneta, quæ ex adulterina materia fit, etiam si facta,
 & signata sit ab his, qui huic muneri sunt præpositi. Appella-
 tur etiam falsa moneta, quæ non habet formam, & pondus à
 l. statutum, de qua in l. 78. titu. 21. li. 5. Recopi. docent & pro-
 sequuntur hanc materiam Igneus in d. §. non aliàs 2. part. nu.
 109. Afflictis in constitutiones Neapolis li. 3. reg. 40. Bossius
 vbi supra Pet. Phollerius in practic. in fragme ntis nume. 293.
 Franc. Lucanus in tractatu de fisco 2. part. principali num. 20.
 Iacob. de Bellouiso in pract. iudiciaria cap. 1. de iniurijs à nu-
 mer. 101. Cassaneus in consuetudines Burgundiæ reg. 1. num.
 48. & reg. 2. §. 1. num. 21. Boerius decisione 254. numero. 12.
 Gramma. decisione 74. Guido Papæ decisione 341. Couarr.
 in collatione nummismatum capitulo octauo, per totum Me-
 noch. de arbitra. casu. 316. Clar. libro 5. sententiarum. §. fal-
 sum numer. 46. Pet. Gregor. li. 36. syntagma. capit. 2. Grego.
 Lop. in dist. l. 9. part. glo. 2. Did. Per. in l. 23. titu. 19. li. 8. ordi-
 nam. Ludo. à Pegue. decisionum criminalium cap. 46. Ioan.
 Gra. regula. 55 nume. 21.

Puniuntur autem fabricantes falsam monetam iure ciuili
 antiquo poena legis Corneliæ de falsis, l. qui falsam. ff. de fal-
 sis, quæ autem sint diximus in ca. præced. Codicis autem no-
 uiori iure omnes eorum facultates fisco addicuntur, ipsi vero
 igne occiduntur l. 2. C. de falsa moneta. cui non obstat l. 1. eius-
 dem tituli, dum capitalem tantum poenam esse affirmat, ac
 proinde perpetui exilij iuxta communem glossæ sententiam
 in l. 1. C. ne mancipium Christianum & in l. in criminali. ver-
 bo. capitalem. C. de iurisdic. omnium iudic. facit lex. licet
 103. ff. de verbo. signifi. quia etsi Accur. & cõmunis intelligat
 eum text. de moneta Regis, aut inferioris dist. l. 2. de moneta
 Imperator. mihi verior videtur alia eiusdem Accur. sententia
 in dist. l. 2. accipientis tantum ibi de moneta aurea & dist. l. 1.
 de argentea, aut alterius materiæ, prout ex ll. Codi. Theodo-
 siani comprobatur eleganter Couarru. dist. cap. 8. nu. 3. domus
 vero seu fundus, in quo moneta facta fuerit, etiam si aliena sit,
 fisco

fisco applicatur, licet dominus ignoret, si tamē in propinquo sit, vt in dict. l. i.

Tondentes verò vel mutilantes, aut tingentes monetam (quemadmodum autem fiat docet Plinius li. 3. histo. naturalis cap. 3. in fine) hoc iure plectuntur vltimo supplicio. l. fin. C. de veterum numismatum. li. 11. id est, liberi ad bestias damnantur serui vltimo supplicio afficiuntur l. quicumque 8. de falsis, quæ poena sine distinctione, an moneta argentea sit, vel aurea obtinebit, vt constat ex d. l. quicumque, ibi partim tingerit: ergo loquitur etiam Consultus de numis argenteis. hi enim pingi solent, aurei enim nemò ita resupinus est vt argenti colore pingat, vt cõtra Marfilium & Couar. docent Menoch. vbi supra numero 35.

Expendentes autem falsam monetam, si plumbea sit poenam falsi meruerunt l. lege Cornel. 9. ff. de falsis. Si vero alia ratione falsa sit, vt quia non legitimi ponderis, punitur extraordinaria poena arbitrio iudic. docet Bartol. num. 3. in dict. l. lege Corne. Couar. & Dida. Per. vbi supra Marti. Laudensis numer. 28. Curtius num. 20. in dict. tractatu de moneta. Cessabit autem hæc poena & pecuniaria tantum punientur, si ostendant à quo pecuniam illam acceperint argumentol. maiorem C. de falsis. docet Menoch. vbi supra num. 53. de eo autē, qui non expendit, sed habet in arca, videndus est Iaco. de Bello uiso dict. c. 1. à nu. 106.

Pontificum autem iure clericus, qui falsam monetam cufferit ab ordine & beneficio depositus in carcerem perpetuo detrudendus est, ex sentētia Abb. summe notanda in cap. tuæ nu. 4. de poenis, vbi ponit Regulā generalē, quod vbi iure ciuili imponitur pro delicto poena mortis, clericus est deponēdus & in monasterium perpetuo detrudendus, quē in proposito sequitur Salzed. in additio. ad Bernar. Diez cap. 117. versic. fin. licet Did. Per. in d. l. 23. putauerit hoc casu propter sceleris immanitatem clericum, esse actualiter degradandum, & tradendum curiæ seculari.

Iure vero Regio cudētes falsam monetam incidunt in poenam mortis naturalis l. 7. titu. 12. li. 4. fori. quæ per ignem imponenda est ex l. 9. titu. 7. part. 7. & ita quotidie practicatur, vt testatur Did. Per. vbi supra & præterea amittit dimidiam

partem bonorum l. 4. titu. 7. li. 8. ordinam. l. 5. titu. 17. li. 8. Re
 copila. Tondentes autem vel tingentes monetam hoc iure pœ
 na iud. arbitraria punitur, ex dil. 9. p. hodie ex nouis prag.
 pœna mortis indicta est & amissionis omnium bonorum, vt
 in pragmática 18. *De la moneda*, quæ habetur in l. 67. titulo. 5.
 recopila. expedientes autem falsam monetam hoc eodem iu
 re puniuntur pœna exilij quatuor annorum, & confiscationis
 dimidiæ partis bonorum, vt habetur in dict. pragmati. 118. &
 in capitulo. 62. & refert Didacus Perez, vbi supra, quod intel
 ligendum est, quando indicat à quo falsam monetam habet,
 alias non punitur falsi pœna l. 78. Stili. docet Coua. vbi supra.
 De his vero qui bonos iam numos factos liquefaciunt, agunt
 Bar. in d. l. lege Cornelia Pla. in l. fin. C. de veterum numisma
 tum l. 11. Gregor. Lop. in dict. l. 9. glo. 5. & text. in l. 2. titu. 8.
 li. 5. Ordinamen. l. 11. titu. 21. lib. 5. recopila. l. 5. titu. 6. li. 8.
 Ordinamenti.

Qui vero probam & vsitatam monetam in solutiōe obla
 ta accipere recusat, iure ciuili pœna arbitraria punitur, vt in
 l. 1. C. de veterum numismatum lib. 11. docent Afflict. dict. ru
 bric. 40. num. 3. Dida. Per. in l. 5. titu. 6. lib. 8. Ordinamenti
 in si. iure regio septuplū illius monete soluere debet fisco l. 4.
 titu. 8. lib. 5. Ordina. dum tamen in minuta pecunia vltra ter
 tiampartem solutio non offeratur: hanc enim esse huius Reg
 ni practicam testatur Ioan. Gutierrez quæstionum practica.
 libro 2. quæstione 106.

De furti pœna, Caput duodecimum.

VANVIS apud Lacedæmones & Agy
 ptios licitum fuerit furtum id laudi ducen
 tes plura, & aslute furari, vt referunt Aulus
 Ge. lib. 11. noctium aticarum capi. 18. Alex.
 ab Alex. lib. 6. dierum genialium capit. 10.
 Plut arc. in vita Licurgi, & problemate 168.
 & ex nostris Pe. Gre. lib. 37. syntagma. ca. 1.
 Concius li. 1. successiuarum lectionum cap. 2. Menoc. de arb.
 casu 295. & ideotentauit Alcia. in l. probum num. 4. ff. de ver
 bo. sig. nific. furtum solum ciuili l. prohibitum, verius tamen
 est

est & diuina Exodi cap. 20. Leui. c. 18. cap. pœnali 14. q. 5. c. meretrices 32. q. 4. & naturali l. esse prohibitū d. l. probū. 42. ff. de verbo. signifi. l. 1. in fine de fur. l. nam hoc natura de condic. inde. docēt Alcia. reprehendendo Antō. Aug. li. 4. emēda. ca. 4. Forcatulus in neciomantia, dialogo 29. Pinel. in Rubrica, C. de rescin. vendi. 1. part. cap. 1. nume. 21. Nec quod de Lacedæmonijs & AEgyptijs diximus, aliquid facit cum plura pluribus nationibus probentur, natura ipsa & ratione improba vt de adulterio diximus supra, & præterea non fuit perpetua Lacedæmonijs furandi licentia, sed licebat, modo non deprehenderentur in furto, deprehensō enim pœna erat vapulare, & esurire, vt ex Plutarcho refert Tiraquellus in addi. ad Alexan. vbi supra litera. I. neque Alciati sententiam iuuat tex. in cap. ius naturale 1. distin. ibi, communis omnium possessio: ergo eo iure cum omnia essent communia furtum esse non potuit, ac proinde nec prohiberi, quia verba illa: communis omnium, non sunt ita accipienda, communis omnium rerum, sed communis omnium hominum possessio. Tantū enim in mobilia quæ verbo possessionis comprehenduntur eo iure fuerunt communia: mobilia vero iam erant distincta, vt constat ex dict. cap. ius naturale, ibi. rei depositæ restitutio, & ex cap. 3. Gene. vbi Cain & Abel habuerunt propria, vnus nimirum oues, & alter agriculturam, vt rectē interpretatur Paul. Castrenf. in l. 1. §. ius naturale num. 7. de iustitia & iure. Vaconius declaratione 11. num. 3. & 4.

Vnde cum furtum in rebus mobilibus tantum committatur l. quare. 38. in fine. ff. de vsucapio. potuit quoque eo iure committi & prohiberi, vt in dict. l. 1. ff. de fur. & plura de materia & pœna furti, vltra legistas & canonistas in titulis de furtis, tradunt Aul. Gel. Alexan. ab Alex. vbi supra Menoc. dict. casu 295. Pe. Gregor. dict. lib. 37. capi. 1. & sequentibus. Scenolā in autent. sed nouo iure à num. 35. C. de seruis fugi Iuli. Clar. lib. 5. sententiarum. §. furtum Antō. Gom. 3. tomo variarum cap. 5. Coua. li. 2. varia. ca. 9. num. 7. Cassaneus in consuetudines Burgun. rubrica. 1. §. 1. per totum Bossius in practica. titul. de furtis Affliēt. in consti. Neapol. lib. 1. Rubr. 63. à num. 15. & rub. 64. Boe. decisio. 219. & decisio. 173. nume. 3. & sequentibus Capitius decisio, 104. Guido Pap. decisio. 589.

numero 1. Quesada in quæstionibus iuris capit. 19. Salazar de vsu & consuetudine curiæ cap. 5. num. 18. Bern. Diaz in pract. capitul. 90. Ludo. Pegue. decisione crimin. capitul. 25. cum sequentibus Gregorius Lopez. l. 1. tit. 14. part. 7. & in ill. sequentibus.

Est autem furtum contrectatio rei fraudulosa, lucri facien- di gratia, vel ipsius rei, vel etiam vsus eius, possessionis, ne, quod lege naturali prohibitum est, admittere teste Paul. in l. 1. ff. de furt. §. 1. instit. de obligatio. quæ ex delict. le. 1. tit. 14. part. 7.

Ex qua diffinitione primo deducitur, eum, qui rem ab alio deperditam in foro iacentem sustulerit, cuius dominum igno- rat, si eam sibi retineat non inquirendo dominum furtum cõ- mittere: fraudulose enim rem alienam] contrectat lucri fa- ciendi causa l. falsus. 43. §. qui alienum. ff. de furt. docent Bos- sius num. 9. Anto. Gom. num. 2. vbi supra, Follerius in practi. in fragmentis nu. 130. tenetur enim inuentor dominum quæ- rere, & si non inuenerit precium inuentæ rei pauperibus elargiri, vt argumento tex. in autentica omnes peregrini. C. communia de successione docent Barto. in dict. §. qui alienū. Abbas in cap. dilecti numer. 22. de accusatio. & in capit. fina. nota. 3. ff. de furtis.

Quod limitandum est in animalibus deperditis, quæ tene- tur inuentor iudici exhibere, & certa forma per præconium denunciare, aliàs tenetur de furto le. 1. titulo. 12. libro. 6. Or- dinamenti,

Secundò deducitur, quod si crederemus Alcia. li. 1. dispu- ctio. c. 12. hæc verba, inuito domino, quæ in furti diffinitione habent nonnulli Codi. adulterina & delenda esse, tamen ex re- liquo diffinitio. colligitur, furtum non fieri, nisi domino inui- to dict. §. 1. l. fina. ff. de condic. furti. neque obstat text. in l. in- ter omnes. §. recte. ff. de furtis, vbi volente quoque domino furtum fit, quia in furto. non veram domini voluntatem, sed æstimationem eius, qui furatur consideramus; vt si ipse putet dominum consentire furtū non fit, & si putet dissentire, quan- uis vere consentiat, furtum committat, vt dict. §. recte. Quæ interpretatio temperanda est, quando res ipsa furto non aufer- tur: sed iusto titulo à principio cœpta, ex postfacto incipit con-

contrectari. Tunc enim licet vsum rei, puta commodatæ, aut depositæ contrecter, existimans dominum dissentire, cum vere consentiat, excusor à furto. §. sed et si insti. de oblig. quæ ex delict. quia res facile tolerantur, quæ speciem boni contractus habent l. sed an vltro. §. final. ff. de nego. gestis.

Furtorum verò duo genera sunt, manifestum, & nec manifestum l. 2. de fur. Manifestū dicitur, quando fur deprehenditur cum furto, siue à domino, siue ab alio, siue in loco, in quo furatus est, siue in alio, dum tamen prius deprehendatur, quā eo loci rem pertulerit, quo destinauerat eo die manere l. 3. 4. 5. & 6. de fur. §. furtorum institutu. de obliga. quæ ex delicto. Nec manifestum autem apparet esse, quod deprehensum non est l. nec manifestum, de furtis.

Iure ciuili antiquo, id est, duode. tabu. in fures poena indicta fuerat, vt nocturnus impune occideretur, diurnus ita si se telo defendat, his verbis: Si nocte furtum factum sit, si in eo aliquis occiderit, iure cæsus esto, prout referunt Cicer. in oratione pro Milo. text. in l. 4. ad l. Aquil. in l. si pignore. §. furē. de fur. in cap. 3. de Hom. Au. Ge. Alexa. ab Alexan. Contius & Anto. Aug. vbi supra, idem Anto. Aug. li. singul. de. ll. 12. ta. l. 29. Rebar. ad eadē ll. ca. 26. Contius ad eadē ll. l. 42. & 43. Couar. in Clementi. si furiosus. 3. part. §. vnico num. 6. quam l. interpretantur Consulti in l. si caluit. 233. §. telum. de verbo. signific. & in l. furem de fur. si autem non occiderent qui furtum manifestum commisissent, si liberi eadē. l. verberabatur & his addicebantur, id est, in seruos concedebantur, quibus furtum fecissent, si serui verberibus cæsi ex saxo Tarpei præcipitabantur. Pueri vero impuberes prætoris arbitrio vapulabant, noxaque ab his facta sarciebatur, vt referunt Alexand. ab Alexand. Au. Ge. Contius & Anto. Aug. vbi supra. Et hinc Theophylus Institutu. de perpet. & rempor. actio. in principio scribit capitalem poenam ex. ll. 12. tabu. in dictam esse.

Eadem etiam l. continebatur, vt furta concepta per lancē, & litium, vt manifesta punirētur. Quæ autem ea furta essent, non sat interpretes perceperunt & Forca. in neciomantia, dia. lo. 29. num. 8. existimauit fures aliquo licio & lance vfos fuisse, vt timorem incuterent rerum dominis, sicut in Arabia inimicorum,

micorum, prædijs quidam lapides ponunt, indicio futuros, vt qui eum agrum postea colerent malo letho perirent, vt refert Consultus in l. saculari. 8. §. sunt quædam aliàs est. l. sunt quædam de extraordinar. crimin. quæ igitur lance, & licio fecissent fures voluerunt Decemviri pœna furti manifesti vindicari Bald. tamen ad ll. 12. ta. l. 57. aduertit sacrorum ministros licio subcingi solitos indeque lictores sæpe dicebantur, vt clare ostendit Quidius libro secundo. Fasto. Lances quoque fuisse olim inter sacrificia ex Virgilio deprehenditur lib. 4. Aeneidos, ibi, dona ferunt cumulantque oneratis lancibus aras. Vnde existimat hæc furta fuisse, quæ religionis obtentu fiebant. Nam si fures, vt reputarēt sacrifici li lance & litio vterentur, quia tale furtum proximum est sacrilegio, vt manifestum puniri l. voluit, quam interpretationē sequitur Tiraquel. in additio. ad Alexan. ab Alexan. vbi supra litera. G. Aliter tamen interpretatur idem Alexan. lib. 6. cap. 10. aliter Tiraquel. ibi, litera. Y. & aliter Anto. Aug. lib. 4. emen. ca. 4.

Sed longe falluntur, quia non agit ea l. de furtis commissis, aut fictis per lancem, & litium, sed de furtis conceptis, id est, deprehenfis per lancem & litium, quod manifestum fit ex verbo illo concepta. Nam, vt referunt Caius li. 2. Institutio. Paolo. li. 2. sententiarum titul. 31. Alia erant duo furtorum genera, oblatum, scilicet, & conceptum. Quid esset oblatum explicat Iusti. in §. oblatu. n. Inst. de obliga. quæ ex deli. Conceptū furtum appellatur cum apud aliquem testibus præsentibus res quæ sita, & reperta est. §. conceptum Insti. eo. Igitur concepta furta dicebantur, quæ in alicuius domo deprehenduntur, & de his loquitur l. 12. ta.

Vnde difficultas restat, in explicando qualiter per lancem & litium deprehenderentur. Et sciendum est Decemviorum temporibus moris fuisse, vt qui sibi furtum esse dicebat, & in alicuius ædibus furtum, quærere volebat, si à domino prohiberetur, illud faceret nudus, vt aptior esset ad furtū cōquirendū, iurabatq; Deos legū custodes sese reperiēdi furtū spe quærere, vt autem appareret iussum magistratuū domum illam ingredi litio cingebatur. Olim enim qui magistratuū iussa exquebantur, litio trāuerso cingere se solebant, & in delictores

dice-

dicebantur, vt docet Aulus Ge. lib. 12. noctium Atti. capit. 3. Et præterea lancem ante oculos ponebant propter matrum fami. aut virginum præsentiam, id est, ne viderent vxores, aut mulieres, quas religiose Romani obseruarunt. Et tunc ille, apud quem furtum quærebatur, aperire & in obfignatis, & non obfignatis locis liberam furti inquirendi facultatem face re cogebatur. Atque tunc si res furtiua deprehenderetur furtū illud per lancem & licium conceptam, id est, inuentum & deprehensum tanquam manifestum ex dict. l. puniebatur. Ita eleganter ex Festo. Pompe. li. 10. de verborum signifi. docent Alcia. li. 5. parergon. c. 8. Othoma. in dict. §. conceptum, enū tiatione. 6. Prateon. ia lexi. iuris verbo. furta per lancem Rebar. ad ll. 12. ta. ca. 26. versic. ea quoque Anto. Aug. dict. l. 29. pagin. 178, Pe. Gre. li. 37. syntag. c. 1. nu. 18. Et hunc modum perquirendi furta mutuati sunt Romani à Græcis, vt constat ex Platone li. 12. dell. & referunt Othomanus Rebar. & Gre. vbi supra.

Quæ autem ratio fuerit, vt acerbius manifestum furtum, quam nec manifestum puniretur resoluunt elegãter Contius dict. li. 1. ca. 2. num. 5. Forcatulus dict. dialog. 29. numer. 7. & A Eguinarius Varus in dict. §. conceptum, & Vvensembechius in summa. ff. hoc titulo numero, decimo quarto.

Sed quia post ll. 12. ta. Roma. prohibuerunt, quem de saxo præcipitari l. si diutino. nu. 25. versic. fina. de pœnis, & liberū hominem seruū alterius fieri pœnæ causa noluerunt, prætores superiorem pœnam immutarunt, & quadrupli constituerunt, principium. Insti. de tempo. & per. actio. atque ita no uiori ciuili iure, pœna quadrupli pro manifesto, & dupli. pro nec manifesto furto indicta est. §. pœna Instit. de obliga. quæ ex deli. §. in duplum. §. ex maleficijs Instit. de actio. l. quid ergo 13. §. fina. de his, qui notantur infamia. Sed hodie hanc quadrupli pœnam non esse in vsu testatur Iul. Cla. dict. §. fur tum num. 16. licet res ipsa furata etiam parte non petente restituenda sit ei à Iudi. l. interdum 58. §. qui furem de fur. docet Cassaneus in consuetudines Burgundiæ, Rubrica 1. §. 5. num. 2. Et ideo hodie etiam hoc iure agitur de furto criminaliter l. fina. de furtis, id est, ad pœnam corporalem, quæ est eo iure extraordinaria, id est, iudici arbitraria iuxta gloss. finalē

in l. subtracto. C. de furtis. receptam à Sceuola, & alijs, quos sequitur Meno, dict. casu 295. numero. 8. & vsu receptum est quod sustigentur glo. in autent. sed nouo iure. C. de seruis fugi. & in l. capitalium. §. famosos verbo, furca. de pœnis. Pœna autem mortis pro furto imponi non potest, neque amputationis membri d. autent. sed nouo iure. autent. vt nulli iudic. §. pro furto autem, collatione. 9.

Quod primolimitandum est, quando pax aut tregua inter aliquos formata furto violaretur, text. sic intelligendus, aliàs difficilis in cap. 1. §. si quis quinque solidos, de pace tenenda in vsibus feudorum. Tunc enim etiam pro minimo furto pœna mortis imponenda est, vt interpretatur Sceuola in d. Authentica, sed nouo iure. num. 8. Cla. num. 7. Meno. num. 13. vbi supra. Abb. in c. tua nos. §. fin. num. 8. de homicid. Gom. in dic. §. ex maleficijs num. 2. & ibi Vfillus num. 35. Pegue. d. ca. 27. num. 4.

Secundo prædicta regu. limitanda est in famosis latronibus hi enim furca suspenduntur. l. capitalium. §. famosos, de pœnis. docet Cassan. in consuetu. Burgū. dict. §. 5. nume. 1. & 3. Gom. Menoch. & alij, vbi supra, & quanuis Accur. in dict. authentic. sed nouo iure putauerit famosum esse latronem, qui habet consuetudinem furandi, tñ verius est de eo tantum agi in dic. §. famosos qui in publicis itineribus, vel syluis per vim vel cum armis grassantur, quos Hispanè dicimus, salteadores, qui etiam pro minimo furto suspendendi sunt, vt docet Scepolala in d. autent. sed nouo iure nu. 103.

Quinimo & famosis fures, quanuis latrones non sint (longa enim differentia est inter fures & latrones. l. cum duobus § 2. §. damna. ff. pro socio) id est, qui habent consuetudinem furandi etiam occulte, & sine armis suspenduntur. Dicuntur autem habere consuetudinem furandi, si tria furta commiserint, & ita communi consuetudine receptum est, vt pro tribus furtis pœna mortis imponatur, vt testatur gloss. & Bald. numer. 5. in l. 3. C. de episco. audientia, & verbo castigabitur in d. autent. sed nouo iure & ibi Bald. num. 3. Scepolala 84. sentit gloss. verbo. furca in dict. §. famosos. docent Clarus, Gom. & Peg. vbi supra Gregor. Lop. in l. 18. verbo, mater. titu. 14. parti. 7. Anto. Gom. dict. cap. 5. num. 6. latissime tradentes quomodo
tria

tria furta dicantur commissa, & Boerius decisione 219. Coua. li. 2. varia. ca. 9. num. 3. Maria. Socin. in cap. ea quæ num. 42. de pœnis.

Sed etsi vnum tantum furtum commiserint, dum tamen magnum sit, furca esse suspendendos argumento. 1. si is qui tres. 31. §. cæterum, de excusa. tutorum. docuit Bald. in dict. autentica, sed nouo iure, quem sequuntur DD. communiter, vt constat ex Guido. decisione 589. in princip. Couarr. dict. capi. 9. num. 7. Menochius vbi supra num. 9. Vfillus in dict. §. ex maleficijs num. 45. Pegue. dict. cap. 27. num. 6. & hoc esse in Hispania receptum refert Bernard. Diez in practic. ca. 9. nu. 2. Quod autem dicatur furtum magnum iudi. arbitrio relinquendum esse, testantur. Sed contraria sententia mihi videtur verior & practicanda, eam enim defendunt Salice. Pau. & Fulgo. in dict. autentica, sed nouo iure, & ibi Scevola numero. 61. Gome. in dict. §. ex maleficijs num. 13. Anton. Gom. 3. tomo variarum cap. 5. num. 7. Sala. de vsu & consuetudine curiæ, c. 5. num. 18. Clarus vbi supra num. 9. Gregor. Lop. in dict. l. 18. verbo, matar. Cassa. vbi supra nume. 3. & nouissime Salze. in addi. ad Bernar. Diez d. c. 90. & ita obseruandum est, nisi præter furti magnitudinem, aliæ qualitates adessent furtum aggrauantes.

Pontificum autem iure pro furibus, si inter furandum occidantur orandum non est capit. 2. de furtis: quia constat eos in mortali peccato decessisse capit. placuit 23. q. 5. clerici vero fures deponendi sunt ca. presbyte. 81. dict. ca. cum non ab homine de iudic. l. 61. titu. 6. parti. 1. quæ depositionis pœna, vbi res furata esset parui momenti, vt scribit Abb. in capi. tuæ nu. 1. de pœnis. Gregorius Lopez, in dicta. l. 61. verbo. el furto, quod si latrones sint verbaliter degradantur, & in monasterium detruduntur, capit. tuæ, de pœnis vbi Hostiensis Socinus & alij Bernard. Diaz dict. cap. 90. Per. Gregor. li. 37. syn tag. ca. 2. nu. 13.

Iure autem regio partitarum fur manifestus punitur pœna quadrupli, nec manifestus pœna dupli. le. 18. titu. 14. parti. 7. Nouiori iure pro primo furto tenetur soluere nouenas, duplum parti, & septuplum fisco. Etsi non habeat, vnde soluat amputantur sibi aures, & profecundo, pœna mortis imponitur

tur lib. 6. titu. 5. le. 2. titu. 13. lib. 4. fori, sed pro secundo furto poenam mortis non practicari, sed flagellorum, & aurium abscissionem in eius locum successisse, testantur Gregor. in dic. 1. 18. Anton. Gomez, nume. 5. in fine & Couarru. dict. num. 7. quare autem abscindantur aures furibus, declarat Vfillus in d. §. ex maleficijs nu. 22.

Hodie vero ex nouis pragmaticis sublata est poena nouenarum, & etiam pro primo furto trahitur ad ignominiam, & damnatur ad triremes per quadriennium, dum maior sit 17. annorum: & pro secundo flagellatur, & damnatur perpetuo ad triremes l. 7. & 9. titu. 11. lib. 8. Recopil. & pro tertio suspendendus est, quia cum non sit nostro iure poena specialis imposita standum erit poenae iuris ciuilib, vt Gomecius & alij testantur, vbi supra. Quod si furtum committatur in curia Regis etiam pro primo furto poena mortis imposita est, ex l. prima titulo decimotertio, libro octauo Ordinamenti, le. 1. titulo 23. libro 8. Recopilationis,

Sed nimium rigorosa visa est Gregori. gloss. final. in l. 3. titulo 16. partita 2. & ideo arbitrio Iudic. esse relinquendum testatur Didacus Perez in dict. l. Ordinamenti, verbo conuencido.

Vnde Rex noster Philippus in pragmatica anni 1552. a poenam temperauit, vt pro primo furto centum flagellis caedatur, & per 8. annos damnetur ad triremes, pro secundo, poena flagellorum duplicata perpetuo in triremibus seruire debet l. 7. titulo 11. li-

bro 8. Recopilatio. sin autem committatur in eremo videnda est

l. 3. titulo. 13. lib. 8. Recopilationis.

(:·:)

¶ De

¶ De gestante alterius habitum, Caput decimum tertium.

Placuit Romanis habitu & vestitu quodammodo dignitates discernere: ideoque vestes habuerunt multiplicis differentia, vt patet ex l. vestis 23. ff. de auro, & arge. leg. docent Vuolfangus Latus lib. 2. commentariorum reipubli. Romanæ capit. 3. & sequentibus, & li. 8. Ioann. Rosinus libro. 5. antiquitatum Romanarum, cap. 31. Tiraquel. ad ll. connubiales. li. 3. à num. 22. Petrus Gregor. lib. 9. syntagmatum cap. 19. num. 23. Fornerius li. 1. Selectionum ca. 1. Lazarus Balosius de re vestiaria seu in explicatione dict. l. vestis. c. 1. & seqq. Latus clauus dabatur senatoribus, erat autem tunica, quæ clauos, id est, quasi flores purpureos panno intextos habebat, teste Rosino vbi supra cap. 33. Barfio cap. 7. trabea potissimum præfectis prætorio, de qua Rosinus cap. 34. Vuolfangus li. 8. cap. 5. Barfius c. 10. in fine: paludamentum præcipue consulibus, quod erat chlamys Imperatoria, testatur Rosinus dict. ca. 31. toga prætextata, id est, quæ purpuram per oras habebat omnibus magistratibus, vt ex Cicero. & alijs, docet Rosinus ca. 32. & Grego. vbi supra. Hac toga prætextata à pubertate vsque ad decimum septimum annum utebantur pueri: vnde intelliges legem 3. §. si na. ff. de liberis exhibendis. §. iniuria. Insti. de iniurijs. Habuitque in animo Alexan. Seuerus Cæsar omnibus officijs genus proprium vestium dare, & omnibus magistratibus, vt à vestitu dignoscerentur, vt refert Lampridius in Alexan. Et aliquando Romani in ea sententia fuerunt, vt seruos à liberis cultus distingueret, sed deinde, quia apparuit quantum periculum immineret, si eorum serui eos dinumerare capissent, post modum, vt inquit Seneca lib. de clementia, displicuit, quin & matrum familias virginum, ancillarum, & meretricum vestes distinctas fuisse ex Vlpiano patet, ex l. item apud. 15. §. si quis virginem. ff. de iniurijs, Horatio lib. 1. sermonum, satyra 2. & Tertiliano de cultu fœminarum, quam vestium distin-

etionem ab illis seculis petitam adhuc apud nos durare: aliter enim viri, quam foeminae, aliter monachi, quam clerici, & clerici quam laici, & nobiles, quam plebei, & scholastici, quam DD. ornantur, & vestiuntur: vnde qui alterius habitum assumpserit alienum vsurpat, & ideo non leuiter delinquit, vt docet Tiraquellus in dict. l. 3. connubiali à nume. 58. Bartol. Brixinius, quæf. dominicali 81. Rebufus de priuilegijs Scholarium priuilegio 94. Gregor. Lopez in l. 3. verbo, vestidura titulo 17. partit. 5. Didac. Perez in Rubrica titul. 18. li. 8. Ordinationi pagina 252. Petrus Gregor. li. 39. syntagmatum ca. 11. Plaça in epitome delictorum cap. 5. per totum Bon. de Curt. 5. part. num. 165. in tract. de nobilit.

Quare qui causa ioci, vel voluptatis habitum alterius assumpserint, vt faciunt histriones poterunt puniri: faciunt enim contra iuris prohibitionem l. mima. C. de episcop. audientia. Et ideo foemina, quæ huius rei causa virilem habitum induit, Deo facit abominabile, vt habetur Deuteron. capi. 22. & ideo potest ab episcopo excommunicari, cap. siqua mulier 30. di. notat Syluester in summa verbo, foemina & nouissime in nostro Regno pragmatica anni 1587. prohibitum fuit foemini sub poena fustigationis, ne in Scenis eo habitu vterentur. Et generaliter si mulier in viri habitu deprehendatur, virilem vestem amittit, & corporaliter punitur, iudicantis arbitrio, vt habetur in li. pragmaticarum fol. 771. licet causa custodiendæ pudicitia, vel licite alterius rei impune eo habitu vtantur, vt docent Tiraquel. in dict. li. 3. connubiali versicul. fina. Greg. Lopez vbi supra, verbo. vestiduras. Vir autem si muliebri ornamento vtatur, licet apud Romanos aliquando licuerit. l. inter vestem. ff. de auro & argen. lega. docent Tiraquel. dict. numer. 58. & Plaça dict. cap. 5. nume. 1. efficitur infamis ex sententia Raiutij, per text. ibi l. vestis. §. communia, ibi; sine reprehensione. ff. de auro, & argen. lega. docet Rebufus in l. mulieres 13. col. 3. ff. de verborum signi. Et ideo iure canonico tales ludi prohibentur cap. cum decorem de vita & honesta. Cleri. Et si clericus his deseruiat, si per annum id fecerit, vel ter admonitus non resipuerit, amittit priuilegium clericale cap. 1. de vita & honesta. lib. 6. sunt enim infames l. 1. l. 2. §. ait prætor. ff. de his, qui notantur infamia, ac proinde etiam post

post peractam pœnitentiam non possunt ad ordines sine Pontificis dispensatione promoueri ca. 1. ca. præterea § 1. d. docet Innocen. Abba. & Inno. in dict. cap. cum decorem, imo quam diu in officio durant ab Eucharistia prohibentur, vt in ca. pro dilectione. d. 2. monachorum quoque, & monacharum habitus iocī causa prohibentur, vt docet Stephanus Costa. in tractatu de ludo. 2. artic. num. 13. nec possunt commodari, vt ait Franciscus Pauinis in tractatu de visitationibus 2. part. q. 8. num. 29.

Secundò vsurpari solet alterius habitus fraudis, & deceptionis causa, quæ res grauem coercionem meretur arbitrio iudicis. l. eos. §. qui se pro milite. ff. de falsis, vbi Bartol. & DD. Vnde qui se clericum fingit, cum clericus non sit arbitrio iudicis puniendus est secundum Bartol. & Bald in l. qui sub prætextu, in fine. C. de sacro sanct. eccle. maximè si celebrauerit: quo casu grauissime puniendus erit, vt testatur, Bernar. Diez in practica c. 12. & Salzedo in additionibus, ad Berna. Diez. Maro. de irregular. li. 4. ca. 31. & qui nobilium insignia vsurpat, pœnæ quoque subiacebit, vt docuit Bonus de Curtili vbi supra num. 198. veluti si se Comitem dicat Bald. in l. data opera. C. qui accusare non possunt in cap. tertio loco colum. 1. de probatio. vel si habitum ordinum militarium deferat, dict. §. qui se pro milite: quo casu si viles sint, fustigari solent, & scholasticis, qui DD. vestibus vtuntur reprehendendi sunt gloss. verbo. dignitatum in cap. vt Apostolicæ de priuilegijs li. 6. falsum enim committuntur, Boerius in praxi titulo de falsis num. 131. & ideo possunt extraordinariè puniri Bar. in dic. §. qui se pro milite, idem Bartol. in l. reddatur. C. de professoribus & Medicis lib. 10. Sæpe enim falsi pœna arbitraria est. Menochius de arbitrarijs casu 343. num. 3. Imo qui Scholasticorum vestes assumunt cum studentes non sint, erunt grauiter castigandi ex Rebufo de priuilegijs Scholasticorum, priuilegio. 94.

Vltimo alterius habitum opprobrij, aut contemptus causa vsurpantes iniuriarum actione tenentur. §. iniuria, iuncta, gloss. verbo. prætextatum. Insti. de iniurijs. Ideoque grauissime puniuntur, glo. verbo. laruarum, dict. capi. cum decorem, id est, capitaliter, vt interpretatur Accusius verbo, Monachi in au-

in autentico de Sanctissimi. Episcop. §. fina. collat. 9. sustinebūt enim corporalia supplicia, & exilio tradentur, vt ait Iusti. in dict. §. fina. Plaça hunc. §. intelligit in gestante cuiuscunque habitum in ipsius contemptum, & ita erit practicandum ex omnibus supra dictis.

Et nouissimè apud nos statutum est, ne quis laruis vtatur, quod nos dicimus mascarar, aliàs si plebeius sit fustigabitur, si nobilis sit exulabit per sex menses duplicata pœna in eos, qui noctu eis vtantur ex l. 9. titulo 15. libro octauo Recopilationis.

*J De hereticorum pœna, Caput decimum-
quartum.*

Hæreticus ab hæresi dictus est: hæresis autem non ab erro, erras, hercisco, vel ab hæreo, vt nonnulli male existimauerunt, sed à voce Græca deducitur, quæ Latine sonat electio, quasi quis sibi eligat disciplinam, quam putat esse meliorem. ca. hæresis 24. quæst. 3. docent Marianus Socinus, & alij in rubrica de hæreticis. Villadiego tractatu de hæreticis in principio. Symancas de catholicis institutionibus titulo. 30. & 31. Petrus Gregor. li. 33. syntagma. cap. 4. numer 3. Cantera quæstionū criminalium 2. part. cap. 1. & sic à Cicero. in paradoxis, & in epistol. ad Atticum. 312. & ab alijs probatis autoribus vsurpatur, pro secta, vel opinione. Vnde placet inter plures hæresis diffinitiones, quas refert Symancas dict. titu. 30. Cantera dic. cap. 1. vt hæresis sit error pertinax contra Catholicam veritatem, ac proinde hæreticus erit omiſſa gloss. traditione verbo, hæreticum in cap. firmissime, de summa Trinitate, qui semel Christum confessus errorem contra Catholicam veritatem pertinaciter defenderit, vel, vt dicitur in l. 2. C. de hære. qui leuiore argumento, deest à tramite, & iudicio Catholicæ religionis.

Ex qua diffinitione deducitur primo eum, qui nunquam Christum professus est. quia nondum baptismum suscepit, et si male

male de fide sentiat non esse hæreticum, docent Simanc. dict. titu. 31. num. 3. Iulius Clar. lib. 5. sententiarum. §. hæresis. nu. 2. Pe. Gregor. dict. cap. 4. num. 5. quæ sententia receptissimis DD. sententijs comprobata in eo fallit, qui se putaret baptizatum, quia ex Christiana parentibus natus est, qui etsi vere baptizatus non sit, est tamen baptizatus baptismo flami. vt docuerunt Gabriel in 4. distinct. 13. quæst. 2. Castro libr. 1. de iusta hæreticorum punitione. cap. 8. facit eleganstex. in cap. fina. de presbytero non baptizato. Et inde apparet, quare Pontificia, & ciuilia iura permittant Iudæis antiquas habere Synagogas, & eas reædificare in l. fina. C. de Iudæis cap. 3. c. con suluit, de Iudæ. neque eos vnquam ad credendum in Christo coegerit. ca. sicut Iudæi. de Iudæis cap. de Iudæis 45. d. ca. ad fidem. 23. quæst. 5. hæreticos autem nunquam dissimulauerit, sed infelissimis pœnis ad fidem redire coegerit: illi enim cū extranei sint, nihil ad nos, hi autem cum semel se per baptif. fidei & Christo obligauerint, modis omnibus compellendi sunt per vias, & sepes ad regnū Dei intrare, vt Luc. c. 14. Vnde dānanda est quorūdā opinio existimātiū nō esse hæreticos ad fidē cogendos, quā refert Brunus li. 3. de hæreticis c. 3. & argumentis respōdent elegāter Pe. Greg. d. li. 33. c. 6. nu. 4. Siman. de Catholicis institutionibus, tit. 45. Villadiego in tractatu cōtra hæreticā prauitatem quæst. 6. latissime ex iure diuino & generali Ecclesię consuetudine, & vrgētissimis rationibus probantes hoc crimen acerbissime esse vindicandum.

Secundò ex dict. diffinitione deducitur, quod vt quis dicatur verus hæreticus, requiritur quod habeat errorem in mente contrarium fidei, id est, quod sciens catholicam fidem, ita sentire, ipse aliter sentiat. Vnde licet sine verbis possit quis hæresim committere, & dicatur occultus hæreticus gloss. 2. in summa 24. quæst. 1. quia tamen de mente constare non potest, nisi ad exteriora procedatur, necessario requiritur, quod talis error per verba exprimat, vt possit tanquam hæreticus puniri, vt docent Palatius Rube. in allegatione in materia hæresis. §. 1. Simancas dict. titu. 31. num. 5. Et hinc patet, quod nullum factum exterius, quantumcunque abominabile & horrendum est hæresis, neque directo probat, quem esse hæreticum. Veluti si quis imaginem Christi flagellaret, vel sacrosanctam

Eucharistiam in luto conculcaret: hæc enim licet vehementer hæresis suspicionem inducant, cum tamen possint absque errore perpetrari, hæresim non probant ea. nunc autem 21. d. facit regul. text. in l. neque naturalis. C. de probatio. docent Pala. Rube. & Simancas vbi supra. Florentinus in summa 2. part. titu. 12. cap. 5. §. 1. Syluest. verbo. hæresis 1. quæstione. 2. Albertinus in Rubrica num. 8. de hæreticis lib. 6. Rojas de hæreticis 1. part. num. 36. & 42. & 316. quinimo & DD. communiter placuisse referunt Calderinus consil. 4. de hære. & Claudi. dict. §. hæresis num. 3. Quod si quis metu mortis, vel tormentorum neget aliquem articulum fidei, licet grauissimè peccet, & gloss. 2. in cap. non solum 11. quaest. 3. quia tamen non errat corde, non reputatur hæreticus, facit text. in dict. capit. nunc autem. Rojas. 1. par. num. 48. & 103. Quæ sententia in foro interiori verissima est, vt sint liberi in conscientia ab exco. & alijs pœnis contra hæreticos impositis, sed in foro iudiciali non videtur vera, cum solus Deus scrutator cordium sit, & nemo præsumatur loqui quæ non prius mente agitauerit l. La. beo. ff. de supelle. legata. disputat latissime Rojas dict. prima parte, & huius opinionis fundamenta ponit à numero. 276.

Tertiò ex dict. diffinitione deducitur, quod vt quis dici possit verus hæreticus, & statutis contra eos pœnis puniri, requiritur, quod errorem illum pertinaciter defendat, est enim hæresis error pertinax, vt probat text. in cap. firmissime capit. ad abolendam, cap. vergentis de hæreticis. ca. accusatus eodẽ titul. lib. 6. Clementina 1. §. porrò de summa Trinitate Clementi. 1. §. cæterum de vsuris. c. dixit. c. qui in 24. quaest. 3. docent Gril. de hæreti. quaest. 1. num. 6. & quaest. 2. num. 5. Villa diego eodem tractatu quaest. 2. num. 3. Pala. Rubeus vbi supra §. 3. Simanc. dict. titu. 31. num. 7. Menochius de arbitra. casu 372. nu. 9. Dicitur autem pertinaciter defendere qui post admonitionem iud. vel Inquisi. in eodem errore persistit, ex gloss. elegantissimi iuncto tex. l. 3. §. tutores. ff. de suspectis tutoribus qua n. ibi, in proposito sequitur Bartol. Pala. Rube. vbi supra Felin. in Rubrica de hæreticis, in principio, & optime deducitur ex dict. cap. dixit Apostolus, & in dict. cap. qui in Ecclesia. vnde cum is, qui de fide dubitat hæreticus quoque censetur

featur cap. 1. de hære. necessario quoque exigitur, quod in ea dubitatione pertinaciter persistat, docent Villadiego vbi supra Clar. dict. §. hæresis, numer. 2. Abb. in dict. cap. 1. Quod sane intelligendum est, quoad euitandam poenam corporalem; non enim euitabitur peccatum, neque poena spiritualis: & ideo publice cogetur hæresim abiurare, vt in dict. cap. ad abolendam docet Menoc. vbi supra nu. 10. cuius rei praxim inferius trademus.

Ultimò deducitur, quod cum hæretici fidem ipsam, & Christum immediatè lædant, eorum crimen mere Ecclesiasticum est, ac proinde licet ciuili iure secularibus iudicibus commissum sit. l. 1. C. de summa Trinitate. l. quicumque, versicul. fina. C. de hære. hodie tamen nullus præter iudicem Ecclesiæ. de eo cognoscere, & pronunciare quomodolibet poterit c. vt inquisitionis. §. prohibemus li. 6.

Fuerunt autem à principio iud. huius criminis Episcopi in suis diæcesibus ca. ad abolendam. ca. excommunicamus, c. fina. de hære. Post modum tamen post varias Episco. curas, & aliquorum negligentiam & negocij. vtilitatem delegati fuerunt à Ro. Pon. Iud. qui de hoc crimine diligenter inquirerent, & vocantur Inquisitores in cap. Inquisitores de hære, libr. 6. & iudices deputati in Clementina prima, eodem titulo, & in Hispania primus omnium hoc munus Beatus Dominicus exercuit, & post eum fratres suæ religionis vsque ad Ferdinandū, & Elisabet Reges Catholicos, qui anno Christi 1476. Pontificis permissu clericis secularibus commiserunt, & officium Inquisitionis prudentissimis institutionibus, quibus hodie regitur religiosissime instituerunt, vt referunt Siman. vbi supra titul. 34. num. 1. Salze. in additionibus ad Bernar. Diez in practic. cap. 114. litera. F.

Aduertas autem, quod per hanc Inquisitorum iurisdictionem non est derogatum iurisdictioni Episcoporum capi. per hoc de hæreti. li. 6. possunt enim communiter vel diuisim de hæresi cognoscere, vel inquirere dict. cap. per hoc extrauaganti. ex eo de hære. Sed quia ex ea diuisione magna oriebatur confusio, hoc iure vtimur, vt Episcop. Vicarius, aut alter ab eo delegatus ad assistat Inquisitoribus, qui cum eis simul hæreticos inquirat, & condemnet, & sede vacante, idem facere

potest Capitulum dict. capi. ad abolendam. Possunt tamen Inquis. sine diocesano aut ei⁹ delegato, & diocesanus sine Inquisitore. hæc tria facere, inquirere, citare & capere, id est, ponere reos in custodia, Clementina 1. §. 1. de hæreti. ca. per hoc c. vt officium eodem titu. lib. 6.

Tria quoque excepta sunt, quæ vnus sine alio facere non potest, primum carceri duro magis ad pœnam, quam ad custodiam reum mancipare, secundum reum tormentis subijcere, & tandem sententiam condemnatoriam proferre cap. 1. §. fin. de hære. li. 6. quanuis de pœnis eodem li. ca. nouimus, de verborum signifi. capi. penultimo de apostatis docent Simancas dict. titulo 34. num. 13. & 18. Pet. Greg. dict. li. 39. capi. 7. nu. 5. poterit tamen alter sine altero absolutoriam proferre sententiam glo. verbo contra eos in d. Clemen. 1. §. 1. recepta ex Petro Gregorio vbi supra.

Puniuntur autem grauissimè hæretici iure ciuili. Primo enim priuantur omnibus priuilegijs, quæ intuitu Christianæ religionis concessa sunt. l. 1. C. de hæreti. secundo priuantur tacita hypotheca pro bonis dotalibus, autentic. item priuilegium. C. eodem titulo. Tertio res Ecclesiæ emere, conducere aut in emphyteusim accipere prohibentur l. si quis orthodoxæ. C. de hære. Quarto priuantur propinquorum successioneibus l. quid de Donatistis. ff. de his, qui supremam religionem in. C. Theodosiano. Quinto eis adimitur facultas donandi, emendi, vendendi, vel aliter contrahendi l. hæreticorum illo titulo. Sexto sunt intestabiles, actiue, & passiuè. l. 8. 15. 39. 40. & 56. eodem titu. in. C. Theodo. Iusti. quoque statuit filios hæreticos excludi à successione parentum, in l. cognouimus. l. diuinam. C. de hære. Septimo ob solam hæresis suspicionem, nisi se ab ea purgauerint, infames efficiuntur, & baniti, autentica Gazaros. C. de hæreti. l. fin. C. de apostatis. Octauo immunitates eis adimuntur. l. curiales. C. de hære. ergo eorum testimonia in iudicijs contra Catholicos non admittuntur. l. quoniam multi. C. de hære. facit text. in ca. testimonium de testibus, & tandem ultimo supplicio plectuntur. l. Manicheos. C. de hære. quod mortem naturalem interpretatur. l. vltimum supplicium. ff. de pœnis.

Iure verò canonico hæretici sunt excommunicati capit. sane

sane 24. quæst. 2. cap. canonica 11. quæst. 3. cap. ecce ea. resecā
 dæ 24. q. 3. ca. ad abolendam, cap. excommunicamus de here
 ti. docent eleganter Nauar. in Manuali capit. 21. Rebusus in
 practica beneficiali ad bullam in cœna Domini, versicul. 1. à
 qua excommunicatione si sit occultus hæreticus absolui po
 test solum ab Episcopo. & non ab eius vicario. Si autem sit ma
 nifestus solum à Romano Ponti. ex Concilio Tridentino Ses
 sione 24. cap. 6. Dicitur autem manifestus hæreticus, quando
 hæresis probari potest per testes, vt ex gloss. in cap. eorum 11.
 quæst. 3. docet Dominicus in cap. in fidei. num. 6. Francis. Es
 quilacensis in tractatu de fide catholica cap. 13. nume. 1. Hanc
 etiam excommunicationem incurrit hæreticus, quâcumcun
 que occultus etiam si verbis hæresim non expresserit, vt contra
 vniuersos Theologos docet gloss. verbo, eo ipso in Clementi
 na. 1. de here. tradit late Cantera, quæstionum criminalium 2.
 part. cap. 1. num. 8. qua etiam excommunicatione fautores, &
 receptatores hæreticorum, vt constat ex dict. bulla in Cœna
 Domini dict. cap. excommunicamus. §. credentes de here. c.
 felicis, eodem titul. li. 6. Et qui dicantur receptatores, defen
 sores, & fautores eleganter declarant Rebus. vbi supra Fran
 ciscus de Platea in tractatu de excommunicatione. §. 22. nu.
 10. Florentinus eodem tractatu cap. 5. Simancas vbi supra ti
 tul. 15.

Deinde & secundo perpetua notantur infamia capi. infam
 es 6. quæst. 1. cap. alieni. 2. quæst. 1. Vnde nec iudices esse,
 neque aduocati, neque alia officia publica habere possunt. c.
 nulla officia. §. 4. d. Imò eorum filij vsque ad secundam gene
 rationem ad nullum officium publicum neque ad beneficium
 Ecclesiasticum admitti possunt cap. 2. §. hæretici. ca. statutum
 el primero de hæreti. li. 6. quod limitandum est, iuxta benignam
 interpretationem text. in ca. statutum 2. eodem li. & tit.
 Ex quo apparet non extendi ad descendentes per sexum fœ
 mininū, nisi ad primum gradum: & filios hæreticorum esse in
 fames, quando eorum pater fuit condemnatus & in heresi per
 durauit: secus autem esset, si reconciliatus fuisset Ecclesiæ.
 Vnde etiam si traditus sit curiæ seculari, filij non erunt infam
 es si relaxatus sit tanquam relapsus: quia tunc reconciliatur
 Ecclesiæ, & desinit ab hæresi, vt eleganter resoluit Cantera. d.

cap. 1. num. 11. & 12. Tertiò hæretici omnibus bonis priuantur. ca. vergentis. ca. excommunicamus. §. damnati de here. & à die commissi criminis eorum administratione priuantur. c. cum secundum ll. de here. lib. 6. Vnde si post commissum crimen aliqua alienauerint vindicabuntur ab Inquisito. etiam nullo ablato pretio possessori, prout ex regul. l. 2. C. de furtis, docent Ioannes Andre. Dominicus, & Probus in dict. c. cum secundum ll. Tiraquel. in l. si vnquam, verbo reuertatur. num. 267. C. de reuo. dona. Simancas vbi supra titu. 9. num. 21. Cantera dict. c. 1. num. 13. vbi eleganter in aliquibus casibus hanc regulam limitat. Et licet regulariter in confiscatione bonorū patris non comprehendatur legitima liberorum, autem bona dānatorum. C. de bonis proscriptorū, in hoc tamen casu sine vllaliberorum miseratione omnia confiscantur dict. cap. cum secundum ll. argument. l. quisquis. C. ad l. Iuliā. maief. sanxerunt Imp. in autenti. Gazaros. C. de here. & iustissime Pontifices probarunt, vt contra Coua. in l. qui liberos num. 62. ff. de ritu nuptiarum eleganter comprobatur Simanc. dict. titu. 9. in principio, & rationem explicat Mercerius li. 2. opinionū ca. 14. Benigne tamen statutum est in prima institutione Hispaniensi cap. 22. vt filij minores hæreticorum nondum coniugati cura Inquisitorū educētur, & nutriantur apud Catholicos, & religiosos viros, quo iure nos vt testatur Simā. vbi supra titu. 29. in principio. Sed licet talium bonorum dominium statim commissio crimine in fiscum ipsum transferatur, dict. cap. cum secundum ll. tamen hæreticus ante condemnationem nō tenetur bona ipsa fisco deferre, licet videatur alienum possidere ex dict. capit. cum secundum ll. vbi occupatio bonorum, & executio confiscationis non antea fieri potest, quam Ecclesiasticus iud. sententiam proferat declaratoriam: igitur si fiscus non potest antea capere, nec hæreticus tenebitur deferre.

Secundò ex glo. fina. in cap. fraternitas 12. quæst. 2. vltimo, quia ab hæreticis intra tempus gratiæ conuersis non auferuntur bona, vt inferius adnotabimus: si autem deserit bona conuersus est, & intra tempus gratiæ: ergo offeret indebitum, vt eleganter resoluunt Syluest. in summa verbo. heresis 1. quæst. 8. Couar. in 4. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 10. Simancas dict. titu. 9. à num. 27. contra Castrum lib. 2. de iusta hæreticorum punitione

tione cap. 6. Tiraquel. di. verbo. reuertatur, num. 236. qui te-
 nuerūt contrarium. Hæc autem hæreticorum bona ex disposi-
 tione di. cap. excommunicamus. §. condemnati, si clericor-
 um sunt applicantur fabricæ illius Ecclesiæ, in qua benefi-
 cium obtinuit, si laicorum fisco Regis, ita docent Abbas, &
 Anania ibi, Bernard. Diaz in practica cap. 114. numer. 4. Ex
 dispositione autem Innocentij III. lata anno 1252. quæ re-
 fertur inter literas Apostolicas de officio Inquisitorum, folio
 6. in fin. & ex alia dispositione Clementis III. edita anno
 1266. relata fol. 30. vna pars datur in commune ciuitatis seu lo-
 ci. 2. in fauorem & expeditionem Sancti officij datur officia-
 libus, & tertia ponitur in tuto loco expendenda ad extirpan-
 dos hæreticos. Apud nos tamen sine distinctione, an hæretici
 clerici sint, vel laici fisco Regis applicantur ex generali con-
 suetudine deductis primum expensis, alimentorum paupe-
 rum, & expeditionis Sancti officij, vt testantur Couar. lib. 2.
 variarum capit. 9. numer. 12. Simanc. di. titul. 9. nume. 112.
 Iul. Clar. di. §. hæresis numer. 13. Quam consuetudinem &
 rationi & communi iuri consonam esse ex multis probat Sal-
 zedo ad Bernardum Diaz dicto capitul. 114. litera. F.

Quartò priuantur hæretici omni debito fidelitatis: domi-
 nij, obligationis, & obsequij, quo illis quicumque tenebantur
 adstricti capi. fina. de hære. vnde eorum liberi efficiuntur sui
 iuris cap. 2. §. fina. de hære. lib. 6. & non gaudent immunitate
 Ecclesiarum, argum. ca. fin. de immuni. Ecclesia. docent Boe.
 deciso. 110. Simancastitul. 45. titul. 21. & probatur iure regni
 in l. 3. titu. 2. li. 1. recopila.

Vltimò puniuntur hæretici: nam & si solus Iud. Ecclesia.
 possit de hæresi cognoscere, vt supra resolimus, vbi tamen co-
 gnouerit, & declarauerit esse hæreticum remittit eum iudici
 seculari, vt debitam pœnam imponat. ca. ad abolendam capi.
 excommunicamus. §. damnati, verbo, de hæreticis: & ita quo-
 tidie obseruatur: & iudex secularis secundum illius prouin-
 ciæ. II. & consuetudines, in qua ius dicit pœnam imponet sine
 vlla mora: nam eo ipso quod sibi hæreticus traditur tenetur
 eum condemnare: nec potest petere processum ad videndum,
 an iustè fuerit declaratus hæreticus, vt ex cap. vt Inquisitio-
 nis. §. prohibemus, de hære. libro. 6. docent Bald. in l. clericus

num. 11. in fine. C. de episco. & cler. Ancarra. Imò & Abbas in ca. 1. de officio ordinarij Pala. Rube. in repetitione c. per vestras notabili. 2. §. 1. num. 22. Quæ sententia vsu recepta est contra Bartol. l. Diuus num. 3. ff. de custodia reorum Paul. de Castro. in l. magistratibus num. 4. ff. de iurisdic. omnium iudi. Clerici quoque hæretici in quibuscunque ordinibus, vel dignitate præter episcopalem, constituti supradictis pœnis ab eisdem iudicibus plectuntur: sunt namque excommunicati, & infames, & omnibus bonis priuati & actualiter degradati: quæ degradatio per solùm proprium Episcopum fieri potest cap. 1. de hæreti. libr. 6. Traduntur iudi. secu. dict. cap. ad abolendam dict. ca. damnati, qui tamen eos, quam in alios pœnam mortis exequetur. Et præterea priuantur beneficijs Ecclesiasticis d. ca. ad abolendam cum alijs. Quam priuationem licet ante sententiam hæreticos non incurrere, equius esse testetur Castro lib. 2. de iusta hæreticorum punitione cap. 9. Simanc. titul. 45. tamen ipso iure priuatos esse constat ex bulla Paul. 4. anni 1558. relata inter literas apostolicas de officio inquisitoris pagin. 101. & docuerunt Rebuf. in praxi. 3. par. tit. de modis amittendi beneficia num. 4. Bernard. Diaz dict. c. 114. num. 2. Vnde à die commissi criminis non poterit beneficium renuntiare, & reseruata est prouisio Sedi Aposto. vt cõstat ex bulla Pij. V. relata inter dictas literas pagin. 115.

Aduertastamen, quod hæc quæ de traditione hæreticorum faciendacuriæ seculari diximus, in his hæreticis locum non habent, quos cito pœnitet errasse, & deponentes errorem ad fidei Catholicæ redeunt vnitatem, dict. cap. ad abolendam cap. vergentis, de hære. docent Abba. Felin. & alij ibi Berna. Diaz vbi supra numer. 3. Clarus dict. §. hæresis. numer. 8. Simanc. titulo 46. Rebuf. vbi supra numero. 6. Menoch. de arbitrarijs, casu 373. & quanuis ex his appareat nimis esse in iure cõtrouersum, quãdo dicatur continuo pœnitere vt admitti debeant: apud nos tamen hæc sententia obtinuit, vt hæretici conuersi, & rectè pœnitentes admittantur vsque ad sententiã diffinitiuam, & eius prolationem, & non vltra, vt constat ex prima institutione Hispalensi capi. 12. & referunt Iul. Clar. & Siman. vbi supra. Hi autem sic conuersi, licet illam traditionem effugiant, cæteris tamen pœnis sunt obnoxij: traduntur enim

enim perpetuo carceri cap. penultimo. §. de hære. Quam poenam possunt Inquisitores ex causa moderari, vt ex Abba. & alijs docet Simanc. titu. 46. num. 6. & confiscationem bonorum patiuntur, nisi intra tempus gratiæ conuertantur, quia tunc solum arbitrio Inquisitorum elemosynas faciunt, & multam fisco præstare coguntur, tex. sic intelligendus in dict. c. vergentis, & infamiam incurrunt, & idcirco beneficia Ecclesiastica & officia publica habere nequeunt, vt diximus supra. Iniungitur etiam his conuersis publica poenitentia, vt habitum quendam duplici cruce signatum publicè ferant, quem nos appellamus Sambenitum corrupto Latino nomine, id est, sacco benedicto.

Habuit enim originem ab eo sacco & cilicio, quo olim vtentur publicè poenitentes cap. in capite 50. distin. ca. à capite de poeni. d. 3. quo vti debent per tempus ab Inquisitoribus præfixum: quod si occultauerint vel dimiserint puniuntur, vt relapsi, vt statim dicemus. Præterea publicè hæresim abiurant de vehementi suspitione dict. capi. ad abolendam, cuius abiurationis ritus antiquissimus est, & vtilissimus cap. donatum cap. saluberrimum. 1. quæst. 7. Simanc. titu. 1. Salze. ad Bern. Diez. c. 114. liter. E. His etiam prohiberi solet vsus armorum equorum & vestium pretiosarum argumento. c. admonere c. latorem 33. q. 2.

Vnde constat hæreticos poenitentes non esse tradendos curiæ seculari, sed tantum pertinaces, vel relapsos di. c. ad abolendam. ca. super eo. de hære. li. 6. Dicuntur autem pertinaces, qui aut perpetuo errorem retinent, aut si deponunt non conuertuntur intra tempus iustitiæ, id est, ante prolationem sententiæ, vt diximus & docet eleganter Simancas titulo 47. syntagma. Sunt etiam vt pertinaces secularibus iudi. tradendi, qui de hæresi accusati, & legitime conuicti negant se talia dixisse, asseruisse, vel credi disse, licet protestentur, & affirmant se totum contrarium credere, & credere quod credit Ecclesia: quia non est hæretico miserendum, nisi satisfaciat ad arbitrium superioris, dict. c. ad abolendam. Satisfacere autem non potest quæ non poenitet errasse: poenitere autem non videtur, qui negat: quia pars poenitiæ est confessio cap. perfecta de poenitentia dist. 1. Deinde tenetur hæresim abiurare dict. capit. ad

abolendam: & in abiuratione tenetur profiteri se errasse: & iurare se nunquam ad illum errorem reuersurum ca. quoties cordis. 1. quæst. 7. Et ideo appellantur pertinaces negatiui & quotidie iustissimè flāmis traduntur ex decisione Rotæ antiquæ titulo de hære. decisione 1. Simanc. dict. titu. 47. nume. 20. licet Cla. d. §. hæresis nu. 10. putet hanc opinionem esse nimis rigorosam, sed prior sententia decreta est, in prima institutione Hispalensica. 14.

Relapsi autem dicuntur, vt ipsum verbum sonat, qui iterū in hæresim labuntur, id est, qui postquam hæresim semel abiuauerint, iterum in eam inciderunt dicti capi. super eo, in quo plurimum interest inter abiurationem de leui, vel de vehemēti suspicione. In his enim qui de vehemēti abiurant procedit quod diximus; nam si de leui tantum, licet iterum hæresim incurrant, non puniuntur, vt relapsi cap. accusatus. de hæreticis. lib. 6. Neque exigitur necessario quod incidat in eandem hæresim, quia forma abiurationis est de non repetendo illam hæresim, vel quamcunque aliam, vt patet in dict. cap. accusatus. §. 1. vbi gloss. Villadiago, in tractatu de hæreticis, quæst. 20. num. 6. Simancas titu. 55. nume. 1. Dicitur etiam relapsus, qui post eam abiurationem hæreticis, verbis, vel factis communicat, dict. cap. accusatus. §. ille quoque. Sed qui post primam condemnationem fugit à carcere, vel qui habitum poenitentię dimittit, dicitur relapsus, vt constat ex Ioanne Arelatino de hære. notabili 17. Et quanuis id controuertat Simanc. d. titu. 55. num. 4. illud tamen constat in effectu poenæ relapsorum subiacere, vt testatur idem Simancas titu. 47. num. 23. Iu. Cla. dict. §. hæresis num. 11. Igitur omnes hi sine vlla miseratione tradendi sunt Iudi. secula. vt poenis legalibus puniatur. Regio autem iure vltra alias poenas iuri Ciuili, & Canonum conformes, quæ contra hæreticos in titulo 27. parti. 7. in titu. 1. li. 4. fori & titu. 4. lib. 8. Ordinamenti, statuuntur, expresse decisum est, hæreticos postquam fuerint curiæ seculari traditi, ad mortem naturalem esse condemnandos l. 2. titu. 26. partita. 7. quæ poena apud alias nationes per ignem imponitur, apud nos l. expressa in l. 1. & 2. titu. 1. lib. 4. fori. Quæ ita practicatur, vt si poenitentiam egerunt etiam ipso mortis tempore neque hæresim ipsam proterue ad mortem vsque probauerint,

uerint, priusquam igni tradantur occiduntur, faucibus compressis.

Qui verò ita amplexi sunt hæresim, vt neque tunc poeniteant viui flammis traduntur, vt docet Couarru. lib. 2. variarum cap. 10. num. fina. vbi eleganter declarat, vnde habuerit originem hæc pœna ignis contra hæreticos, & Simanc. titulo. 45. num. 9. licet Zazius consil. 23. 1. part. nitatur defendere contra pietatem & rationem esse, quem optime refellit Couar. li. 3. miscellaneorum cap. 8. Et quanuis ex dict. 1. 2. titu. 26. parti. 7. bona hæreticorum filijs Catholicis deferantur, & ex dict. 1. 1. titu. 1. li. 4. fori & 1. 3. & 4. tit. lib. 8. Ordinam. dimidia bonorum pars fisco applicetur, & ex 1. 1. titu. 3. lib. 8. Recopilationis bona omnia deferantur fisco, tamen quia hæc pœna imponitur à iudicibus Ecclesiasticis, ius Regium non attenditur, sed seruatur ius commune canonicum, & practicatur vt diximus supra.

*De Homicidij pœna, Caput decimum-
quintum.*

Homicidium nomen à primo fere homine Cain scilicet, originem trahens Geneseos capi. 4. ideoque pastorum crimen appellatur, in l. si quis homicidi. C. de accusationibus, si credimus Accursio ibi, verbo, non putauerit. Verius enim est pastorum crimen appellari latrocinium à pastoribus Isauriæ, qui hoc crimen frequenter exercebant, vt docent Duarenus libr. 2. disputationum cap. 12. Contius lib. 1. successuarum cap. 15. grauius cæteris & detestabilius est cap. si quid verius. 33. quæst. 2. ca. quæsitum de temporibus ordinationum, docet Abbas in cap. cum contingat colum. 6. de foro competenti, Mantua. in tra ctatu de consilio num. 73. Bernar. Diez. in practic. cap. 94. in principio D. Tho. 2. 2. quæst. 70. artic. 3. ex eo quia non habet rationem alicuius boni etiam delectabilis, vt idem Tho. ait 2. 2. quæst. 62. 6. artic. 6. ideoque acerbissime puniendum.

Est autem homicidium interfectio corporis humani, ab ho-

mine violenter facta c. homicidium. 23. quæst. 5. cap. homicidium de pœnitentia d. 1. docent Hostien. in summa titul. de homicidio. Syluester, verbo, homicidium. Marianus Socinus in Rubrica hoc titulo nume. 2. Couarruuias in Clementina. si furiosus. 2. parte in initio num. 1. Plaça de delictis capit. 9. numero. 6.

Ex qua diffinitione primo deducitur eum, qui foetum in vtero (per quadraginta dies, si sit masculus, vel nonaginta si sit foemina, quo tempore dicitur animatus, vt ex medicis docet Plinius lib. 7. naturalis historiae cap. 6. vbi supra nume. 8. gloss. in summa 5. dist.) abortionis poculo, aut istu interfecerit, homicidium committere: & ideo homicidij pœna teneri, id est, vltimo supplicio, & irregularitatem incurrere. le. sed si quid. §. qui abortionis l. Cicero ff. de pœnis cap. Moyses 32. quæst. 2. cap. sicut 2. de homicidio. Quod si nondum animatus sit, extraordinaria pœna punietur l. Diuus. ff. de extraordinarijs criminibus l. si mulierem. ff. de sicarijs, l. penult. C. eodem titu. Quæ iura ita intelligit & componit gloss. indi. l. Diuus. sequuntur Couarru. in dict. Clementina. 2. part. §. 3. num. 1. Plaça dict. cap. 9. num. 7. decisio Perusina 6. numer. 6. Iuli. Clar. lib. 5. sententiarum. §. final. quæst. 68. num. 2. Et ita esset practicandum ex l. 8. titul. 8. partit. 7. licet hæc concordia expresse diuinet ad prædicta iura, vt agnouit Menoc. de arbitrarijs, casu 357. est enim iure verius mortis pœnam indictam nõ esse in dict. l. Diuus. Neque obstat dict. §. qui abortionis, in eo qui ea pocula publice habet venalia, neque. l. Cicero. quia loquitur in muliere, quæ pecunia corrupta, vt locum faceret substituto, abortum procurauit. Quæ sententia limitanda est, in puella minore, quæ suasionibus impiæ matris abortum fecit, vt resoluit Decius consilio 535. Menoch. vbi supra numero. 20.

Secundo ex eadem diffinitione deducitur, cum quis caput brachium, aut membrum hominis mortui amputauerit, quantumuis haberet animum occidendi si viuum inueniret, non esse homicidam, vel irregularem, vt docuit eleganter Archidiac. in cap. periculosa: de pœnitentia d. 1. & in cap. fina. 15. quæst. 1. Hippolytus in l. fina. num. 37. ff. de quæstionibus. Couarru. in dict. Clementina. 2. part. in initio numer. 1. Plaça vbi supra num. 9.

num. 9. Verum, quia iniuria cadaueri irrogari potest ex doctrina Bartol. in l. 1. num. 3. ff. de his, quibus vt indig. Bald. in l. 1. numero. 19. C. qui accusare. Nouelli in l. 4. §. Cato. numero. 28. ff. de verborum obligatio. & est text. expressus in l. 1. §. & si forte. & §. quoties. ff. de iniurijs, poterit iniuriarum actione conueniri ab hæredibus defuncti, ex Afflictis & alijs, docent Plaça vbi supra. Pro quibus facit text. in dic. §. & si forte, & in dict. §. quoties & in argumento. l. qui sepulchra. C. de sepulchro violato l. 1. §. aduersus. ff. eodem titulo. Quam iniuriam cadaueribus illatam acerbius esse vindicandam in argumento est, quod de Heraclio refert Pomponius Lætus in genere Heraclij. Cum enim Fabiæ eius vxoris funus efferretur, & Epiphania eius filia per fenestram forte spuens cadauer cõtigit, capta eius iussu simul cum Fabia combusta est. Ex quibus eleganter subinfertur, percutiens clericum mortuum sententiam excommunicationis incurrit, quia non tantum violenta manus iniectio, sed & iniuriosa in clericum prohibetur cap. contingit primo de sententia excommunicationis. Constat autem, vt diximus, cadaueri iniuriam fieri: & ita docuerunt Felinus in cap. à nobis 2. num. 4. de sententia excommunicationis. Dueñas Regul. 99. num. 6. Dida. Perez 1. par. Ordinamenti folio 105. & facit text. in cap. quod te. de pœnitentijs & remissio. gloss. in cap. licite 32. quæst. 7.

Postre. nõ ex eadem diffinitione deduco, quod etsi expresse. l. Cornelia de sicarijs sancitum sit, eum, qui cum telo ambulauerit animo alium occidendi pœna homicidij teneri, vt in l. 1. in principio l. in l. 7. ff. de sicarijs. l. si is qui cum telo, C. eodem titu. ca. quisquis. de pœnitentia distin. 1. tamen nequaquam esse irregularem quantumcunque homicidium procurauerit, si tamen effectus sequutus non sit, vt docet gloss. in ca. si aliquis, de homicidio, & in cap. periculose. de pœni. d. 1. recepta communiter ex pluribus relatis à Couarruu. vbi supra, numer. 5. Quinimo & illarum decisio legum, etiam quo ad pœnam temporalem per contrarium vsam abrogata est, vt docet eleganter Couar. dict. 2. par. in initio num. 10. Menoc. de Harbi. casu 360. num. 36. Gre. in l. 2. titu. 31. partit. 7. Anto. Go. 3. tomo variarum ca. 3. num. 30. Dida. Perez in 2. part. Ordinamenti pagi. 260.

Diuiditur autem homicidium in tres species, voluntarium, casuale, & necessarium gloss. verbo. consilium, in cap. sicut dignum. §. fina. de homi. sequuntur Mantua. & DD. in rubrica eodem titulo Petrus Greg. lib. 36. syntagmatum cap. 15. nu. 7.

Voluntarium homicidium est, quod dolo malo committitur ab habentē animū occidendi, vel voluntarie da nte causam actioni l. 1. §. 1. l. in l. 7. l. Diuus 14. ff. de sicarijs. text. elegans in l. cum autem versicul. capitale. ff. de ædilitio edicto, & in cap. 1. §. si quis hominem de pace tenenda, docent DD. in d. Rubric. Couarru. d. 2. part. in initio Nauarr. in Manuali cap. 27. nume. 24. Pla. de delictis cap. 10. num. 1. Ludouicus Carrerius in practica. §. homicidium 1. num. 2. Iul. Clar. lib. 5. sententiarum. §. homicidium num. 1.

Vnde constat homicidium non solum esse voluntarium, si ad id explicite occidens intendat, habens, scilicet, voluntatē occidendi, sed & quando eius voluntas tendit ad eum actum, ex quo immediate sequitur homicidiū, vt in eo, qui solū voluit hominē vulnerare, vt sentit D. Tho. 1. 2. quæst. 20. arti. 5. docet Couarru. vbi supra, & Pla. nume. 9. & probat text. elegans in l. 1. §. 1. versicul. nam si gladium. ff. de sicarijs. Casuale vero homicidium dicitur, quod casu præter intentionem agētis, vel committentis contigerit, nam secundum Aristotel. 7. Physi. casus est causa agens præter intentionem, de hoc loquitur text. in l. 7. & l. 1. §. sed si clauis. l. Diuus 14. ff. de sicarijs l. si putator. ff. ad l. Aquiliam Couarru. d. 2. parte. §. 4. Mencha. controuerfiarum illustrium ca. 19. Meno. de arbitr. casu. 324. Iulius Cla. vbi supra.

Necessarium postremo homicidium est, quod quis se, suæque defendendo committit, quod iure naturali licitum est admittere l. vt vim. ff. de iusti. & iu. l. 1. §. cum arietes. ff. si quadrupes pauperiē. §. quod vero Instit. de iure naturali. docent Couarru. vbi supra. 3. part. §. vnico Pla. de delictis cap. 28. l. 1. §. vim vi. ff. de vi & vi arma. l. 3. §. cum igitur. ff. eodem titulo. ca. significasti 2. de homicidio. Quod quemadmodum intelligendum sit dicemus infra.

Puniuntur autem homicidæ iure civili pluribus & grauioribus pœnis. Prima est quod priuantur hæreditate, seu successione occisorum, siue ex testamēto, siue ab intestato essent
successuri

successari. l. sororem. ff. de his qui. vt indig. l. cum ratio. § pre-
 terea. ff. de bonis damna. docent Barto. Bald. & reliqui in. l. si
 ab hostibus. §. 1. ff. soluto matrimonio Iaf. nu. 4. in dict. l. sor-
 rem, Romanus singulari 461. Pala. Rube. in repetitione capi.
 per vestras. §. 7. num. 15. Anto. Gom. 3. tomo variarum cap. 3.
 num. §. 1. Cla. dict. §. homicidium nu. 22. Est autem hoc vsque
 adeo verum, vt neque hæredi occiso possit hæres existere. l.
 Lucius. ff. de iure fisci. Imò neque nepos ex filio occisore po-
 test auo succedere, vt contra Bald. in. l. si quis incesti, nume. 4.
 C. de incestis nuptijs. docent Boerius decisione 25. numer. 8.
 Cla. dic. num. 22. Aduertendum tamen est, quod ea successio,
 quam l. fert ab occisore, aufertur tanquam ab indigno, ac pro-
 inde non defertur venientibus ab intestato, aut sequentibus in
 gradu, sed fisco, vt constat ex dict. §. præterea, & docet gloss.
 communiter recepta in dict. l. sororē. Vnde, licet certissimum
 sit, idem in maioratibus obseruari, vt si successor occidat pos-
 sessorem priuetur successione, docet Bald. consil. 50. Molina
 lib. 3. de Hispanorum primogeni. cap. 2. num. 31. Controuerti
 tamen solet, an saltem vsque ad mortem occisoris pertineat
 ad fiscū maioratus: quod videbatur ex l. Staius Florus. §. Ca-
 nelio Felici. ff. de iure fisci. Et verius est hoc casu statim ad-
 mitti in gradu sequentium excluso fisco, argumento dict. c. 1.
 versic. item si. iuncto versic. his omnibus. l. si ab hostibus. §. si
 vir. ff. soluto ma. & ita defendit Pelæz de maioratibus Hispa-
 nia quæst. 4. nu. 13.

Secunda pœna est, quod cum ex quolibet delicto oriatur
 duplex accusatio, criminalis ad pœnam corporalem, & altera
 ciuilis ad refarcienda damna, & interesse parti l. qui in homi-
 ne 25. ff. de falsis gloss. communiter recepta in l. defuncto. ff. de
 public. iudi. Quæ licet non possint eque principaliter inten-
 tari. l. 1. C. quando ciuilis actio. l. interdum. ff. de public. iudi.
 poterit tamen cum criminali incidenter ciuilis intentari, vt
 docet Cla. li. 5. sententiarum. §. fina. quæst. 2. numer. 2. Paz in
 praxi 1. tomo cap. 3. num. 32. Condemnabitur homicida ad sol-
 uendas mercedes medicis præstitas, ceteraque impendia, quæ
 in curatione facta sunt, & præterea operas quibus caruit, &
 vniuersum damnū, quod filijs & vxori sequutū est, vt probat
 tex. in l. ex hac l. ff. si quadrupes. l. fin. ff. de his qui deiecerint

§. ob ho-

§. ob hominem Instit. de oblig. quæ ex qua. male. tex. elegant in cap. 1. de iniurijs. l. 23. titu. 15. parti. 7. Quæ ll. licet loquantur in vulnerato in occiso quoque sunt intelligendæ, ex Acur. in dict. l. ex hac l. sequuntur Cla. dict. §. homicidium num. 23. Paz dict. cap. 3. num. 30. Nauarr. in Manuali cap. 15. num. 23. Anto. Gom. 3. tom. varia. ca. 3. num. 38. Pla. de delict. cap. 6. num. 31. Couar. li. 2. Variarum cap. 10. num. 7. Hanc vero condemnationem operarum esse à iud. faciendam iuxta computationem l. hæreditatum 68. ff. ad l. falcidiam docet Abba. in dict. cap. 1. Couar. Pla. & Anto. Gom. vbi supra Pala. Rubeus in repetitione rubricæ de donatio. §. 25. num. 5. licet Hostien sis in summa titu. de iniurijs, quem sequitur Nauarr. dict. numer. 23. putauerit 50. aureis id iure æstimandum esse ex dict. §. ob hominem l. 1. §. 1. ff. de his qui deiecerint. Sed mihi videtur iudicem arbitratum secundum qualitatem occisi, & interfectoris. & ita quotidie practicatur. Et licet quando homicidæ imponitur pœna capitis cesset confiscatio bonorum, docet Bossius in practica titulo de homicidio numer. 114. tamen hæc pecuniaria operarum condemnatio etiam si capite puniatur, facienda est, vt ex Hippolyto singulari 575. docuerunt Coua. & Pla. vbi supra. Imò etiam si hi, quibus de iure competit necem defuncti vindicare accepta pecunia iniuriam remiserint, non prohiberentur has operas, & mercedes petere, vt ex pluribus docet Coua. d. nu. 7.

Postremo, quia omni iure in homicidas pœna mortis imposta est, vt constat ex Genesi. c. 9. & Leuitico capi. 24. & Matthæi, ca. 26. ca. duo ista. in fine 23. quæ st. 4. cap. fina. 3. d. cap. 1. de homicidio, iure quoque ciuili pœna capitis imposita fuit, cum hac distinctione, vt honestiores deportentur in insulam, humiliores bestijs subijciantur lacerandi, vt docet tex. in l. 3. §. legis & in l. penultima. ff. de ficarijs.

Nouiori verò ciuili iure hac d. explosa indistincte mortis pœna tenetur, qui hominem occiderit l. 3. C. de episcop. audientia. l. 1. C. quando liceat vnicuiq;. l. 3. C. de his, qui ad Ecclesias confugiunt. §. item. l. Cornelia. Insti. de publi. iudi. docent eleganter Hippol. ex l. penultima. C. de ficarijs in l. 1. à num. 1. eodem titu. Iacobus Baulen. in l. capitalium. §. famosas numer. 26. & 60. & sequentibus. ff. de pœnis. Bossius dict. titulo

titulo de homicidio, titulo 109. Clarus num. 118. Petrus Greg.
 lib. 36. syntagmat. ca. 15. num. 10. Anto. Gom. dict. capi. 3. nu.
 1. Pla. cap. 10. num. 2. Clotus de in litem iurando. §. 40. num.
 1. & ita in hoc solum est differentia, quod plebei suspendun-
 tur, nobiles vero decapitantur, vt docuit Iacobus in dict. §. fa-
 mosus, numero. 74. etiam glossa vero torquentur in l. deser-
 torem de re militari. Et in huius pœnæ consequentiam pri-
 uantur homicidæ omnibus bonis, quia vbi deportationis, aut
 mortis pœna imponebatur bona omnia publicabantur. l. i. ff.
 de bonis dānator. Autētica bona damnatorū. C. de bonis pro-
 scriptorum, docent Clar. d. li. 5. §. si. quæst. 78. n. 1. Menc. con-
 trouer. illustriū c. 96. n. 1. Pontificio quoque iure seuerissime
 vindicatur. Laici enim efficiūt irregulares, id est, quod ne-
 queunt ad clericorum ordines promoueri, & de facto promoti
 ministrare non possunt, capit. si quis iudicium. 50. distinctio.
 cap. lator de homicidio. Deinde ante Ianuam Ecclesiæ iacere
 debent & communionem in exitum tantum vitæ recipere c.
 si quis voluntariæ. 50. dist. & denique excommunicantur ca.
 1. de homicidio ibi cum moriatur. Cum enim mortis pœna
 canonibus sit ignota ca. sententiā sanguinis, ne clerici, vel mo-
 nachi, gloss. in c. preuaricator. 2. quest. 3. Abb. in c. ad audien-
 tiam de crimine falsi. Bartolus & Alexan. in l. 2. de pu. Iudi-
 cijs. Vbicunque de mortis pœna fit mentio in iure canonico
 intelligitur de excommunicatione, vt notauit Abb. per text.
 ibi & in cap. pervenerab. Qui filij sint, & in cap. 1. de furtis, &
 in specie Soci. in dict. ca. 1. num. 7. Pla. cap. 2. num. 17. Cleri-
 ci vero hoc iure irregularitatem quoque incurrunt. c. minor.
 50. dist. quod nequeunt ad maiores ordines promoueri, neque
 in iam susceptis ministrare, vt constat ex pluribus differentijs
 irregularitatis, quas tradunt Hostien. in cap. 2. de clerico ex-
 communicato Socin. in. c. ad audientiam nume. 4. de homici-
 dio. Ledesma in 2. quæst. q. 26. artic. 2. Couar. in dict. Clemen-
 tina in initio num. 1. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 191. De-
 inde deponendi sunt vt in cap. presbyter. 81. d. ca. cum non ab
 homine de iudicijs ca. Inquisitionis de accusatio, & in arctum
 monasterium post depositionem detrudendi ca. sicut dignum
 §. clericos de homi. Bernar. Diez in practica cap. 94. num. 1.
 & si sunt incorrigibiles, sunt actualiter degradandi, & iudici-
 bus se-

bus secularibus tradendi dicitur cap. cum non ab homine, ubi non tant omnes. Et hæc dispositio, & hæc depositio non est solum ab ordine, sed & à beneficio: homicida enim priuatur beneficio non ipso iure, sed per sententiam dicitur cap. presbyter. dic. c. cum non ab homine ca. veritatis, de dolo & contumacia ca. clericis, ne clerici vel monachi. c. ex literis de excessibus prelatorum docuit Innocentius in cap. cum nostris num. 1. de cõf. præbendæ. sequuntur Anania, & Felinus in dicitur capi. Inquisitionis. Couarr. in dicitur Clementina 2. part. §. 3. num. 6. Iulius Clar. dicitur §. homicidium num. 21. Plaçca cap. 11. nume. 2. Bernar. Diez dicitur cap. 94. nume. 2. ubi Salzedo in additione 1. infinitos allegat, estque verissimum, licet contrarium defendat Archidiaconus in cap. studeat. 50. distin. Siculus in dicitur cap. cum non ab homine num. 13. & alij plures, quos referunt Clarus & Salzedo ubi supra, quorum argumentis respondet Præpositus in dic. ca. studeat nu. 7.

Ex qua doctrina primo deducitur posse clericum homicidam quousque per sententiam priuetur beneficium in alterius fauorem renuntiare, ex gloss. eleganti, verbo, finita in ca. 2. vt lite pendente. li. 6. quam sequuntur DD. ibi & omnes supra relati, Ferrara cautela 44. Rebusus de pacificis possessoribus num. 261. quod procedit, etiam si alius in curia Romana eius beneficium impetrauerit, vt docent Couarr. & Salzedo ubi supra Gomecius in regulas cancellariæ de annali possessore quæst. 42. num. 3. estque verissima hæc communis sententia in beneficijs acquisitis ante homicidium, alia enim de nouo acquirere non potest, & sic nec renuntiare, vt tenet Salzedo ubi supra versic. notatu tamen.

Secundò ex prædicta doctrina deducitur, clericum homicidam dum per sententiam non priuatur fructus ex suis beneficijs perceptos suos facere, quia si potest vsque ad sententiam beneficium licite retinere, poterit & fructus teste Cardinale in Clementina constitutionem §. cæterum. in fine de electione, & in proposito docuit Felinus in cap. de quarta nume. 33. de prescriptio. Boerius decisione 98. num. 4. Pla. dicitur ca. 11. nume. 3. & 8. & sensit gloss. à nemine allegata in autentico de incestis nuptijs. §. 1. verbo. imminere in fine, neq; obstat tex. in. l. 1. C. de his, quibus vt indignis, & in extrauaganti cum detesta-

detestabile de simonia, vbi priuati hæreditate, vel beneficio nõ faciunt fructus suos. Quibus viribus moti Paulus & Iason ibi, Ripa. in l. fina. quæst. 46. C. de reuoc. dona. Hippoly. singulari. 555. Couar. in 4. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 7. contrarium tenuerunt, quia dict. l. 1. loquitur in hærede, qui necem defuncti non vindicauit, quem prohibet l. hæreditatem adquirere nec non vindicata l. cum fratrem, l. si ea quæstio. l. minoribus. C. eodem titulo: constat aut eum, qui aliquid acquirit prohibente. l. adquisitionem fructus suos non facere, quia titulum non habet. l. bonæ fidei 48. §. 1. ff. de acquirendo rerum dominio, nos vero loquimur quoties clericus titulum habet, quem ante sententiam non amittit, extrauagans autem cum detestabile loquitur in clerico simoniaco, qui ipso iure priuatur beneficijs, & ideo fructus sibi non acquirit ex doctrina glo. verbo, imminere, in autentico de incestis nuptijs. §. 1. quam sequuntur Barto. & Ange. ibi Felinus in dict. c. de quarta num. 33. Couar. dic. §. 8. nume. 8. & eodem modo responderi potest ad dictam legem primam.

Iure aut regio varijs quoq; modis homicidij crimen vindicatur, primo enim condemnandus est homicida in quingentis solidis. l. 4. titulo. 17. libro. 4. fori, & appellatur hæc pœna apud nos columna del homicilio, & licet quingenti solidi valerent *quatrocientos marauedis*, vt constat ex l. 11. titulo 11. li. 4. Ordinamenti tamen nouiori iure, & communi Hispanorum stilo hodie condemnatur in sexcentis marauedis ex l. 1. titulo 10. libro 3. Recopilationis. Hodie enim hæc pœna in vsu est non solum vbi agitur de crimine homicidij, verum & de quocunque crimine ex quo pœna mortis sit imponenda, vt constat ex dict. l. 1. Recopilatio. & ex cap. 15. *De los Corregidores*, l. 3. titul. 10. libr. 4. Recopilationis. Practicatur autem contra homicidas contumaces & fugitiuos: si enim capiuntur cessabit pœna del homicillo, vt constat ex dict. l. 4. fori, ibi fugere & ex l. 12. titu. 13. libr. 8. Ordinamenti & dict. l. 3. Recopilatio. Est enim pœna contumacię, & ideo praxis est, quod proposito secundo edicto, quo ad iudicium vocantur absentes, & accusata secunda contumacia iud. profert sententiam, in qua condemnat absentem pœna del homicillo. dict. l. 3. Recopilationis, & quia vere sententia est, præcedere debet qualis qualis

probatio, qua præter fugam constare possit de delicto, vt do-
cent plura in proposito cumulantur Auendanius in cap. præ-
torum prima parte, cap. 18. à num. 5. Auiles cap. 15. verbo ho-
micillo, Plaça de delictis cap. 10. numer. 13. Et licet in contu-
macia damnatus si compareat & velit se excusare, audiendus
sit intra annum, non solum quo ad pœnam corporalem, sed &
quo ad pœnam pecuniariam, post annum in pœna tantum
corporali ex l. 3. titul. 10. li. 4. Recopilationis, tamen hanc pœ-
nam non recuperat, etsi innocens sit l. 15. titu. 2. libr. 3. Ordi-
namenti. & est glo. verbo. vincet in l. & post edictum 73. ff. de
iudicijs.

Præterea hoc iure pœna mortis imposita est, & practica-
tur contra homicidas l. 2. titu. 8. partita. 7. l. 1. & 2. titu. 17. lib.
4. fori. l. 3. titulo 13. lib. 8. Ordinamenti. l. 3. titu. 23. lib. 8. Re-
copilationis. Et licet ex l. 15. titu. 8. partita. 7. nobiles hac pœ-
na capitis non teneantur, sed deportationis in insulam, tamen
hodie ex generali consuetudine mortis pœna etiam contra
nobiles locum habet, vt diximus supra, & probat Grego-
rius Lopez in dicta. l. 15. verbo cauallero. Didacus Perez
in l. 1. gloss. 1. titulo 1. libro 4. Ordinamenti, versiculo, item
nobilis, & in l. 3. titu. 13. verbo. muera, lib. 8. Ordinamenti, et-
si contrarium velit Anton. Gomez, tertio tomo capi. 3. nu. 2.
Qui vero occiderit sagita, vel percusserit vltra dictam pœ-
nam, amittit dimidiam partem bonorum. l. 5. titulo decimo-
tertio libro 8. Ordinamenti. l. 5. titulo 23. libro octauo, Re-
copilatio. Qui vero occiderit con arcabuz, omnia bona amit-
tit, diuidenda iuxta formam traditam in l. fin. titu. 23. libr. 8.
Recopilationis.

Hæc autem omnia, & quæ hucusque diximus in eo homi-
cidio procedunt, quod voluntarium esse diximus: nam si ho-
micidium casu fiat, id est præter voluntatem & intentionem
agentis, prædictæ pœnæ locum non habent l. 1. §. Diuus l. in
l. 7. l. Diuus 14. ff. de sicarijs l. cum autē 23. §. capitalem. ff. de
ædilitio edicto. l. 5. §. si magister. l. idem iuris 8. §. mulicnem
l. qui foueas. 28. l. si putator. 31. ff. ad l. A qui. cap. lator 9. capi.
ad audientiam 12. capit. dilectus 13. capit. ex literis primo, &
secundo, capit. significasti 16. capit. exhibita, cap. Ioannes de
homicidio, docent Doctores in dict. locis. Bossius in praxi
titulo

*et q. se am. occiderit
et q. in curia. Inu. de am.
Gomez l. 10. ff. 26. lib.
3. recop.*

titulo de homicidionumero 37. Anton. Gom. dict. capi. 3. numero. 17. Couarru. in dict. Clementina 2. parte. §. 4. numero. 1. Iulius Clar. dict. §. homicidium nume. 2. & sequentibus Menchaca controuersiarum illustrium ea. 19. à num. 4. Plaça de delectis cap. 26. Menochius de arbitra. casu. 324. Petrus Grego. lib. 36. syntagmat. cap. 20. In dubio autem semper præsumitur homicidium dolo & voluntate commissum l. 1. C. de ficiarijs, nisi ex genere armorum aut ex alijs probationibus & indicijs contrarium appareat d. l. 1. §. Diuus. docent Bossius & Anto. Gom. vbi supra.

In hoc autem homicidio casuali distinguendi sunt aliqui casus. Prior est cum lata culpa præter voluntatem tamen homicidium committitur, tunc enim quia dolo proxima est l. quod Nerua. 32. ff. de positi. l. 1. ff. si mentor falsum modum. licet nec pœna mortis, nec ordinaria homicidij teneatur homicida, criminaliter tamen erit puniendus, puta ad triremes, aut exilio, aut deportatione, vt in eo, qui versus turbam hominum projicit lapidem, & in exemplo dict. §. si magister. docet l. 9. titul. 8. par. 7. Clarus d. §. homicidium numero. 3. & §. fin. q. 84. Bossius in praxi titu. de defensione reorum nu. 68.

Alter casus est, quando homicidium sit culpa leui, vt in eo qui cum ramū ex arbore deiiceret, non proclamauit, & transeuntem interfecit, & in exemplo dicta. l. qui foueas dicta. l. idem iuris. §. mulionem capit. continebatur cap. ad audientiam, de homicidio, & tunc licet apud nos l. partitæ pœna exilij imposita sit, ex l. 5. titul. 8. parti. 7. & deinde ad pœnam del homicillo restricta ex l. penultima titu. 13. libro. 8. Ordinationi & ex l. 13. titul. 23. lib. 8. Recopilationis, tamen pœna erit arbitraria, vt notant Clar. Pla. Menchaca & Menoch. vbi supra.

Vltimus casus est quando homicidium sine culpa etiam leui sequitur vt in casu capituli, dilectus cap. significasti el primero cap. Ioan. de homici. vel quando quis sufficientem adhibuit diligentiam, vt in casu capi. ex literis el primero, de homicidio, & in eo, qui in loco solito & cōsueto equo currēs hominē offendit, & interfecit, & tunc verissimum est nulla pœna etiā extraordinaria occidentem teneri, si portabat cascade

les lib. 8. l. 1. titul. 23. lib. 8. Recop. dict. l. 23. vbi Bart. in sum-
 mario idem Bartol. in l. respiciendum. §. delinquunt num. 4.
 ff. de poenis gloss. in capi. 2. de constitutionibus Bosius dict.
 titulo de homicidio. num. 66. Menchaca dict. cap. 19. numer.
 11. Petrus Gregor. dict. cap. 20. num. 2. & sequentibus, & hac
 sententia admittenda mihi videtur, etiam si homicida operā
 daret rei illicitā dummodo necessariam adhibuerit diligen-
tiam, ne homicidium sequatur, cum pluri bus exemplis decla-
rat Menchaca dict. cap. 19. num. 15. & Couar. dict. §. 4. num.
2. vbi disertè scribit rerum esse illius actus illiciti, cui operam
dabat, non vero homicidij, docet Soto lib. 5. de ius. & iure. q.
1. artic. 9. contra S. Thom. 2. 2. quæst. 64. artic. 8. & Caietanū
ibi, & communem canōistarum, qui voluerunt contrarium,
quibus non suffragatur text. in cap. dilectus cap. Ioannes, ca.
ex l'iteris, cap. fina. de homicidio, quia nihil directo probant,
sed à contrario sensu, quod argumentum inefficax est, si abso-
num aliquid resultat cap. à nobis el segundo de sententia ex-
communicatio.

Quod vero diximus supra relatas poenas in homicidio vo-
 luntario procedere, cessare autem in casuali, ita intelligendū
 est, vt irregularitatem non comprehendat: hac enim perinde
in homicidio casuali contrahitur, sicut in voluntario cap. pres-
byterum, cap. continebatur capit. ad audientiam, de homici-
dio. in modo tamen dispensandi longe differunt. Si enim ir-
regularitas procedat ex homicidio voluntario licet possit Pa-
pa dispensare, tam vt promoueatur, quam vt ministret in sus-
ceptis, vt ex regul. cap. proposuit. de concessione præbendæ
docuerunt Abbas num. 12. & ibi communis in capi. sicut dig-
num. de homicidio. Felinus num. 3. Socinus num. 390. in dic.
cap. ad audientiam Couarru. dict. 2. part. §. 3. num. 3. Nauarr.
in Manuali cap. 27. num. 239. tamen nunquam solet dispensa-
re, nisi cum religiosis, aut volentibus ingredi religionem, vt
docent Couarr. & alij supra & ita accipienda & reducēda est
gloss. magna in dict. cap. sicut dignum. §. fina. quæ videbatur
adimere facultatem dispensandi. Episcop. vero in hac irregu-
laritate dispensare non potest, non solum quo ad ordines sa-
culos, prout expressum est. in dict. capit. continebatur, verum,
neque ad minores, vt docent Innoc. & Abbas num. 7. in ca. 2.
 de cle-

de clericis pugnantibus Felin. num. 4. & Socinus nume. 397. in dict. cap. ad audientiam. Salzedo in additionibus ad Bern. Diez dict. cap. 94. litera. B. licet contrarium voluerint, & male Hostiensis Anto. & Ioan. Andre. in dict. cap. 2. Couar. dic. §. 3. num. 5. Nam text. in dict. cap. continebatur & in dict. ca. ad audientiam, quibus fundantur loquuntur de homicidio casuali: potest tamen Episcop. quoad obtinendum beneficium simplex cum homicida voluntario dispensare ex text. eleganti in dict. cap. 2. de clericis pugnantibus, vbi notant Innocen. Abbas & communis. Felin. & Socin. in dict. capi. ad audientiam, Coua. vbi supra num. 6. Nauar. in Manuali capi. 27. nu. 240. Salced. vbi supra Staphileus de literis gratiæ, pagin. 78. In curato vero dispensare non potest argumento capi. 1. de filijs presbyterorum in 6. & ex cap. fin. de rescriptis, eodem li. & docent Abbas & cæteri vbi supra. Hodie vero ex dispositione Concilij Tridenti. Sessio. 14. capi. 7. de reformatione, expressa interdicta est Episcopis dispensatio in homicidio voluntario, etiam occulto, etiam quo ad simplicia beneficia, idque procedit etiam si homicidium a deo sit occultum, quod nequeat per testes probari, vt rectè sensit Salzedo vbi supra contra Couar. qui sub dubio tenuit contrarium.

Perpetuo tamē notabis quod si homicidium voluntarium sit occultum, & homicida probabiliter potest timere, quod incidet in suspicionem, si se à celebrando abstineat, poterit etiā sine dispensatione licite celebrare, post debitam confessionē, & contritionem, vt docuit Nauar. dict. cap. 27. numer. 239. in principio. Quod si procedat irregularitas ex homicidio casuali, licet neque tunc possit dispensare, nisi Roman. Ponti. vt docet Abbas in dict. capi. continebatur numero. 3. Socinus in dict. capit. ad audientiam numero 403. Couarruias, & Salzedo, vbi supra probat. l. 51. titulo 6. partita 1. tamen facilius dispensatur cum homicida casuali, vt constat ex dict. cap. continebatur, & dict. ca. ad audientiam, imò hodie si homicidiū sit occultum, poterit Episcop. dispensare ex Concil. Tridenti. Sess. 24. ca. 6. de reforma.

Quod autem diximus irregularitatem contrahi ex homicidio casuali, in duabus prioribus speciebus obtinet in distincte, id est, quando aliqua culpa etiam leuis interuenit, si vero leuiss-

leuissima interueniat culpa, non est sufficiens ad inducendam irregularitatem capit. quæsitum, de poenitentijs & remissio. vbi notat Abbas Villadiego in tractat. de irregularitate capi. de percussore. column. 7. Syluester in summa, verbo homicidium 2. column. 2. Couar. in dict. Clement. 2. parte. §. 4. licet gloss. in cap. significasti in principio, de homicidioteneat cõtrarium. Quod multo magis procedit, si nulla culpa, sed casu tantum contingat homicidium, vt in eo, qui necessariam adhibuit diligentiam cap. ex literis 1. cap. dilectus de homic. & in hoc conueniunt Theo. & Canon. cum distinctione tamen actus liciti, vel illiciti, vt si is, qui leuissima culpa, aut casu hominem occidit, dabat operam rei licitæ, & ex eo actu inopinante sequatur homicidium, immunis sit ab irregularitate, si vero daret operam rei illicitæ efficiatur irregularis, ita docet gloss. verbo. consilium in cap. sicut. §. fina. de homi. Abb. Anania, & Felin. in cap. presbyterum eodem titu. Castro. li. 2. de potestate l. poenalis capit. 14. verbo. 2. D. Thom. 2. 2. quæst. 64. artic. 8. vbi Caieta. Soto lib. 5. de iur. & iure quæst. 1. arti. 9. Villadiego vbi supra column. 6. Alber. Trotius de vero & perfecto clerico. l. 2. cap. 27. & iuxta hanc distinctio. interpretantur text. in cap. tua nos, in cap. sicut, in cap. dilectus in ca. ex literis el segundo cap. Ioan. cap. exhibita. de homicidio. Mihi vero qui superius docui committentem homicidium casualiter, etsi operam daret rei illicitæ immunem esse à pœna etiam extraordinaria, longe verius videtur etiam si operã dederit rei illicitæ, si necessariam adhibuit diligentiam, non fieri irregularem, quia hæc irregularitas aut oriri debet ex culpa illius actus illiciti, cui operam dabat, aut ex culpa, quæ contigit ex negligentia non præcauendi. Ex hac autem oriri non potest cum proponamus nullam culpam fuisse: ergo oritur ex illa quod esset absurdum, cum illicito actu præter homicidij, aut detractionis non incurrat quis irregularitatẽ. Et ita pluribus exemplis confirmando docuerunt Couar. dic. §. 4. num. 10. Mench. controuersiarum illustrium cap. 19. numer. 13. Socinus in dict. cap. ad audientiam, num. 403. Pla. de delictis cap. 26.

Neque obstant tex. in dict. cap. dilectus, & in dict. ca. ex literis secundo cum alijs supra, vbi Pontifices fundari videntur,

tur in opera licita, vel illicita: quia & ego fateor discrimen esse. Nam si actus illicitus sit ordinatus sua propria natura ad homicidium, aut saltem est periculosus, vel ex illo frèquenter sequitur mors, quia agens videtur esse in aliqua culpa homicidij, efficietur irregularis, vt sentiunt illa iura, & docent Socius in dict. cap. ad audientiam num. 49. Soto dict. artic. 9. Couarru. dict. nu. 1. vnde in hac specie solum is dicitur rei illicitæ operam dare, qui actum fecerit prohibitum ratione vitandi homicidium, aut membri abscissione.

De homicidio autē necessario, id est, ad vitæ defensionem illud est adnotandum superius relatas pœnas in eo quidem cessare: cum enim cuiuslibet se ipsum defendere iure naturæ permittatur. l. vt cum. ff. de ius. & iure. l. 1. §. cum arietes. ff. si quadrupes pauperiem. l. 1. §. cum vi. l. 3. §. cum igitur. ff. de vi, & vi arma. c. 2. cap. significasti. de homicidio cap. dilecto. de sententia excommunicata. in 6. qui alium se defendendo occiderit, ab omni pœna immunis erit l. 2. & 3. C. de sicarijs, & apud nos confirmatur ex l. 3. titu. 8. parti. 7. l. 1. titu. 17. libr. 4. fori. l. 4. titu. 13. li. 8. Ordinamenti. l. 4. titu. 23. lib. 8. Recopi. Et id non solum in pœna procedit, verum & in culpa, vt contra Acursum in dict. l. vt vim, verbo, nam iure docent Bartol. & Paulus ibi, vbi Fortunius Bologne. & communis D. Tho. 2. 2. quæst. 64. artic. 7. Soto. lib. 5. de iustitia & iure quæst. 1. artic. 8. Couar. in dict. Clementi. 3. part. §. vnico num. 1. Plaga cap. 28. num. 2. quod intelligendū est, dum tamen modum defensionis non excedat l. 1. C. vnde vi. Clementi. si furiosus, de homicidio.

Quando autem modum excessisse dicatur iud. arbitrio relinquitur, vt docent Tiraquel. in l. si vnquam, verbo, omnia num. 31. C. de reuocandis donationibus Menoch. de arbitra. casu 277. num. 5. si vero modum excesserit non teneri ordinaria homicidij pœna, sed aliqua extraordinaria arbitrio iudicantis probat text. elegans in l. si adulterium, cum incestu. §. Imp. ff. de adulter. & in ca. significauit. de pœni. & remissio. docet gloss. in summa 23. quæst. 1. Romanus singulari. 3. Decius in dict. l. vt vim num. 18. Couar. dict. §. vnico num. 3. Plaga dict. cap. 28. num. 13. Menoc. casu 278. num. 2. Ex quibus constat, si eum, qui me percussit, iam fugientem occidam non esse

esse omnino inamunem à pœna, licet non teneat ordinaria gl. verbo secularibus in c. 3. de homicidio. Coua. vbi supra ver. 3. & Plaça num. 7.

Quod vero attinet ad irregularitatem, licet plures existimauerint eam omnino contrahi ex homicidio necessario, vt constat ex gloss. verbo. consilium in cap. sicut. §. fina. de homicidio D. Thom. dict. quæst. 64. articu. 7. tamen hodie certum est, immunem esse ab irregularitate, qui mortem aliter vitare non valens alterum occiderit, ex text. vnico in Clementina, si furiosus, de homicidio, docent Couar. & Plaça vbi supra Nicolaus Plobinus de irregularitate. 35. irregularitate. Quod si aliter mortem vitare posset, id est, moderamen incuspatæ tutelæ excedat, quia sufficit homicidium esse culpofum, vt contrahatur irregularitas, vt supra fiet irregularis dict. Clemē tina, & omnes ibi tex. elegans in ca. significasti. el segundo de homicidio.

Ex quibus primo deducitur, quod efficiat laico propter vitandam iniuriam personalem, quam vel alapa, vel fustibus, sibi inferendam aliter vitare non poterat, inferentem occidere Hippolytus in l. 1. limitatione 9. de sicarijs, Carrerius in præxi capitulo de homicidio. §. 6. numer. 9. 4. Couarru. dict. §. vnico numer. 4. tamen eo casu efficietur irregularis, vt docet Plaça num. 17.

Secundò deducitur, quod quanuis is, qui fugiendo potuit mortem euadere si noluit fugere, & occidat aggressorem, non teneatur de homicidio vt docuit Bartol. in dict. l. vt vim, num. 10. & ibi Iason num. 38. & communis Alexand. consil. 109. vo lu. 1. tamen incurreret sine dubio irregularitatem, vt notat glos. in dict. Clemen. glo. & ibi Abbas in ca. suscepimus de homicidio, quod intelligendum est, nisi fuga mortis induceret periculum, vt voluerunt Abb. vbi supra Syluest. verbo. homicidium 1. q. 9. & verbo homicidium 3. q. 4. Plaça nu. 10. & Couarru. num. 4.

Vltimò ex his deducitur, quod licet vtroque iure liceat non solum ob defensione. n. personæ, sed etiam rerum hominē occidere l. furem vbi gl. & DD. ff. de sicarijs l. 4. ff. ad l. Aquilianam l. 1. C. vnde vi. cap. 3. de homicidio, docet glo. verbo, iure in dict. l. vt vim vbi Bartol. Iason nu. 23. Decius, Fortunius & Bo-

& Bologne. et si in iure canonico dissentiat glos. in summa 23. quæst. 3. & Canonistæ in capit. 2. de homicidio, quos refellit Couar. dict. §. vnico numer. 6. tamen si pro rerum defensione occidat incurret irregularitatem, glo. in dict. ca. 2. vbi Abb. & Felin. Plaça, Coua. & alij, vbi supra.

*De iniuriarum pœna, Caput decimum-
sexturn.*

LATISSIME patet iniuriæ verbum, significat enim quidquid non iure fit. l. 1. ff. de iniurijs, principium Inst. eod. tit. ius enim & iniuria contraria sunt. Vnde & iniuriam facere bruta negantur, quia neque iure quidquam facere possunt l. 1. §. 1. ff. si quadrupes pauper. & inde iniquitatem & iniustitiam verbum, iniuria, sæpe significat, vt cum dicimus iudi. contra ius aliquid fecisse, vt in l. qui proprio. §. procurator. ff. de procura. l. si per imprudentiam. §. 1. ff. de euictionibus. l. 3. ff. quod metus causa l. 1. C. de rerum permutatione. Specialiter tamen in hoc cap. pro contumelia sumitur, quæ quia à contemnendo dicta est, dict. l. 1. tribus modis irrogari potest, facto, verbis, aut scripto dict. l. 1. versic. iniuriam autem. §. 1. instituta. eod. De ea, quæ fit factò, diximus in præcedentibus, & dicemus in sequentibus capitibus. Verbis vero fit, si cui conuictum fiat dict. l. 1. dict. §. 1. Vnde cum hoc conuictij verbum, quod propriè quamlibet reprehensionem significat, vt ex Cice. & alijs probatis autoribus docet Rebardus lib. 1. variarum capit. 3. & in eo sensu accipitur in l. iudici 42. ff. de iniurijs in l. illud. 8. ff. de appellat. interpretetur Consul. in l. item apud. 15. §. conuictum. ff. de iniurijs pro concitatione & vocum tumultu, nõ videbatur verbis iniuria fieri, nisi quid cū vociferatione dicitur, dict. l. item apud. §. ex his.

Sed verius est, & si quid infamandi & iniuriandi animo dicatur, iniuria fieri dict. §. ex his, ex quibus constat, non solum eum, qui crimen aliquod in specie, vel in genere alicui obiecerit, iniuriam fecisse videri, vt notant DD. communiter

in l. 3. in principio. ff. de libe. & posthumis, vel qui aliquid bonis moribus contrarium Titio dixerit, vt docuit Corneus con filio 80. volumin. 3. sed etiam ille, qui quęcunque verba etiam quę iniuriam non sonant, animo tamen iniuriandi dixerit: vt si quis diceret coniugato, tu es vir bonus, tunc enim iniuriarū tenebitur, quia illis significauit ad adulterium vxoris patienter pati, vt docent Clar. li. 5. sententiarum. §. iniuria. num. 1. Did. Per. in l. 2. verbo. cornudo, titu. 9. li. 8. Ordina. Parladorus rerum quotidianarum 1. p. c. 17. nu. 4. plura tradit Boerius conf. 4. à nu. 9. Iniuria enim ex animo & affectu facientis consistit l. illud. §. 1. ff. de iniurijs. l. qui iniuria. l. verum est la segunda ff. de furtis. Multum autem interesse puto inter verba, quę natura ipsa iniuriosa sunt, vt latro, proditor, & similia, & ea quę per se iniuriam non sonant. Nam qui iniuriosa verba protulerit semper præsumitur iniuriandi animum habuisse, vt docet Parisius consi. 149. nu. 19. lib. 4. Cla. d. §. iniuria nu. 12. quia talis animus præsumitur, qualia sunt verba. l. Labeo. ff. de supell. legata l. scire. ff. de tuto. & cura. datis. Ac proinde si velit se excusare quod non dixit animo iniuriandi, tenetur illud probare iuxta tex. in l. si non conuicij. C. de iniurijs. Si vero verba non iniuriosa obiecerit vt si mulieri diceret, *Soyz buena muger*, tunc onus probandi, quod habuit animū iniuriandi incumbet ei, qui se his verbis dicit offensum ex dict. l. Labeo, cū alijs. Et ita intelligenda doctrina Iaco. de Belouiso in practi. iudiciaria. c. de iniurijs nu. 6. Pro qua sentētia facit doctrina Grammatici decisione 37. nu. 5. in fine, & sensit Petrus de Be lapertica in repetitione dict. l. si non conuicij, num. 14.

Varijs autem modis poterit qui aliqua crimina alteri obiecit, probare non iniuriandi animo obiecisse, vt à pœna iniuriarum excusetur. Primus erit, si ea crimina in iudicio contra testes sibi aduersantes opposuerit, asserens hæreticos, periueros, vel latrones esse: quia licet ea non probauerit iniuriarū non tenebitur maximè, si protestetur sui iuris cōsequendi causa non iniuriandi obijcere, ex tex. in l. qui cum maior. §. si libertus. ff. de bonis libertorum. l. fiscus in quaestione. §. delatoris. ff. de iure fiscali. l. iniuriarum. §. is qui iure. ff. de iniurijs, l. fin. ff. quod quisque iuris. Vbi ita docuerūt Bal. Pau. & alij, idem Pau. in l. 3. ff. de liberis & posthu. dicit communem Cor rarius

rafius eam probans in causis capitalibus, aut infamiæ in l. si tã angusti. nu. 7. ff. de seruitutibus. Sed mihi verius videtur, si crimina testibus opposita non probet iniuriarũ teneri, quia qui non probat quod excipiendo proponit, videtur etiam calumniari. l. 1. C. de aduocatis diuersorum iudiciorũ. Deinde quia illa protestatio non releuat iniuriantem, vt dicemus statim, & ita probant Alex. & Iason num. 2. in dict. l. fina. Abbas in cap. cum te num. 28. de re iudicata, Boerius consil. 4. num. 23. Petrus Gregor. li. 38. syntagm. cap. 5. num. 6.

Alter modus est, si conuicium irrogans protestetur, se non iniuriandi animo facere, vt si in his verbis, Tu mentiris, quæ sine dubio iniuriosa sunt, Bar. in l. item apud. §. ait Prætor numer. 3. ff. de iniurijs. Alexan. in dict. l. 3. Boerius dict. consil. 4. nu. 10. Bossius in praxi titu. de iniu. nu. 7. dicat quis saluo tuo honore, mentiris, quo casu non teneri iniuriarũ, testantur Ange. in repertorio versic. verba illa, tu mentiris Bertachinus in repertorio verbo iniuria col. 3. licet si verba illa, tu mētiris præcedant & sequatur potestatio saluo honore tuo non excusari testetur Bart. in l. si quis extraneus in principio nu. 3. vbi Cuma. & alij. ff. de adqui. hære. Sed ego indistincte verius puto, siue sequatur iniuria, siue præcedat protestationem non excusari protestantem ex reg. generali protestationem contrariam facto non releuare protestantem capit. cum. m. de constitutio. ca. sollicitudinem de appellatio. dict. l. si quis extraneus, docent Alex. & Iason num. 3. in. d. l. fin. ff. quod quisque iuris idem Alex. in dict. l. si quis extraneus & in. l. turpia legata in fine de lega. 1. idem Ias. in l. non solum. §. morte nu. 49. ff. de noui operis nuntiatione Abbas in dict. ca. cum te, Cla. dic. §. iniuria nu. 13. Corra. vbi supra num. 5. Couar. lib. 1. varia. cap. 11. num. 1. Plaça cap. 1. num. 11. Dida. Perez in l. fina. versic. vltterius quæritur, titu. 1. li. 1. Ordinamēti idemque foret, si quis diceret, non dicis verum ex Couar. vbi supra.

Tertius modus erit, si verbũ iniuriosum obijciēs, alio prius esset prouocatus: tunc enim licet iniurijs non sit locus mutæ compensationi, vt notat Abb. in capi. 1. de iniu. Felin. in c. dilecti nu. 10. de exceptio. Bossius. d. tit. de iniurijs nu. 8. & probat text. in ca. veniens, ibi, alternatim conuicia inferendo, de iure iurã. tamē quia prouocatus censetur propulsandi cōuicij

gratia, non iniuriandi animo verba iniuriosa retorquere, cessabit iniuria, & poena l. qui cum maior. §. si libertus. ff. de bonis liberti. tex. elegans in l. quæ omnia 25. §. 1. ff. de procu. in l. si ex plagijs. 52. §. tabernarius. ff. ad l. Aquiliam. Quod sanè intelligendum est, si conuicium à prouocato obiectum tēdat in defensionem prioris, vt puta si dicenti. Tu es latro, replicetur, mentiris: fecus si dicatur, & tu es hæreticus.

Ita docet eleganter Bart. in dic. l. quæ omnia vbi Paulus & alij Alexand. de las. in. d. l. fin. ff. quod quisque iur. Claudius in l. vt vim num. 100. & ibi Curtius num. 40. ff. de iusti. & iur. Abb. in dict. cap. cum te num. 25. Corrasius vbi supra num. 6. Boerius num. 25. Menoch. consil. 41. num. 9. & 10. lib. 1. Et ita esset iudicandum, licet contrariam sententiam communem esse dicat Clarus dict. §. iniuria num. 14. Ema. Suarez li. communium opinionum, versic. iniuriarum num. 13. Quorum sententia procedere posset, si conuicium, cui prouocatus replicauit, mentiris, esset verum, vt ex. l. eum qui nocentem. ff. de in iur. docent supra relati, & Felinus in dict. cap. dilecti num. 11. de exceptio.

Puniuntur autem verbis iniuriantes antiquo iure ciuili factis molliter. Ex l. enim 12. tabularū poena. 25. denarijs imposita erat, his verbis. Si alteri iniuriam facit 25. denarijs poenæ sunt, vt referunt Aulus Gel. li. 20. noctium Acticarum ca. 1. Alexand. ab Alexand. lib. 6. dierum cap. 10. Anton. Augu. de ll. ad ll. 12. tabul. l. 33. Otomanus ad eandem ll. pagin. 218. Verum quia ea. l. nimis erat indulgens, & poena contemnebatur, referunt enim Lucium Neratium improbum ciuem pro delictamento habuisse faciem liberi hominis manu sua verberare, aut conuicium ciuibus inferre, seruoque, quem cum crumena asium plena ducebat iubere solitum, vt iniuriam passus. 25. asses ex. l. 12. tabu. nameraret, ideoque abiit in defuetudinem, & nouiori iure huius criminis poena effecta est arbitraria. §. in summa Insti. de iniurijs. Serui enim flagellis cæsi dominis restituntur, liberi vero humiliores fustibus subijciuntur, cæteri vero exilio temporali coercentur. l. fin. ff. de iniur. docent Felinus in dict. ca. cum te num. 3. Clar. dict. §. iniuria. num. 7. Grammaticus decisione 37. num. 11. Menochius de arbita. casu 263. nume. 3. Et præterea iniuriantes efficiuntur infames

fames l. 1. ff. de his, qui notantur infamia. Quod non solum procedit in atroci iniuria, sed & in minima, vt probat text. in ca. cum te. de re iudica. & docent ibi Abbas num. 8. Felin. num. 9. & communiter DD. Cla. vbi supra num. 7. Corsetus in tractatu de minis 2. part. numero. 26. Salzedo in additio. ad Bern. Diez. 66. litera. A. licet contradicant plures relati à Felin. vbi supra Plaça dict. cap. 1. num. 22. Fuit quoque eoiure alter vindicandæ iniuriæ modus, quia reus abiurabat se iniuriam non fecisse, aut cui fecerat indignum esse iniuria, vt probatur ex Marciale libr. 2. epigram. 80. ibi. Nihil in te scripsit Bitinice credere non vis, & abiurare iubes malo satisfacere, & ex Terentio in Adelphis actu 2. Scena 1. vbi Samio indignis acceptus modis ab Eschino inter alia dicit. Noui ego vestra hæc nollem factum, dabitur, qui iurandum esse te indignum iniuria hac, & confirmatur ex adductis per Brisonium li. 8. de for mulis pag. 818. atque ita interpretandus est tex. difficilis in l. lex Cornelia. §. hac l. ff. de iniurijs.

Pontificum autem iure clerici conuicijs iniuriantes pœna quoque iudi. arbitraria tenentur cap. 1. de maledicis, docent Hostien. in summa eodem titul. num. 3. Felinus vbi supra numer. 3. & Gra. num. 11. Bernar. Diez in practica. ca. 66. nu. 1. Sunt tamen cogendi veniam ab iniuriato postulare, quod si facere recusauerint deponendi sunt cap. clericus maledicus. 46. dist. Et præterea si hac actione condemnentur efficiuntur infames dict. cap. cum te vbi DD. notat Bernar. Diez vbi supra & ibi Salzedo in additio. Murmurantes vero si religiosi sint, & superioribus suis detraxerint, illis pœnis subiacebunt, quæ secundum eorum regulam pro grauibus culpis imponi consueuerunt Clementina 1. §. quibus. de priuilegijs. Ex quibus apparet quod etsi huius regni iure, vt statim dicemus maiora cõuicia inferentes teneantur ad satisfactionem iniuriati, palinodiã canere, & possit Ecclesi. Iudex quãdo pœnæ canonicæ deficiunt imitari consuetudinem, & II. Regni, vt docet Pala. Rubens in repetitione Rubricę, in initio num. 15. & ibi Baraona in additionibus liter. H. tamen hoc casu non poterit clericum condemnare, vt cantet palinodiam, tum, quia certa pœna iure canonico indicta est ad partis satisfactionem in dict. ca. clericus maledicus: tum quia nobiles, quos hidalgos appellamus, quibus

quibus æquiparantur clerici glo. in cap. studeat. 50. d. & in. l. miles. ff. de re iudicata, ea pœna non tenetur, vt dicam statim. Et ita contra Bernar. Diez dict. cap. 66. in fine tenuerunt Dida. Per. in l. 9. titu. 1. li. 1. Ordinamenti Pla. d. ca. 1. nu. 24. Pa dilla in l. quanuis nu. 9. C. de iuris, & fac. igno. Parladorius. 1. par. rerum quotidianarum ca. 17 nu. 10.

Iure quoque Regio pœna contra iniuriantes arbitraria est l. 21. titu. 9. part. 7. Et quanuis pro minoribus conuicijs centū morabet inorum pœna indicta esset in l. 3. titu. 9. libr. 8. Ordinamenti. tamen denuo arbitraria efficta est in l. 3. titu. 10. li. 8. Recopila. exceptis tamen quibusdam verbis, scilicet, *Caso, so metico, cornudo, traydor, hereje*, aut mulieri coniugata, puta. Quæ qui obiecerit ceita huius regni pœna tenetur: condēnatur enim in trecentis solidis, quorum valorem tradit Coua. li. 1. variarum ca. 11. num. 3. Pla. de delictis ca. 2. & cogitur palinodiam canere l. 2. titu. 3. li. 4. fori. l. 2. tit. 9. li. 8. Ordinamen. l. 2. titu. 10. li. 8. Recopila.

Ex quibus constat, quod cum hæc pœna cantandi palinodiam omnem adimat honorem & per se irroget infamiam, vt constat ex l. 8. titu. 3. parti. 7. l. 2. titu. 5. eadem partit. l. 2. titu. 8. lib. 8. Recopila. quod damnatus a citione iniuriarum pro his maioribus cōuicijs efficietur sine dubio infamis, vt docet Plaça dict. cap. 1. num. 22. Indeque subinfertur optimo iure nobiles, quos hidalgos appellamus, exceptos fuisse in eadem l. 2. ab hac pœna canendi palinodiam, hos enim non oportere ignominiosa pœna punire l. te comprobat Plaça. dict. c. 1. num. 23. & alij supra. Verba autem quibus debet palinodiam canere hæc sunt. *Digo que menti en dexir tal cosa de Julano*, prout expresse probat. l. 8. titu. 3. part. 7. neque sufficeret dicere, quod errauit, deceptus fuit, aut non bene dixit, vt notat Greg. Lopez in dict. l. 8. verbo. *mintio*, quem sequitur Parla. d. cap. 17. num. 16.

Circa quam retractationis pœnam nonnulla sunt aduertēda. Primum expresse in dict. l. 2. cautum esse, eam pœnā pro alijs quoque iniurijs, similibus tamen illis conuicijs imponendam esse. Dicimus autem eas esse similes, quæ maiores aut æquales fuerint l. neque. ff. de ll. & probat. l. 3. eiusdem tituli. Vnde si quis dixerit, *Soys alcuoso, hechizero, bruxo, o alcabuete*, eadem

eadem pœna tenebitur, quia hæc crimina proditori hæretico & meretrici æqualia sunt, aut saltem non minora. Vnde contingit dubitari, quid in eo admittendum sit, qui aliquem appellauit Iudæum, & Couar. lib. 1. variarum cap. 11. num. 2. in fine, & Pla. dict. cap. 1. num. 14. testantur eandem pœnam locum habere, & esse praxi receptissimam: & ita fuisse iudicatum testatur Peguera quaestionum criminalium cap. 13. num. fina. A quibus dissentit Parlado. dict. cap. 17. num. 8. Salazar de vsu & consuetudine curiæ cap. 1. à num. 85. Quibus egolibenter accedo, tum quia hoc conuicium simile non est hæretico, cum non eo sensu obijciatur, quasi sectam Iudæorum sequatur, sed vt indicet ex genere Iudæo descendere vt late probat Peguera dict. cap. 13. tum quia in eadem l. 2. pro conuicio illo, tornadizo, cui simillimum est id, de quo loquimur, diuersa pœna, quam retractationis imposita est, scilicet, de diez mil marauedis.

Secundò obseruandum est, quod si conuicium Titio obiectum verum sit obijciens non tenebitur actione iniuriarum, vt probat text. in l. eum qui 18. ff. de iniu. meliortext. in l. 1. titul. 9. parti. 7. Quod in his conuicijs verum esse intelligit ibi Bartol. quæ nota esse expedit Reip. vt si appellarem latronem hæreticum, &c. quod si ea conuicia nota esse non expedit, perinde iniuriarum actionem locum habere affirmat, ac si falsa fuissent obiecta ex tex. in l. 2. C. quando & quibus 4. pars, lib. 10. sequitur Alexand. num. 6. & Iason in l. 3. in principio, ff. de liberis & posthu. Abbas in cap. cum te num. 27. vbi Felinus de re iudi. Boerius dict. consil. 4. Clarus dict. §. iniuria, num. 15. Anto. Gom. 3. tomo variarum cap. 6. nume. 2. dicunt communem plures relati in 1. tomo communium opinionum, pagin. 22. 23. & 25. Didac. Perez, in Rubric. titul. 9. li. 8. Ordnamenti columna 3. Salazar dict. cap. 1. num. 101. Ego vero longe aliter se hanc rem habere existimo, Nam cum in principio dixerim iniuriam ex affectu & voluntate facientis consistere l. 3. §. 1. ff. de iniu. necessarium quoque esse affirmo, vt quoties animo iniuriandi conuicia inferuntur, sine vlla distinctione, an sint vera vel falsa, producant iniuriarum actionem: facit text in cap. cum minister, cap. relegantes 23. quaest. 5. li. 2. C. de officio Rectoris, l. 1. C. de famosis libellis. Et ita defendüt

Couarru. dict. capit. 11. numer. 6. Plaça dict. cap. 1. numero. 3. Paguera dict. capit. 13. numero. 9. & 16. Salzedo ad Bernard. Diez in practic. dict. capit. 66. litera. B. & in regulis, regu. 784. vbi late Dida. Pe. vbi supra Parlado, dict. cap. 17. Quod ita temperandum est, vt si conuicium sit verum, licet teneatur conuicians a tione iniu. tamen nõ ordinaria pœna, sed aliqua extraordinaria puniendus erit, siue notum esse expediat Rei pub. siue non, vt resoluunt Couarru. Pla. Salze. & Parlad. vbi supra.

Tertiò obseruandum est, quod licet iniuriam absenti fieri certissimum sit ex l. item apud. 15. §. conuiciũ el segundo. ff. de iniurijs l. 1. titul. 9. parti. 7. tamen vt is, qui absens fuit, pos sit iniuriarum agere, necessarium erit, vt eo animo conuicia dicta sint, vt in eius notitiam perueniret, quod ex loco & per sonis facile erit deprehendere, docet Couar. d. ca. 11. num. 4. versic. erit vero, Parla. num. 14.

Quartò obserua, pro vna iniuria sæpius repetita in eadem rixa vnica tantum pœnam imponendam, notat Bartol. in l. item apud. §. ait prætor. ff. de iniu. quod si diuersæ speciei plu res iniuriæ obijcerentur, puta, ladron, cornudo, hereje, tot es sent pecuniarum multæ imponendæ, quot fueruat iniuriæ, l. nunquam plura, vbi gloss. Ordinaria. ff. de priua. delict. do cent Plaça dict. cap. 1. nu. 17. Sala. vbi supra cap. 10. nu. 18. vbi id limitat in matraca. Couar. tamen li. 2. varia. cap. 10. nu. 8. indistinctè existimat, vnica tantum pœnam imponendã, cuius sententia praxi seruatur teste Pla. vbi supra.

Vltimò obseruabis super iniuria verbali non posse iud. nisi ad accusationem partis procedere, vt dispositum est in l. 4. titulo, 10. libro. 8. Recopilatio. & hæc de iniuria, quæ verbo fit.

Scripto verò dupliciter iniuria fieri potest; aut cū aliquid contumeliæ causa absque infamæ nota in aliquem scribitur, vocando eum stultum, aut spurium, aut quid simile ludibrij causa. quo casu eadem pœna imponitur, quæ pro verbali iniuria esset imponenda, vt docuit Vvesembecius ad titulum. ff. de iniurijs numero. 19. aut ad infamiam alicuius imputatur ei delictum aliquod infame, aut notabile: & hæc iniuria appellatur famosus libellus in Rubrica; ff. de iniurijs, & C. de famosis

famosis libellis. Sæpe enim quod irrogat infamiam, dicitur famosum l. si quid. ff. de solutio. l. sed etsi hac. §. prætor. ff. de in ius vocando. l. neque. ff. de vi. & vi. l. Diuus. ff. de in integrum restitutio. l. furti. ff. de his, qui notantur infamia. Et cum hoc delictum grauius conuicio sit cum consulto factum sit, & diutius duret in conspectu hominum, vt in l. 1. titul. 9. part. 7. seuerius quoque puniri solet.

Iure enim ciuili antiquo pœna capitis imposita fuit. Ita enim in 12. tabulis scriptum erat: Si quis occentauisset, siue carmen condidisset, quod infamiam faceret flagitium ve alteri, capitale esto, vt ex Cicerone & D. Augustino referunt Alexand. ab Alexand. li. 6. dierum cap. 10. Octomanus ad l. duodecim tabu. pagin. 218. Anton. August. ad eadem l. 1. 34. Deinde hæc pœna mutata fuit, & ad ictus fustium redacta, vt constat ex Horatio. libro. 2. Epistolarum Epistol. 1. ibi. Vertere modum formidine fustis, ad benedicendum delectandumque redacti. Eamque fuisse auguror Corneliam de iniurijs, non quod nominatim eam pœnam imponeret, sed quia id iudi. arbitrio puniendum reliquit l. lex Cornelia. §. final. & l. sequenti. ff. de iniurijs. Et quodam Sena. Con. hoc additum fuit, vt de hoc crimine damnati essent intestabiles. l. ob carmē. ff. de testibus. l. is cui. §. primo. ff. de testamentis. Et tandem Imperatorum iure pœna 12. tabula. suscitata fuit, in l. 1. C. de famosis libellis.

Quæ ita temperanda est, vt tunc mortis pœna locum habeat, quando crimē in libello comprehensum deductum in iudicio vltimum supplicium mereretur: alias enim iudicis arbitraria pœna locum habet, prout eam l. primam eleganter interpretatur Accur. ibi gloss. 1. quem sequuntur Cinus, Salicetus, & alij, ibi Plaça de delictis cap. 3. numer. 2. Anton. Gomez 3. tomo variarum cap. 6. numero. 1. Gregorius Lopez in l. 3. verbo, aquella pena, titul. 9. parti. 7. Menoc. de arbitrarijs casu 263. numer. 43. in fine, notat gloss. fina. in ca. fina. §. q. 1. & ibi ordinarij.

Pontificum autem iure flagellorum, & excommunicationis pœna imponitur in ca. 1. & fin. §. q. 1. Sed hodie clerici deponuntur, vt notat Plaça de et. ca. 1. num. 4. Menoc. vbi supra nu. 35. Syluest. in summa verbo, libellus nu. 5.

Regio vero iure famosos libellos componentibus ea poena imponitur, quæ diffamato esset imponenda, si crimen obiectum probaretur in iudicio. l. 3. titu. 9. partit. 7. Et tandem plurimum in ea re poterit arbitrium iudic. vt constat ex. dict. l. 3. docet Clarus libro quinto, sententiarum. §. final. quaestione 68. numero. 5.

Aduertas autem in hoc crimine non excusari reum, etiam si probet vera esse in libello contenta glos. 1. in dict. l. eum qui 18. Angel. in dict. l. 1. & approbatur in dict. l. 3. licet contrarium docuerit glos. verbo fieret in. §. 1. Inst. de iniurijs & Salicetus in dict. l. 1.

Secundò etiam hoc crimine teneri qui versus, cantilenas, aut epigrammata canunt, aut componunt in alterius dedecus vel infamiam. l. lex Cornelia. §. fina. vbi Angel. ff. de iniurijs. Sunt enim puniendi corporaliter vel pecunialiter arbitrio iudic. l. 3. parti. & idem si pictura alicui infamia irrogaretur dic. l. lex Cornelia. §. fin. Clar. dict. num. 25.

Vltimò aduertas eadem poena teneri & eum qui libellum reperit, & statim non lacerauit dict. l. 1. dict. l. 3. parti. etiam si non publicauerit, vt docent Anto. Gom. & Pla. vbi supra quibus contradicit Menoch. num. 39.

*De incestus poena, Caput decimum-
septimum.*

EST VS erat cingulum Veneris, quo antiquitus nuptiarum solemnia celebrabantur, vnde coniunctio eorum, qui ill. aut moribus contrahere prohibentur, incestus appellatur, quasi in his nuptijs minime adhibeatur id est, cingulum illud Veneris, vt docet Couarru. in 4. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 1. Petrus Gregor. li. 9. syntagmatum cap. 11. & li. 39. capit. 7. Sed licet qualibet interdicta coniunctio incestus possit prædicta ratione appellari, vt iul. sororis 39. ff. de ritu nuptiarum. l. si adulterium. 38. §. 1. ff. de adulterijs, tamen quia grauior prohibitio est inter affines & consanguineos, incestum accipimus in

hoc

hoc cap. pro coitu inter sanguine coniunctos cap. lex illa. 36. quæst. 1. docent Couarru. & Greg. vbi supra Anton. Gom. in l. 30. Tauri num 15. Iuli. Clar. lib. 5. sententiarum §. incestus numer. 1. & probat lex fina. ff. de ritu nuptiarum. Inter eos autem, qui ascendunt, vel descendunt in infinitum coniunctio est prohibita, ideoque si coeant, incestum committunt. Inter collaterales vero vsque ad quartum gradum. Hæc enim regu. perpetua est, quod is committit incestum, qui iure prohibente cum ea, cum qua coiuit contrahere nō potest. Constat autē in quarto consanguinitatis gradu nuptias esse prohibitas. ea. non debet. de consan. & affini.

Vnde deducitur, quod cum ex copula etiam illicita cōtrahatur affinitas inter coeuntes, & eorum consanguineos capit. discretionem, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ cap. in literis de testibus, cap. 2. de consanguinitate, docet gl. verbo prohibendum in l. 1. ff. de concubinis, sequuntur Decius in cap. per tuas, notabili secundo de probatio. Coua. vbi supra cap. 6. §. 7. num. 3. Paleotus de nothis, & spurijs. cap. 7. licet contradicat Corr. li. 1. miscellaneorum c. 3. nu. 22. si quis coierit cum consanguinea eius intra quartum gradum, cū qua antea fuerat fornicatus, committit incestum, & poterit puniri eius pœna, vt contra Hippolytum singulari 254. docent Ber. Diez in practic. cap. 84. numero. 3. & ibi Salzedo litera. D. Couar. dict. cap. 6 §. 8. num. 3. Hodie autem, cum noua sanctione Concilij Tridentini. Sess. 24. cap. 4. de reforma. matri. affinitas ex fornicatione illicita cōtracta solum impediatur matrimonium in 1. vel 2. gradu, si quis rem habeat cum cōsanguinea eius inter 10 gradu, cum qua antea coiuit, non committit incestum cum solum hoc crimen committatur, inter affines prohibitos contrahere matrimonium, vt diximus & in specie probat Didac. Perez in l. 5. gloss. 2. titul. 15. li. 8. Ordinationi. Salzedo vbi supra, versicu. hodie vero. Neque obstat quod decretum Concilij solum loquitur, quo ad dirimendum matrimonium iam contractum ac proinde videtur prohibitionē contrahendi non auferre, quia Pij. V. Ponti. Max. motu proprio ad eam rem facto die. 26. Nouembris anni 1566. & relatum. inter motus proprios pagin. 52. declaratum fuit, affinitatem ex fornicatione in tertio, vel quarto, gradu, non solum,

non dirimere verum nec impedire contrahendum.

Vterius deducitur, quod si vera esset D. Thomæ sententia in 4. distinet. 41. quæst. 1. artic. 1. existimantis ex sponsalibus de presenti etiam ante copulam oriri affinitatē, quem sequitur Florentinus in summa 3. part. titu. 1. c. 11. in fine principij, sequeretur incestum committere cum, qui sponsalia cōtraxit cum Berta, & postmodum eius consanguineam cognouit, licet Bertā non cognouerit. Sed tenenda non est, D. Tho. sententia, quia ex sponsalibus ante copulam non oritur impedimentum affinitatis, sed tantum publicæ honestatis. Vt docēt Abbas, & Præpositus in capi. sponsam de sponsalibus. Syluester in summa, verbo, matrimonium 8. §. 14. Coua. d. c. 6. §. 7. nu. 3. Vnde in prædicto casu nō punietur pœna incestus, sed iudici arbitraria, vt ex gl. verbo. eos, in Clem. vnica, de cōsanguini & affinita. docet Coua. d. c. 6. §. 8. n. 4. & Salze. vbi sup. licet cōtrarium censeat gl. in d. c. lex illa. 36. q. 1. Hodie vero impedimentum publicæ honestatis ex Conc. Trid. Sess. 24. c. 3. de reformatio. matri. ad primum gradū restrictū est. Quod nouissime à Pio. V. prima die Iulij anno 1568. declaratū fuit procedere in impedimēto ex spōsalibus de futuro, sec⁹ ex matrimonio de presenti, vt habetur inter motus pprios pag. 191.

Hoc autem incestus crimē, cū sit adulterio grauius c. adulterij 32. quæst. 7. licet apud multas nationes fuerit impunitū, vt refert Alexan. ab Alexan. li. 1. dierum ca. 2. & 24. Tiraque. in l. 7. connubiali à num. 32. iure ciuili eadem pœna vindicatur, qua adulterium, eo iure diximus vindicari l. si adulteriū cum incestu vbi glo. Bartol. & DD. l. inter liberas. ff. de adulter. docent Couar. dist. §. 8. num. 2. Clarus lib. 5. sententiarum §. incestus num. 2. Anto. Gomez in l. 80. Tauri num. 15. Dida. Perez in dist. l. 5. Ordinamenti. Quod intelligendum est quando sine figura matrimonij consanguinei aut affines coeunt. Nam si contracto matrimonio incestum committerent alijs afficerentur pœnis. Principio enim dos, donationes propter nuptias, & quod ab alterius liberalitate in alterum procedit, vt indigno, indignæ auferitur, & fiscovindicatur l. 4. l. si quis incesti. C. de incestis nupti. deinde nouiori iure omnibus priuantur bonis, ipso iure & in exilium mittuntur nobiles omni dignitate priuati: humiles vero flagellantur, aut

tentico

tentico de incestis nuptijs. §. 1. collat. 2. autentica incestas. C. de incestis nuptijs docent Coua. Anto. Gom. Cla. & Didac. Per. vbi supra Decius in l. certū numero. 7. C. vnde legitimi. Crotus in Rubrica ff. soluto matrimonio. num. 49. & seqq.

Iure vero Pontificio laicus, si sit coniugatus priuatur perpetuo, ne possit ab vxore, cuius consanguineam cognouit debitum petere: & vxore mortua non potest cum alia matrimonium contrahere ca. 1. & 2. de eo qui cognouit consanguineā, c. si quis cū matre 34. q. 2. speculum coniugiorum 1. p. arti. 33. & potest excommunicari, docet Pau. Grillan. de poenis omnifariam coitus q. 33. Clericus autem deponendus est, notat gl. in ca. non debet 30. q. 1. glo. prima iuncta textui in cap. lator. 2. q. 7. docent Bernar. Diez in pract. dic. ca. 84. & ibi Salze. Couar. dict. §. 8. nu. 3. Clarus dicto §. incestus num. 2. Quod si in figuram matrimonij committatur sunt excommunicati ipso iure, ex Clementina vnica de consanguinitate & affinitate: possunt tamen ab Episc. absolui, vt notat ibi gloss. verbo. obtinere, recepta communiter ex Cardinale in Clementina, monasteriorum, versic. si quis num. 4. de rebus Ecclesie Dida. Perez in dict. l. 5. Ordinamenti Salzedo vbi supra, & Coua. nu. 19. Idque intelligendum est quando scienter contraxerunt, vel prætermisissis denuntiationibus, quæ hodie desiderantur ex Concilio Tridentino Sessio. 24. ca. 1. Quibus casibus hodie ex eodem Concilio dict. Sess. 24. capi. 5. separandi sunt, sine vlla spe dispensationis. Cæterum si ignoranter contraxerint, & præmissis dictis denuntiationibus non incurrunt excommunicationem, & facilius gratisque dispensabitur ex d. ca. 5. Sessionis 24.

Regio autem in iure incestus in figura matrimonij commissus eandem poenam habet, quam in iure civili imponi diximus in dict. autentica incestas nuptias ex l. 3. titu. 18. parti. 7. Si vero sine matrimonio committatur, viro & foemina adulterij poena imponitur, in dict. l. 3. Vnde in viro erit mortis, in foemina flagellorum, & detractionis in monasterium. l. penultima titulo. 17. partita. 7. resoluit Gregor. in dict. l. 3. verbo. la mager, & præterea honorum dimidia pars fisco erit applicanda l. 5. titu. 15. lib. 8. Ordinamenti. l. 7. titulo. 10. li. 8. Recopilatio. Cæterum quia nouioribus huius regni l. ca. adulterij poena

poena immutata fuit, neque alia certa constituta, vt constat ex l. 81. Tauri, poena quoque incestus incerta est, & Iudi. arbi traria, vt tradit Anto. Gom. in dict. l. 30. Tauri num. 15. Auedan. respo. 7. nume. 3. Et ideo erit imponenda attenta gradus proximitate, & qualitate personæ. Nobiles enim pecunia mulctari & in exilium mitti solent, Plebeij fustigari, & ad trèemes damnari. Si vero committatur inter consanguineos in primo gradu, vt Frater cum sorore, pater cum filia, aut filius cum matre, non dubitare mortis poenam imponere, cum ita sapius iudicatum esse referant Iulius Cla. dict. §. incestus num. 2. Boerius de cisione 318. Pet. Greg. li. 36. syntagm. ca. 7. num. 7. & semper facienda est confiscatio dimidia partis bonorum ex dict. l. 5. & 7.

Aduertas autem in primo in totum excusari ab incestus poena eum, qui ignorans consanguinitatis, vel affinitatis coniunctionem comisit incestum. l. qui contra. C. de incestis nuptijs docent Bartol. & Angel. in d. l. si adulterium cum incestu Alciatus li. 1. de verborum signific. pagin. 34. Bald. Nouellus in tractatu de dote 1. part. 11. part. numero. 8. Auendañius in dictionario, verbo, incesto. Clarus num. 9. Coua. dict. §. 8. num. 22. Imò ignorantia etiam iuris cum lata culpa excusaret incestas nuptias contrahentes à confiscatione bonorum, vt ex Bar. & alijs tradit Couar. nu. 19.

Secundò aduertas, quod licet ad probandam copulam sufficientiant regulariter præsumptiones relatæ in ca. literis, de præsumptionibus, scilicet, quod reperiatur nudus cum nuda, vel in eodem lecto iacentes, tamen non videntur sufficere ad probandum incestum, cum inter consanguineos foedus naturale non patiatur aliquid inhonestum præsumi. l. eum qui. 19. C. de Episcop. & cle. l. si qui adulteri. C. de adulte. ca. cum in iuuentute de præsumptio. ca. penultimo de cohabita cleri. Vnde prædictas præsumptiones inter consanguineos non sufficere ad probationem criminis testantur Butrigarius & Salicetus in dict. l. si qui adulteri. Ange. in l. 2. §. fina. numer. 3. ff. de adulterijs & Craueta consil. 321. defendit fratrem ab incestus suspicione, qui biennio in eodem lecto cum sorore iacuerat. Contrarium tamen verius esse probat tex. in dict. capi. literis expresse loquens inter consanguineos, & probat ibi Abbas in fine

sine Felin. colum. 1. Anto. Gomez in dict. l. 80. Tauri nume. 17. Ego autem iudi. arbitrium plurimum in ea re posse existimo, qui ex gradus proximitate, personarum qualitate, & bona, vel mala fama æstimabit, an sit probatum incestum, vt videtur in effectu sentire Anto. Gom. dict. num. 17.

*De incendiariorum pœna, Caput decimum-
octauum.*

I in vrbe exoriatum incendium quantum reip. periculum immineat testes sunt veteres, qui plures magistratus arcendis incendijs crearunt, & septem cohortes, vt super binis vrbis regionibus vigilarent D. Augustus constituit l. 1. 2. & 3. ff. de officio præfeti vigilum, docet Alex. ab Alex. li. 6. dier. c. 20. Suetonius in Augusto cap. 30. Rosinus li. 7. antiquitatum Romanarum cap. 34. Pe. Gre. li. 36. syntagma. cap. 19. numer. 13. Et hinc malitia incendiariorum pessima depopulatrix, ac horrenda appellatur in cap. pessimam. 23. quæstio. 8. Et hinc grauius incendia in vrbe, quam rure exorta puniuntur, vt suo loco dicemus, & docet Iosephus Ludouicus decisione. Perusina 25. nu. 8. 1. parte.

Hinc etiam iuste poterit vicinus ædes alienas vicini demoliri, iuste timens ne ad se ignis perueniat. l. si quis fumo. 49. §. quod dicitur. ff. ad l. Aquiliam, docent eleganter ibi Florianus, Bald. in. l. 2. ff. de officio præfeti vigilum. Afflictis in cõstitutiones Neapolis, li. 1. Rubrica. 26. num. 1. Rebusus de priuilegijs scholarium, priuilegio 103. num. 7. Cassaneus in consuetudines Burgundiæ Rubrica 1. num. 50. Quod ita accipiendum est, si ignis postea ad eas ædes peruenit l. si alius. 7. §. est & alia. ff. quod vi aut clam. & licet is qui eas ædes demolitus est, ad damnum non teneatur, vniuersa tamen vicinia ad resarciendum damnum tenebitur, ex text. eleganti in l. si laborante. §. 1. in fine. ff. ad l. Rodiã. vbi hoc notat Bald, Bartol. in dic. §. est, & alia Florianus in dict. §. quod dicitur Benedictus in cap. Rainuntius verbo. domum num. 27. Felinus in capi. signifiasti el segundo, num. 14. in fine. de homicidio. Inde quoque

fit quæcunque incendia etiam leui culpa exorta, esse puniendâ vt omnes cauti sint, vel ignem extinguere, vel ita munire ne euagetur. l. si feruus 27. §. si fornacarius. ff. ad. l. Aquiliam, exceptis tamen his quæ fortuito contingunt. l. si fortuito. ff. de incendio ruina, Menoc. de arbit. casu 390. num. 2. decisio perusina 25. num. 2. 1. parte.

Sed dubium facit, qualiter possit incendium fortuito accidisse videri, & casum esse fortuitum in dict. l. si fortuito, & in l. cum res. C. de periculo tutorum, & in l. cum duobus. §. damna. ff. pro socio, cum sit regula generalis incendium inhabitantium culpa semper exoriri. l. 3. versiculo, & quia plerumque. ff. de officio præfecti vigilum. l. si vendita. ff. de periculo & commo. rei vendita. l. qui Insulam. §. final. ff. locati. docent Grammaticus decisione. 3. Afflictis decisione. 57. Socinus regul. 178. Menochi. consilio. 53. volumine. 1. Verum facile resoluo, incendium etiam dolo malo exortum, casum esse fortuitum respectu eius, qui in nulla culpa fuit, vt videmus in rapina & incurfu latronum, & probat Iusti. in §. item is, cui. Instituta quibus modis re contra. Et hoc incendium licet casu accidat, est tamen punibile respectu eorum, qui in dolo, vel culpa fuerunt.

Deinde regula illa dict. versiculi, & quia plerumque, solum inducit præsumptionem in casu dubio. Cæterum si probetur ex igne maximo in platea propter aliquod magnæ latitiæ nuntium succensum, aut intillam aliquam in domum euolasse, atque inde incendium fuisse excitatum, certum est fortuito accidisse, & omnino esse impunitum. Itaque in casu dubio cum de causa incendiij non constat, contra domum habitantes ius præsumit, ideoque eos teneri ad damni emendationem vicini, licet nihil vicini probauerint, testatur Alexā. consi. 50. numer. 2. volum. 1. Barto. in l. prætor ait. §. in vero. ff. de edēdo, repertorium Felini. versic. incendium. Sed cum incendiū non solum culpa patris familias, sed & familiae, & seruorum possit exoriri dict. l. si vendita, videtur illa præsumptio esse generalis, neque contra certam personam indicta, & ideo ratione incertitudinis nullius esse momenti, ac proinde non esse condemnandos inhabitantes ad refarciendum damnum, nisi specialiter de alicuius culpa probetur, testatur Afflictis decisione

cisione 57. Molineus in additionibus ad Alexand. dict. consilio. 50. num. 5. Menoch. num. 4. Iosephus Ludouicus decisione. 25. num. 17. vel nisi vna tantum periona domum habitaret, vt docet Iaso. in dict. l. prætor ait. num. 31. Menoc. vbi supra, nume. 11. Quod magis suadetur ex eo, nam licet in dubio præsumatur culpa inhabitantium, ea tamen culpa leuissima est gloss. verbo. debet in. §. præterea inst. quibus modis recon. recepta communiter ex Croto in. l. 4. §. Cato. nume. 33. ff. de verbo. Saliceto in. l. quæ fortuitis colum. final. C. de pignoratitia actio. Iose. Ludo. vbi supra nu. 15. Menoch. nu. 6. Constat autem ex incendio leuissima culpa exorto non teneri ad damni emendationem, vt resoluunt plures relati à Iose. Ludo. num. 13. licet contrarium velint Afflict. dict. ru. 26. numer. 12. Gramma. decisione 3. num. 18. moti. ex. l. capitalium, §. incendiarij. ff. de pœnis.

Ex quibus deducitur, quod si res aliena sit penes inhabitantem domum ex contractu gratia tantum dantis celebrato, vt ex deposito, quia in eo solū recipiē teneatur de dolo, vel lata culpa l. contractus. ff. de reg. iur. l. quod Nerua. ff. de positi, licet incendio pereat nō tenebitur ad æstimationem, etsi eius culpa incendium exortum esse præsumatur. Idemque erit in cōtractibus celebratis gratia vtriusque, vt in locato, & piguore, cum enim solum recipiēs teneatur de dolo, culpa lata, & leui. l. in iudicio. C. locati dic. l. contractus. l. si vt certo. §. nūc videndum. ff. commo. etiam si culpa leuissima præsumatur incendium exortum, non tenebitur conductor aut creditor. Cæterum si gratia tantū recipientis cōtractus fieret vt commodatum, quia in eo etiam leuissima culpa præstatur c. 1. de cōmodo. §. nūc videndū, teneretur recipiens ad rei æstimationē, ex eo solū, quod in eius domo incendiū exortum probetur, vt doctē eleganter Alex. d. consi. 50. nu. 9. Ias. in l. sed etsi quis. §. quæ sitū nu. 4. ff. si quis cautio. Fran. Marc. decis. 61. nu. 7. 1. p. Meno. d. casu. 390. nu. 7. Iose. Ludo. dict. decis. 25. num. 13. & 19. Possunt tamen facile hanc iuris præsumptionem enervare inhabitantes, si legitime pbauerint se diligētiam adhibere solitos, quam diligētissimi quiq; solēt adhibere, vt notat Mari. Soci. in c. si egressus à n. 37. de iniurijs, Iose. Ludo. n. 22. Meno. n. 18. Et hæc de incendio, leuissima culpa exorto.

Quod si leui culpa domus succendatur, quæ autem sit leuis culpa colligitur ex Bart. & Accur. in dict. l. quod Nerua gloss. verbo. debet in. §. præterea Insti. quibus modis re contra. & in proposito docet Maria. Socin. in dict. cap. si egressus num. 21. tunc si conducta sit tenebitur conductor locatori ad æstimationem. quia tenetur de leui culpa l. si quis fundum. §. Imperat. ff. locati. docent interminis Bald. consil. 149. volumin. 2. Crotus in dict. §. Cato. numer. 74. Menochius. nume. 12. Imò ad damni emendationem tenebitur vicinis. l. qui occidit. 30. §. in hac. ff. ad. l. Aquiliam. Hippolytus in l. 1. num. 115. ff. de sicarijs. Bald. vbi supra Iose. Ludo. num. 10. estque à iudi. puniendus criminaliter suo arbitrio, vt docent Meno. & Iose. Ludo. vbi proxime.

Si verolata culpa incēdium exortum fuisse probetur (est autem lata culpa facere, vel omittere id, quod nullus cōmuniter fecisset vel omisisset. lata culpe. ff. de verbo. signi. glo. & Bar. in dict. l. quod Nerua. dict. gloss. verbo. debet, in dict. §. præterea Maria. Socinus in dict. cap. si egressus num. 19) tunc rei incendio peremptæ æstimatio ab eo præstanda est, qui in ea culpa fuit, siue eam ex contractu haberet, gratia dantis celebrato, siue gratia recipientis, vel vtriusque cum de dolo & lata culpa quilibet teneatur dict. l. contractus. Tenebitur etiam ad refarciendum damnum vicinis, vt constat ex dict. l. qui occidit. §. in hac, docent Bald. in. l. data opera num. 4. C. qui accusare non possunt. Menoch. dict. casu 390. num. 24. & probatur in l. 10. Vbi Gregor. verbo. fuisse daño, & in l. 11. titul. 15. partit. 7.

Huius autē damni æstimatio, si aliunde probari non possit, probabitur per iuramentum damnum passi, vt docent Iose. Ludo. num. 9. Plotus in l. si quando nume. 731. C. vnde vi. l. 9. vbi Gregor. verbo. iurare, titul. 10. partit. 7. Imò criminaliter puniendus est, l. si fortuito. ff. de incendio, ruina. Et hanc criminalem pœnā mortis esse testatur Iaco. de Aretio à Bald. relatus in dict. l. data opera num. 4. Sed verius est eitra mortem arbitrio iudicis esse imponendam, attenda qualitate personæ, culpæ, & incendiij magnitudine, vt argumento. l. in. l. iuncta. l. 1. in princi. ff. de sicarijs, & §. suspectus Insti. de suspectis tutoribus, docent Bald. vbi supra & ibi Salicetus Affli
ctis

ētis in constitutiones Neapolis lib. 1. rubric. 26. num. 11. Menoc. & Plotus vbi supra, quę omnia vnico processu faciet iud. vt notant Bald. & alij supra.

Denique si dolo malo, & data opera incendium exoriatur proprię delictum est huic capi. & huic tractatui conueniens. Puniuntur enim ciuili iure, qui tale incendium fecerint, vltra damni æstimationem vicinis, & rerum dominis præstandam, capitali poena l. 1. l. si quis dolo. ff. de sicarijs. l. data opera. C. qui accusare non possunt. l. qui ædes, l. fina. ff. de incendio ruina l. capitalium. §. incendiarij. ff. de poenis, docent Bal. & Salicetus in dist. l. data opera Bartol. in l. 3. ff. de officio præfecti vigilum, & in tractatu de differentijs vtriusque iuris num. 78. Cassaneus in consuetudines Burgundiæ Rubrica 1. nume. 50. Boerius decisione 36. num. 17. Pet. Gregor. lib. 36. cap. 19. num. 14. Iose. Ludo. & Menochi. vbi supra. Caterum quia prædicta iura circa modum imponendi prædictam poenam, videntur variare relicta Bald. & Salice. distinctione, vbi sup. obseruabis quod si incendium fiat in vrbe, duplex poena in vsu fuit, vna l. Corneliæ, quę erat simpliciter capitalis, de qua loquitur dist. l. qui dolo, dist. l. data opera, & dic. §. incendiarij in principio: altera fuit l. duodecim tabu. qua incendiarius viuis comburendus est, dist. l. qui ædes dic. §. incendiarij. Vnde poterit iud. quam elegerit imponere ex his, quæ resoluit Menoch. de arbitrarijs lib. 1. quæst. 85. & in specie Bal. in dist. l. data opera num. 1. Menoc. dist. casu 390. num. 31. Sed si rure fiat incendium leuior poena imponenda est ex dist. §. incendiarij, & erit iudi. arbitraria, vt resoluit Menochius, numero. 32.

Pontificum autem iure incendiarij ad satisfactionem damnorum tenentur, & tribus annis poenitere debent capit. si quis damnus, de iniurijs. Hęc autem poena, quia fori poenitentialis est, & hodie poenitentia pro quocunq; crimine est sacerdoti arbitraria, c. mensuram de poenit. distin. 1. in vsu tantum est, quo ad damni satisfactionem, incurrunt præterea excommunicationem ca. tua nos. de sententia excommunicationis.

Ethoc ita, vt si Ecclesiastic. vel loca sacra incenderint, eam ipso iure incurrant dist. capitul. tua nos. Si vero alia lo

ca profana denuntiatio necessaria sit, capitulo pessimam 23. quaestione. 8. Ita gloss. final. in dist. capitul. tua nos. vbi Felinus & Abbas. Menoch. numer. 39. à qua excommunicatio ne post denuntiationem generaliter, vel nominatim factam à solo Papa absoluuntur, Syuester in summa verbo, excommunicatio septima, in septima excommunicatione Ioannes de Lignano in tractatu de censura Ecclesiastica. §. 26. numero. 1.

Contra Clericos vero hoc iure certa poena indicta non est, vt testatur Bernard. Dicz in practic. capit. 105. ideoque iudic. esse arbitrariam testatur Marcus Anton. Cucus in instituta canonica libro. 4. Rubric. de diuersis delictis, versiculo, qui incendium. Ego autem ex sententia Abba. in capit. tuae de poenis, quam nos supra in cap. de falsa moneta probauimus existimo, deponendos esse ab ordine & beneficio, & in monasterium detrudendos, beneficia nanque amittere testatur Rebu. in praxi. titulo de modis amittendi beneficia numer. 60.

Regio vero iure ultra damni satisfactionem, incendiarij comburendi sunt. l. 11. titulo. 5. libro. 4. fori, quæ poena partitarum iure in nobilibus temperata est, mutata in exilium perpetuum. l. 9. titulo. 10. partita. 7. Hodie vero etiam contra dominos nobiles, & prælatos mortis poena imposita est in l. 6. titulo. 12. libro. 8. Recopilatio. Et si hominis necandi causa fiat incendium etiam si mors non sequatur dimidia bonorum pars confiscanda est. l. 36. titulo. 19. libro. 8. Ordinamenti. l. 8. titulo. 26. libro. 8. Recopilatio. & tandem immunitate Ecclesiæ non gaudent

l. final. titulo. 5. libro. 1. fori. l. 3.

titulo. 2. libro. 1. Recopilationis.

(:.)

De in-

*De infringente domum alienam, vel carceres,**Caput decimum nonum.*

I vim inferre videtur, qui de domo sua in ius aliquem vocat, quia sua cuique domus tutissimum refugium est. l. pleriq; ff. de in ius vocando. l. nemo. ff. de regul. iuris, quod quemadmodum intelligendum sit docent relati ab Alfano collectanea vigesima quinta, Robertus libro tertio sententiarum capit. 1. Scepolia in l. qui neque numer. 2. ff. de verborum significat. Didacus Perez in l. 42. titulo. 19. libro octavo Ordinamenti, dubium non est graviter delinquere, qui alienas ædes infringunt; & hi proprie appellantur effractoires, in l. prima. ff. de effractor. docent Menochius de arbitrar. casu 299. numero quarto. Pet. Gregor. lib. 37. syntagma. capi. 14. numero. 2.

Puniuntur autem iure civili, si furandi causa fractura fiat gravius, quam fures ut ex capitul. 22. Exodi probant Scepolia in autentica, sed nouo iure nu. 93. C. de seruis fugitiuis Boerius decisione 173. num. 4. Menoc. vbi supra num. 5.

Vnde si die fecerint plebeij in opus publicum dantur, honestiores vero relegantur. l. 1. in fine. ff. de effractoribus: si vero nocte fusti bus cassi in metallum dari solent. l. fina. ff. de effractoribus. Quod si non furandi animo, sed violandæ castitatis causa fractura fiat, mortis poenam incurrunt ut argumento. l. si quis non dicam rapere. C. de episcop. & cler. docet Bald. in l. fina. ff. de rerum diuisione, & eum sequutus Greg. Lopez in l. 18. verbo, matar, columna 4. versiculo, item si bene aduertis titulo. 14. partita. 7. Etsi cum armis infringat l. Iulia. de vi publica tenentur. l. penultima. ff. ad l. Iuliam de vi public. §. item l. Iulia. de vi. Insti. de public. iudic. docent Menochius de arbitrar. casu. 394. numero. 91. Didacus Perez in l. 42. titulo. 19. libro. 8. Ordinamenti, ac proinde poena deportationis dict. §. item l. Iulia. Et tandem poenam esse arbitrar. docet Consul. in dict. l. 1. ff. de effracto. Menoc. dict. nu. 15. & dict. num. 91.

Pontificum autem iure effractores Ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati, & ante denuntiationem possunt ab Episcopo absolui, post denuntiationem vero à solo Papa cap. conquesti. vbi gloss. Abb. Fel. n. & Mar. Socinus, de sententia excommunicationis, Iul. Clarus libro. 5. sententiarum. §. final. quæstio. 77. num. 20. Florentinus in tractatu de excommunicatione cap. 12. Quæ excommunicatio propter solam effractionem non incurritur, quia dictum cap. conquesti. simul requirit spoliationem, docent Stephanus Aufrelius in tractatu de potestate Ecclesiæ numero. 39. Remigius de Goni. in tractatu de immunitate Ecclesiarum fallentia. 33. Clarus vbi supra.

Clerici autem effractores, quia pro delictis atrocibus deponendi sunt essent etiam deponendi ex regula. capitulo tuæ de pœnis. Constat enim hoc delictum esse de atrocioribus l. final. ff. de effracto. ita docet Scevola in dict. autentica, sed nouo iure nu. 93.

Regio vero iure partitarum, si fractura fiat furandi causa pœna mortis imposita non est, sed verberum ex l. 18. titul. 14. partit. 7. vbi Gregor. gloss. mag. iure vero fori mortis pœna in dicta est, ex l. 6. titulo. 5. lib. 4. fori. Imo & qui inuenit infringentem domum propriam poterit eum occidere propria auctoritate l. 4. titu. 23. lib. 8. Recopila. & qui ascendit per parietem, vel fenestram eandem mortis pœnam incurrit l. 74. del. stilo. Hodie autem infringentes alienam domum cuiusque maleficij causa dimidiam bonorum partem amittunt, & eorum personæ sunt à merced del Rey, l. 6. titulo. 26. libro. 8. Recopilatio.

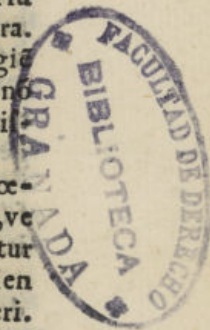
Aduertas autem, quod vt prædictæ pœnæ locum habeant, & hæc nouissima l. 6. Recopila. cum loquantur de his, qui horadaren, requiritur quod violenter parietem foderint, aut fenestrâ, aut portam, aut vectes, aut cardines fregerint, vel positis scalis ascendunt, vt in specie docent Franc. de Platea in tractatu de excommunicatione. §. 29. numero. 5. Florentinus eodem tractatu capitulo. 12. numero. 2. Stephanus Aufrelius dict. numero. 39.

Hi quoque, qui in carceribus detenti cum ipsorum carcerum fractura aufugiunt grauius delinquant, & mortale peccatum

catum incurrunt: etiam si sine vi commentariensi illata recedant, vt docent Henricus quodlibeto 9. articu. 25. Anca. in regu. possessor quaest. 3. Couar. lib. 1. variarum cap. 2. nume. 114. Plaça de delictis, cap. 23. num. 5. Salze. in additioni. ad Bern. Diaz regu. 303. versic. ex quo infert. licet contradicat Caieta nus 2. 2. quaest. 69. articu. 4. & Soto libro. 5. de iustitia & iure quaest. 6. artic. 4.

Quod intelligendum est in his, qui iuste carceribus detinentur, nam si iniuste detineantur possunt data occasione licite à carcere fugere: imò si iniuste damnentur possunt carcerem infringere, & vincula dirumpere, notat gloss. verbo, per violentiam. in Clementina Pastoralis, de re iudicata sequuntur Bar. & DD. in l. vis eius, C. de probationibus. Hippoly. in pract. §. diligenter nu. 50. Dueñas regu. 393. limitatione 4. Gratia. regu. 406. num. 2. Boerius decisione 25. num. 30. Couar. vbi supra num. 111. & 12. Plaça dict. nume. 5. Menochius de arbitracasu 301. num. 14. Non peccarent tamen etsi oblata sibi fugiendi occasione non vterentur, vt constat in martyribus, quia non faciunt actum immediatum ad mortem, vt resoluit elegantissime Coua. dict. nu. 10.

Puniuntur grauissime ciuili iure, ea enim afficiuntur poena, qua essent affiendi si delictum, pro quo detinebantur, verum & legitime probatum esset, fuga enim facit, vt habeantur pro confessis, tex. elegans in l. in eos vbi gloss. verbo. puniendi. ff. de custodia reorum docent ibi Bartol. Angel. & Alberi. Bald. in l. 1. C. de seruis fugitiuis. Felinus in cap. nullus num. 3. de praesum. Paul. Grillandus in tractatu de relaxatione incarceratorum, titu. de fuga incarcerati quaestione. 1. numer. 7. Vibius libro. 1. communium opinionum, opinione 119. & sequenti Bernar. Diez dict. regula 303. limi. 2. & ibi Salzedo, Gratian. regula 127. num. 5. Boerius decisione. 215. nu. 9. Cl. li. 5. sententiarum. §. fina. quaest. 21. numer. 25. Doctor Paz in praxi. 1. tomo cap. 3. §. 3. num. 7. Pet. Gregor. lib. 36. syntagm. cap. 25. nume. 33. quod verum esse intelligunt, quando fractis carceribus effugerent, secus si per negligentiam commentariensis, vel fractis ab alio carceribus, tunc enim fugiendo non peccant, vt constat ex Imo. & Ancarrano in dict. Clementina pastoralis, Archidiacono in capi. cum homo 23. quaestione. 5.

Couarr. d. ca. 2. nu. 20. versic. in secunda, neque pro confessis
 habentur, sed solum puniuntur arbitrio iudi. vt ex pluribus re-
 soluunt. Lanfrancus in repetitione l. admonendi. num. 56. de
 iure iurand. Iuli. Cla. dict. nu. 25. Couar. num. 11. in fine, Me-
 noch. num. 2. & 5. Azevedo. in l. 3. titu. 10. li. 4. Recopi. nu. 87.
 plures refert Salze. vbi supra Auiles in capitula pratorum. c.
 18. nume. 39. Ego vero indistincte verius esse puto, iacarcera
 tos fugientes, siue cum effractione carceris, siue non, nunquam
 haberi pro confessis, nec puniendos esse poena delicti, pro quo
 detenti sunt, sed arbitrio iudi. quia l. eos, qua fundatur Ac curi
 & communis sententiam euidenter probat, dum solum ait, &
 si innocentes reperiatur puniendos esse: cum enim certam poe-
 nam non exprimat eam videtur iudi. arbitrio remisisse, vt est
 text. ad hoc celebris in l. 1. ff. de effractoribus, & in specie con-
 tra communem docent Ripa. in dict. l. admonendi. nu. 170. Cla-
 rus dict. nu. 25. Anto. Gom. 3. tom. Varia. c. 9. num. 11. & in l.
 76. Tauri nu. 12. Peguera quaestionum criminalium ca. 1. per
 totum, & ita hodie erit practicandum vt infra subiiciam. Ca-
 terum dict. l. in eos, loquitur de his, qui conspirauerunt, vt fu-
 gerent, non tamen cum effectu fugerunt: his poena capitalis hoc
 iure imposta est in l. 1. ff. de effractoribus l. milites 13. §. eius
 fugam. ff. de re militari. l. si quis. 38. §. miles. ff. de poenis, &
 ita docent Coua. Meno. Pe. Greg. & Peguera vbi supra.

Qui vero carcerem effregerint, vt aufugiant carcerati, si qui-
 dem de crimine condemnatus aut confessus, aufugerit tenetur
 crimine laesae maiestatis. l. cuiusque versic. penultimo. ff. ad l.
 Iulia. maiestatis. Ber. Diez reg. 98. Quod intelligendum est qua-
 do is qui iam confessus aufugit erat detentus crimine laesae ma-
 iestatis, vt docuit eleganter Acursius ibi, verbo, reum Ant. Go.
 3. tom. variar. c. 1. nu. 7. Greg. Lo. in l. 14. tit. 29. parti. 7. Gra-
 cia. regul. 112. nu. 5. Pe. Gre. d. c. 25. nu. 30. & probatur in l. 5.
 titu. 2. parti. 7. versic. la onzena, alias enim solum ea poena pu-
 niuntur, qua teneretur hi, qui aufugerunt l. 1. C. de his, qui la-
 trones. docent. Ange. & Alex. in le. 1. §. 1. Bart. in l. si quis in fi-
 ne. ff. ne quis eum, qui in ius vocatus est. Meno. d. casu 301. nu.
 26. & approbatur in l. 14. tit. 29. part. 7. l. 5. tit. 12. li. 8. Ordin.
 facit l. 4. C. de custodia reorum ca. diffiniunt 17. quaest. 4.

Iure vero pontificio tenetur carceris effractor in foro inte-
 riori

riori precium vinculorum ruptique carceris refarcire, & ad restituendum damnū quod reipubli. commentariensi, vel alijs priuatis illatū fuit, ex effractione; puta, si alij pro delictis aut ære alieno detenti aufugerint. l. quoties. C. de exactoribus tributorum li. 10. docet Bar. in tractatu de carceribus nu. 18. Caietanus 2. 2. quæst. 79. arti. 4. Couar. dict. ca. 2. num. 14. Menoch. vbi supra num. 23. Clerici vero quotidie arbitrio iudi. puniuntur vt resoluunt omnes supra relati.

Regio autem iure carcerati, si facta conspiratione fractis carceribus omnes vel plures aufugiant, habentur pro confessis & pœna criminis, pro quo singuli sunt detenti puniuntur. Si vero his non concurrentibus aufugiant arbitrio iudi. plectuntur. l. 13. titu. 29. parti. 7. iuxta quam l. partitæ distinctionē accipienda sunt nouiora iura in l. 34. titu. 19. li. 8. ordina. in. l. 7. titu. 26. li. 8. recopilationis, quæ indistinctè à carcere fugientes pro confessis haberi iubent. Sunt namque intelligenda, si cōspiratione & effractione facta fugiant, vt docent Gre. in. d. l. 13. Auiles in capitula prætorum. ca. 18. nu. 37. Salze. ad Ber. Diez dict. reg. 303. versic. 10. Azenedo in l. 3. nu. 87. tit. 10. li. 4. recopila. licet contradicat Olanus in suis antinomijis, litera F. nu. 115. Hodie vero communi præceptum est, vt carcerum effractores flagellis cædantur, vel alia simili arbitraria, puta, ad remos vt docent Clarus dic. q. 21. nu. 25. Peguera dic. ca. 1. Dida, Pe. in dict. l. 34. ordina. versic. tu dic.

Aduertas autem, quod si quis à carcere fugerit, & se statim præsentauerit coram maioribus iudicibus, nulla pœna puniuntur. l. quis sit fugitiuus. ff. de ædilitio edicto. l. sed si per prætorum. §. final. ff. ex quibus causis maio. docent in specie Paul. Grillan. vbi supra num. 20. Auiles dict. c. 18. nu. 50. & Didac. Pe. in dict. l. 34. in fine.

De pœna autem commentariensis, cuius culpa incarcerationis aufugit, vidēda est. l. 4. C. de custodia reorum, & ibi

DD. l. 12. titu. 29. parti. 7. Anto. Go. 3. tom. variar.

ca. 9. num. 11. versic. item adde, Auiles d. c. 18.

nume. 7. & sequentibus Menoch.

de arbi. casu 302.

De Lenocinij pœna, Caput vigesimum.

LENOCINIUM ab alliciendo dictum quod iuuenes ad supra alliciat, varijs modis committitur, vt docent gloss. & DD. in l. 2. C. de adulterijs Iacobus de Belouisu in practi. titulo de lenonibus num. 11. Pe. Gre. li. 36. syntagm. capit. 11. & primo à marito, qui adulterio vxoris consentit dic. l. 2. l. sine metu. C. de adulterijs. l. 2. §. lenocinij. l. mariti. ff. eodem titulo, & hoc longe grauius est adulterio, docet gloss. in l. athletas §. qui lenocinium. ff. de his qui notantur infamia. Bartol. & Imo. iul. is qui reus. ff. de publi. iudicijs. Plura enim in huius criminis detestationem cumulant Guillelmus Benedictus in cap. Raynutius verbo, cuidam Petro num. 62. Pala. Rubeus in repetitione cap. per vestras notabili 3. §. 21. num. 23. Auiles in capitula prætorum cap. 43. verbo. manceba num. 3.

Tunc autem dicitur maritus consentire, quando vel aliquid accipit ab adultero dict. l. 2. §. lenocinij. l. mercalem. C. de cõditione ob turpem causam, vel quando vxorem in adulterio deprehensam retinuerit dict. l. 2. C. de adulterijs, dict. l. mariti. Lauxilium. §. fina. ff. de mino. Est enim marito turpe carnale commercium habere cum vxore adultera, quæ nondum pœnituit cap. si vir. de adulterijs, cap. 1. cap. si quis 32. quæstio. 2. Imo peccaret mortaliter maritus si debitũ redderet vxori publica aduultæ nisi scandalum ab eo vitetur, & correctio vxoris salua, docet Caieta. in summa, verbo, matrimonialis vsus cap. 10. Couarr. in 4. 2. part. cap. 7. §. 2. nu. 4. Et hinc est quod maritus eam carnaliter cognoscens, quia leno est, efficitur ipso iure irregularis ac si à principio cum corrupta contraxisset text. & gloss. in cap. si cuius. 3. dist. & in cap. 2. de biga. sequitur Abbas in cap. constitutus colum. 2. de conuersione coniugatorum. Bene. dict. num. 62. Et licet gloss. in autenti. sed hodie. verbo. recipere. C. de adulterijs. putauerit hodie ex illo text. posse maritum absque suspitione lenocinij vxorẽ adulteram retinere, quam sequuntur Salicetus in dict. l. sine metu. & Angel. in dict. l. mariti, tamen contrarium verius est, quia dict.

dict. autentici loquitur quando vxor illa esset emendata, & correcta prout etiam intelligitur text. in cap. inter opera de sponsalibus, & dicitur in specie Iaco. de Belouiso vbi supra num. 12. Petrus Follerius in practic. 1. parte, 2. partis, versicul. item quod fuit leno. nam. 27. Peguera quaestionum criminalium. c. 15. num. 9.

Item videtur maritus vxoris adulterio consentire, si adulterium dissimulet, tacendo, puta cum sit in vicinia publicum. Tunc enim licet ad imponendam pœnam ordinariam hoc nō sufficeret l. mariti. §. qui quaesum. ff. de adulterijs: hodie tamen apud nos sufficere cum pœna extraordinaria puniatur, vt dicemus, & ad hoc facit dict. l. mariti in principio versicu. tunc docet Salicetus in dict. l. 2. & Grego. Lop. in l. 2. verbo. à su mger, titul. 22. parti. 7. Follerius vbi supra nu. 26. Pe. Gre. dict. c. 11. nu. 9.

Puniuntur autem mariti lenones iure civili: nam ab accusando vxoris adulterio exceptione lenocinij repelluntur. l. cum mulier 47. ff. soluto matrimonio. Quod intelligendum est, si exceptio opponatur, antequam nomen vxoris receptum sit inter reos. l. si maritus la segunda. §. praescriptiones. ff. de adulterijs, & licet ab accusando excludatur maritus hoc iure impunitum non est adulterium vxoris. l. 2. §. si publico. ff. de adulterijs. Alij enim admittuntur ad accusandum l. constante. ff. de adulterijs.

Punitur etiã infamiae nota. l. 1. l. athletas. §. qui lenociniũ, ff. de his, qui notantur infamia: & pœna adulterij tenetur dic. l. 2. dict. l. mariti. §. plectitur, & postremo mortis pœna indicta est in autentico de lenonibus. §. praconizamus, docent Iacob. de Bellouisu dict. numer. 12. Follerius numero. 8. & 10. Peguera num. 10. Gui. Benedict. num. 62. & alij infra referendi.

Regio verò iure maritus leno repellitur ab accusatione adulterij, l. 7. titu. 17. parti. 7. Vnde cum apud nos marito non accusante nullus admittatur ad accusandum adulterium. l. 2. titu. 19. li. 8. Recopilationis, adulterium eo casu non punietur, & ita practicatur ex Gregor. Lop. in dict. l. 7. verbo. poiquita, & incurrit infamiam. l. 4. titu. 6. parti. 7. vbi Greg. Pœna quoque mortis imposita est in. l. 2. titu. 22. parti. 7. quam pra-

dicari testatur Ludo. Gomecius in cap. mulieres, num. 23. de iudicijs lib. 6. Menoch. de arbit. li. 1. quest. 88. num. 16. Salazar de vsu & consuetudine curiæ cap. 1. num. 91. Hodie tamē hanc mortis pœnam de generali totius regni consuetudine nō seruari, testantur Iul. Clarus lib. 5. sententiarum. §. fin. quæst. 68. num. 23. Anto. Gomez. l. 80. Tauri num. 75. Peguera dict. cap. 15. num. 13. Dida. Perez in l. fina. verbo, rufianes, titu. 14. lib. 8. ordina. Sala. vbi supra & cap. 2. num. 24. Auiles dict. c. 47. verbo. manceba, num. 3. Vnde varie puniūtur. Alibi, enim à propria vxore manipulo aliorum publice flagellatur, alibi ad ignominiam trahitur cum mitra & colo cornibus circumdato, vt testantur Anto. Gomez, Dida. Per. Auiles & Sala, vbi supra. Et licet leuis hæc pœna videatur Anto. Gom. vbi supra & mortis pœnam libenter à iudicibus esse imponendam affirmet Pala. Rubeus dict. §. 21. nume. 23. tamen nouissime noua pragmatica lata anno 1585. quam refert Salazar dict. numer. 91. dict. mortis pœna innouata est, & inductum quod pro prima vice ad ignominiam publicam trahantur, & per decem annos damnentur ad remos: pro secunda flagellentur seruiātque perpetuo, & illa ignominia fieri poterit prædicta solemnitate,

Secundò committitur lenocinium à viro vel foemina, cum muliere intercedente, vt cum alio fornicetur. l. palam. §. lenocinium. ff. de ritu nuptia. l. mariti. §. plectitur. ff. de adulterijs, l. 1. titu. 22. parti. 7. & hos appellamus internuntios, seu alcahuetes. Et quanuis dict. l. 1. & 2. eiusdem tituli videantur exigere quod aliquid pro mercede accipiāt; tamen id exprimūt non quia necessarium, sed quia frequentius contingit. Docet gloss. in dict. §. lenocinium. Gregor. Lopez in dict. l. 2. verbo, por algo. Et non solum qui verbis, & intercessione hoc delictum suadet, lenocinium committit, sed qui domum suam, vt adulterium, vel struprum fiat præbuerit. l. qui domum 8. ff. de adulterijs dict. l. 1. part. etiam si gratuito amico, puta, concedat. l. etsi amicis 9. ff. de adulterijs.

Quod tamen verum esse intelligo, quando mulier, quæ in amici domo stupratur coniugata esset, virgo vel vidua, quo casu loquitur dict. l. qui domum & dict. l. etsi amicis, secus autē esset si mulier esset soluta. Tūc enim cum hic accessus inter ipsos

ipſos non ſit punibilis, neque iſ puniri debet, qui domum gra-
tuito præbuit ex doctrina Bald. per text. ibi in l. cum anulis
nume. 8. C. de inceſtis nuptijs. Is vero qui domum locauerit,
indiftincte tenetur, vt docet Gregor. Lopez in dict. l. 1. verbo
en ſu caſa. Matres quoque quæ acceptâ pecunia filias proſti-
tuunt & fornicandas vendunt lænæ dicuntur, & grauius ſunt
puniendæ. Apud Neapolitanos enim truncatione narium pu-
niri teſtantur Afflictiſ in conſtitutiones Neapolis li. 3. Rubri.
49. num. 1. Follerius vbi ſupra nume. 29. Quin etſi nihil acci-
pant, ſed ſolum filię fornicanti conſentiant, ſunt arbitrio iu-
di. puniendæ, vt idem Afflic. docet dict. li. 3. rubri. 49. num. 3.
Ex quo conſtat, quod cum pœna, qua hodie puniuntur hæ læ-
næ extraordinaria ſit, vt dicemus eadem ſunt plectendæ ma-
tres filiabus conſentientes,

Puniuntur autem internuntij iure ciuili, ſi fuerit virginis,
viduæ, conjugatæ, aut alterius honeſtæ foeminæ perfecto fla-
gitio pœna capitis dict. l. qui domum, dicto. §. plectitur, &
Constantinus ſtatuit, vt eis qui miniſterium violandi puel-
las præbuerunt, meatus oris & faucium, quibus nefaria hor-
tamenta præbuerunt liquentis plumbi ingeſtione claudan-
tur, in. l. prima. C. de raptu Virginum in. C. Theodo-
ſiano.

Imperfecto vero flagitio in Inſulam deportantur. l. 1. §. fi-
nal. ff. de extraordinarijs criminibus. Si vero contra aliam
mulierem hoc crimen committatur, imponenda eſt pœna ex-
traordinaria, vt teſtatur Anto. Gomez in l. 80. Taurinum. 74.
efficiuntur præterea infames. l. 1. l. athletas. §. qui lenociniũ,
ff. de his, qui notantur infamia.

Regio autem iure præter infamiæ notam inductam in l. 4.
titul. 6. parti. 7. mortis pœna puniuntur l. 2. titul. 32. parti. 7.
Et iure fori imperfecto flagitio, ſi cum nuptâ intercedant, tra-
duntur nuptæ vel ſponſo, vt de his faciat, quod libuerit, exce-
pta morte, vel mēbri mutilatione. Perfecto vero delicto mor-
tis pœna confirmatur. Si vero cum alijs intercedant pœna pe-
cuniaria inducta eſt in l. 7. titul. 10. libro. 4. fori. Hodie vero
contrario iudicum vſu hæ omnes pœnæ in deſuetudinem abi-
ierunt, vt teſtantur Dida. Pe. in d. l. fina. titu. 14. li. 8. ordin. &
Sala. de vſu & conſuetudine curiæ cap. 2. nume. 24. Vſuenim
receptum

receptum est, vt in c. melle & plumis vestiti cum mitra flagellentur, vt docent Did. Per. & Sala. vbi supra Pegueira dic. cap. 15. nu. fina.

Aduertat autem, quod non solum internuntij hac, quam diximus, pœna puniendi sunt, sed & is arbitrio iudi. puniendus est, qui eorum opera vtitur l. 1. §. omnem l. sed est quæsitum, §. fina. l. item apud. §. si quis Virgines. ff. de iniurijs. §. iniuriarum. Instituta. eodem titul. l. 7. titu. 10. li. 4. fori. l. 5. titu. 9. partita. 7.

Tertiò committitur lenocinium ab his, qui fœminas habent prostitutas, lucri causa, quos vulgò appellamus, rufianes, l. palam. §. lenocinium. ff. de ritu nuptiarum. l. 1. titu. 22. parti. 7. Est autem necessarium vt infra referendis pœnis puniantur, primo quod eas alijs prostitui patiantur. Secundo quod aliquid ab eisdem mulieribus accipiant ex eo lucro, quod ipsæ faciunt, vt constat ex autentico de lenonibus in principio, & apertius ex dict. l. 1. part. ibi, tomando su parte de lo que ellas ganau, docet Iacob. de Belouisu in præctic. Rubric. de lenonibus num. 14.

Vnde apparet non solum eos hoc crimine teneri, qui huiusmodi fœminas prostitutas in publica lupanaria ducunt, & reducunt, sed & eos, qui alicuius artis, vel officij occasione domi habent fœminas se prostituentes, vt caupo, stabularius, & tabernarius. l. palam. §. si qua cauponam. ff. de ritu nuptiarum dict. l. athletas. §. siue autem, docet Peguera dic. capi. 15. nu. 5. Quod est vsque adeo verum, vt prædicti tabernarij, vel caupones etiam ex eo solo teneantur, quod lenones apud se receptent, dict. autent. de lenonibus. Id autem intelligendum est quando scienter continuo & per plures dies eos receptassent, secus si ignoranter ex doctrina Bald. in l. omnes. C. de agricolis lib. 10. & in specie Follerius dict. versicul. item quod fuit leno. numero. 49.

Puniuntur autem ciuili iure lenones infamiæ nota dict. l. 1. dict. §. qui lenocinium, docet Alexand. ab Alexand. libr. 5. dierum cap. 5. quanuis idem referat lib. 6. cap. 20. Eliogabulum Imperatorem omnes lenones ad præfecturam vrbs pro venire destinasse. Demum Iustinia. mortis pœnam imposuit in dict. autentico de lenonibus. §. præconizamus, docent om-

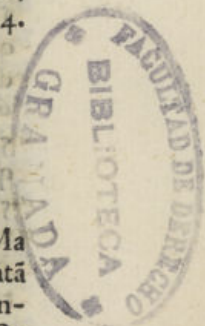
nes supra relati. Regio autem iure, si domini lenones sint suarum ancillarum, id est, eas prostitui faciât, ut lucrum inde consequantur priuantur dominio, & ipsæ fiunt liberæ l. 4. titu. 22. partit. 4. Quæ pœna iure quoque ciuili cognita fuit in l. filenones. C. de episcopo. audientia. Lenones vero aliarum foeminarum tenentur eas dotare. Quod si nolint, aut non possint morte puniendi sunt. l. 2. titu. 22. parti. 7. Nouiori iure lenones indistincte pro prima vice flagellantur, pro secunda eijciuntur perpetuo à ciuitate: pro tertia furca suspenduntur, & amittunt vestes, & arma l. fina. titu. 14. libr. 8. Ordinamenti l. 4. titu. 11. libr. 8. Recopila. Et nouissime ex l. 5. titu. 11. libr. 8. Recopilati. pro prima vice trahuntur ad ignominiam, & per sex annos condemnantur ad triremes, quod tempus ad decennium extensum est in l. 10. eiusdem titu. pro secunda uero publice flagellantur, & perpetuo seruire debent remis. Mulieres autem, quæ lenones habent uerberibus publice ceduntur, & vestes amittunt dict. l. fina. titu. 14. li. 8. Ordinam. dict. l. 4. titu. 11. li. 8. recopilationis.

De Læsæ maiestatis crimine, Caput uigesimum primum.

Quocumque delicto læduntur Princeps, Magistratus, & pars ipsa ostensa l. si quis in tantâ l. meminerint. C. unde vi. l. si quis ad se fundum. C. ad i. Iuliam, de vi, notant Canonistę in cap. 1. de restitutione spoliatorum.

Sed quia non princeps læditur principaliter, sed secundario, non quodcumque delictum appellatur læsæ maiestatis, sed illud dumtaxat, in quo ipse uel res publica læditur principaliter, ut in exemplis. l. 1. & 3. cum sequentibus. ff. ad l. Iuliam maiesta. l. quisquis. C. eodẽ titulo, plura tradunt in proposito Angelus in sua practica uersiculo, que ha tradito la sua patria, in principio. Clarus lib. 5. sententiarum. §. læsæ maiestatis nu. 1. Bossius in practi. hoc titulo numer. 2. cum sequentibus Follerius in praxi uersicul. item quod commisit crimen læsæ maiestatis per totum. Martinus

Laudensis in tractatu de crimine læsæ maiesta. quæst. 1. 2. & sequentibus Petrus Greg. lib. 33. syntagma. capi. 3. & lib. 35. capit. 1. Imo requiritur, quod principi iniuria fiat, tanquam superiori, puta machinando aliquid contra eius vitam, vel statum. Nam si cum vxore eius adulterium committatur, aut fur tum ei fiat, quia hæc iniuriæ ipsi tanquam priuato fiunt, non committitur crimen læsæ maiesta. vt in specie docent Bartol. in extrauagante, qui sint rebelles verbo, rebellis, Bofsius vbi supra numero. 2. & 3. hincque fit, vt si aliquid contra consiliarios Regis in eorumque iniuriam fiat, quia membra sunt corporis Principis læsæ maiestat. crimen committitur text. elegans in l. quisquis. C. ad l. Iulia. maiesta. Quod intelligendum est de his consiliarijs, qui assunt Principi & appellantur supremi Bofsius vbi supra numer. 5. Clarus numero, item 5. Hinc etiam cum hoc crimen non solum contra Principem temporalem, sed & contra Papam committatur cap. in primis §. de persona. 2. quæstione. 1. & docent omnes supra relati, si quis Cardinalem occidat, aut aliquid in eum molitur incidet in hoc crimen text. elegans in cap. felicis, de pœnis, libr. 6. docet Gigas in tractatu de crimine læsæ maiesta. quæstio. 5. Clar. vbi supra numero. 4. quia Cardinales reputantur tanquam membra Pontif. docet Hostien. in cap. antiqua numer. 5. de priuilegijs, vbi ex hac ratione scribit Cardinales fidelitatis iuramentum Pontifici non præstare, relatum in cap. ego N. de iure iuran. Requiritur præterea, vt hoc crimen committatur, quod is, qui aliquid in Principem machinatur ei subditus sit. tex. in Cle. pastoralis vbi glo. verbo, non subfuit, de re iudicata, dicunt communem Rolandus consi. 4. nu. 1. Cla. vbi supra nu. 6. Bofsius nu. 8.

Ex quo inferunt quod clericus per sacri ordinis susceptionem eximatur à potestate & iurisdictione principis temporalis, licet aliquid in eum principem molitur, non incidere in crimen læsæ maiestatis, notat gloss. magna in dict. Clementina pastoralis versicu. nota, & ibi. Imo. & Cardina. Boerius in tractatu de seditiosis versic. præsuppone etiam num. 2. Bofsius num. 86. & Cla. 7. vbi supra Bern. Diez in præf. ca. 119. & ibi Salze. litera. B. infinitos refert. Sed mihi contrarium videtur verius, quia clericus quoad temporalia, & protectionem,

subest principi secula. c. omnis anima de censibus, facit optimus tex. in ca. fin. §. 1. de officio delegati, li. 6. Et sic quotidie videmus præceptum iniungi episcopis, & iudicibus Ecclesia. vt aliquid faciant sub poena amittendi temporalia: & ideo ratione huius originis, & subiectionis possunt crimen læsæ maiestatis committere, vt in specie docet Barbacia consi. 21. col. 1. volu. 3. Et licet hoc ita sit, verum esse agnosco, quod præciti docent, non posse iudicē, aut principem secularem propter crimen læsæ maiestatis clericum capere, aut punire, antequā sibi à iudice Ecclesiastico remittatur, quāuis de facto aliquando principes seculares contrarium seruent, Florētia enim Archiepiscopum quendā fuisse suspensum testatur Clarus dict. num. 7. & Medine fuit quoque suspensus Episcopus Zamorensis, docet Salze. in dict. additione litera. B. in fine.

Committit etiam hoc læsæ maiestatis crimen, qui sciens fieri machinationem in principem nō reuelauit, d. l. quisquis §. poenultimo. Idque adeo verum esse intelligit Bart. in l. vtrū ff. ad l. Pompe. de parricidis, vt licet regulariter non teneatur quis delictum accusare, quod legitime probari nō potest. l. nostris. C. de calumniatoribus, tamē in hoc crimine tenetur proditionem etiam improbabilem reuelare, ne ipse incidat in crimen. Ita tenet idem Bart. in l. 1. §. occisorum. ff. ad Syllaniam, Abbas in cap. 1. num. 9. de resti. spoliatorum Iason in l. vt cum num. 32. & ibi Curtius Iunior nu. 60. de iustitia & iure, & praxi seruari testatur Decius in c. 1. nu. 7. de officio delegati Bofsius vbi sup. nu. 48. Sed ego existimo hanc Bart. traditionem esse falsam, cum is qui hoc crimen defert, si legitime non probauerit tormentis sit subiciendus. l. 3. C. ad l. Iulianā. maiesta. Nullus autē tenetur se periculo aut carceris squalori exponere. l. fin. C. de accusationibus. l. neminem & ibi glo. C. de infamibus. Et ita contra Bart. docuerunt Felin. in ca. de cætero num. 17. de re iudicata Decius vbi supra, & Bofsius num. 48. Hippoly. singulari 164. Follerius dict. versi. nu. 102. Capius decisione 102. num. 65. & 68. elegantissime decisio Pedemontana 80. nume. 2. & sequentibus, dicit magis communem Cagnolus in l. culpa caret. n. 12. de reg. iur. Alci. in l. 4. §. Cato. notabili. 4. ff. de verborum & facit glo. in clementina volentes. §. notari. verbo. valeant, de hæreticis.

Sed quauis qui non releuauit mortis poena puniendus non fit, vt dixi, tamen arbitrio iudi. puniendus erit, quia reuelando potuit delictum vitare, vt tradit dict. decisio Pedemontana 80. n. 6. & confirmatur ex traditis à Meno. de arbitrarijs casu 377. num. fina.

Puniuntur autem feuerissime hoc crimē committentes iure ciuili. Primo enim licet hodie bona ad mortem damnatorum non applicentur fisco autentica, bona damnatorum. C. de bonis proscriptorum, tamen in hoc crimine bonis omnibus priuatur. l. quisquis. C. ad l. Iuliam maieſta. autentico, vt nulli iudicum. §. fina. collatio. 9. Et hæc bonorum priuatio incurritur ipso iure à die commissi criminis, vt constat ex l. fina. C. eodem titu. Vnde ab eo die censetur dominium in fisco esse translatum l. commissa. ff. de publicanis & vectiga. Quo fit vt res qualibet ab eo post crimen alienata possit à fisco vindicari precio emptori non soluto, prout ex regula. l. 2. C. de furtis docuit Bartol. in l. post contractum, & ibi Annibal 2. part. nu. 360. ff. de donationibus, Simancas de catholicis institutionibus, titu. 9. num. 21. Couar. in 4. 2. part. cap. 6. §. 8. nume. 8. & huc pertinent plura, quæ de bonis hæreticorum diximus supra cap. 14. Hinc etiam fit vt licet crimina extinguantur morte. l. 1. & 2. C. si reus, vel accusator cap. admonere 33. quaestio. 2. cap. causam quæ, el segundo, qui filij sint legitimi, vbi gloss. tamen etiam si is, qui hoc crimen commisit iam decesserit, quia eius bona ipso iure fisco applicantur, poterit fiscus ab hæredibus vel alijs ea repetere gloss. singularis in l. 3. §. quod autem ff. quod quisque iuris, facit text. in cap. accusatus. §. penultimo iuncto ca. cum secundum. ll. de hæreticis lib. 6. sequuntur plures relati à Cotarru. dict. §. 8. numero. 6. Hinc etiam fructus à die commissi criminis suos non facit, gloss. notanda in autenti. de incestis nuptijs. §. 1. verbo, imminere, quam sequuntur DD. communiter, vt diximus supra cap. 15.

Amittit autem omnia bona, quæ eo tempore habuit; futura enim non publicantur text. elegans & difficilis in l. si manda uero tibi. §. is, cuius ff. mandati. Vnde in publicatione non veniunt bona quæ ex substitutione proueniunt. l. ex factis. §. fina. ff. de vulgari. neque si filius hoc crimen committat & eius bona publicentur comprehendetur ipse legitima, si pater

eo tempore viciat, docent Alexand. consil. 37. volumi. 1. Couarru. li. 2. variarum cap. 8. sub num. 8. versicul. sic delinquente. Et quanuis huius criminis rei sint priuati ipso iure dominio & administratione bonorum, vt diximus, licite tamen ea bona retinent quousque feratur sententia declaratoria, dic. ca. cum secundum. ll. in fine & notauimus supra cap. 14. & facit gloss. singularis in capit. fraternitas 12. quaestione. 2. communiter recepta ex Couarru. dict. §. 8. numer. 10. versicu. prima ratio.

Secundò puniuntur: nam licet regulariter filius ex delicto patris puniendus non sit l. crimen paternum. ff. de pœnis. l. 1. C. ne filius pro patre cap. crimen. 1. quaest. 4. tamen in huius criminis detestationem propter rationes ab Imperatore expressas, & aliam, quam adducit Merſerius lib. 2. opinionum capi. 14. filij committētis hoc crimen in perpetua viuent infamia intestabiles, bonis priuati, & incapaces successione paternæ, & maternæ dict. l. quisquis. §. filij. Et hanc pœnam esse iustā eleganter defendunt Couar. li. 2. variarum capi. 8. per totum. Simanc. dict. cap. 9. num. 2. & sequentibus Pet. Gregor. dict. li. 35. cap. 1. numer. 25. & sequentibus contra Corraſium in. l. qui liberos num. 62. ff. de ritu nuptiarum, & licet constitutionem dict. §. filij. fuisse sublatam per l. sancimus. C. de pœnis doceant Budeus in l. 1. ff. ad. l. Iuliam maiestatis. Et Igneus in l. fina. ff. ad Syllanianum contrarium tamen verius, & receptius, est vt notuit gloss. marginalis in dict. §. filij. Sed tamen quia odiosa est & contra regulas communes semper in dubijs erit restringenda. Vnde ex illo in filijs susceptis, aut conceptis ante commissum crimen, hanc pœnam locum non habere argumento. l. si quis Decurio la tercera. C. de decurionibus, li. 16. l. si cohortalis. C. de cohortalibus lib. 12. l. fin. C. de his qui sponte munera subeunt. libro. 10. & ita docuit gloss. in. l. Diuo Marco. ff. de quaestionibus. Cinus, Petrus, & Ange. in dict. l. quisquis Castro. li. 2. de iusta hæreticorum punitione, ca. fina. Horosio in l. emancipatum. ff. de senatoribus Anto. Gom. 3. tomo variarum cap. 2. num. 16. Couar. li. 2. variarum capit. 8. num. 5. versicul. 2. plures refert Gracia. regul. 55. numer. 24. Clā. vbi supra num. 12. Bossius num. 138. & apud nos hæc sententia probata est l. 6. titu. 27. parti. 2. l. fina. titu. 31. parti. 7.

l. 3. titul. 9. lib. 4. Ordinamenti, ideoque practicanda erit, licet in puncto iuris contraria verior sit, vt testantur Antõ. Gomez, & Couarru. vbi supra Gregor. Lopez in dict. l. 6. verbo, sus hijos, glo. in cap. si quis. §. filij vero. 6. quæst. 1. Salice. & Albericus in dict. l. quisquis plures, quos refert Gra. dict. nu. 24. eandẽque distinctionẽ admittendã censeo in filijs hæreticorũ cum Calderino consi. 3. sub tit. de hæreticis, Prapósito in ca. quo iure 8. d. colu. penultima. Tiraq. de iure primogenitorum quæst. 31. num. 4. Simancas vbi supra titu. 29. num. 4. Clarus, §. hæresis num. 16. licet Coua. d. ca. 8. nu. 5. & Greg. d. reg. 55. nu. 25. contrarium teneant, existimo tamen hanc pœnã etiam filios naturales comprehendere, licet in potestate patris non sint, principium Insti. de patria potestate. §. fina. Insti. de nuptijs. vt docent Cinus in dict. l. quisquis Claudius in l. ex factio §. si quis rogatus nu. 1. ff. ad Trebellia. Cla. d. §. læsæ maiest. nu. 11. Vnde nõ satis mihi probatur Accur. sententia glo. 1. in dict. l. quisquis. §. emancipationes, existimantis hanc pœnam ad emancipatos filios nõ pertinere, quem sequitur Pe. Gre. d. ca. 1. nu. 23. item licet hæc pœna non solum habeat locum patre delinquẽte, verum & matre, vt docet Accur. verbo. minus in. d. l. quisquis sequuntur Ange. de maleficijs vers. que a tradito nu. 12. Marsil. consi. 53. post numerum. 8. tamẽ in persona filiarum non procedit, his enim assignanda dos est ex bonis patris, vt docet Impe. in d. l. si quis. §. ad filias, vbi notant omnes. Et quanuis filij omnibus priuentur bonis, tamen si clerici sint non priuantur beneficijs ex gloss. ad id singulari per text. ibi in cap. fatis peruersum §. 6. distin. pro qua facere videtur text. in cap. non imputatur 1. quæst. 4. Qui secundum veram interpretationem nihil facit, quia dum loquitur de officio & beneficio Ecclesiæ intelligendus est de suffragijs, & eorum cõmunionẽ, Sacramentis & eorũ perceptione: Quia August. ibi solum dicit pro peccatis parentum filios nõ esse plectendos spirituali pœna, priuatio autẽ beneficij Ecclesiastici in alio sensu non est spiritualis pœna, sed temporalis, vt rectẽ considerauit Coua. dict. ca. 8. nu. 6. versiculo, cæterum.

Tertiõ puniuntur huius criminis rei mortis supplicio l. 3. ff. ad l. Iulianã maiestatis, l. quisquis. in principio. C. eodem titul. §. 1. Insti. de public. iudi. docent Clarus dict. §. læsæ maiest. num. 8.

numer. 8. Bossius vbi supra num. 131. quam à multis principibus, & varie fuisse impostam, refert Pe. Greg. dict. l. 35. cap. 1. à nume. 9. Hodie verò ita imponi solet, quod in frustacina duntur, vt refert Clar. dict. num. 8. & nobiles possunt suspendi non obstante priuilegio nobilitatis secundum Bald. in cap. cùm quidam, de iur. iuran. Hipp. singulari 6. Quin & ciuitates & vrbes eidem subiacent pænæ, multas. n. propter rebellionē fuisse excisas, & deletas refert Pe. Gre. d. c. 1. n. 19. & 20. & id Carthaginē contigisse probat consultus in. l. si vsus fructus. ff. quibus modis vsus fructus amittatur ibi, & aratrum in ea inducatur. Nā sicut in condendis vrbeb. solebant antiqui iunctis boue, Tauro, & vacca, aratro sulcū facere, intra quem oppidum muniabant ædificabātque, & inde vrbes dicebātur ab vrbando, vrbare autem est aratro definire l. pupillus 239. §. vrbes. ff. de verbo. signi. sic & idē mos in iisdem euertendis obseruabatur, vt declarat Cælius Rodiginus lib. 14. lectiōnū anti quarum ca. 5. & constat ex Horatio lib. 1. carminū ibi imprimeretque muris hostile aratrum, & Cice. in Philippica. 1. ibi, vt vexillum tolleret, & aratrum circumduceret.

Pontificum autem iure laici excommunicantur, & relicto seculo monasterium, vt perpetuo pæniteant, ingredi debent. Clerici verò degradandi sunt ca. si quis laicus 22. q. 5. Verum quia duplex degradatio est c. degradatio. de pæn. l. 6. & nos diximus late supra. c. 10. sæpe in practica dubitatur, de qua de gradatione sit accipiendus text. in dict. capit. si quis laicus, & verior sententia est verbalem tantum degradationem non verò actualem, id est, depositionem ab ordine & beneficio cōtra clericum esse imponendam. Ita resoluit Albertinus in ca. quoniā q. 15. de hære. lib. 6. Ber. Diez in pract. dict. cap. 119. Curtius Iunius conf. 159. n. 1. Villalobos in thesauro cōmuniū opinionū liter. F. nu. 99. Coua. li. 2. variarū cap. 20. sub num. 7. Quæ sententia aperte confirmatur ex synodo Toletana 16. à sexaginta & vno Episcopis celebrata, anno 663. quam referunt Bar. Diez vbi supra in fine Pe. Gre. lib. 35. syntagma. c. 2. nu. 9. vbi patres secundū canonū veterū instituta Cisbertū Toletanæ sedis præsulē solū loco & honore priuarūt, eo q̄ Flaviū Egicātū Castellæ Regē nō tantum priuare regno, sed & cum alijs interimere diffiniuit. Ex quibus apparet falsam esse

esse opinionem Abb. in cap. atsi clerici. in fine de iudicijs, exi-
stimantis clericum pro hoc crimine degradatum tradendum
esse curiæ seculari, quem sequitur Pet. Gregor. di. ct. nume. 9.
ex cap. nouimus 27. de verborum significa. Sed ille text. nihil
facit cum loquatur de clericis degradatis propter crimen fal-
si: traditio autem facienda non sit, nisi specialiter exprimat
ex reg. ca. cum non ab homine de iudicijs, & ita in proposito
contra Abba. docuerunt Barbacia in di. ct. cap. atsi clerici. fina-
libus verbis Bossius vbi supra numero. 86. & capitu. de foro
competenti num. 137. Iulius Clarus. li. 5. sententiarum. §. fina.
quaest. 36. nu. 27.

Regio vero iure plures casus recensentur, in quibus com-
mittitur hoc crimen læsæ maiestatis. in l. 1. titu. 2. parti. 7. l. 1.
titu. 7. lib. 8. Ordinamenti. l. 1. titu. 18. li. 8. Recopi. & iuris ci-
uilibus poenæ aperte confirmantur: omnia enim eius bona confis-
cantur. l. 2. titu. 7. lib. 8. Ordinamenti. l. 2. titu. 18. lib. 8. Recopi-
pilatio. excepta tamen vxoris dote, & dimidia parte bonorū
quæditorum constante matrimo. l. 10. titu. 9. libr. 5. Recopila.

Deinde eius filij perpetua notantur infamia successione &
bonis priuati, & incapaces l. 2. titu. 2. parti. 7. vbi elegantissi-
me Gregor. Lopez in di. ct. l. 1. Ordinamenti, & tandem vlti-
ma mortis poena in omnibus supra dictis ll. expressa est, quæ
ita imponenda erit vt prius ad caudam equi per terram traha-
tur, deinde furca suspendatur. l. 12. titu. 13. lib. 8. Ordina. Et li-
cet ex doctrina Bald. vbi supra, hæc furcarum poena etiam cō-
tra nobiles esset practicanda, tamen quia de formis est, & im-
puta, vt eleganter tradit Tiraq. in tracta. de nobilitate ca. 20.
num. 106. Dida. Per. in di. ct. l. 12. verbo y enforquen lo, apud
nos etiam pro hoc delicto nobiles non suspendi, sed retro de-
capitari testatur Coua. li. 2. variarum. c. 9. nu. 4. Dida. Per. in
di. ct. l. 1. Ordina. Et quia proditoris insignia delenda sunt. l.
eorum qui. ff. de poenis, notat Romanus singulari 476. & 669.
Couar. d. nu. 4. l. apud nos expressum est eius ædes diruendas
esse in l. 6. tit. 13. l. fin. tit. 19. l. 6. titu. 27. parti. 2. quæ poena ita
practicatur, quod diruto ædificio sal aspergitur, docet Grego.
Lop. in l. 2. verbo. camara, titu. 2. parti. 7. Parladorus 1. tomo
rerum quotidianarum cap. 21. vbi huius consuetudinis ratio-
nem explicat.

De Ludi pœna, Caput vigesimum-
secundum.

LV D V S dicitur, quod serium non est: vnde si eo utamur, vt relaxetur animus a rebus serijs defessus, nullum crimen committimus: est enim virtus eutrapeliæ, vt docet D. Tho. 2. 2. quæst. 168. articu. 3. Ludo enim & ioco vti licet inquit Cice. li. 1. officiorum, vt somno & cæteris quietibus, ita si grauibz cæteris que rebus satis fecerimus, & id probat late Pet. Greg. li. 39. syntagmatum cap. 2. Parlado. 2. tomo rerum quotidianarum, capit. 7. vnde licet ex Soti sententia libr. 4. de iustitia & iure quæstione 5. articulo. 2. sacerdotibus citra mortale peccatum vti non liceat ludis vetitis, ac præsertim religiosis, & præsubilibus, tamē etiam sine veniali culpa his permittitur ludere ad recreandum animum, & absque alicuiusl. iustæ violatione, vt docet Nauar. in Manuali cap. 19. num. 3. Sed quia raro ludentes modum non excedunt ludus indistinctè appellatur crimen in proœmio digestorum. §. fina. vbi Cagnolus num. 2. tot enim vicia ludus producit, quot sunt in taxillis puncta, docet Hostiensis in summa titul. de excessibus prælatorum. §. clericus. Florentinus 2. part. summa tit. 1. cap. 23. §. 6. columna. 1. & 2. Petr. Gregor. dict. li. 39. cap. 3. num. 10. Paris de Puteo, & Casialupus in tractatibus de ludo Menoc. de arbitrarijs casu 399. numer. 1. elegantissime additio ad Didac. Perez in l. 37. titul. 19. lib. 8. Ordinamenti, & ideo indistinctè ludus prohibetur, autentica alearum vsus. C. de religio. & sumpti. fune. Quauis enim proprie alearum appellatione solum comprehendantur ludi pendentes à fortuna, vt taxillorum, & similes: alea enim ipfis consultis incertum significat, vt in l. neque emptio. 8. ff. de contrahenda emptio. tamen sub illa prohibitione omnes ludi continentur, etiam si à casu ancipiti, & industria hominum simul pendeant vt chartarum, tabularum & similes, docet Clarus lib. 5. sententiarum. §. ludus numer. 2. Exceptis tamen his, qui Græce ab Imper. recēsentur in dict. l. alearum vsus. quos explicat Alciatus libro. 1. prætermissorum colum.

na 2. Adrianus Turneuus lib. 27. aduersariorum cap. 33. & generaliter omnibus, qui industria & ingenio hominis tantum exercerentur, vt schacorum, id est, delaxedrez, in quo neminem dissentire refert Benedictus Capra, reg. 96. numer. 3. Clarus vbi supra. eumque ludū clericis quoque esse permiffum docet glos. in autentico. de Sanctis. Episcop. §. interdicimus collatione 9. glos. in autentica interdicimus. C. de Episcop. & cleric. vbi Odofredus & Albericus, Archidia. & Præpos. inc. Episcopus 35. d. Abbas in ca. clerici numer. 4. de vita & honestate clericorum Gre. Lop. in le. 57. verbo, teuelo titul. 5. p. 1. Salzedo in add. ad. Ber. Diez in præct. ca. 70. littera A verficulo sed an clerico, Parlad. dict. cap. 7. Qua ratione dicendum est ludos, quos dicimus de pelota, bolos, argolla, & similes, nunquam videri prohibitos cum ex industria solum pendeant, indeque interpretanda est l. 8. & 9. titul. 7. libr. 8. recopil. in quibus prohibetur, ne in ludis permiffis ludatur habita fide, vel sub pignore. Ludi enim permiffis ex prædictis sunt in quibus nihil fortuna, sed industria totum potest. Et licet hi permittantur ludi tamen precium moderatum esse debet: antiquo enim iure vltra vnum aureum ludere fuit prohibitum dict. leg. alearum vsus. apud nos tamen vsque ad triginta aureos singulis diebus extensa facultas est in dict. leg. 9. titul. 7. libr. 8. recopilat. Et consuetudine induci poterit, vt in his ludis permiffis liceat vltra summā lege. præfixam ludere, vt docent Bald. & Salic. in dict. l. alearum vsus. Capra dict. regul. 96. nume. 13.

Puniuntur autem ludentes iure ciuili, quod mutuās pecuniam ad ludendum eam deinde repetere non potest, dict. lex. alearum vsus, argumento l. 2. ff. quarum rerum actio non datur. Quod intelligendum est quando is, qui mutuū dedit simul ludebat gl. in l. quod si minor. §. penul. ff. de minoribus, glo. in l. si quis cū sciret. ff. pro emptore, & ibi Bartol. Abbas, Imo & alij in dict. c. clerici. Grammaticus decisi. 40. numer. 3. Viuius l. 2. communium opinionum opinione 165. Parl. dict. 2. tomo capit. 7. numer. 14. vel quando ludum vel ludentes in domo sua receptabat, secundum Imo. & Abb. vbi supra Cacialupum in dict. tractatu de ludo quest. 8. numer. 33. Parlad. dict. numer. 14.

Secus autem esset si mutuum fieret à tertio, vel extraneo nō ludente: tunc enim & datur actio ad repetendum secundum glos. in l. fina. ff. de aleatoribus, notāt omnes vbi supra Capra dict. regula. § 6. numer. 64. Stephanus Costa in tractatu de ludo, articulo 6. principali num. 1. & sequentibus. Deinde puniuntur quod compellendi sunt luerum restituere dict. l. alea- rum vsus. glos. verbo, aleas in dict. cap. clerici. vbi canonistæ. Aufrerius de decisione. 192. Guid. Papæ de decisione. 48. Alex. cō- filio. 77. in fine volumine. §. quod intelligendum est, si à parte petatur. Acquisita enim in ludo etiā à l. improbato in foro cō- scientiæ non sunt restituēda, vt ex multis probat Coua. in reg. peccatum 2. parte §. 4. Meno. dict. casu 399. numer. 8. Clarus vbi supra numer. 7. Et tandē licet alia pœna legibus expressa non sit, puniendos esse arbitrio iudi. testatur Cacialupus dict. tractatu de ludo. numer. 60. Clarus num. 6. & Meno. nume. 7. Receptatores autem ludentium, hoc est, qui domum & aleas paratas habent ad ludendum, (nam si semel & incidenter id euenisset non dicerētur receptatores, vt docet Paris de Puteo dict. tractatu. nume. 46. Meno. vbi supra nume. 18. nulla certa pœna tenentur cum nec ludentes ipsi teneantur, dict. l. alea rum vsus, docet Meno. nume. 16. Est tamen hoc iure statutum vt si qua eis iniuria irrogetur, aut furtum fiat, denegetur actio leg. 1. ff. de aleatoribus docent Pe. Gre. dict. cap. 3. num. 4. Me nochius numer. 23. & casu 400. nu. 16. vbi refert itā fuisse de facto iudicatum, Scepolæ cautela § 5.

Quod si ipsi ludo admixtum sit aliud delictum falsitatis, puto, quod falsis chartis, aut taxillis ludit, tūc ex magis recep- ta opinione pro qualitate personæ punitur pœna iudici arbi- traria, vt notat Bald. in rubrica numero 2. C. de conditione ob turpem causam Paris de Puteo tractatu de ludo. numer. 45. Et hoc siue falsitas sit latens siue occulta, vel clara, docet Meno. contra antiquiores dict. casu 399. nu. 11.

Eademque pœna imponenda erit, si aleator per vim sociū compulsi ad ludendum, vel etiam blanditijs & suasionibus ex dict. l. 1. §. fin. ff. de aleatoribus, & hoc casu est in carcerem detrudendus, vt docet consultus in dict. §. fina. ibi aut in lato- miis. Latomia enim carcer erat apud Romanos à Tarquino Superbo inuentus, vt ex Alex. & alijs docet Meno. vbi supra

numer. 14. Et his casibus tenetur ad restitutionem pecuniaz in animæ iudicio, vt docet Couarru. dict. reg. peccatum 2. part. §. 4. num. 7.

Pontificum autem iure clericus publicus aleator beneficiū obtinere non potest, & si ei conferatur collatio erit nulla. ca. 1. 34. distin. notant. DD. in cap. inter dilectos de excessibus prelatorum Meno. dict. casu 399. nume. 3. Ber. Diaz in practi. ca. 70. num. 2. Pct. Greg. dict. ca. 3. num. 14. Quod si iam est beneficiatus, & aleę indulget mitiori poena plectendus est, vt notat Abb. in dict. ca. inter dilectos, nisi admonitus non desistat, dic. ca. inter dilectos, iuncta glos. verbo, ad aleas in cap. clerici, de vita & honestate clericorum. Tunc enim deponendus est, vt constat ex canone. 42. Apostolorum ca. Episcopus 35. distinctione, vbi hoc notant Domin. & Præpositus Abbas, Bernar. Diez & alij vbi supra Syluester in summa, verbo ludus versi. quarto queritur.

Regio vero iure ludus taxillorum a deo improbatus est, vt qui eos fecerit vel vendiderit extra Regnum exulare debeat per biēnium, & domus publicetur, in qua fecerit, vel vendiderit, eademque poena tenetur, & qui ad eos luserint, hoc addito vt multa viginti millium marabetinorum imponatur, & omnem pecuniā perdant, quam inuenti fuerint ludētes l. 7. tit. 8. lib. 7. recopila. quæ poena nouissima pragmatica extensa est, contra eos, qui ludunt à los bueltos. l. penultima titu. 7. li. 8. recopila. in nouo quaderno.

Qui vero chartis luserint, si duo regalia non excedant, nulla tenentur poena l. 11. tit. 7. lib. 8. Recopila. Si vero dict. summam excedant tenentur lucrum restituere parti intra 8. dies petenti. l. 2. titu. 7. li. 8. recopila. quibus elapsis summam deperditam non recuperant, nisi sint scholares, vt tradit Salzedo in additio. ad Bern. Diez dict. cap. 70. litera. F.

Vnde pro prima vice damnandi sunt poena de seyscientos marauedis, pro secunda en mil, y dozientos, pro tertia, en mil y ochocientos: & si non habent vnde soluant carcerantur, per decem dies pro secundo, per viginti, pro tertio, per triginta, ita disponente. l. 2. titu. 10. li. 8. ordinamenti l. 2. titu. 7. li. 8. recopila, & ita practicatur: non tamen amittunt pecunias, cum quibus fuerint deprehensi ex. l. 11. titu. 7. li. 8. recopilat. tradunt

dunt plura Salzedoybi supra additio. ad Dida. Perez in l. 37. titu. 19. li. 8. Ordinamenti Auenda. de exequendis mandatis, 2. parte, cap. 9. Auiles in capitu. pratorum cap. 29. verbo, jue gos, verbo, tableros, Doct. Paz in praxi 1. tomo 8. part. capit. vnico, num. 12

Receptatores autem, neque furti, neque iniuriarum agere possunt. l. 6. tit. 14. parti. 7. & deinde puniuntur poena de cinco mil marauedis, por cada vez ex l. quarta, titulo decimo, libro octauo Ordinamenti. l. 3. & 5. titulo septimo, libro octa uo Recopilationis.

*De mouente limites, Caput vigesimum-
tertium.*

Veadmodum limina introitus exitusque do-
mibus praestant, similiter limites agris introi-
tus exitusque praebent, quos aliquando ter-
minos appellamus, vt in titu. ff. de termino
moto. Cum enim magna inter vicinos iurgia
& lites ex limitibus, & occupationem pro-
ximorum agrorum orirentur, vt constat ex

Virgilio libr. 12. Aeneidosibi,

Limes agro positus litem vt discernet aruis.

Cap. forus de verborum signifi. fines concludi certa que qua-
da nota distingui oportuit, & ne quæ alterius essent agri vsur-
parentur insignia quædam apponi, quorum memoria poste-
ros doceret vt ex Iulio Frontino docet Pet. Gregor. li. 39. syn-
tagmatum cap. 13. num. 4.

Vnde Numa Pompilius Romanorum Rex statuit vnum-
quæque fines suos circūscribere, & finibus appouere lapides,
quos sacrauit Ioui Terminali, & fines ipsos terminos vocauit
vt auctor est Diony. Alicarna. li. 2. idemque l. Manilia seu Ma-
milia cauit, vt refert Anto. Aug. li. singulari de l. ca. de Ma-
milia pagina. 103. Et hæc circūscribendi agros consue-
tudo huc usque durauit, licet termini varij sint, vt itinera,
fossæ, riui, aliq uando quoque lapides, quod & apud Roma-

nos obtinuisse testis est Ouidius lib. 2. Fastorum ibi.

Termine siue lapis, siue es defossus in agro,
Stipes ab antiquis tu quoque nomen habes.

Vnde qui eos limites aut terminos mouet, occultat, vel tollit grauiter delinquit, vt habetur Deuteronomij ca. 19 & 27. Prouerbiorum 22. cap. tanta 86. distinct. cap. in. ll. 12. quaest. 2. Ideoque grauiter puniendos docent Plato. li. 8. de. ll. Bostius in practica titul. de termino moto. Petrus Gregor. dict. c. 13. Iul. Clar. lib. 5. sententiarum. §. fina. quaest. 83. num. 10. Menoch. de arbitra. casu 393. per totum. Romulus autem primus omnium statuit, vt qui vicini terminos occupasset, is cui uouisset, eripere, totum agrum vsurpantis in poenae locum acciperet, vt refert Plutarc. problemmate 14. quam poenam probauit Constantinus in l. 4. C. finium regendorum, in eum qui terminum mouerit pendente, controuersia finium, & ante definitum negotium à iudice. Numma uero Pompei. mouentem limites sacrum Deo esse sanciuit his uerbis. Qui terminum exarasset ipsius & boues sacri sunt, vt constat ex Diony. ubi supra Ange. Aug. dict. li. 1. de. ll. ad. ll. regias sub Numma Põpilio. l. 5.

Deinde Caius Cæsar poenam pecuniariam quinquaginta aureorum pro singulo termino indixit, vt constat ex. l. lege agraria. ff. de termino moto. Postea uero Nerua decimus tertius Imperator sanciuit, in seruos & seruas terminorum motores capitale supplicium: in liberas uero personas poenam pro qualitate personae. l. fina. §. alia quoque. ff. de termino moto. Postremo Adrianus decimus quintus Imperator poenam induxit relata in l. 2. ff. de termino moto, quam constat esse corporalem: & in hoc eam probauit Alexand. Seuerius uigessimus quartus Imperator, reseruando iudi. arbitrio qualitatem poenae, vt habetur in l. 1. C. de accusationibus. Et ad hanc Alexand. constitutionem referendus est Modestinus in l. 1. ff. de termino moto.

Ex his apparet terminorum motores diuersimode pro uarietate temporum & constitutionum puniri. Sed adhibenda
distin-

distinctione. Aut enim quis mouet terminos non vt protendat fines, sed vt lapides ipsos farentur, & tunc poena furti non a motionis terminorum inducitur, cum delicta ex animo, & proposito delinquentis distinguantur. l. qui in iuria. ff. de furtis. Ita docent Salicetus in dict. l. 1. C. de accusatio. Abbas in capit. ex literis, in fine de probatio. Hieronymus à Monte in tractatu finium regundorum cap. 34. num. 7. Iulius Clarus, & Menoch. vbi supra. Nisi lapides quos furatur terminales esse sciat: tunc enim vt fur item & vt motor punietur, verberibus scilicet. l. 2. in fine. ff. de termi. moto. Aut quis eo animo terminos mouet, vt sui agri fines extendat, & tunc iudicis arbitrio pro qualitate personæ punietur dict. l. 2. docent supra relati. Quod si eo animo faciat non vt suos, sed vt vicini fines in damnum alterius vicini extendat, quia vicino suo negotium facit castrigatur, & in opus publicum per biennium datur, dict. l. 2. verliculo, si vero sic intelligenda, vt testatur Menochi. numero. 22.

Auti deo mouet terminos, non vt in vicini agrum fines suos extendat, sed vt litem de finibus inter eos pendentem in sui fauorem faciat definiri: atque ita agit vt obscurerentur limites, hoc casu ex constitutione Neruæ relata in dict. l. fina. §. alia quoque poena adhuc arbitraria pro conditione personæ, & factorum violentia imponitur, vt docet Abbas in dict. capit. ex literis numero. 30. Plotus in l. si quando nume. 726. C. vnde vi. Sed ego existimo Romuli. l. hoc casu durare cum constitutione Constantini comprobata sit in dict. l. 4. C. finium regundorum.

Pontificum autem iure, de hoc crimine agitur in cap. ex literis de probationibus, multa tamen certa poena expressa est, & ideo testatur ibi, Abbas num. 13. contra clericos mouentes limites poenam iudic. arbitriam locum habere ex. l. 1. & 2. ff. de effracto, sequuntur ibi Decius in fine, & Bald. in l. 1. C. de accusationibus.

Regio vero iure, qui terminos mouerit, vt alienum occupet incurrit multam quinquaginta solidorum auri fisco applicandam, & præterea amittit ius, si quod habet in eo fundo, quod si nullum ius in eo habet tenetur reddere occupatum, & tantundem de suo. l. 30. titu. 14. parti. 7. quod si alia de causa limites

tes moueat, recurrendum est ad iudi. arbitrium, quoniam ea. l. part. solum predicto casu procedit, vt notauit ibi, Greg. Lop. verbo. Cinquenta maruedis. Iure fori si scienter moueat terminos, tenetur iterum eisdem reponere suo loco, & occupatum restituere, & tantundem de suo simul cum decem marabetinis applicandis domino fundi. Quod si arando, vel ignoranter moueat nullam meretur poenam, sed tantum suis expensis tenetur reponere l. 6. titu. 4. lib. 4. fori, & vide. l. 104. del estillo, & nouissimo iure non gaudet immunitate Ecclesie. l. 3. titu. 2. li. 1. Recopilationis.

De notario falsum committente, Caput vigesimumquartum.

Vtesset rerum, gestorumque probatio certa, quæ fidem sine dubio faceret, creari caperent tabelliones, quos vulgo appellamus scriuanos, qui partium conuentiones, morientium iudicia, & acta iudiciorum in scriptis redigerent, vt docuit eleganter Pet. Gregor. lib. 47. syntagma. cap. 42. num. 23. & colligitur ex autentico de tabellionibus collatione. 4. & ex principio titulo. 19. partit. 3. & ex l. 1. titulo octauo, libro primo, fori, & licet varijs nominibus antiquitus appellarentur, vt constat ex. l. præcipimus, l. in offerendis. C. de appellatio. & rubrica. C. de tabularijs libro decimo. l. si librarios. ff. de reg. iuris. l. seriniarios. C. de testamento militis, & vbiq. gloss. & DD. principio tamen huius instituti officij, serui publici appellabantur, vt constat ex. l. non. num. 18. ff. de adoptio. l. 1. ff. rem pupilli. l. 2. C. de adoptio. non quod reipu. seruiant, & omnibus possint stipulari contra. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verborum, & inde inuiti compellantur quæcunque instrumenta ad partis requisitionem conficere vt docet Gregor. Lopez in l. 4. verbo, fagan las cartas titu. 19. parti. 3. Rojas in Epithome successionum cap. 10. num. 30. Doct. Paz in praxi. 1. tomo adnotatione vltima num. 19. & 20. sed quia quæcunque Ciuitas seruos ipsiusmet ciuitatis, vel reip. huic muneri solebat adhibere.

uedon numero. 7. & 8. Paz vbi supra numero. 40.

Vltimò ex prædictis omnibus deducitur grauissime delinquere notarios, quorū tres species proponit Azeue. in rub. d. titu. 25. à nu. 17. qui falsum aliquid attestantur, vel cōmittant falsitatem. Dicūtur autem falsitatē committere cū contra veritatem aliquid attestantur, falsum enim nihil aliud est quam veritatis mutatio. l. quid sit falsum. ff. de falsis. & inter plures casus, in quibus à notario cōmittitur falsum, quos recensent Ioā. de Canis in libello de tabellionibus, ca. de pœnis notariorum per totum, Bossius in practica, titu. de falsis nu. 15. & sequentibus, Clarus li. 5. sententiarum. §. falsum, non omittendus est, si signū quod in titu. regio tabellionatus apposuit, in aliquo instrumento mutauerit, vt docet Bal. in proœmio. C. nu. 4. Azeue. in l. 1. 2. nu. 13. & 14. tit. 25. li. 4. Recop. Sed quanuis in hoc & alijs casibus habeatur notarius pro falsario, non tamē puniendus est pœna ordinaria falsi, nisi vere falsarius sit, docet glo. in l. 1. ff. de receptatoribus, Bal. in ca. nōnulli. §. sunt & alij, de re scriptis Azeue. in l. 2. nu. 9. d. tit. 25. Et plura quæ tabelliones obseruare debent, ne incidant in pœnam priuationis videbis in l. 1. 2. 8. & 14. d. tit. 25. l. 11. & 12. tit. 1. li. 4. recopi. l. 2. titu. 8. li. 1. recopi. l. 31. tit. 16. & li. 2. recopi. l. 26. tit. 8. li. 4. recopi. l. 13. tit. 9. li. 3. recopi. l. 30. tit. 6. li. 3. recopi. l. e. 34. tit. 18. lib. 6. recopi. l. 6. tit. 2. li. 7. recopila. l. 20. titu. 3. lib. 7. recopila. l. 8. tit. 9. parti. 2. l. 23. tit. 11. parti. 3.

Puniuntur autem notarij falsum instrumentum conficientes iure ciuili perpetua infamia. l. Lucius. ff. de his, qui notantur infamia amissione officij, sic vt ad ipsum nunquam de cætero reuertatur, notat glo. per tex. ibi in l. si aliquid. C. de susceptoribus li. 10. glo. & Bar. in l. si quis. §. 1. ff. de edendo text. cum glo. in autent. de armis in fine verbo sollicitudine, collatione 6. Et licet damnatus de falso, non possit amplius instrumenta conficere, qui officio priuatur, vt diximus, tamen poterit ea instrumenta perficere, de quibus antea fuerat rogatus, vt docent in terminis Orosius in l. Barbarius nu. 20. ff. de officio prætoris, & in l. si quis. §. cogentur num. 4. ff. de edendo. Castillo in l. 50. Tauri nu. 7. Azeue. in dict. l. 23. li. 4. recopi. nu. 7. Et præterea puniuntur pœna falsi, quæ deportatio est, & bonorum publicatio l. 1. §. fina. ff. de falsis l. vbi. C. eodem titulo notant

notant Clarus dict. §. falsum nu. 22. Menoch. de arbitrarijs ca. fu 306. in principio, nisi falsum instrumentū conficiant: tunc enim cremandos esse Imperatores decreuerunt in l. 1. C. de immunitate nemini concedenda lib. 10. plura tradunt Couarru. in pract. cap. 19. cum sequentibus Dida. Per. in l. 2. titu. 5. l. 2. ordinamenti Pe. Gre. li. 36. syntagmatum ca. 3. num. 2. & sequentibus.

Pontificū autem iure notarij apostolici eisdem pœnis subiacebunt si falsum instrumentum conficiant argumento ca. 1. & 2. de noui operis nuntiatione. Et episcopos posse proprios notarios suis officijs propter falsitatem priuare clare deducitur ex Bal. confi. 350. volum. 1. Ber. Diez in pract. c. 58. num. 5. vbi Salze. litera. F.

Regio autem iure, si notarius falsum committat circa quantitatem centum quadrantium bonæ, & antiquæ monetæ, sibi amputatur manus, si vero circa maiorem summam mortis pœnam incurrit ex. l. 1. titu. 12. li. 4. fori. Sed quia ex. 11. fori, vel stili non aliter iudicare licet, quam si probatum sit eas. 11. in eo casu obseruari, vt testantur Greg. Lop. gloss. fina. in l. 3. titu. 3. parti. 5. Anto. Gom. in l. 1. Tauri. Lara in l. si quis à liberis. §. si mater, num. 80. ff. de liberis agnoscendis, Paz in praxi. 1. tomo adnotatione vltima numer. 30. in dubio recurrendum erit ad aliam pœnam alijs. 11. expressam, quibus indistinctè imponitur pœna amputationis manus, cum infamia & amissione officij. l. fina. titu. 19. parti. 3. l. 6. titu. 7. parti. 7. Qua in re erit aduertendum, quod licet iure communi quando manus est amputanda, veniat amputanda sinistra ex gloss. in autentica, sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis, Ias. in l. de quibus num.

36. ff. de ll. hoc tamen casu dextera erit amputanda, vt docet Hippolyt. singulari 218. Montaluuus in dict. l. 1. fori, & Gregorius in dict. l. finali.

*De occidente proditorie, Caput vigesimum-
quintum.*

HOMICIDII pœna, quam supra ca. 15. tradidimus augeri solet, si fiat homicidium non in rixa, sed ex proposito, vel proditorie, hoc est, à traycion. Dicitur autem homicida proditorius, qui insidiosa industria aliquem interfecit text. sic intelligendus in cap. 1. de homicidio, hoc est, qui absque causa rixæ, aut inimitiæ alterum nihil tale sibi præcauentem interimit, vt colligitur ex glossa iuncta textui in ca. clericus. 46. distin. 1. propter insidias. C. qui accusare non possunt. l. fina. C. de delatoribus lib. 10. l. 4. ff. ad l. Iulia. maiesta. cap. si cupis 16. q. 1. explicant Bartol. in l. respiciendum. §. delinquant. ff. de pœnis. Lucas de Pena. in dict. l. fina. & in l. 1. C. de petitionibus bonorum sublati li. 10. Couarru. lib. 2. variarum capi. 20. nu. 7. Cassaneus in consuetudines Burgundiæ Rubr. 1. num. 60. & 61. Anto. Gom. 3. tomo variarum cap. 3. nume. 5. Dida. Per. in l. 1. titu. 3. lib. 5. Ordinamenti. & in principio titu. 7. lib. 8. Ordinamenti. & in l. 12. titu. 13. eodem lib. versicul. proditor ergo. Plaça de delictis, cap. 21. Menoch. de arbitrarijs, casu 361. numer. 26. Azeued. in l. 3. nu. 10. tit. 2. li. 1. recopi. Pet. Greg. li. 35. syntagmatum ca. 5. nu. 2.

Ex quibus primo deducitur, non solum eum, qui amicum, aut saltem non inimicum à tergo percutit prodicionem committere, sed & eum, qui facie ad faciem eundem percusserit nulla præcedente rixa, aut contentione, cum ille nihil tale sibi præcaueret, docent Anto. Gom. Coua. & Azeue. vbi supra Pla. d. cap. 21. nu. 5.

Secundò è contrario deducitur, eum, qui inimicum suum occiderit, etiam si à tergo percutiat non esse proditorem homicidam, cum inimicus sibi præcauere debuisset, vt testantur in terminis Bart. in dict. §. delinquant. Bald. in cap. 1. quibus modis feudum amittatur columna. 4. Anca. Felin. & Marian. Socinus in dict. ca. 1. Ange. in. §. interdum num. 6. Insti. de hæreditatibus, quæ ab intest. Gerardus singulari. 14. Et ita apud milites

milites ex l. duelli obseruari testatur Azeued. in dict. l. 3. nu. 11. Sed apud nos contrarium verius est attenda. l. fina. titu. 7. l. 10. titu. fina. libr. 8. Ordinamen. quibus is censetur proditor, qui aliquem offendit extra pugnam, vel rixam, & ita contra Bartol. & alios docent Couarruias. Anto. Gomez, Plaça, & alij supra, licet difficulter id præxi reciperetur propter contrariam militum consuetudinem, vt asseuerat Azeuedo dict. numero. 11.

Tertiò deducitur, quod quanuis ex dispositione dict. l. regie homicidium in rixa perpetratum non censeatur proditorium, tamen si aliqui præuia inter eos facta fraudulenta pactione incipiant rixari, vt alium sic secure occidant inter eos mediantem sine dubio dicentur homicidæ proditorij, & proditorum pœnis punientur, cum percussus non potuerit sibi caue, & ita fuisse de facto iudicatum testatur Did. Per. in dict. l. 12. verbo. a traycion, versiculo proditor ergo pagina. 278. colum. 1.

Hi igitur homicidæ, quia abominabiles sunt Deo, hominibus, & iuri vt testantur Hippoly. singulari. 16. Cassane. dict. Rub. 1. num. 61. grauius reliquis puniuntur.

Iure autem ciuili, quia pro simplici homicidio mortis pœna imposita est, vt resoluiimus dict. capi. 15. quam constat esse summam l. capitalium. ff. de pœnis, iuncto Paulo lib. 5. sententiarum titu. 17. nulla. l. grauior pœna contra proditores inuenitur imposita: ideo forte quod mortis pœna solum gladio imponi poterat. l. aut damnum. 8. ff. de pœnis.

Posteriores tamen aduertentes homicidium proditorium grauius esse, vt diximus in principio, adiecta qualitate, eam homicidij pœnam ita auxerunt, vt proditores prius per terram ad caudam equi ignominiose trahantur, deinde suspendantur & in frustra scindantur, vt docet Lucas de Pena in. l. final. C. de delatoribus, li. 10. & vsu esse receptum refert Cassaneus dict. Rubric. 1. num. 6.

Pontificum vero iure contra clericos pœna imposita videtur in cap. 1. de homicidio: ex quo affirmauit Abbas ibi clericum homicidam proditorium causa cognita à iudice Ecclesiastico aualiter fore degradandum & tradendum iudici seculi. **¶** Etiam nulla data incorrigibilitate, interpretando text. in cap.

clericus 46. d. qui degradationis pœnam imponit de degrada-
 tione actuali: quã sententiam repetit idem Abb. in ca. atsi cle-
 rici nu. 39. & in ca. cum non ab homine de iudicijs, vbi Alcia.
 nu. 22. sequitur Feli. in cap. 1. nu. 49. de constitu. Guil. Bene.
 post repetitionem ca. Raynuntius in quæst. de homicidio. Sed
 mihi verius videtur propter hoc crimē non data incorrigibili-
 tate non esse clericum actualiter degradandū, sed tantum ver-
 baliter, id est, deponendū ab ordine & beneficio. Et ita de ver-
 bali degradatione esse accipiendū dict. ca. clericus 46. d. idq;
 ex reg. d. ca. cum nō ab homine, & ca. tuæ de pœnis & ex ca.
 clerici de excessibus prælatorum deinde quia dictum ca. 1. de
 homicidio loquitur contra laicos, quos priuat eo casu immu-
 nitate Ecclesiæ. Et ita contra Abb. docuerunt Azeue. in. d. ca.
 cum non ab homine, col. 9. Decius in dist. ca. atsi clerici colu.
 fin. Ber. Díez in prac. c. 9 6. in fine, & ibi Salze. addit. 2. Co-
 uar. li. 2. variatū ca. 20. nu. 7. Pla. dist. ca. 21. nu. 13. & ita obser-
 uādum est. nisi aliud casus postulet, inspectis loci, temporis,
 & qualitatibus personarum.

Regio autem iure homicidæ proditorij, per terram ad cau-
 dam equi ignominiose sunt trahendi, & deinde furca suspen-
 dendi, & confiscantur eorum bona pro dimidia parte. l. 7. tit.
 7. l. 12. tit. 13. l. 16. tit. fin. li. 8. Ordinam. l. 2. titu. 12. li. 4. fori. l.
 7. & 10. tit. 23. li. 8. Recopil. Hæc tamen furcarum pœna, licet
 nobiles amittant nobilitatem Pla. vbi supra nu. 9. contra eos
 locum nō habebit, vt resoluius supra, ca. de lassæ maie. de-
 inde priuantur immunitate Ecclesiæ. l. 3. tit. 2. li. 1. Recopi. &
 facultate appellandi à sententia condemnatoria l. 16. titu. 23.
 parti. 3. Et licet regulariter non soleat puniri affectus, nisi se-
 quatur effectus l. cogitationis. ff. de pœnis, & diximus supra
 in ca. de assassinio, tamen in hoc proditorij crimine punien-
 dus erit eadem pœna ordinaria, dum tamen procedat ad
 aliquem actum proximum, puta quod percutiat,

docent Antonius Gomez dict. capitu. 3.

numer. 5. Plaça numero. 4. &

Couarruias nu-

mero. 7.

De

De Occidente veneno, Caput vigesimum-
sextum.

VGETVR etiam homicidij poena & cri-
men si veneno fiat, l. 1. C. de maleficis, & ma-
thematicis. Et merito cum proditiōis deli-
ctum & hoc casu committatur vt ex. l. 1. §.
occiforum. ff. ad Syllanianū docuerunt Bal.
in l. nemo colum. 2. C. de summa Trinitate,
& in l. cum fratrem. C. de his, quibus vt in-
dignis, Couarru. libro. 2. variarum capit. 20. numer. 7. versic.
tandem his. Follerius in practica versiculo, item quod foro-
rem venenauit, num. 3. Bernar. Diez in practica cap. 95. num.
1. & ibi Salze. additione prima Anto. Gom. 3. tomo variarum
cap. 3. num. 7. Pla. de delictis ca. 20. in principio Pe. Gregor.
li. 36. syntag. ca. 18. nu. 6. in fine. Dicitur autem venenū ideo,
quod statim per venas it, vt tradit Rebuf. in l. qui venenum
236. ff. de verbo. signifi. & inde medicamenta dicuntur vene-
na dict. l. qui venenum. Et inde hoc vocabulum, & bonum, &
malum esse potest l. 3. §. 1. ff. de ficarijs. Communitamen lo-
quendi vsu in malam partem semper accipitur, vt notat Re-
bufus vbi supra, & ex veneno medicamenta fieri probat tex.
in. l. quod saepe. §. veneri. ff. de contrahenda emptione.

Ex præmissis autem deducitur, quod cum is, qui veneno
tentat occidere proditiōem committat, vt diximus non so-
lūm poena inferius referenda tenebitur, vt homicidium sequa-
tur, sed etiam quando venenum propinauit, medicamentis
tamen adhibitis, vel alia ex causa mors sequuta non fuit.
Tunc enim quia fecit actum proximum consummationi cri-
minis, & vltimum agendum ab occidente eadem ordinaria
poena tenebitur, vt gloss. verbo, ad mortem in capitulo pri-
mo, de præsumptionibus docuerunt ibi Baldus, Bossius in
praxi titulo de homicidio numer. 13. & titulo de mandato ad
homicidium numero. 14. Bernard. Diez, dict. cap. 95. num. 2.
& ibi Salzedo additione 2. Pla. & Folle. vbi supra Couarr. in
Clementina si furiosus 2. part. in initio numer. 11. Menoc. de
arbitrarijs casu 360. numero. 47. Pet. Gregor. dict. capit. 18.
numer. 17.

numer. 17. Anto. Gomez dict. capit. 3. numer. 6. in fine. Et ita obseruandum, & practicandum est, licet contrarium velint Hippoly. in l. 3. ff. de sicarijs Alexand. in apostillis ad Barto. in l. 1. ff. ad l. Pöpeiam, de parricidijs. Gramma. decisione. 2. numer. 7. Follé. vbi supra numer. 32. Iulius Clarus. §. homicidium numer. 14. & alij communiter, asserentes tantum pœna extraordinaria eo casu puniendum. Quorum opinio tunc obseruanda erit quâdo solum venenum emit, præparauit, alijsue actum remotum fecit, non vero propinauit, vt rectissime docuerunt Covarruias, Plaça, Menochi. & Salzedo, vbi supra. Neque obstat l. 1. in fine. ff. de parricidijs, quæ etiam hoc casu mortis pœnam imponit, quia intelligenda est, prout loquitur, quando filius emit venenum, vt patri daret. Tunc enim propter immanitatem criminis, & maximam reuerentiam patri debitam, filius morte mulsetatur, vt docuit Anto. Gom. dict. cap. 3. num. 7. in fine, licet male Pla. existimet nullam specialitatem in ea. l. 1. contineri.

Hoc autem crimen primum caput vindicari apud Romanos, anno ab vrbe condita 423. Compertum enim fuit matronas Romanas infano quodam consilio venenata quædam medicamenta coxisse, & damnatæ fuerunt. 162. vt docet Liuius lib. 8. Apud Persas veneficorum capita inter duo saxa contundebantur, vt refert Alexand. ab Alexand. li. 3. dierum capi. 5. Balduinus in. §. item l. Cornelia numero. 38. Insti. de public. iudi.

Iure autem ciuili pœna. l. Corneliæ, de sicarijs, quæ capita lris est tenentur alterum venenantes, venenum vendentes, vel hominis necandi causa domi habentes. l. 3. §. eiusdem. ff. de sicarijs. §. eadem l. Insti. de publi. iudicijs. Quæ autem pœna fit l. Corneliæ explicat Consultus in dict. l. 3. §. legis & nos explicauimus supra cap. 15.

Pontificio autem iure ea pœna locum habet, quæ & pro homicidio esset imponenda, id est, depositionis ab ordine, & beneficio, vt diximus dict. cap. 15. Cæterum, quia grauius est veneno occidere, digne post depositionem grauiori detrusione & longiori opus est, vt tradit Bernard. Diez, dict. capi. 95. Et quia supra resoluius pro homicidio proditorio pœnam degradationis actualis & traditionis curiæ seculari, non esse imponen-

imponendam contra Abb. & alios, idem hic repetendum est, nisi ex circumstantia delictum aggrauetur, puta, quod clericus aliquem tentauit occidere, vel occidit veneno in calice propinato, id enim duobus monachis contigisse refert Bernard. Diez vbi supra & Imperator Robertus vtriusque Sicilæ Rex interfectus fuit die. 15. Augusti anno 1313. Eucharistia entoxicata, vt refert Molineus in consuetudines Parisienses 1. par. tit. 1. in principio nu. 99.

Regio vero iure huius criminis reus bestijs traditur deuorandus, vt in l. 7. titu. 8. partita. 7. Cæterum quia hæc pœna in delictum abijt, vt testatur Ange. in dict. l. 3. §. legis Gregor. Lopez in dict. l. 7. verbo, à los Leones, hodie imponetur pœna quæ pro alio homicidio proditorio esset imponenda, iuxta notata in cap. supra proximo, cum & hoc homicidium proditorium sit, & in terminis docent Anto. Gomez, & Plaça vbi supra.

Qualiter autem probetur, quem interfectum esse veneno, vide eosdem Anto. Gom. num. 9. Pla. num. 10.

De parricidij pœna, Caput vigesimum-septimum.

Vodcunque homicidium vocabatur olim parricidium: dicitur enim quasi Paris homicidium, vt ex Festo, & Plutarcho docent Pla. de delictis cap. 22. numer. 2. Pet. Gregor. lib. 36. syntagma. cap. 24. in principio, postmodum tamen per abusum interfectio, matris, aut patris dicitur parricidium, quasi per syncopam parenticidium.

Ex quibus primo constat, non solum filium, qui patrem legitimum & naturalem occidat, pœna infra referenda puniendum, sed & eum qui spurius & bastardus est, cum vere & hic filius sit: facit doctrina textus & ibi Bartol. in l. hos accusare, §. fina. ff. de accusatio. docent in specie Bald. in cap. naturales, numer. 12. si de feudo fuerit controuersia, Alexand. in l. ex factis. §. si quis rogatus num. 43. ff. ad Trebellia. Fortunius Garcia de

cia de vltimo fine iuris illatione secunda Clarus lib. 5. sententiarum. §. parricidium nu. 2.

Secundo deducitur, quod licet occidens ascendentem in infinitum parricidij pœna plectatur, vt docet gloss. verbo pœna, in l. 1. ff. de parri. & verbo, sustinebit in. §. alia Insti. de publi. iudicijs, tamen longe aliud erat in occidente liberos, siquidē iure eos poterat occidere. l. in suis. ff. de liberis & posthu. & cōstat ex dicta allusione vocabuli. Sed postmodum ea pœna in parentes extensa est, qui liberos occiderint, ex. l. 1. C. de his, qui parentes vellibe.

Quinimo ad occidentem fratrem, sororem, vel transuersalem, vique ad quartum gradum extensa est, vt constat ex dict. l. 1. ff. de parricidijs, & in maritum interficientem vxorem, vel e contra dicta. l. 1. docet gloss. verbo. iuxta modum in cap. fina. de statu monachorum, gloss. verbo, existimes in capi. admonere 33. quæst. 2. conducunt notata per Carrerium in practica titul. de homidio num. 149. Anto. Gomez 3. tomo variarum cap. 3. numer. 3. Pla. dict. cap. 22. nume. 30. Qui dum numero. 31. interpretatur idem obtinere in sponsis de futuro ex l. sciendum. ff. de parricidis, quam ita esse interpretandam affirmat, mihi lapsus videtur ex his, quæ supra capi. 1. de sponsa de futuro adulterium non committente resoluius. Existimo etiam opinionem Accursij in autentico, vt iudices sine quoquo suffragio. §. illud existimantis eandem pœnam in occidentem magistratum, vel iudicum locum habere cum loco parentum sint, aut falsam esse, aut hodie non practicari.

Hoc autem immane crimen committentes Solonis. ll. nulla certa pœna tenebantur, sicut nec Romuli, quia non sperauerant legislatores vllum futurum parricidam, sed tandem anno 600. ab vrbē condita Lucius Hostius primus omnium patre occiso parricidium commisit, indeque cepit hoc crimen seuerè vindicari. Tripliciter enim iure ciuili punitur, aut. l. Cornelia de sicarijs, quæ caput etiam habebat de parricidis, vt constat ex. l. fina. ad. l. Corneliam de falsis in. C. Theodor. cuius pœna recensetur in l. 3. §. legis. ff. ad. l. Corneliam de sicarijs, aut l. Pompeia. de parricidijs, cuius pœna capitalis fuit l. pœna versiculo qui alias. ff. de parri. aut tandem more maiorum punitur.

Hæc

Hæc autem pœna talis fuit, quod parricidio virgis sanguineis verberatus culeo deinde insuitur, cum cane, gallo gallina ceo, vipera, & simia deinde in mare profundum, aut flumen proximum culeus iactatur. Cuius imponendæ pœnæ rationem explicat eleganter Cicero in oratione pro Roscio Amerino, Iaso. in l. ius ciuile numer. 28. ff. de iustitia, & iure Petr. Gregor. dist. capit. 24. Plaça dist. capit. 22. Forcatulus in ne ciomantia. dialogo. 24. Couarruias in Clementina sifuriosus. 2. part. in initio numer. 12.

Cæterum hoc iure solum is ea posteriori pœna tenebatur, qui ascendentem aliquem occidisset, cæteri enim alias personas occidentes tantum l. Pompeia. aut Cornelia puniebantur, dist. l. pœna versicul. fina. Vnde intelliges text. in l. Diuus, ff. de parricidijs, in quo putabant Doctores propter patriam potestatem patrem occidentem filium mitius fuisse punitum.

Pontificum autem iure matricida pœnitere debet per decem annos iuxta formam cap. latorem. 33. quæstione. 2. Si filios quis occiderit in monasterium ad peragendam pœnitentiam recluditur capit. 1. de his, qui occiderunt. Quod intelligendum est in foro pœnitentiali.

In contentioso enim si contra clericum procedatur, ex his quæ resoluimus in capitulis præcedentibus. verius puto solum depositionem ab ordine, & beneficio, & detractionem in monasterium, aut hodie damnationem ad triremes locum habere, vt contra plures resoluunt Maria Socin. in dist. ca. 1. Ber. Diez dist. cap. 96. in fine.

Regio autem iure approbata est pœna legis pœna. ff. de parricidijs in l. 12. titu. 8. parti. 7. Et licet Bald. & Salicetus in dist. l. 1. C. de his qui parentes, affirment hanc pœnam in vsu

non esse, apud nos tamen quotidie practicatur, vt referunt Iul. Clar. Couar. Petr. Gregor. vbi supra Gomez 3. tom. variarum cap. 3. num. 3. solum

hoc immutato, quod prius strangulantur, vt testantur Clarus

& Gomez vbi proxime.

xime.

*De periurij pœna, Caput vigesimum-
oËtauum.*

Quodcunque iuramentum, vt licitum fit, tres comites habere debet, veritatem, iudicium, & iustitiam cap. etfi Christus. §. Iacob. de iure iurando capit. animaduertendum 22. quæst. 2. docet Diuus Thomas 2. 2. quæst. 89. artic. 3. Abb. & Canonistæ in dict. cap. etfi Christus Corraf. in Præludijs. l. admonendi nu. 7. ff. de iure iurando. Sed si deficiat iudicium, quia temere & indiscrete iuratur, vel iustitia quia iuratur illicitum, licet semper & indistincte peccetur aliquando mortaliter aliquando tantum venialiter cap. qui sacramento 22. quæst. 4. c. verum de iure iurando glo. in summa 22. quæst. 2. Syluest. verbo, periurium num. 1. non tamen proprie dicitur periurium, sed tunc demum cum deficit veritas, docet Diuus Thomas 2. 2. quæst. 98. artic. 1. ad primum.

Secundario tamen & illud dicitur periurium, videtur enim etiam tunc veritas deficere: nam qui iurat illicitum ex hoc ipso falsitatem incurrit, quia obligatus est contrarium facere, & qui iurat indiscrete maximo subiacet periculo falsitatem committendi, vt declarat eleganter Diuus Thom. vbi proxime, & in quinto sententiarum distinctione 39. articu. 4. Iuxta quam distinctionem intelligendus est text. in dict. cap. animaduertendum, gloss. verbo, iustitia in dict. c. etfi Christus, & Sylue. vbi supra qui quolibet comite deficiente periurium committi affirmarunt.

Vnde proprie periurium est mendacium iuramento firmatum D. Thom. & omnes Theologi in tertio sententiarum distinctione 79. Bald. in l. fin. C. de rebus creditis, Boerius de cessione. 305. Tiber. Decia. consil. 48. num. 30. volumi. 3. Clar. li. 5. sententiarum, §. periurium, in principio Menoch. de arbitra. casu 319. in initio. Indeque inter varias iurandi formulas, quibus utebantur Romani, quas referunt Alexa. ab Alex. libro. 5. Dierum genia. c. 10. Briso. li. 8. de formulis pag. 807. Duar. in titulum de iure iurando, c. 11. Pet. Gregor. li. 50. synagma. cap. 8. numer. 4. cuiuslibet enim licebat proprium aliquod & peculiare iurandi genus vsurpare, ex quo intelli

gesl. non erit. §. 5. Diuus de iure iurando ea frequenter erat, vt iuraturus per Iouē, lapidem scilicet tenens, his vteretur verbis: si sciens fallo, qui me despicit, falua vrbe arceque bonis, ei ieiati, vt ego hunc lapidem, vt ex Festo docet Corrasius vbi supra. nume. 2. Briso. pagi. 811. Calepinus in dictionar. verbo; filix, ad quam Alluissile videtur Consultus in leg. qui iurasse, 26. ibi. quia sciens fallere non videatur, de iure iurando vt aduertunt Cuius, libro primo obseruationum capitulo 21. Rebar. libro 5. variorum capitulo 5. in fine, & text. in capitulo. ecce dico 22. quæstione. 5. ibi qui super lapidem falsum iurat periurus est, id est, qui per Iouem iurabat lapidem in manu tenebat, vt tenet contra glossam ibi, agnouit Tiraquellus in additionibus ad Alexandrum ab Alexandro dict. capite 10. litera V.

Ex his primo deducitur pœnas periurij infra referendas contra eum dumtaxat locū habere, qui mendacium iuramento attestatur, mendacij autem octo species referuntur, in c. primum est. 22. q. 2. a Magistro sententiarum in. 3. dict. 38. vbi S. Thom. & Theologi. Et quia vt quis videatur mentiri, requisitur animus fallendi c. beatus, c. nequis. 2. q. 2. hic etiam animus in periurio requiretur c. 1. eadem causa & quæst. vnde absque dolo periurium committi non potest. teste Bal. in l. obseruare §. proficisci ff. de officio proconsulis. recepto comuniter ex Iaso. in l. videamus nume. 7. ff. de in litem iurando. Claudio dict. §. periurium num. 9. Indeque qui iurat falsum quod tamen putat esse verum, licet mendacium iuramento attestetur, immunis erit à culpa c. 1. de scrutinio, nisi ignorantia esset crassa, aut supina iuris, vel facti. tunc enim peccaret argumento. l. neque supina, l. regula §. sed facti ff. de iuris & facti igno. l. ea quæ ff. de contrahenda emptio. Et vtroque casu excusare tura pœna exprædictis, & quia tunc solum temerarie iurare dicitur cap. homines 22. q. 2. Quo fit, vt è contra qui verum iurat putans esse falsum, quia animum fallendi habet, dicatur peierare vt in dic. c. omnes pœnæ que infra relata locū habeant docuit Pe. Greg. dict. lib. 50. cap. 10. num. 2. Postremo ex dictis efficitur, vt qui contra promissionem iuratam venerit periurus dicatur, & querelam de iure iuran. l. si quis maior, C. de transactio. iuramento enim falsum fuit attestatus &

contraueniendo in dolo fuit, vt notant Bal. & communis in d. l. si quis maior.

Secundò ex prædictis deducitur, quod cum in periurio Deus adducatur in testem, in iudicem falsitatis l. final. §. si actor in fine. C. de iure iurando, ac proinde Deus ipse principaliter lædatur, grauissimum est periurij crimen gloss. verbo, de ieraiuit in cap. 2. de re iudica. li. 6. Comparatur enim homicidio & sodomia in autentico, vt non luxurientur homines, imo & his omnibus esse grauius probat text in capit. ille qui 22. quæstione. 5. Diuus Thomas quodlibeto primo articulo. 18. Cardinalis in Clementina. 1. §. final. quæstione. 14. de sponsalibus Ripa. in cap. 2. numero. 2. de rescript. Abbas in capit. sicut de testib. Tiberius Decianus dict. consilio. 48. numero. 30. neque dissentit Coua. in ca. quanuis pactum 1. par. §. 7. numero. 1. Menoch. de arbitra. casu. 319. numero. 2. licet contra dicat gloss. in dict. cap. ille qui. & in cap. 1. 13. distinctio. Nam text. in eo capi. 1. quo fundatur nihil probat, cum loquatur de eo qui iurauit homicidium committere, & sic non tenetur iuramentum obseruare cap. cum iuramento de homicidio capi. quinta uallis de iure iurando. Vel dici potest grauius peccatum esse periurium homicidio: homicidium tamen esse grauius malum: malum enim dicitur à nocendo, plus autem nocet homicida, quam periurus, vt in dict. capitu. 1. vt eum text. eleganter acceperunt Archi. & Turrecre. ibi, & plura in huius criminis detestationem videbis apud Afflictum in tractatu de iure prothomiseos. §. 4. numero. 2. Petrus Gregorius dict. libro. 50. capit. 10. à numer. 5. Salzedo in additio. ad Ber. Diez in practica capit. 92. litera. A. Auenda. de exequendis mandatis 2. part. cap. 27. numero. 1. Vnde apud omnes nationes quibusdam tamen exceptis, quibus nulla iuramenti religio fuit, grauissimum semper fuit contra proprium ius iurandi venire, vt constat ex Alexan. ab Alexan. dict. li. 5. ca. 10. in fine, & apud Romanos de re nulla Censores grauius iudicabant, quam de iure iurando violato teste Tullio libro tertio, de officijs, summa enim eis iuramenti religio. & inuiolata fuit, vt refert Aulus Gellius libro septimo, noctium atticarum capitulo. 28. neque obstat text. in l. secunda. C. de rebus creditis, vbi nulla periurij poena videtur in foro iudicialis
quia

quia relictis varijs interpretationibus ad eum tex. quas referunt Accurf. & Doctores ibi Padilla in le. si quis maior à num. 1. C. de transactio. Coua. Abenda. & Meno. vbi supra Claius lib. 5. sententiarum. §. fina. q. 45. li. 2. disputationum cap. 37. Cuia. li. 2. obseruationum cap. 19. & lib. 8. cap. 7. Rebar. li. 2. vartiorum cap. 3. Robertus lib. 2. sententiarum cap. 20. Ioan. Gutie. de iuramento confirmat, prima parte. cap. 47. nume. 16. vere resoluendum est in ea l. non probari aliam vltionem præter diuinam pro periurio nõ esse, neque id significat verbũ satis, sed potius significat pro vt alibi sæpe idem quod multum aut valde, vt in l. si debitor. 45. §. in fidei commissoria ibi, satis iniuriam facit ff. de fidei commissis. liberta. l. fina. ff. ad Turpilianum l. si alius 7. §. bellissime ibi nisi ex magna & satis necessaria causa ff. quod vi aut clam l. scio 4. ff. de in integrum restitutione.

Quo sensu passim dicimus satis inutile satis iniquum, & à Cice. varijs in locis hac significatione vsurpari testatur The-saurus Ciceronis verficulo: satis, & ita sensus dic. l. 2. est, Deus satis, id est, multum & valde vltor est iuris iurandi contemptæ religionis, grauissimisque pœnis solet hoc crimen vindicare.

Sunt tamen aliqui casus, in quibus periurium pœnam temporalem non meretur; Primus est in periurio, nemini dānofo vt quādo, qui iurat nõ comedere carnes, vel ieiunare, vel abstinere à ludodocet glo. & cōmunis in dict. le. 2. Couarr. Aben. & Menochius & alij vbi supra Iason in leg si duo patroni §. final. ff. de iure iurando. Secundus erit in iuramento iudiciali litis decisorio, quod deferitur parte parti, de quo in le. quod si deferente 21. ff. de dolo & in le. astori. C. de rebus creditis cuius violatio solum Deum habet vltorem, vt in dict. le. secunda quia sufficit ei periurij pœna, vt in le. nam sufficit. ff. de dolo. & probatur in le. 26. titulo 11. partita tertia gl. final. in capitulo qui cunque 6. quæstione prima recepta communiter ex Boerio decisione 305. num. 4. Cla. dict. §. periurium. in fine. Neque obstat huiusmodi periurium valde esse nociuũ parti quia respōdet Vlpianus in d. le. quod si deferente partis cōtentione remissũ esset: tacite. n. trāfigere cēsetur, qui parti iuramentũ defert. Item nõ obstat huic sētētix tex. in l. si duo

duo patroni. §. fina. ff. de iure iuran. Quia vel superior sententia intelligenda est quando per Deum pars, cui delatum fuit iuramentum iurauit: tunc enim Deum habet ultorem dict. l. 2. secus si per Principem, quia tunc Princeps ipse puniet, vt in dict. §. fina. ita tradiderunt Rober. & Rebar. vbi supra. Vel accipiendus est ille tex. non de iuramento iudiciali voluntario, sed de iuramento promissorio de futuro, vt constat ex litera.

Tertius casus erit in iuramento calumniæ ad excludendam malitiam præfrito, quanuis enim contra veritatē iuretur actio nem, vel persecutionem, exceptionem, vel recusationem non esse malitiosam periurij pœnæ locum non habebunt glo. verbo, religione in principio Insti. de pœna temere litigantium, recepta communiter ex Bald. consil. 299. lib. 5. Rebuf. in tractatu de pacificis possessoribus num. 219. Couarru. dicto. §. 7. num. 7. Menoch. vbi supra numer. 28. Auend. num. 16. in fine. Quod si periurium committatur in iuramento calūniæ, quod appellatur de veritate dicenda, per quod scilicet, positionibus respondetur propter magnum ipsius partis præiudicium seuere puniendum erit, vt resoluunt Auenda. vbi supra num. 17. Couarru. Menoch. & alij, exceptis tamen criminalibus causis, in quibus etsi reus respondendo inquisitioni, aut positionibus deierauerit impunitus erit, nemo enim tenetur seipsum prodere cap. quis aliquando verfic. item illud de pœnite. d. l. l. ff. de bonis eorum, qui ante sententiam & in proposito docent Clar. dict. §. fina. quæst. 45. Auend. vbi supra Rodericus Xuarez in declaratione l. 4. titu. de las juras, li. 2. Ordinationi num. 16. quinimo, & hic reus excusaretur à culpa, si antequam sibi manifestentur indicia, quæ sunt contra eum etiam exacto iuramento veritatem celaret, vt docet D. Thomas. 2. quæstio ne. 69. articulo. 1. vbi Caieta. Soto de ratione tegendi, & detegendi secretum, secundo membro quæstio. 7. Doctor Paz in praxi, primo tomo §. parte. capitu. 3. §. 4. numero. 11.

Neque obstat huic resolutioni text. in l. fina. ff. de crimine stellionatus, vbi propter periurium veritatis pœna exilij imponitur, quia licet gloss. ibi Cuius. & Rebar. vbi supra tentauerint criminis non periurij pœnam esse eos, tamen rectè reprehendit

hendit Meno. dict. casu 319. num. 11. & est verius periurium de quo ibi, neque esse de calumnia neque iudiciale, sed extra iudiciale in contractu pignoris adhibito ad decipiendum creditorem, quo casu non negamus periuros debitis p̄nis afficiendos vt ibi.

Puniuntur autem periuri iure ciuili varijs p̄enis. Primo enim efficiuntur infames. Scribit enim Cice. lib. 2. de legibus in hæc verba: Periurij p̄na diuina exitium, ciuilis dedecus, & probatur in l. si quis maior C. de transactio. vbi glos. & cōmunis. est tamen practicanda solum in eos, qui super iuramento promissorio de futuro de ierauerint, quo casu loquitur tex. in dict. l. si quis maior. Secus autem si periurium esset assertorium, id est, de præterito, vel præsentis vt ex le. Lucius ff. de his qui notantur infamia docet ibi glo. in cap. quicumque 6. q. 1. D. Tho. 2. 2. q. 98. art. 3. ad tertium, Bar. Bal. & alij in dict. l. si quis maior Guido Papæ decis. 178. num. Clarus dict. §. periurium num. 1. Abbas in c. testimonium & ibi Felinus nu. 20. de testibus Coua. dict. §. 7. num. 4. Cassaneus in consuetudines Burgun. rubri. 10. §. 12. num. 26. Iason in dict. l. si duo §. si na. ff. de iure iurando. & ita erit obseruandum licet contradicat Padilla in dict. leg. si quis maior num. 19. ex qua p̄na oritur secunda. Nam cum infamibus portæ dignitatum patere non debeant regula. infamibus in. 6. leg. 2. C. de dignita. libr. 12. periuri omni priuantur honore & dignitate leg. quoties C. de dignitati. Item in hoc periurio promissorio periurus p̄nam contractus soluit, & actionem omneque conuentionis commodum amittit dict. leg. si quis maior. vbi Doctores. Iason in. §. item si quis numer. 63. Insti. de actio. Selua in tractatu de iure iuranq. vltima, iuxta quam p̄nam accipienda est glos. verbo causa in cap. paruuli 22. quest. 5. existimans periurum non admitti ad agendum recepta ex Iaso. in dict. leg. si duo §. final numer. 2. Cassaneo dict. §. 12. num. 30. intelligenda est enim si agat ex eo contractu super quo commisit periurium: alias enim non reperitur, quod periurus repellatur ab agendo, vt docuit Alexander in dict. leg. si quis maior columna final. sentit Abbas in cap. intelleximus in fine de iudicijs Ripa in ca. 2. num. 4. de rescrip. Denique hic periurus corporali p̄na

fustigationis punitur, dict. l. si duo patroni §. fina. Quam tamen pœnam hodie in vsu non esse, sed periuros mitrari docuit Angelus in dict. §. fina. & ibi Iason numero fina. Tibe. Decia. consilio 4. numero 30. libr. 3. Ripa in dict. capitulo 2. numer. 8. Petrus Gregorius lib. 30. syntagmatum cap. 11. numero. 2. & hanc mitra pœnam cum infamia sit, ortum habuisse existimauit Ange. ad dict. §. fina. ibi. & ei super indicio sed vt Iason in fine aduertit tex. ille venit à remotis. Illa enim verba veterem Romanorum morem in sumendis de criminosis supplicijs designant: Cum enim damnatis pœnas imponebant in loco supplicij titulum affigebant, qui causam supplicij contineret, vt & populus breuiter admonitus pœnæ causam intelligeret, & ex hoc more imposita fuit inscriptio cruci Christi, vt doctè admonuit Alciatus libr. 4. disputationum capitulo secundo. Vnde in illis verbis solum significauit Consultus periuro fustibus castigato, inscriptionem esse ponendam in loco supplicij, qua indicaretur reum ob temerarium iusiurandum plecti.

Qui verò periurium commiserit super iuramento assertorio, id est de præsentì, vel præterito, quia stellionatus crimen committit l. fina. ff. de crimine stellionatus. extraordinaria, id est, arbitrio iudicis punietur, l. 2. ff. illo titulo Iudex tamen vsque ad exilium arbitrabitur, vt in dict. l. fin. docet Couar. dict. §. 7. sub numer. 4.

Pontificum autem iure in foro pœnitentia punitur per iuri ieiunio quadraginta dierum in pane & aqua capitulo quicunque 6. quest. 1. eademque pœnitentia, quæ adulteris & homicidis imponitur capitulo prædicandum 22. quest. 1. In foro autem iudiciali grauius punitur: amplius enim non admittitur ad iurandum dic. c. quicunque c. paruuli 22. q. 5. c. testimonium c. sicut, de testibus glo. in l. 3. §. l. Iulia ff. de testibus, quod obtinet non solum in sibi fauorabilibus, pura, quod ei non deferatur iuramentum in defectum probationis iuxta l. admonendi ff. de iure iuran. docuit in specie Socinus consilio 136. post numerum nonum li. 1. Meno. de arbitrarijs. casu 190. numero 12. vel quod eius iuratoriæ cautioni non stetur, vt tradit Iason in l. 1. ff. de qui iatisdare cogantur. Cassaneus dict. §. 12. numero 29. Masc. de probatio. conclusione 1158. num.

num. 2. sed & in odiosis, non enim admittitur ad testificandum gloss. verbo adulterij, in cap. pertuas, de simonia, dicit cōmunem Albericus in l. Lucius num. 3. ff. de his qui notantur infamia. Clarus dicit. §. periurium num. 7. Habebitque locum hæc pœna etiam si nondum per sententiā condemnatus sit de periurio, vt docuit Bal. in l. si vteris. C. de fide instrumentorum, recepto ex Cassaneo dicit. nu. 29. Pe. Gre. d. ca. 11. nu. 4. licet cōtradicat Auiles in capitula pratorū c. 48. verbo punitio. n. 7. Item sunt & hoc iure infames cap. infames, ca. quicumque 6. quæst. 1. ca. si quis conuictus. 22. quæst. 5. gloss. verbo, periurij in cap. querelam de iure iurando, vbi Abbas, & communis in qua infamia admittenda erit cōmunis distinctio, quā supra de iure ciuili fecimus ex Abb. ibi & sentit decisio rotæ prima de iure iurando in antiquis. Ex qua pœna oritur alia, quod scilicet, collatio beneficij Ecclesiastici facta periuro est ipso iure nulla, vt tex. in ca. accedens, de accusationibus. docuerunt Innocentius in ca. constitutus, el segūdo, de appellationibus Abb. in dicit. ca. querelam. capella Tolosana decisione 17. De cius in cap. dilecti colu. 2. de exceptionibus. Verum ego hæc pœnam adhibita distinctioe admitterem. Cum enim periurus solum notetur infamia canonica, quæ facti est cum pœnitentia tollatur, & regula illa collationem factam infami esse nullam ipso iure solum obtineat in infamia iuris, non vero facti, vt docuit Abbas in cap. inter dilectos, num. 6. de excessibus prælatorum. idem Abbas in cap. super eo. ad finem de electione. Feli. in ca. 2. num. 4. de rescrip. Nauarrus in ca. si quando colum. 52. eodem titu. Selua de beneficio 3. part. q. 3. col. 5. existimarent tunc esse collationem nullam ipso iure, cum fieret periuro iam per sententiam condemnato: tunc enim incipit teneri infamia ciuili ac proinde inficitur ipso iure ei facta collatio, vt in specie docuerunt Rebusus de pacificis possessoribus numero. 221. Couarru. in dicit. cap. quanuis pactum 1. par. §. 7. num. 3. Bern. Diez in practica ca. 92. num. 4. & ibi Salzedo litera. C.

Postremò clerici periuri deponuntur ab ordine & priuatur beneficijs ca. presbiter. 81. d. ca. querelā, ca. cum quidā. de iure iuran. c. cū nō ab homine de iudicijs, & in hoc cōueniūt omnes: disputat aut latissime an hæc priuatio beneficij inducatur

ipso iure contra periuros, an per sententiam, hoc est, an sententia condēnatoria requiratur. In quo verior & receptior sententia est, periurum non priuari ipso iure, sed per sententiam, vt probatur in dict. ca. querelam, in capi. 2. de rescrip. capi. peruenit. de fideiussoribus, docuit gloss. 1. in cap. illud. de excessibus praelatorum, & in ca. fin. ne praelati vices suas, docet Abb. & communis in dict. ca. querelam. Abbas & alij in dict. ca. 2. vbi latissime Ripa. à num. 13. Bernar. Diez dict. cap. 92. num. 3. & ibi Salzedo Couarr. dict. §. 7. num. 3. Menoch. dict. casu 319. num. 4. & ita obseruandum est, licet contrarium velit Barbacia in dict. ca. 2. de rescript. & in dict. capi. cum non ab homine. Rebusus vbi supra num. 218. cuius fundamentis respondet Ripa. vbi supra. Effectus autem maximus est propter acquisitionem fructuum, & liberam renuntiationem vsque ad sententiam, vt late diximus supra cap. 15. Quauis enim Dominicus consil. 105. colum. 2. & Probus in additionibus ad monachum in cap. ad Apostolicam num. 12. de re iudica. libr. 6. putauerint posse superiorem non admittere renuntiationem beneficij factam à periuro quousque causa terminetur, contrarium tamen superiori ratione probandum erit, vt docte considerauit Salzedo vbi supra & plures alias poenas contra periuroscumulant Cassaneus dict. §. 12. à num. 26. Ripa. in dic. ca. 2. de rescript. à num. 2. Dida. Perez in l. 1. titu. 4. li. 3. Ordina-
menti. verbo. positiones col. 918.

Regio vero iure periuri notantur infamia. l. 26. titu. 11. partit. 3. l. 2. titu. 5. parti. 7. Et præterea si periurium fiat super iuramento iudiciali delato à parte parti, licet de iure partitarū esset impunitum ex dict. l. 26. tamen hodie punitur poena de feyscientos marauedis. l. 2. tit. 6. l. 10. tit. 19. li. 8. Ordina-
menti. l. 2. titu. 17. libro. 8. recopilationis, quas hoc casu accipiendas testantur Villalobos in antinomijs iuris litera. P. numero. 11. & Olanus in concordia antinomijs litera. P. numero. 26. Et præterea hoc casu actor falsum iurans causam amittit, reus vero habetur pro confesso, vt in l. 42. capitul. 12. li. pragmaticarum Regum Catholicorum, quam refert Didacus Perez in dict. l. 1. verbo. positiones, col. 919. in fine. Quod si periurium committatur super iuramento promissorio, in poenam priuatur periurus omnibus bonis Camerae Regis applicandis. l. 1. titu. 6.

titul. 6. libr. 8. Ordinamenti. l. 1. titul. 17. lib. 8. recopila. quam eleganter explicant Auenda. dict. 2. parte. cap. 27. à nume. 8. & Auiles in capitu. præto. cap. 48. si vero periurium sit assertorium arbitrio iudicis iuxta damnum & offensam proximo illatam & personæ qualitatem punietur.

Aduertas autem primo quod licet apud Hispanos in vsu ad huc vigeat quædam forma præstandi fidem, maximè inter nobiles, quæ latine homagium vt in cap. fina. de reg. iur. vulgari autem lingua, pleyto homenage appellatur, & ideo species iuramenti videatur dict. capit. fin. cap. grauem de excessi. præ lato. tamen etsi quis homagio contrauerit, non dicitur periurus, neque supra relatis pœnis afficietur, vt docuit eleganter Gregor. in l. 26. verbo. ò le fziere titu. 11. parti. 3. Auenda. dict. cap. 27. num. 7. Dida. Perez in dict. l. 1. titu. 6. li. 8. Ordinamenti columna. 186. Padilla in l. si quis maior nume. 36. C. de transactio.

Et ratio certa est, quia ad committendum periurium requiritur necessario quod præcedat iuramentum: ad iuramenti autem substantiam, quod Deus adducatur in testem capitu. etsi Christus, de iure iurando. In homagio autem nihil per Deum neque Deo iuratur, vt constat ex eius forma, quam tradit text. in l. 4. titul. 26. parti. 4. l. 25. titul. 16. parti. 3. Auenda. & Dida. Perez vbi supra Couarruu. in dict. cap. quauis pactum 1. part. 6. 1. nume. 1. Neque obstat text. in dict. l. 26. partit. 3. vbi si quis homagio contrauerit appellatur periurus, quia l. illa intelligenda est referendo singula singulis: quod vbi interuenit iuramentum sit pœna periurij, vbi vero homagium, sola infamia, vt in l. 2. titul. 5. parti. 7. ad quam se refert, vt eam l. ac ceperunt supra relati. Ex quibus apparet falsam esse gloss. sententiam in ca. clericus, ca. de iure iurand. & in cap. querela. ne prælati vices suas. existimantis eadem periurij pœna puniendum, qui contra fidem præstitam venerit ex capit. iuramenti, 22. quæst. 5. capit. ad aures de his, quæ vi, quam sequi videtur Archi. in summa. 22. quæstio. 1. relatus à Feli. in dict. ca. querelam, nisi eo casu accipiatur, quo quis fide Christi interposita contractum seruaturum promisit, vt docuit Coua dict. 1. p. 6. 2. nu. 2. Padilla in dict. l. si quis maior. num. 33. & Dida. Per. vbi supra Auenda. dict. c. 27. nu. 6.

Secundo aduertat supra relatas pœnas solum eo casu imponendas, quo agitur principaliter de periurij crimine, id est, per accusationem, secus si incidenter, vt probat text. in capit. 2. in fine. de ordine cognitionum, capitulo primo, de exceptio. declarat latè Auiles dict. capit. 48. verbo. otros juezes, num. 2.

Vltimò aduertat laicos periuros non solum posse à iudic. seculari superioribus pœnis puniri, vt in capit. lex debet. 2. 4. quæstione. 5. sed & à iudi. Ecclesiast. cap. nouit. de iudicijs. Est enim crimen mixti fori, vt docent Ioannes Andreas in ca. licet mulieres, de iure iurand. lib. 6. Auenda. vbi supra num. 1. Couar. in 4. 2. part. ca. 6. num. 20. Salzedo ad Bernar. Diez dict. cap. 92. additio. 3. & est communis secundum Xuarez in communibus opinionibus, verbo. periurium num. 95.

*De Raptu virginum, Caput vigesimum-
nonum.*

R A P E R E verbum commune est ad res, & ad personas: nam & qui personam rapit raptor dicitur, in rubrica, de raptoribus. ff. vi bonorū l. si quis ex domo. ff. de furtis, & qui personam abducit proprium raptorum raptū committit. l. si quis non dicam rapere. C. de episco. & cleri. docent Rebusus in rubrica de verborum signi. Et hoc casu raptus dicitur à corrumpendo ca. 1. 36. q. 1. is enim committit raptum, qui de loco ad locū per vim mulierem aut virum amouet abducendi animo, libidinis causa, quæ omnia probantur in dict. l. vnica, vt in ca. lex illa verbo, raptus 33. quæst. 1.

Ex qua descriptione primo deducitur ad hoc, quod raptus committatur requiri quod motio fiat de loco ad locum, vt ex dict. l. vnica, & verbo, raptus ibi, à domo patris abducitur, docuerunt Bal. in l. sed eximendi in principio, vbi Alexand. in l. eū qui. ff. ne quis eū, qui in ius Bofsius in practica titu. de raptu mulieris nu. 3. Vibius lib. 1. communium opinio num, opinione 158. Petrus Greg. li. 36. syntagma. ca. 36. nu. 1.

Vnde

Vnde & si quis in propria domo, vel lecto mulierem per vim cognoscat, raptum non committit, neque infra referendis pœnis punietur, vt in specie docuerunt Albericus in 2. pa. statutorum quæst. 31. & 66. Bossius in 4. Gaido Papæ singulari 1007. Marfilis singulari 65. & probatur in l. mariti lenocinium. 29. §. fina. ff. de adulte. Et ita obseruandum est, licet contrarium defendat Rebu. in l. Marcellus verbo, rapere. ff. de verbo. signifi. Neque obstat text. in ea. fin. in fine. 36. q. 1. vbi & is appellatur raptor, qui per vim virginem stuprauit, quia cum, vt diximus quidquid vi eripitur rapi dicatur l. si eximendi, ff. ne quis eum, qui in ius vocatus est l. 3. §. non solum. ff. de incendio, ruina, & qui virginem stuprauit raptor dici poterit, non virginis, sed virginitatis, vt ibi nos vero de raptu virginum disputamus: ex quibus apparet eum qui per vim cognouit mulierem, cum non committat raptum, vltimo mortis supplicio non esse plectendum. Probat enim l. 3. verbo, præterea ff. ad l. Iulian. de vi. & argumento à contrario sensu text. in l. qui vacantem eodem titul. §. item lex Iulia. de vi. Instituta de publicis iudicijs, & in specie docent Albericus in l. raptus, quæstione. 1. & ibi Paulus numero quarto. C. de episcop. & clericis.

Idem Albericus in dict. l. vnica. columna finali, & ibi Marfilis nu. 12. idem Marfilis dict. singulari. 65. Sed eorum opinio in hoc falsa est, quia licet non committatur raptus committitur tñ rapina, quæ mortis pœna dicta est, vt probat text. iuncta glo. verbo, sine vi, in dict. §. 13. Iulian. de adulterijs, Instituta de publicis iudicijs, docet Baldus in dicta. l. si quis non dicā rapere quæstione finali Antonius Gomez in l. 80. Tauri numero. 41. Rebus. vbi supra Clarus libro. 5. sententiarum. §. fornicatio num. 33. & §. raptus num. 1. Greg. Lopez in l. 3. verbo. o jaziendo titul. 20. partit. 3. Et apud nos ex hoc l. partita ita erit practicandum.

Secundo deducitur ad committendum raptū vim quoque requiri dict. cap. lex illa. verbo. raptus. 36. quæst. 1. ibi, violenter notant omnes in dict. l. vnica. Idque ipsius verbi significatio postulat, cum rapi solum dicatur, quod vi eripitur, dict. l. si eximendi dict. l. 3. §. non solum.

Vnde si fœmina propria voluntate consentiens rapiatur, quia

*A tenor farrin. de
delect. carn. q. h. m.
q. 145 no. 105. d. p. p.
sed q. n. e. libera volun-
tas n. committit rap-
tum n. 131.*

quia ibi nulla vis intercedit, nō committetur raptus cap. cum
causa de rap. cuius tex. decisio intelligenda est, quando inter
eos præcessit tractatus matrimonij, & ea ratione consensit rap-
ta se rari. Hoc enim casu iure canonico, cui in hoc standum
est, vt rectè docuit Maria. Socinus in dict. cap. cum causa nu.
5. hoc crimen cessat. Iure ciuili etiam si nuptiarum conuentio
præcessisset raptoris punietur pænis, vt in dict. l. vnica, & di-
cemus infra. Regulariter autem, etiam si à principio, vel pos-
tea fœmina raptori consensit, quia parentibus dissentienti-
bus vis infertur, hoc committitur crimen, dict. c. lex illa, cap.
de raptoribus 36. q. 1. cap. nullus 36. q. 2. docent Albericus in
dict. l. raptores num. 7. Clarus dict. 9. raptus num. 3. Maties. no-
tabili 98. Mascari. de probationibus. conclusione. 1254. nu. 26.
Bosius vbi supra num. 5. Marianus Socinus in dict. cap. cum
causa, & ibi canonistæ Petrus Gre. dict. cap. 8. num. 2.

*A tenor pract. rari.
farrin. q. h. m. de de-
lect. carn. q. 145
no. 34. d. p. p. 105
l. 1. v. 131.*

Ex quibus apparet multò fortius raptum committi, vbi sua
sionibus donis aut alijs amatorijs artibus, mulier viro consen-
sit, habent enim vim persuasoria verbal. l. 1. §. persuadere. ff. de
seruo corrupto. Imo Solon grauius puniuit eum qui verbis
pellexit mulierem, quam qui vi, vt refert Plutar. in Solone &
condicunt notata per Mascari. de probatio. consi. 141. a num.
26. vt in specie docent Verberanus in viatorio iuris titulo de
raptoribus. Clarus & Bosius vbi supra. Quod si nullis præce-
dentiibus donis, & suasionibus mulier ipsa libera, & spontanea
voluntate consentiat, vt rapiatur non punietur iste raptor, vt
docuit Bal. in dict. l. vnica verbo vltimus oppono, cuius sen-
tentia admittenda est quo ad pænam ordinariam: extraordina-
rie etiam hoc casu punietur, vt docuit Bosius vbi supra num.
7. & faciunt fundamenta Maria. Soci. in dict. ca. cum causa
num. 1.

Vno autem casu indistincte vera esset Bal. doctima, quan-
do scilicet fœmina, neque parentes aut propinquos haberet,
sub quorum esset potestate: tunc enim si raptui non donis &
suasionibus, sed libera voluntate consentiret excusaretur
à pæna raptus. volenti enim & scienti non fit iniuria leg. ne-
mo videtur de regu. iuris leg. cum donationis C. de transactio-
nibus l. 1. §. vsque adeo. ff. de iniurijs. & in specie docet Hip-
politus in dict. l. vnica, num. 16. Carrerius in practica. §. circa

quar-

quartam nu. 284. Mascardus dic. conclusione 1254. n. 29. Sed
 quia in dubio mulier semper præsumitur seducta blanditijs,
 & suasionibus viri, vt aperte probatur in dict. l. vnica tene
 bitur hoc casu raptor probare, neque suasiones neq; doni in-
 tercessisse ipsamque vltro consensisse, recte aduertit Mascar-
 dus num. 30. quæ probatio satis difficilis est, nisi ipsamet con-
 fiteatur, arg. gloss. verbo. confessus in l. penultima C. de fide-
 iusso. docet Bosius vbi sup. nu. 7.

Tertio ex illa descriptione deducitur foeminas quoque si
 viros rapiant, raptum committere, & pœnis infra referendis
 plestendas, vt voluit gloss. verbo, sponsam, in dict. l. vnica
 quam sequuntur Marsilijs ibi nu. 223. & in l. si quis viduam
 num. 6. ff. de quæstionibus Antonius Gomez in dict. l. 8.
 Tauri num. 37. Ange. in dict. l. vnica, in fine. Vbi refert se
 vidisse Florentiæ quandam meretricem comburi, quæ ado-
 lescentulum rapuerat, & ita est obseruandum, licet contra-
 dicat Clarus dict. §. raptus num. 6. & Grillandus, de diuersis
 criminibus lib. 3. quæst. 10. num. 23. plures autē foeminas hoc
 commisisse crimen constat ex Tiraquello de vtroque retra-
 ctato tomo 1. §. 20. num. 5. & de legibus connubialibus l. 9. nu-
 mero 112.

Quarto deducitur, quod raptus requirit honestatem ex par-
 te rapte dicta l. vnica in principio ibi raptores virginum ho-
 nestarum, notant Carrerius dict. §. circa quartum num. 276.
 Mascar. vbi supra nu. 10. Vnde si quis rapuerit meretricē nō
incidere in crimem & pœnā raptus testatur glo. 1. in dicta l.
vnica argumento le. in l. quæ adulterium C. de adulterijs, &
l. verum, vbi Bar. ff. de furtis, sequuntur Gramaticus decif.
107. num. 5. Cephalus con. 140. li. 1. Grillandus de pœnis om-
nifariam coitus quæst. 10. num. 25. Cla. & Mascar. vbi supra
Anton. Gomez num. 45. Et ratio est, quia meretrix non præ-
sumitur vim pati à cognoscente, cum ex sententia Decij in l.
nemo inuitus ff. de reg. iur. meretrix compelli possit ad fa-
cienda n sui copiam, quemadmodum caupones, & stabula-
rij, quem tamen recte reprehendunt Couar. lib. 3. capit.
14. Plaza de delictis cap. 34. numero 9. Constat autem ex præ-
dictis sine vi raptum non committi. Quod vsque adeo verum
intelligebat Alcia. resposso 469. numero 2. & Bero. quæst.

317. num. 8. vt existimauerint omnino esse impunitum, quod tamen falsum est. Licet enim nō committatur raptus, arbitrio tamen Iudicis puniendum esse recte docuit Bal. in l. penultima ff. de rerum diuisione. Menochius de arbitrarijs casu 291. à num. 2. Quod euidenti argumento probatur. Is enim qui fenestras, vel ianuam meretricis infringit, licet furti ex eo sequuti non teneatur dict. l. verum ff. de furtis & ibi Bar. teneatur tamen actione iniuriarum, pœna Iudici arbitraria, secundum qualitatem iniuriæ, & damni, vt docet Grillandus dict. quæst. 10. num. 26. Meno. num. 5. ergo multo fortius tenebitur si eam rapiat. Sed quia ea solum meretrix est, quæ passim & sine delectu multorum libidini inseruit cap. vidua, vbi glo. 34. d. l. palam §. rectissime ff. de ritu nuptiarū, glo. verbo, publicas in cap. inter opera, de sponsalibus, declarant eleganter Meno. vbi supra numer. 7. Couar. in 4. 2. part. cap. 8. numer. 4. latissime Mascardus de probatio. conclusioe 1254. à nu. 4. dubitari contingit, an idem admittendum sit, si ea quæ non meretrix est, sed semel, aut iterum in corpus peccauit rapiatur. Et glo. verbo viduam in §. item lex Iulia. Instituta de publici iudicijs, existimauit, & hoc casu raptum cessare, & clarius Pau. de Castro consilio 305. & Hippolitus singulari 74. num. 4. Mas. dict. conclusioe 1254. num. 32. Quorum sententia admittenda est non vt omnino excusetur à raptu, sed vt mulieri incumbat onus probandi violenter & contra propriam voluntatem abductam, quæ enim semel cognita est non præsumitur per vim rapta secundum Carrerium vbi supra num. 283. & Mascar. dict. num. 32. ea autem id probante pœna raptus locum habebit, facit doctrina Bofsij vbi supra num. 10.

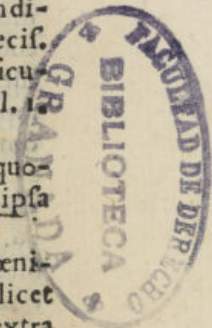
Quinto ex dict. descriptione deducitur raptum eo animo fieri oportere, vt in alio loco contra voluntatem suorum retineantur. Vnde si commodioris coitus mulier de loco ad locum etiam per vim moueatur, non committi raptum docuerunt Bertrandus consilio 39. volumine 6. quem sequuntur Clarus dict. §. raptus num. 1. Vibius lib. 1. communium opinionum, opinione 158. Mascardus vbi proxime numero 20. & sequentibus.

Vltimò inferitur, quod vt pœnæ infra referendæ contra raptos locum habeant, oportet raptum committi causa libidinis,

nis, vt ex dict. l. vnica probatur ibi, cum virginitas, vel castitas corrupta restitui non possit, docent D. D. ibi cōmuniter Anto. Go. Iulius Cla. Vibius & Mas. vbi supra. Hinc fit, vt raptorē puniri eū qui foeminā eo animo rapuit, vt eā cognosceret, licet postea nō cognouerit, vt ex l. qui cætu §. qui vacantō ff. ad l. Iulianā de vi l. i. §. fina. ff. de extra ordinarijs criminibus c. de raptoribus 36. q. 1. docuerunt Bal. in l. raptores oppositio ne 1. C. de episco. & cleri. Bosius in praxi titul. de raptu mulieris nu. 14. Cassaneus in consuetudines Burgūdiæ rubrica 1. nu. 40. Anto. Gom. in dict. l. 80. Tauri nu. 40. Sed contrarium probari videtur in dict. l. vnica ibi, maxime cum virginitas, & in versiculo quæ multo magis, & in capit. raptus 36. quæst. 1. vbi raptus à corrumpendo dicitur: ex quibus in rapiente, sed non corrumpente locum non habere pœnas dict. l. vnica, sed aliam extra ordinariam docuerunt Anania in dicto capit. cum causa, columna penultima, Boerius decif. 316. post numerum 4. Silua nuptialis lib. 4. num. 46. versiculo 2. limitatur, & apud nos approbata est hæc opinio in l. 1. titulo 10. lib. 4. fori.

Vnde dicendum est priorem opinionem veram esse, quoties copula non fuit sequuta, ideo quod raptor non potuit ipsa rapta potiri.

Secunda vero opinio admittenda erit, si raptor pœnitentia ductus à corruptione abstinuerit. Tunc enim, licet videatur crimen raptus perfectum, tamen mitiori & extra ordinaria pœna punietur, vt eleganter distinguit Marsilijs in dict. l. vnica numero 254. Clarus dicta §. raptus numero 3. Antonius Gomez dict. num. 40. in fine Couarruias in clementina si furiosus 2. parte in initio numero 8. Meno. de arbitrarijs, casu 360. numero 32. Mascardus vbi supra num. 37. Et iuxta hanc distinctionem ego interpretandam existimo legem primam titul. 10. lib. 4. fori. & l. si quis non dicam rapere. C. de epif. & cleri. nam quod ibi dicitur pœna raptoris puniendum non solum qui rapit, sed qui tentat rapere intelligendum est de eo, per quem non stat, quominus perficiat, vt eleganter interpretatur Couarruias vbi supra nu. 6. Mascar. dict. n. 37. & facit glo. in principio insti. de vi bonorum raptorum.

Puniuntur autem raptores seuerissime iure ciuili. Si enim in ipso raptu deprehendantur possunt impune propria auctoritate à propinquis, vel cognatis ipsius raptæ occidi dict. l. vnica versicul. ne igitur.

Et hæc eadem pœna imponitur ibi contra auxilium præbentes inuasionis tempore. Et hæc mortis pœna à iudicibus sine distinctione personarum, vel raptæ, vel raptoris imponenda est ex dict. l. vnica. l. si quis non dicã, l. raptores. C. de episcopo. & cleri. l. qui cœtu. §. qui vacantem. ff. ad l. Iuliam de vi. §. item l. Iulia, de vi. Instituta de publicis iudicijs. bona quoque eorum licet regulariter bona ad mortem damnatorum eo iure fisco applicarentur, autentica bona damnatorum. C. de bonis proscriptorum, ipsius raptæ dominio si ingenua sit applicantur dict. l. vnica versicul. & si quidem ancillæ. Nisi matrimonium rapta contrahat cum raptore: tunc enim eis priuatur ex eodem versicul. autentico de mulieribus raptis, in principio, ideo certe quod iure ciuili rapta contrahere non potest, cum raptore dicta. l. vnica versiculo, nec sic facultas, vbi notant omnes.

Quæ prohibitio contrahendi matrimonium licet aliquandiu durauerit etiam Pontificio iure ca. de puellis ca. placuit, 36. quæst. 2. postmodum tamen Pontificum sanctionibus sublata fuit, vt constat ex ca. fina. de raptoribus ca. tria, ca. denique 36. quæst. 2. docent Clr. dict. §. raptus, num. penultimo, Anto. Gomez in dict. l. 80. Tauri num. 43. Couar. in 4. 2. par. ca. 3. §. 9 num. 1. Diuus Thomas 2. 2. quæst. 154 articulo. 7. ad tertium.

Hodie autem quandiu rapta in potestate raptoris manserit, nullum inter eos consistere potest matrimonium. Quod si rapta à raptore separata, & in locotuto, & libero constituta in eius matrimonium consenserit, obseruabitur dispositio dic. ca. fina. de raptoribus, ita disponente Concilio Tridentino Sessione 24. ca. 6. de reformatione matrimonij. Est tamen dubiũ, si rapta iuris canonici permissione vtatur, & raptori nupsit, amittat bona raptoris, quæ eius dominio iure ciuili applicabantur si raptor non nupsisset. Ei enim nubens ex dispositione iuris ciuilis ea bona amittebat dict. autentico de raptis mulieribus ca. cum secundum, ll. de hereticis li. 6. & gl. ibi verbo. certoque

certoque casu, putabit etiam hodie si raptori nubat bonorum emolumento priuari, quam sequitur Anto. in ca. 1. de sponsalibus & ibi Felinus nume. 15. & Salicetus in dict. l. vnica numero. 12.

Sed quia poena, quae potest impedire matrimonium, pro non imposta habetur. l. Titia. ff. de verborum, & priuatio bonorum per legem acquiritorum posset impedire raptæ consensum, verius docuit gloss. in cap. de puellis 36. quæst. 2. etiam si ipsa nubat raptori, bona tamē eius lucrari, & cōprobant Abb. Aretinus, & Decius nu. 34. in ca. Ecclesi. de constitutionibus idem Decius in l. nuptias num. 11. de regulis iuris Pala. Rub. in repetitione ca. per vestras notabili. 3. §. 20. num. 8. Coua. in 4. 2. part. cap. 3. §. 9. numer. 2. Gregor. Lop. in l. 3 verbo, cassasse, titul. 20. parti. 7. Et denique parentes raptæ, si ab accusatione raptoris desistant, & sic iustum dolorem deponant transigendo hoc iure deportantur dicta. l. vnica versiculo, nisi etenim.

Pontificum autem iure raptores eorumque fautores à comunione suspenduntur ca. raptores 36. q. 2. & laici anathematizantur, clerici à proprio decidunt gradu, id est, ab ordine, & beneficio deponuntur ca. 1. ca. si quis virginem, cap. nullus, eadem causa & quæstione. Quæ poenæ à Concil. Triden. dic. ca. 6. Sess. 24. confirmantur: sunt enim raptores ipso iure excommunicati perpetuo infames, proprijs dignitatibus priuantur: Clerici vero à proprio decidunt gradu, & tenentur in super raptam arbitrio iudicis dotare. Quam Tridētini sanctionem eo tantū casu obtinere interpretatur Salzedo in additio. ad Ber. Diez in praxi. c. 78. quo raptus causa contrahendi matrimonij cōmitteretur, alias alia poena pro modo culpæ plectēdos esse affirmat.

Sed ego indistincte excommunicationis & cæteras poenas locum habere existimo, cum ex iuribus supra relatis constet antiquis sanctorum patrum sanctionibus easdem poenas impositas fuisse, quas concilium innouare voluisse, verosimile est.

Regio vero iure antiquo raptores, si raptam cognouerint ultimo supplicio plectuntur: si autem copula non sequatur poena pecuniaria plectuntur, de cien marauedis, quinquaginta

Regi, & quinquaginta applicandis raptæ. Et si rapta nupta fuerit licet non cognoscatur à raptore ponitur in potestate viri, vt de eo eiusque bonis disponat prout voluerit l. 1. 2. & 3. titul. 10. lib. 4. fori. Partitarum autem iure contra raptores, & eorū fautores poena mortis indicta est, & bona applicantur raptæ, nisi contrahat cum raptore: tunc enim applicantur fisco l. 3. titul. 20. parti. 7. Quæ poena pro solo conatu ad actus exterior res deducto locum habet, licet non perficiatur raptus l. 2. titu. 31. partit. 7. Quod si raptus committatur in eremo, vel raptor fugiat ad eremum est casus de la hermandad, & ideo puniatur poena sagitæ l. 2. titu. 13. li. 4. recopilationis.

Aduertas autem poenam mortis omni iure impositam aduersus raptores cessare, si raptam ducat in vxorem, ex dict. ca. final. de raptoribus, alias enim parum prodesset validitas matrimonij, vt ex capit. 2. de adulterio docuerunt Calderinus in dict. ca. fina. Paulus in l. raptores. C. de episcop. & cleri. Et ita fuisse Salmanticae practicum refert Anto. Gomez in dict. l. 80. Taurinum. 43.

Sed in puncto iuris contraria sententia verior est, vt docuit Gregor. Lopez in di. l. 3. verbo, casasse titul. 20. parti. 7. Anto. Gomez. vbi supra Clarus dict. §. raptus in fine. Apud nos autem prior opinio practicanda erit ex l. 22. titulo. 1. partita. 7. disponente quod facta concordia inter partes non imponatur poena corporalis.

De Sacrilegij poena, Caput trigessimum.

QUod grauius multo sit diuinam, quam humanam lædere maiestatem cap. vergentis de hæreticis, rectè significauit Consultus in l. 2. ff. ad l. Iuliam maiestatis grauius esse sacrilegium læsæ maiestatis crimine, & in expresse docuit Ludouicus Montaluus de reprobatione sententiæ Pilati numer. 64. Dicitur autem sacrilegium, quasi rem sacram lædere, vel legere, teste D. Isidoro lib. 10. etymologiarum capi. 18. Diuo Thom. 2. 2. quæstione. 99. articuli. 1. Montalto vbi supra numero. 50. Legere

gere enim aliquando furari significat, ut tradit Seruius in eclo-
ga, Virgilij, 9. Prateius de verbis iuris. versicu. sacrilegi sunt.
Indeque inter plures sacrilegij diffinitiones, quas cumulauit
gloss. in ca. sacrilegium 17. quæstione. 4. Verior, & receptior
est, quod sacrilegium sit sacræ rei violatio, vel eiusdem vsurpa-
tio, quam probauit D. Thom. 2. 2. quæstione. 99. articulo. 1.
Syluester in summa verbo sacrilegium Pau. Grillandus de pœ-
nis omniafariam coitus quæstione. 1. num. 5. Bernard. Diez in
practica ca. 87. & ibi Salzedo additione 1. & recte Paul. in l.
sacrilegij. 9. ff. ad l. Iuliam peculatus, scripsit ad sacrilegium
considerandum esse, an res sacra sit, ut declarat Pet. Greg. lib.
33. syntagmatum ca. 14. in principio.

Ex qua diffinitione deducitur primo sacrilegiũ cõmittere,
qui virginem Deo dicatam carnaliter cognouerit, corrumpit
enim rem sacram ca. impudicas 2. quæstione. 1. l. si quis in hoc
genus. C. de episco. & cleri. glo. in virginibus. 27. q. 1. D. Th.
dict. q. 99. artic. 3. ad tertium, Bal. in l. si nondum. C. de furtis,
Grillandus dict. q. 1. nu. 4. & 10. Ber. Diez vbi supra Menoc.
de arbitrarijs casu 389. nu. 22. Et de huius sacrilegij pœnis egi-
mus iam supra ca. 5.

Secundo deducitur eum quoque, qui clericum læserit ma-
nus scilicet, in eum violētas inferendo sacrilegium committe-
re cap. si quis suadente 17. quæstione. 4. docent Bald. in dict.
l. si nondum Bernar. Diez dict. cap. 87. Menoch. vbi supra nu-
mer. 15. Imo hoc grauius est cæteris sacrilegijs secundum D.
Thom. dict. quæst. 99. articulo 3. Grillandum dict. quæstio. 1.
num. 9. Imo & si læsio non fieret in persona clerici, sed in ve-
stibus puta eas lacerando, idem esset admittendum ex glos. in
dic. ca. si quis suadente, recepta cõmuniter ex Inno. in ca. nu-
per. de sententia excommunicatio. Bar. in l. 1. §. hoc autem. ff.
de noui operis nuntia. Marfilis singulari 188. Menoc. vbi sup.
num. 107. Hic autem sacrilegus punitur iure ciuili pœna capi-
tis l. si quis in hoc genus. C. de episco. & cleri. ca. in primis. §.
si quis 2. q. 1. Et nouiori iure exilij pœna ordinaria est, nisi ali-
qua in percussione concurrant, puta, quod diuina celebrẽtur,
quod sit in Ecclesia, & quod diuinum officium perturbetur, vt
ex autẽtica, sed nouo iure. C. de episco. & cle. docuit ibi Bal.
receptus ex Menoch. vbi supra num. 15.

Iure autē pontificio verberans vel vulnerans clericum ipso iure est excommunicatus, neque absolui potest, nisi à Romano Pontifice dict. cap. si quis suadente 17. quæst. 4. cap. nõ est dubium, cum sequentibus de sententia excommunicationis, cap. religioso, cap. eos qui, cap. cum quis, eodem titulo li. 6. l. 4. titulo 9. partit. 3. declarat eleganter Naua. in Manuali cap. 27. num. 76. Didacus Perez in l. 1. titulo 3. li. 1. ordinamenti, colūna 104. vers. priuilegiatus etiã Hodie autē ex priuilegijs concessis per bullam cruciatæ potest sacrilegus à quocunque sacerdote absolui, & iure communi ab episcopo pluribus casibus absolui potest, quos refert tex. & glo. in cap. mulieres de sententia excommunicationis, & ibi communis, Naua. vbi supra num. 88. Sed quia pœna excommunicationis spiritualis est cap. nemo contemnat 11. quæst. 3. sacrilegus autē spiritualia contemnit, inductum est, pœna quoque pecuniaria multari, vt citius recipiscat cap. quisquis inuentus 17. quæst. 4. Et ita in ecclesiasticis tribunalibus obseruari testatur D. Thom. dicta quæst. 99. art. 4. Salzedo in additionibus ad B. Diaz dicto cap. 87. additione 1. in fine.

Advertas autem, quod etsi sacrilegij crimen mixti fori sit cap. cum sit generale de foro competenti l. 7. titulo 5. lib. 1. fori. l. 10. titulo 18. parte 3. ideoque possit ecclesiasticus vel secularis Iudex, ex præuentione cognoscere secundum Abba. in dicto cap. cum sit generale num. 27. vbi communis decisio pedemontana 103. num. 7. Clarus lib. 5. sententiarum §. fina quæst. 37. Montaltus vbi supra à num. 52. tamen in hac specie sacrilegij, de qua loquimur solum ecclesiasticum punire posse sensit gloss verbo, ab ecclesia in autentica, item nulla. C. de episc. & cle. sequitur Bar. in l. 1. num. 44. C. de summa Trini. Maranta in speculo aduocatorum 6. part. nu. 141. Sed ex generalitate dict. cap. cum sit generale, verius multo mihi videtur, & hoc casu mixti fori esse vt aduertit Clarus vbi supra. Guido Papæ decif. 562. num. 3. Illud tamen non negabo, quod etsi secularis iudex super crimine processerit, laicūque condemnauerit, poterit de nouo ecclesiasticus contra eū propter sacrilegium procedere ad pœnas canonicas sacrilegij, teste Couar. li. 2. variarum cap. 20. num. fina. decisio Pedemontana 103. num. 7. Quæ sententia non solum habet locum, quando

666 ad y
 d. secularis pot. si n. d. d.
 qn. peccet. + cob. lib.
 l. 2. c. 1. n. 6. p. 2. m. p. a.
 x. 2. l. m. 2. p. i. d. d.
 n. 49. fol. 10. for. m.
 l. m. com. q. c. ep. n. 7.
 on. 10. d. 11. d. t. e. s.
 con. uers. pot. ep. ecc.
 n. p. seculari. n. d. d. g. n. d.
 An. q. om. 3. m. c. n. d. o.
 clatus q. s. t. a. i. a. in
 p. m. d. e. u. l. m. q. 4. n. 12.
 666 ad y. 2. c. 17. n.
 94

quando secularis solum de crimine principali pronunciauit, Sed & quando laicum de sacrilegio puniuit; vt receptum apud ecclesiastica tribunalia testatur Salzedo vbi supra littera B. verficulo alij vero, licet contrarium defendant Socinus in cap. postulasti num. 16. de foro competenti. Rolandus Valle consilio. 24. num. 13. libr. 2.

Tertio ex prædicta diffinitione deducitur, quod cum omnibus ecclesijs & locis sacris in eorum fauorem, & debita reuerentiam hoc priuilegium concessum sit, quod nullus possit inuitus cuiuscunque criminis reus etiam à proprio iudice abinde extrahi. l. 1. & sequentibus C. de his, qui ad ecclesias confugiunt. cap. inter alia de immunitate ecclesiarum capit. miror, cap. reum 17. q. 4. exceptis tamen nonnullis, qui hoc priuilegio non gaudent, quos recenset tex. in dict. cap. inter alia, & in cap. fina. de immunitate ecclesiarum l. 3. & 4. titulo 11. partita. 1. l. 3. titu. 2. lib. 1. recopilatio. Coua. lib. 2. variarum cap. 20. Ber. Diaz in practica cap. 123. & ibi Salzedo Remigius de Goni de immunitate ecclesiarum prima fallēcia cum sequentibus Clarus libr. 5. sententiarum §. fina. quæst. 30. Quesada quæstionum iuris cap. 1. Azeuedo in dict. l. 3. & fina. li. titu. 2. libr. 1. recopila. D. Paz in praxi primo tomo cap. 3. §. 3. pertotum, & huius immunitatis originem eleganter tradiderunt Remigius vbi supra Calepinus in dictionario, verbo asellus, Corrasius lib. 5. miscellaneorum cap. 23. Ioannes de Vischis in tractatu de immunitate ecclesiæ nu. 70. Si Iudex secula. de facto inuitum extrahat de ecclesia quia locum ipsum sacrum lædit eius immunitatem corrumpendo, committit sacrilegium cap. frater, cap. quis quis 17. quæst. 4. l. 4. tit. 11. partita. 1. docent Bal. in l. si nõdum C. de furtis, Grillandus vbi supra quæst. 1. nu. 4. Ideoque poterit ab ecclesijs Iudice puniri ex Ioanne de Vischis vbi supra numer. 2. D. Paz dic. §. 3. numer. 15. & probatur in dict. cap. miror. De iure autem ciuili punitur pœna vltimi supplicij l. fina. C. de his, qui ad ecclesias confugiunt, vbi cõmunis. Ioãnes Igneus in repetitione legis primæ in principio numer. 42. ff. ad Syllania. De iure autem canonico quod in hac reseruandum est, alia pœna imponitur, videlicet, excommunicationis, quo vsque reum ecclesiæ restituat dict. cap. miror & pecuniaria 30. librarum argenti,

ti, & restitutione damni dict. cap. quis quis 17. quæst. 4. & publica pœnitentia capitulo si quis contumax, eadem causa & quæstione. Docent Abbas in dict. cap. penultimo, columna fina. de immuni eccle. Magnerius in l. nemo de domo nume. 29. ff. de regulis iuris. Ioannes de Vischis vbi supra nume. 65 D. Paz dict. §. 3. numer. 16. & approbantur de iure Regni in l. 4. titu. 11. partita 1. & hodie in concilio Tridentino sessione 25. cap. 20. de reformatione.

Aduertas autem, quod pœna illa pecuniaria applicanda est ecclesiæ à qua extractus fuit criminofus argumento capitulo si quis in atrio 17. quæst. 4. & docuit in expresse glo. in capitulo sacrilegium & in dict. capitulo si quis contumax, eadem causa & quæstione sequuntur Archidia. ibi & Ioan. de Vis. numer. 66.

Secundo aduertas, quod quia ecclesia raro exigit illam pœnam pecuniariam per desuetudinem perdidit ius eam exigendi, vt firmat glo. verbo connubio. in capitulo cum multæ 15. quæst. vltima recepta comuniter ex Claro dict. §. fina q. 30. numer. 1. Paz & Ioan. de Vis. vbi supra Vnde glo. in dict. capitulo si quis contumax affirmavit pœnam in hoc crimine esse arbitrariam, & Hostiensis in summa hoc titu. §. qua pœna, & Archidia. in dict. capitulo quis quis. Quorum opinio vera est quoad quantitatem condemnationis nam cum in dict. capitulo quis quis imponatur pœna triginta librarum argenti, & in dict. capitulo si quis contumax nongentorum solidorum, poterit Iudex arbitrari, cum enim iura varias pœnas imponunt optio datur Iudici, vt notat Abbas in capitul. at si clerici. §. de adulteris. de iudicijs, & in capitu. 2. in fine de cohabitatione clericorum & mulie.

Tertio aduertas quod etiam hodie aliquando imponitur pœna publicæ pœnitentiæ, quam inducit tex. in dict. capitulo si quis contumax. contra seculares Iudices. Et licet olim plures solemnitates obseruarentur in publica pœnitentia, quas omnes recenseat tex. in capitulo in capite 50. distinctioe tamen hodie hæc pœnitentia Iudicibus imponitur, vt dum res sacra celebratur, ipsi assistant nudis pedibus sine pallio & manibus lucernam tenentes, sed raro id patiuntur supremi Iudices, nisi propter magnum & notabile scandalum.

Qua

Quarto ex prædictis deducitur sacrilegium committere eum, qui rem sacram de loco sacro fuerit furatus. sacrilegij 9. ff. ad l. Iuliam peculatus, capitulo quis quis 17. quaest. 4. glo. in capitulo sacrilegium, eadem causa & quaest. Imo hoc proprie esse sacrilegium probat eiusdem etymologia supra relata, & diffinitio Consulti in dict. l. sacrilegij & docent Bar. in l. Diui numer. 1. ff. ad l. Iuliam peculatus, Meno. de arbitra. casu 389. numer. 2. & plures ex infra referendis. Sed an idem sit si res profana è loco sacro surripiatur à Doctoribus cotrouer titur, & diuersum esse probat tex. in l. Diui ff. ad l. Iuliam peculatus & contrarium tex. in capitulo quis quis 17. quaest. 4. Vnde crebrior sententia fuit differentiam constituentium inter ius ciuile & canonicum, vt illo attentio sacrilegium nõ sit: Ex iure autem canonico sacrilegij pœnæ locum habeant, ita glos. in dict. capitulo quis quis & in dict. l. Diui & in l. si nondum C. de furtis sequuntur Bar. Bal. & Salicetus ibi Grillandus dict. quaest. 1. numer. 5. Clarus libr. 5. sententiarum §. sacrilegium numer. 1. Meno. vbi supra Bosius in practica tit. de sacrilegijs in principio Iacobus de Belo visu in practica rubrica. de furtis & latronibus numer. 46. Hieronymus Zane tus de differentijs vtriusque iuris num. 128. Sed ego verius esse existimo nullam in hoc casu fuisse ciuilis & pontificij iuris diferentiam, sed sine vlla distinctione semper sacrilegium committi.

Idque vt sentiam moueor primo autoritate Ciceronis lib. 2. de legibus. vbi hæc verba habentur sacrilego pœna est neque ei soli, qui sacrum abstulerit, sed etiam ei qui sacro commendatum. Secundo ex l. vt facta 16. §. locus. ff. de pœnis vbi Consul scripsit locum facere vt idem vel furtum vel sacrilegium sit. Et ita contra comunem alijs rationibus tentauit Cuiacius lib. 13. obseruationum cap. 19. Petrus Gre. lib. 33. syn tagmatum cap. 14. numer. 8. & apud nos hæc opinio certa est ex l. 10. titu. 18. partita 7. Et generali consuetudine receptum esse, vt omnis sacrilegus, siue rem sacram de loco sacro, siue non sacram de loco sacro subripuerit, semper puniatur pœna mortis: tradidit Iodocus in practica cap. 111. num. 6. Cla. dic. §. sacrilegium num. 1. Neque obstat tex. in dict. l. Diui, qua mouetur communis quia quod ibi scribitur, furti non sacrile-

gij actionem esse, intelligendum est, quo ad repetitionem competentem priuato, cuius res subtracta fuit, quo ad punitio- nem enim delicti & publicam emendationem non negat ibi Consultus sacrilegium committi. Et eadem interpretatio ne accipiendus est tex. in l. si nondum C. de furtis. Ex qua opi- nione apparet, quod cum res ipsa sacra, vel locus sacer suffi- ciat vt dicatur sacrilegium, idem quoque esse admitterendum, si res sacra de loco non sacro furripiatur, vt probat tex. in dic. capitulo quis quis & docent Doctores vbi supra.

Puniuntur autem hoc sacrilegium committentes seuerissi- me iure ciuili mortis scilicet pœna l. sacrilegij 9. ff. ad legem Iuliam pecula. l. aut facta 16. §. locus ff. de pœnis l. 1. in prin- cipio ff. ad l. Iuliam maiesta, iunctis his, quæ supra cap. 21. dixi- mus, docent glo. & Bar. in dict. l. sacrilegij, glo. verbo sacrile- gij in cap. felicis de pœnis lib. 6. Ludou. Montaltus in tracta- tu de reprobatione sententiæ Pilati dubio 1. num. 63. Bosius dict. titulo de sacrilegijs numer. 6. Anto. Gomez 3. tomo va- riarum cap. 5. num. 11. Ex quibus apparet falsam esse opinio- nem Meno. dict. casu 389. num. 4. Clari dict. §. sacrilegij nu. 4. Pe. Grego. dict. lib. 33. cap. 14. existimantium hoc iure sa- crilegij pœnam esse arbitrariam. Neque obstat tex. in l. 4. §. mandatis, & in l. sacrilegij 6. ff. ad l. Iuliam pecula. quia quod ibi scribitur Iudicem posse arbitrari interpretandum est circa genus mortis, & modum illius pœna: poterit enim vel ad bes- tias damnare vel viuos comburere, vel fureis suspendere Quæ interpretatio euidenter probatur in dict. l. sacrilegij 6. ibi & scio multos etiam. Ex æquitate tamen licebit Iudici propter minimum rei valorem, vel delinquentis minorem atatem mitiorem pœnam imponere, ex Boerio decisione 254. Meno. vbi supra num. 6. Cla. dict. num. 4.

Pontificum autem iure in foro pœnitentia seuera pœni- tentia puniuntur, quam refert tex. in cap. de viro 12. q. 2. In fo- ro autem contentioso pœna ex communicationis ferenda pu- niuntur, vt constat ex canone 71. Apostolorum dict. capitulo quis quis, capitulo indigne 12. q. 2. docet Abbas & comimu- nis in capitulo fina. de furtis. Nam licet is qui sacrilegium in personam committit, sit excommunicatus ipso iure, vt supra ta- men is qui id committit in rem non est excommunicatus glo. in dict.

*Legenda canonica salcedo
de pœni c. 37. h. pœna
vera. Reuallor de pœna
de 99. no. 13.*

dict. capitulo sacrilegium Montaltus vbi supra in principio num. 16. Neque obstat tex. in capitulo conquesti de sententia excommunicationis, vbi iubentur denuntiari & sic præsupponitur quod sint excommunicati capit. pastoralis §. verum de appella. quia ibi agitur de his, qui cum effractione res ecclesiæ surripuerunt: cum enim hæc duo concurrunt sunt ipso iure excommunicati, vt docet Nau. in manuali c. 17. n. 95. & c. 27. 97 Salzedo in additionibus ad Ber. Diaz dict. cap. 87. littera D. Item sunt infames capitulo infames 6. q. 1. & pecuniaria poena mulstantur dict. cap. quis quis. & perpetuo carceri aut exilio mancipantur capitulo attendendum 17. quæst. 4. In clericis autem est crimen dignum depositione ab ordine & beneficio, vt docet Bonacosa in communibus opinionibus versiculo sacrilegium impertinenter ad id allegans Socinum in capitulo ecclesia num. 45. de sortilegijs ibi enim non sacrilegos, sed sortilegos deponendos esse tradit. Potest tamen probari eius doctrina ex sententia Abbatis in capitulo tuæ. de poenis a nobis supra relata & probata in capitulo de falsa moneta.

Regio vero iure in alijs speciebus sacrilegij poena arbitrio Iudicis imponenda est, attendente qualitate personæ, conditione rei status & ætatis ex l. 12. titu. 18. par. 1. In eum autem, qui rem non sacram de loco sacro abstulerit poena imponitur triginta librarum argenti ipsi loco applicanda, dominoque rem ipsam & nouem plus restituere debet l. 10. titu. 18. par. 1. In eum autem qui rem sacram de loco sacro furatur, mortis poena imposita est ex l. 18. titu. 14. par. 7. quam apud nos sine aliquadi distinctione, an res sacram agni, vel parui valoris sit practicari testantur Gre. Lopez ibi glo. 9. Ant. Gom. 3. tomo variarum capitulo quinto numero 11.

De Sepulchro violato Capitulo 31.

AD sacrilegij crimen pertinere videtur sepulchrorum, & sepulcorum rerumque, quæ eorum sunt violatio l. 1. l. Pergit 5. C. de sepulchro violato. Locus autem vbi cadauer ossa ve hominum sepulta sunt sepulchrum appellatur, teste Festo Pompeioli. 16. de lingua la

tina ex eo sic dictum, quasi seorsum a seculo, propter factorem, qui illo concluditur.

Qua ratione verosimile est legem duodecim tabularum his verbis, Hominem mortuum in vrbene sepelito, ne uirito, vt referunt Alexder ab Alexandro libro sexto dierum cap. 14. & ibi Tiraquel. littera G. Anto Augus. libro singulari de ll. ad ll. 12. tabularum l. 44. prohibuisse Romanos cadauera in vrbe sepelire, non vt Cicero putabat libr. 2. de ll. propter ignis periculum probat l. 3. §. Diuus. ff. de sepulchro violato l. mortuorum C. de religiosis. Post modum tamen cines eorum qui triumphasset summorumque ducum & Virginum Vestalium in vrbe ferri, & in foro condi licebat, vt testantur Alex. ab Alex. vbi supra Plutarc. in problematibus capit. 79. Fuerunt autem Græci, & Romani in mortuis sepeliendis extruendisque sepulchris religiosissimi, vt constat ex Valerio Maxi. lib. 1. capitulo de somnis & lib. 5. cap. 4. Meno. de arbitrijs casu 387. nume. 3. & sequentibus & merito nam a Deo ipso laudantur cadauera sepelientes Geneseos cap. 23. & lib. 2. Regum cap. 2. & Thobia cap. 1. 2. & 12. Hinc iure ciuili inductum est, pro nullo debito detineri posse corpora a creditoribus, ne sepeliantur l. cum sit iniustum & autentica item qui C. de sepulchro violato. quod praxi receptum est, quamuis debitum sit liquidum, etiam per instrumentum guarentigium ex l. 13. titu. 9. par. 7. l. 11. titu. 16. lib. 3. ordinamenti, & ibi Dida. Pe. Guiller. Bene. in capitulo Raynutius verbo mortuo itaque el primero num. 56. Coua. lib. 2. variarum capit. 1. nu. 10. Anto. Go. secundo tomo cap. 11. num. 56. Baeça de inope debitore num. 19. Licet contrarium docuerit glo. in capitulo ei qui. §. si quis ausus. 2. quæst. 6. quam sequuntur Ange. in autentico vt defuncti seu funera §. 1. Felinus in capitulo sicut Iuliani de dæis. Hippol. sing. 199. imo hoc casu puniuntur l. Iulia de vi pub. l. qui cætu ff. ad l. Iuliam de vi Meno. dict. casu 387. num. 20. & casu 393.

Hinc etiam eodem iure inductum est, eos, qui iusta mortuis faciunt in ius vocari non posse l. 2. in fine ff. de in ius vocando Dicuntur autem iusta facere qui exequias vel sacrificia pro mortuis faciunt. l. pro hærede 20. ff. de adqu. hære. Funeralia enim sacrificia appellantur iusta quod iuste his impendantur, qui

qui de nobis viuentes bene meruerunt, vt contra glo. in dict. l. 2. docuit ibi Horofius num. 19. Corra. lib. 1. miscella cap. 12 vel quod hæc solemnia à l. 12. tabula. descenderent vt tradiderunt Berofius, & Brifonius de verbis iuris versiculo iusta. Quia verò huiusmodi solemnia per nouem dies durabant, septem enim diebus cadauera domi seruabantur & calida abluebantur aqua, octauo autem die vt homines ad honestandas exequias conuenirent, euocabatur populus ad funus per præconem; nono vero condebatur, vt ex Seruio docet Ioan. Rosinus lib. 5. Romanarum antiquitatum cap. 29. Tiraquel, in adnotationibus ad Alex. ab Alex. lib. 6. dierum cap. 14. littera C. secunda. Nouiori iure tempus nouem dierum præfixum est, ne possint interim in ius vocari autentico, vt cum de appellatione cognoscitur. §. meminimus collatione 8. & in autentica sed neque C. de sepulchro violato. actusque cum ipsis celebratus est ipso iure nullus, vt in dict. iuribus l. fina. titu. 13. par. 1. l. 13. titu. 9. par. 7. docent Ripa in tractatu de peste. titulo de remedijs præseruatiuis num. 104. Meno. vbi supra num. 22. Vnde apparet recte Accursium & recentiores in dict. l. 2. huiusmodi priuilegium ad familiaria tantum defuncti pertinere docuisse, & in persona hæredum vel vxoris tantum vel liberorum praticari testantur Albe. ibi & Corra. dict. cap. 12. num. 8. Eadem quoque ratione apud eos sepulchra violare graue delictum fuit l. enim 12. tabul. vt Cicerolib. 2. de ll. testatur, cautum erat, ne quis sepulchra deleteret, neue alienum inferret. Quam legem suis edictis, pœnis, & constitutionibus Prætores & imperatores indies auxerunt, vnde plures sunt huius criminis distinguendi casus.

Priorem, si quis in sepulchrum alterius cadauer deferat in reo domino l. 3. §. si quis in hæreditarium ff. de sepulchro violato. Fuerunt enim apud Romanos sepulchra vel omnibus plebeijs comunia, vel familiaria, vel hæreditaria l. 5. ff. de religiosis. familiaria dicebantur, quæ quis sibi familiæ que suæ parauit; hæreditaria vero quæ sibi vel hæredibus dict. l. 5. & 6. Ita & hodie licet Christianis sepultura in comuni fiant cæmeterio vel ecclesia ibi tamen quædam loca sunt certis familiarijs, vel personis interdum designata, quæ alijs non possunt à sacerdotibus comunicari, vt docent Conradus Brunus lib. 4.

de ceremonijs c. 2. Aug. Clauasius in ſūma, verbo ſepultura n. 4. Vnde effectum eſt quod licet quilibet habeat certam ſepulturam poteſt enim quilibet ſibi eam eligere, etiam ſi vxor ſit capitulo de vxore de ſepulturis, vel filius familias eodem titu. lib. 6. ſi tamen non elegerit in ſepulchro maiorum ſepeli ri debet cap. 1. de ſepulturis cap. vnaquæque §. Ioseph 13. quæſt. 2. docet eleganter Aſinius in dict. l. familiaria ff. de religioſis. Medices in tractatu de ſepulturis quæſt. 7. & 8. Et inde ſi quis in alienum ſepulchrum cadauer deferat ipſum violare dicitur. Videtur enim mortuus iam antea ſepultus alterius ſepulturæ in poſſeſſione ſui loci turbari quia naturaliter ad mortuum pertinere videtur locus, in quem inferitur l. ſcriptus ff. de religioſis, vnde punitur pœna pecuniaria, & tenetur in factum actione ad precium loci l. 2. §. prator ait l. is qui intulit, l. finali §. 1. ff. de religioſis. Medices vbi ſupra quæſt. 17. At tamen dominus ſepulchri non poterit propria auctoritate cadauer ab alio illatum effodere, vel eruere ſine Põtificis decreto, quod ſi fecerit iniuriarum actione tenebitur, vt in l. oſſa. 8. ff. de religio. Licet regulariter liceat domino iure ſuo tollere ab alio ædificatum l. quemadmodum ff. ad l. Aquiliam.

Secundus caſus eſt quando quis cadauera ipſa veſtibus & alijs precioſis rebus ſpoliaret ſciendum enim eſt moris fuiſſe antiquis non ſolum apud gentes, ſed etiam apud fideles veri Dei cultores Reges & optimates precioſa quæque quæ invita habebant ſecum poſt mortem in ſepulchris reponere, vt conſtat ex Iob cap. 3. & ibi glo. ordinaria. Iosepho lib. 7. iudaicarum antiquitatum cap. 16. & lib. 13. cap. 15. & libr. 16 cap. 7. & ex l. fina. §. fina. ff. de auro & argento lega. Quem morem improbat Vlpianus in l. & ſi quis 14. §. funeris ff. de religioſis l. ſeruo alieno §. fina. ff. de lega. Hodieque propter ſacerdotalem dignitatem ſacerdotes, epiſcopi & primates cum veſtibus ſunt ſepeliendi iuxta glo. Et Doctores. in capitulo nemo per ignorantiam de conſecratione diſtinctione prima Abb. in quæſt. incipiente, Sempronius clericus num. 8. Aſinius in dict. §. funeris num. 11. Quod tamen laicis interdictum eſt ex dict. capitulo nemo, & docet Ange. in l. 1. num. 2. C. de his, quæ pœnæ nomine. Medices in tractatu de ſepulturis quæſt. 28. Qui igitur hæc ornamenta mortuis ſuſtulerint

meri-

merito sepulchra violare dicuntur, & si vi faciant puniuntur poena mortis, si autem sine armis vsque in metallum l. 3. §. aduersus ff. de sepulchro violato docet Meno. dict. casu 387. num. 13. Medices vbi supra quaest. 14. num. 6. Ripa in tractatu de peste titul. de remedijs praeseruatius num. 115. quae poena iure regni approbata est in l. 12. titul. 9. par. 7. Solum hoc immutato, quod de iure comuni quando sine armis fit spoliium poena est arbitraria vsque ad metallum, vt in dict. §. aduersus, dictio enim vsque stat exclusiue vt docet Meno. de arbitra. lib. 1. quaest. 80. num. 92. De iure vero regni est certa poena damnatio, scilicet ad opus publicum.

Tertius casus est, quando eo animo cadauera effodiuntur & à sepulchris eruuntur, vt aliqua iniuria & contumelia afficiantur, tunc enim praeterquam quod permissum est haeredibus iniuriarum agere l. 1. §. quoties ff. de iniurijs & diximus supra cap. de iniurijs committitur hoc crimen de sepulchro violato & humiliores vltimo supplicio afficiuntur, honestiores vel deportantur, vel relegantur l. fina. ff. de sepulchro violato. & nouiori Constantini constitutione in l. 4. C. eodem ti. poena decem pondo auri indicta est, quae simul cum poena corporali praedicta imponenda erit, siue quod per noua ab statuto indictam non videtur à priori iuris communis recessum, vt docuit Bar. in l. 1. in fine ff. de vi bonorum raptorum, Abbas in c. de causis num. 14. Beroius num. 75. de officio delegati Meno. de recuperanda remedio 9. num. 169. & sequentibus siue quod id ea l. expressum est in versiculo nihil enim vt placuit Meno. dict. remedio 9. num. 375. & dict. casu 387 num. 14. Iure autem Regni ex dict. l. 12. titu. 9. par. 7. plebei hoc committentes crimē mortis poena plectuntur, nobiles vero quos hijos de algo in exilium perpetuum mitti debent.

Quartus casus est quando sepulchrorum aedificia demoliantur, vel lapis sepulturae impositus aufertur: tunc si serui ignorante domino id faciant metallo addicuntur, si vero domini auctoritate, vel iussione relegantur l. 2. C. de sepulchro violato. liberi autem humiliores morte mulentur honestiores verò in metallum dantur, vel relegantur, dict. l. fina. ff. de sepulchro violato, quam & hoc casu obtinere interpretantur Meno. dic. casu 387. num. 15. Medices in tractatu de sepulchris q. 14. nu.

8. Quod silapis, vel quid aliud de sepulchro detractum in vil-
lam deferatur, vel in ædificio ponatur, villa vel ædificium pu-
blicatur, dict. l. 2. Iure autem Regni ex l. 12. titu. 9. par. 7. hæc
pæna temperata est, ædificia enim lapidibus sepulchrorum
structa fisco vindicantur, nulla tamen corporalis pœna impo-
nitur, sed decem librarum auri, nisi has exoluere non possint
tunc enim in perpetuum exulant, vt ibi bene aduertit Grego-
rius Lopez.

Aduertas autem primo hæc omnia obtinere, quando de
hoc delicto agitur criminaliter, secus vero si agatur ciuilitè, id
est ad pœnam pecuniariam, quod iure permittitur l. de sepul-
chro ff. de sepulchro violato, tunc enim si agatis, cuius interest,
sepulchrum non violari, in quatum æquum prætori videbitur
condemnatio fiet l. 3. in principio. ff. de sepulchro violato si
verò agatis, cuius nihil interest, est enim hæc actio popularis
dict. l. 3. §. fina. si simpliciter sepulchrum violatum probetur
in centum aureos violator condemnabitur, dic. l. 3. §. si nemo,
si verò in loco sepulchri ædificauerit simile ve quid egerit, du-
centorum aureorum pœna mulsetabitur, dict. l. 3. §. si quis in se-
pulchro, sed iure regni pœna centum aureorum indiffinè
approbatur, in dict. l. 12. titu. 9. par. 7.

Secundo aduertat prædictas pœnas cessare, si violatio se-
pulchri fiat in eos, qui de iure sepeliri prohibentur, vt constat
ex traditis a Meno. dict. casu 387. num. 26. Medices dict. q.
14. in fine Cum enim in pœnam denegari soleat sepultura, do-
cet Petrus Gre. lib. 31. syntagmatum cap. 27. nu. 10 & lib. 32.
cap. 29. num. 1. & sequenti. Plures casus, quibus quis sepelien-
dus non est, refert glo. in cap. ex parte. de sepulturis. & ibi
Doctores tex. in clementina 1. de sepulturis Coua. lib. 2. varia-
rum cap. 1. num. 14. Franciscus Pauinus in tractu de visitatio-
ne quæst. 2. 2. partis num. 57. Selua in tractatu de beneficio
. 1. parte quæst. 5. nume. 108. & 112. Nicholaus Plobinus in
tractatu de excommunicatione num. 14. Florentinus eodem
tractatu. cap. 33. pertotum Anto. Go. 3. tomo variarum cap. fi-
na. num. 8. præcipuustamen est, quando quis decedit in torne-
amentis capitulo primo de torneamentis, quod ad eos quoque
extensum est, qui decedunt in duello quod appellamus de
sasio in concilio Tridentino sessione 25. capitul. 9. de refo r-

matione, vel moriuntur in agitationibus taurorum, ex motu proprio Pij Quinti relato inter motus proprios folio 75. & 307. Alter casus est quando sententia Iudicis vltimo supplicio reos condemnantis expresse continetur, vt eorum cadauera ad tempus, vel in perpetuum in loco publico suspensa & insepulta maneant, hoc enim permittitur Iudici, vt notant Coua. & Anto. Gomez vbi supra regulariter tamen punitorum cadauera tradenda sunt sepulturæ capitulo quæsitum 13. quæst. 2. glo. verbo pœnitentiæ in clementina .1. de pœnitentijs & remissio. l. fina. ff. de cadaueribus punitorum l. fina. titul. 31. par. 7. etiam si exusti sint, ossa enim & cineres collecta sepulturæ tradi possunt l. 1. versiculo fina. ff. eodem tit. neque obstat tex. in capitulo placuit 23. quæst. 5. quia loquitur de cadaueribus punitorum impœnitentium.

De Simonia pœna Caput. 3 2.

Inter grauiora delicta imputari solet simonia crimen capitul. fina. de purgatione canonica. imo cæteris omnibus esse detestabilius probat tex. in capitulo fina. 1. quæst. 7. capitul. sicut, capitul. licet. Heli. de simonia. continet enim in se hæresis crimen, quia in hoc quod quis vendit donum Spiritus sancti quodammodo affirmat se esse dominum spiritualis doni, quod est hæreticum, vt docet D. Tho. 2. 2. quæst. 100. articulo 1. ad primum. Et hoc sensu sæpe apud nos simonia appellatur hæresis in capitulo quicumque. capitulo qui studet, capite cum liqueat, capitulo presbyter 1. quæst. 1. capitulo quoties capitulo sicut. de simonia. Sed ego verius esse existimo simoniacum non posse hæreticum appellari, nisi censeat licere sibi emere, vel vendere ius spirituale, docet Abb. in dict. c. licet Heli. columna penultima Ioannes de Liriel libr. 3. de primogenitura quæst. 7. num. 8. Neque obstant illa iura, in quibus simonia appellatur hæresis, quia hoc nomen hæresis propriè sumitur pro secta, vel opinione diuersa, vt diximus in ca. de hæreticis, in principio. Vnde quia qui vendunt, vel emunt

iura spiritualia sequuntur sectam & opinionem Simonis Magi qui spiritum sanctum numerata pecunia emere tentauit, vt patet ex actibus Apostolorum cap. 8. dict. capitulo qui studet capitulo saluator. 1. quaest. 1. dicuntur haeretici, id est, sectatores illius opinionis, & inde ab ipso Simone auctore huius erroris appellantur simoniaci dict. capitulo qui studet docent summissa verbo simonia. Laurētius Vallali. 4. elegantiarum cap. 19. Meno. de arbitrarijs, casu 401. nume. 20. Petr. Greg. lib. 33. syntagmatum cap. 13. in principio. Sed licet primus post Christi aduentum Simon ille Magus hoc tentauerit crimen, tamen rerum spiritualium venditio iure diuino antea prohibita fuit, vt constat ex pluribus sacrae scripturae auctoritatibus à D. Thoma relatis dict. quaest. 100. ar. 1. Vnde constat & ipsum Romanum Pontificem simoniae criminis committere posse, vt testatur D. Tho. dict. articulo. 1. in fine, iuris enim diuini prohibitionibus tenetur capitulo sunt quidam 25. q. 1. Quod vt perfectius intelligas aduertas, quaedam esse prohibita, quia simoniaca vt sacramenta vendere, quaedam vero esse simoniaca, quia prohibita vt pactum opponere in renuntiatione beneficii. Si itaque Papa faciat ea quae sunt prohibita quia simoniaca non excusabitur à crimine simoniae, si vero faciat quae sunt simoniaca, quia prohibita, immunis erit à crimine, vt docuit glo. verbo, dimittere in capitulo ex parte el. 1. de officio delegati, & verbo illicite in capitulo. cum pridem de pactis & vtrobique Doctores Abbas in cap. 1. num. 5. de simonia. Villadiego in tractatu de legato q. 15. num. 34. Soto lib. 9. de iustitia & iure quaest. 5. articulo. 2. Vnde falsa est doctrina in l. Barbarius Philippus columna. 2. ff. de offic. praetoris & aliorum, quos referunt Romanus in additionibus ad tractatum de potestate Papae, num. 7. Franciscus Pambinus in tractatu de visitatione q. 4. 2. partis num. 9. Quod scilicet in curia Romana, non committitur simonia ex l. vnica, ff. ad legem Iuliam. de ambitu. Sed pro doctrina Bar. facit frequens & assidua Romanae curiae consuetudo exigendi grandem pecuniae quantitatem pro habenda resignatione coadiutoria, aut noua gratia alicuius beneficii ecclesiastici, neque potest dici quod auctoritas Papae excusat à simonia, vt voluit in proposito Hostiensis in cap. 1. de simonia, Pambinus vbi supra num. 8. quia id obtinet

net in his, quæ sunt simoniaca, quia prohibita, conferre autem beneficia accepta pecunia, si habent vsum clauium, aut executionem alicuius ordinis est prohibitum, quia simonia cum vt docet Abbas Siculus in dict. cap. 1. & in capitulo extirpanda. §. qui verò de præbendis. Villadiego vbi supra nume. 36. D. Thomas dict. q. 100. art. 4. Vnde resoluendum est optimo iure posse pecuniã pro prædictis rebus in curia exigi, absque labe simoniæ. Bonifacius enim 9. primus omnium statuit annatam soluendam ab his, qui beneficia à sede apostolica impetrant, vt videlicet is cui de beneficio excedente valorem annum viginti quatuor ducatorum auri de camara prouidetur, dimidium valorem annui beneficij impetrati soluat fisco apostolico, vt refert Platina de vitis Pontificum, sub Bonifacio 9. quam constitutionem sequentes Pontifices confirmarunt, & iustissimam esse probant Gomecius in regula cancellariæ, de exprimendo valore num. 6. Ioan. Echius in libello, qui infcribitur enchiridion locorum communium contra Lutheranos titu. de annatis, Gigas de pensionibus q. 26. Et inde pecunia, quæ cameræ apostolicæ soluitur non datur pro titulo, & gratia beneficij, quod esset simoniacum sed pro annata, quæ ex summorum Pontificum constitutionibus præstanda est pro quolibet beneficio, vt diximus, indeque curiales hanc exactiõnem vocant compositionem.

Ex quibus deducitur interpretatio ad concilium Tridentinum sessione 25. cap. 18. de reformatione. vbi cautum est dispensationes, à quibuscunque, ad quos dispensatio pertinebit, gratis esse præstandas. Quamuis enim aliquid accipere pro dispensatione sit simoniacum, tamen quia ideo est simoniacum, quia prohibita prædicta concilij dispositio non comprehendet S. Ponti. qui absque labe simoniæ poterit in gradibus iure positio ad contrahendum prohibitis, accepta pecunia, aut alio temporali dispensare, ceteri autem inferiores, in quibus casibus dispensare possunt obseruare tenentur Tridentini decretum vsque adeo, vt neque pro receptione, & examinatione testium, neque approbatione informationis super narratione facta Pontifici super causis ad dispensandum necessarijs, cuius verificatio committi solet locorum ordinarijs, liceat Episcopis, vel eorum vicarijs aliquid temporale recipere.

Hunc enim casum sub dicto concilij decreto contineri declaratum fuit à congregatione Cardinalium contra vicarios Archiepiscopi Burgenfis.

Definitur autem simonia magis communiter, vt sit studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituales annexum pro temporali vel è contra: ita colligitur ex capitulo quicumque, capitulo qui studet 1. q. 1. capitulo non satis capitulo cum ecclesia. de simonia. tradit glo. in rubrica eodem titulo & in summa 1. q. 1. recepta cõmuniter secundum Doctores vtrobiq; Abba. in capitulo nemo nume. 6. de simonia D. Tho. 2. 2. dist. q. 100. arti. 1. Victoria in relectione de simonia in principio num. 10. Syluef. & summissas verbo, simonia Sot. lib. 9. de iustitia & iure q. 5. ar. 1. Naua. in manuali cap. 23. num. 99. Circa quam definitionem aduertendum est emptionis & venditionis verbum large sumi, non solum pro actuali, & vera venditione, verum & pro quocunq; pacto, vel cõuentione, vt in l. statuliberi §. Quintus ff. de statu liberis Quodcunq; enim pactum non gratuitum super spiritualibus afficit contrahentes vitio simoniæ capitulo cum pridem, capitulo fina. de pactis capitulo quæsitum de rerum permutatione, capitulo nisi essent de præbendis.

Est autem simonia triplex, mentalis, conuentionalis, & realis. Mentalis est, quæ tantum menti inest, neque ad actum exteriorem tacite vel expresse redacta est, de qua loquitur text. in capitulo fina. de simonia. Et hæc licet mortale peccatum afferat nulla tamen ab ecclesia punitur pœna: nõ enim iudicat de occultis capitulo tuus nos de simonia. & ideo sola pœnitentia remittitur dict. capitulo fina. Ex his deducitur, quod licet simonia iudicetur conferre beneficium fauore, vel amore humano, siue proximitatis, seu consanguinitatis, habita ratione capitulo sicut nonnulli 1. q. 1. capitulo tuam de aetate & qualitate cap. cum in eo §. in omnibus in verbo, carnalitem, vt ecclesiastica beneficia, tamen hæc simonia solum est mentalis. Ideoque licet beneficia per simoniam adq;uisita vacent ipso iure, & obtineri non possint, vt infra dicemus, tamen in hac specie, quia pœnæ contra simoniam mentalem indictæ non sunt, vt diximus poterit consanguineus collatoris iure optimo beneficia retinere, licet collator ipse peccauerit committendo

tendo si noniam mentalem idemque dicendum est, quando eo animo conferuntur famulis, vt loco sint salarij, vel vt debita stipendia remittant. Nam licet & hoc casu committatur simonia dict. capitulo sunt nonnulli capitulo perpendit. 1. q. 3. non tamen inde inficitur collatio labe simonia, quia est solum simonia mentalis, nisi deduceretur in pactum, vel conuentionem, quod famulus remittat stipendia, tunc enim esset simonia realis. Et ita interpretandus est tex. in dict. capitulo sunt nonnulli. ideoque omnes pœnæ statim referendæ locum haberent eo casu. Quod autem diximus simoniam committi, si beneficium proximo aut consanguineo cõferatur, quod ita intelligendum est, nisi semota humana affectione proximo conferatur idoneo, vt extraneo: quo casu magis laudãdus est, quam vituperandus collator capitul. non satis 86. dist. glos. & Doctores in capitu. 1. de cohabitatione clericorum & mulierum capitulo filium 1. q. 1. capitulo dilectus. & ibi Abbas notabili. 1. de præbendis. idem Abbas consilio 96. volumine 2. quia cæteris paribus quis tenetur potius suis quam extraneis benefacere capitulo omnino 31. dist. capitulo non satis, nemo enim vnquam carnem suam odio habuit, sed eam fouet & nutrit capitulo non æstimemus 13. q. 2. Idemque in famulis admittitur, famulis enim dignis semota omni pactione vel renuntiationis spe non est improbatum beneficia conferre capitulo. cum in cunctis. de electione.

Secundo ex prædictis deducitur, quod licet confidentia, hoc est, conferre beneficia eo animo & conditione, vt is, cui collata sunt post certum tempus in fauorem alicuius renuntiet, non dicetur simonia, vt constat ex motu proprio Pij Quinti, relato inter sanctiones apostolicas folio 77. & folio. 112. & omnes pœnæ simoniae relatæ in confidentijs locum habeant, vt constat ex dict. motu proprio, licet confidentia simonia sit tantum conuentionalis, tamen si collator nihil cum recipiente couenerit, sed ipse hac spe factus ei beneficium contulerit solum committitur simonia mentalis, ideoque dictæ pœnæ locum non habent.

Conuentionalis autem simonia dicitur, quæ non solummente retinetur, sed expresse, vel tacite cum alio confertur, neque tamen effectum sortitur, saltem ex vna parte, vt decla-

rat Naua. in manuali capitu. 23. num. 104. vel quæ interuentu conventionis committitur, cum simonia sit conuenire, vel pacisci in spiritualibus capitulo cum pridem, capitulo fina. de pactis & tunc si precium non interueniat, quia ex sola conuentione committitur, dicitur simonia conuentionalis.

Realis verò simonia est, quæ vltra pactum vel conuentionem interuentu rei committitur, accepta scilicet pecunia, aut alia quacunque re temporali pro spirituali. Ex his apparet simoniam conuentionalem vere & proprie esse simoniam, cum ei competat simoniæ diffinitio. Cum enim ratione pacti committatur & pactum succedat loco rei l. fundi partem ff. de contrahenda emptio. videtur dari res temporalis pro spirituali. Vnde pœnas inferius referendas contra simoniacos conuentionales locum habere testantur Caietanus in summa verbo simonia, Soto lib. 9. de iustitia & iure q. 8. artic. 1. Rebusus in praxi. 3. part. titul. de simonia in renuntiatione numer. 9. Sed contrariam sententiam, imò prædictas pœnas non comprehendere simoniam conuentionalem, indeque si præcedente pacto expresso, vel tacito alter dat temporale, alter vero non tradit spirituale vterque peccat mortaliter, & recipiens debet restituere pecuniam, neuter tamen incurrit priuationis, & excommunicationis pœnas contra simoniacos indiçtas, vt docent Nauarro in manuali capitu. 23. numer. 104. & in capitulo fina. num. 2. & 28. de simonia & apud rotam ita receptum fuisse probat Casiodorus decisione 5. de constitutionibus, Gom. in regu. cancellariæ de trienniali possessore q. 12. num. 3. Coua. in reg. peccatum 2. parte §. 8. numer. 7. Et hæc sententia probatur in extrauaganti, cum detestabile, de simonia ibi, dando & recipiendo, quæ verba solum verificari videntur in reali simonia, cum vtriusque partis traditionem requirere videantur. Deinde quia cum lex illa sit pœnalis non debet extendi, vt pœna, quæ in reali simonia inducitur in conuentionali locum habeat.

Puniuntur autem simoniaci, primo quod spiritualia recepta tenentur resignare, temporalia vero restituere cap. si quis episcopus, c. presbyterum 1. q. 1. c. audiuius de simonia, secundo excommunicantur excommunicatione papali cap. reperiuntur 1. q. 1. Tertio sunt suspensi ab ordine per simoniam suscep
to

to dict. capitulo si quis episcopus. 4. infamia & depositione
 plestantur cap. sane 15. q. 3. capit. inquisitionis de accusatio.
 Vltimo puniri possunt alijs pœnisiudici arbitrarijs secundũ
 personæ & simoniæ qualitatem, vt docent Bal. in l. in eos ff.
 de tutelis Anania in rubrica. de simonia num. 3. Ber. Diaz in
 practica ca. 91. Meno. de arbitra. casu 401. num. 28. Et hæc an
 tiquo iure obtinuerant, nam Paulus secundus in extrauagan-
 te, cum detestabile de simonia inter cõmunes, quam inuiolabi
 liter obseruari mandauit Pius Quintus in motu proprio inci
 pienti, cum primum. versiculo & vt simoniæ prauitatis, anti-
 quam excommunicationis papalis pœnam renouauit. Sed quia
 dicta extrauagans solum loquitur de simonia circa ordines,
 vel beneficia, nullus alius simoniacus erit ipso iure excommu-
 nicatus, vt notant Syluester in summa verbo simonia q. 9. Sal-
 zedo in additionibus ad Bernardum Diaz dic. cap. 91. littera
 D. item renouauit suspensionem ab ordine per simoniam ade-
 pto. Quod est vsque adeo verum, vt non solum exequutionem
 illius ordinis non habeat, verum, neque eorum, quos antea sus-
 ceperat vt ex capitulo quibusdam 1. q. 1. capitulo præter. §. ve-
 rum 32. dict. cap. eos 81. dict. capitulo si quis de simonia. do-
 cent Inno. in capitulo tanta, eodem titulo. receptus comuni-
 ter secundum Abbat. & Ananiam ibi numer. 9. idem Abb. in
 capitulo per tuas numer. 5. eodem titul. Syluester in summa
 verbo suspensio Ber. Diaz dict. cap. 91. Couarruias in clem-
 entina si furiosus 1. par. §. 1. nu. 7. Quæ pœna intelligenda
 est in vera & propria simonia, quia si ab alio extraneo com-
 mitteretur, in scio & ignorante ordinato, puta, quia extraneus
 aliquid ordinanti dedit, ordinatus non peccaret, & ideo ne-
 que incurreret suspensionem, vt docent Cardinalis in capitul.
 statuimus & in capitulo si quis 1. q. 1. Nauarro. in Manuali c.
 27. numer. 68. & Salzedo vbi supra littera C. quidquid dicat
 glos. in capitulo si quis de simonia. episcopus etiam qui per
 simoniam aliquem ordinauit, eandem suspensionis pœnam
 incurrit ex doctrina Belameræ, quam sequitur Præpositus in
 capitulo presbyter numer. 71. q. 1. Quod eodem modo puni-
 tur dans & recipiens simoniace capitulo qui per pecuniam,
 capitulo qui studet, capitulo quicumque capitulo. cum ordina-
 retur, capitul. eos, capitulo, si qui episcopi. capitulo, de cætero

l. q. 1. capitulo Saluator 1. q. 3. capitulo si quis omnem 1. q. 7. Contra eos vero, qui in beneficijs simoniam commiserint eandem excommunicationis pœnam Paulus in dicta extrauaganti statuit, & in super priuationem omnium beneficiorum & officiorum ecclesiasticorum induxit. Quæ pœna priuationis licet incurratur ipso iure, vt dixi, tamen necessaria est sententia Iudicis declaratoria contra simoniacos, vt in foro conscientie teneantur ea beneficia dimittere, lex enim pœnalis non obligat ad pœnam in foro animæ, ante sententiam glo. celebris in capitulo fraternitas 12. q. 2. Quæ sententia obtinet etiam si irrogetur pœna ipso iure, vt resoluius supra in capitulo de hæreticis, & probatur in l. eius qui delatorem. ff. de iure fisci & in capitulo cum secundum l. de hæreticis libr. 6. & in capitulo licet canon vbi glo. verbo iusto. de electione in 6. dicit communem Bero. in cap. 1. num. 237. de constitutionibus Tiraquellus in l. si vnquam. verbo reuertatur num. 40. Coar. in reg. peccatum 2. par. §. 5. num. 6. & §. 8. num. 4. Vnde huius pœnæ impositæ ipso iure is solus effectus est, quod lucratur fructus interim post commissum crimen ante sententiam reuocabiliter. Iudex enim quia priuatio incurritur ipso iure condemnabit simoniacos in fructibus perceptis à die criminis, vt diximus in capitulo de homicidio. Quia autem disposita circa ordines in materia simoniæ trahuntur ad beneficia capitulo ex multis 1. q. 3. sicut supra diximus, simoniacos non solum suspendi ab ordine suscepto per simoniam, sed etiam ab omnibus antea susceptis, ita hæc priuatio beneficiorum non solum obtinet in adquisitis per simoniam, vel post eam iam commissam, sed etiam in omnibus, quæ antea iuste & legitime obtinuerat, vt patet ex dict. extrauaganti cum detestabile. Verum inter hæc longa differentia est. In beneficijs enim ante simoniam adquisitis obtinent quæ supra diximus de sententia Iudi. declaratoria ita autem quæ per simoniam, vel post commissum simoniæ crimen adeptus est sine aliqua sententia etiam in foro conscientie dimittere tenetur. Quoties enim lex civilis vel pontificia inducit pœnas ipso iure propter delictum priuationis scilicet bonorum, vel beneficiorum, in quibus delinquens habet ius plene quæ situm, tunc necessaria est sententia declaratoria, neque ante pœna committitur in foro

conscientiæ, vt diximus. cæterum si eadem lex, in pœnam de
 liciti prohibeat primam acquisitionem beneficij, vel bono-
 rum, in quibus delinquens non habebat ius aliquod plene que-
 situm, hoc casu acquirens contra legis prohibitionem statim
 obligatur, vt iniustus possessor restituere quærità acquisiuit an-
 te aliquam sententiã etiam declaratoriam. Et hæc distinctio
 aperte probatur in dicta extrauagante cum detesta. versiculo
 per electiones, & diximus latius in dic. capitul. de homicidio.
 Superiores autem pœnæ committuntur hodie, si aliquid pro
 collatione quorũcũque ordinũ etiã primæ tōsuræ, aut pro liti-
 teris dimissorijs, vel pro sigillo, vel alia quacunque de causa
 Episcopi, aut alij collatores etiam sponte oblatum recipiant,
 vt constat ex concilio Tridentino sessione 21. cap. 1. de refor-
 matione. Quod intelligendum est si datio vel promissio præ-
 cedat collationem ordinum, vel beneficiorum, non verò suffi-
 ceret, si sequeretur argumentoglos. in capitul. emendari 1. q.
 1. tradunt Nauar. in Man. c. 25. n. 68. & Salzedo in additio.
 ad Bernardum Diaz dict. capitul. 91. littera D. versiculo. 6.
 Præter quas pœnæ iure expresso impositas contra simonia-
 cos in beneficijs alia quoque mulctantur. Nam si delictum
 sit publicum, ipso iure est suspensus ab ordine; non secus quã
 si commisisset simoniam in ordine. Et hæc suspensio non so-
 lum est quo ad se, sed & quo ad alios, vt tenet Innocentius in
 capitul. tanta de simonia Abbas. in capitul. accusatum eodem
 tit. D. Tho. 2. 2. q. art. 100. 2. & ibi Caietanus, licet contrarium
 teneat Nauar. in Manuali capi. 23. nume. 110. affirmans hanc
 opinionem nullo iure probari, quem conuincit Salzedo, de-
 ducens, quod si simoniacus ante peractam criminis pœnitentiam
 celebrauerit irregularitatem incurrit per solum Pontifi-
 cem dispensabilem, de quo late Villadiego in tractatu de
 irregularitate, Couarruias in clementina si furiosus prima
 parte §. 1. quæ sententia probatur ex capit. fina. de clerico ex
 communicato, iunctis his, quæ de excommunicatione contra
 simoniacos lata diximus.

Aduertas autem hoc simoniae crimen mere esse ecclesiasti-
 cum, ideoque etiam laicos simoniam committentes à solo
 Ecclesiastico iudice puniri posse: docet glos. fina. in capitul.
 cum sit generale de foro compe. dicit communem Anania in

capit. 1. nume. 9. de simonia. Clarus lib. 5. sententiarum §. simonia. num. 7. Salzedo in additio. ad Bernardum Diaz dict. cap. 9. 1. additio. 1.

De Sodomie pena Cap. 33.

Vm liberorū procreatio iuris naturalis sit 1. 1. §. ius naturale. ff. de iustitia & iure, principium Insti. de iure naturali cap. ius naturale 1. dist. necessaria quoque maris, & foeminae coniunctio, ex qua liberi procreantur, eiusdem iuris erit dict. §. ius naturale cum alijs. vbi eleganter Acursius Pau. in l. ex hoc iure num. 3. ff. de iustitia & iure. Vaconius declaratione 3. Greg. Lopez in l. 2. verbo, casamientotitu. 1. par. 1. Vnde ea solum coniunctio iure naturali permessa videtur, ex qua liberorum procreatio sequi potest, & inde omnis concubitus & seminatio, ex qua non potest, quantum est ex natura actus sequi generatio, dicitur esse contra naturalem ordinem naturæ, vt docet Caietanus 2. 2. q. 154. artic. 11. & ea offenditur Deus, & natura ipsa, cuius inuentio trahitur in præposterum vsum, ideoque grauius delictum censetur quam adulterium, vel incestus etiam cum propria matre cap. adulterij cap. flagitia 32. q. 7. autentico vt non luxurientur homines, & plura in eius detestationem tradiderunt S. Tho. 2. 2. q. 154. artic. 11. Doctores in l. cum vir C. de adulterijs. Cota in memorabilibus, verbo pedicones. Lambertinus de iure patronatus prima parte libr. 2. q. 9. artic. 18. Afflictis in constitutiones Neapolis lib. 3. rubrica 42. num. 10. Boerius decisione 316. Iulius Clarus lib. 5. sententiarum §. sodomia Anto. Gom. in l. 80. Tauri num. 32. Meno. de arbitra. casu 286. Salzedo in additio. ad Ber. Diaz in practica capit. 86. additio. 1. Et quia propter hanc præposteram libidinem Sodoma & Gomorra & vicina Ciuitates fuerunt igne desuper immisso destructæ, vt in c. clerici de excessibus præla. vbi glo. ordinaria & in cap. vt clericorum de vita & honesta. cleri. & in cap. sed & continuo de poenitentia dist. 1. & habetur Genesis cap. 18. & 19. qui huiusmodi concubitu.

bitu abutuntur viris vel fœminis appellantur sodomitæ, quorum adeo turpis & obscœna materia est, vt de ea loqui pudeat Cinum in dict. l. cum vir, Caietan. & Anto. Gom. vbi supra In hoc enim scelere id fit, quod non proficit scire, vt inquit tex. in dict. l. cum vir, & inde apud nos iustissime appellatur nefandum, eo quod non est fandum, nec de eo liceat fari. Nos autem nonnulla subiiciemus.

Ex prædictis namque primo deducitur hoc crimen non solum cum masculis committi, verum & cum fœminis, si præpostere cognoscantur, vt patet in dict. cap. adulterij, & in cap. vsus 32. q. 7. docent Decius in l. si qua mulier num. 9. C. de secundis nuptijs. Cardinalis in clementina 1. q. 13. de consanguinitate & affinitate. Afflictis vbi supra Clarus dic. §. sodomia Villa lobos & Xuares in communibus opinionibus, verbo, sodomix Anto. Gom. in dict. l. 8. num. 33. Meno. vbi supra num. 5. licet contradicat Alciatus lib. 10. paregon cap. 11. & pro tali crimine siue cum vxore, siue cum alia fœmina perpetrato potest fieri separatio matrimonij, quo ad torum cap. omnes ac culationes. 32. q. 7. notant Abb. Ana. & Doctores in cap. maritis. de adulterijs. Syluester in summa verbo, diuortium q. 7. Afflictis vbi supra Clarus dict. §. sodomia num. 7. Couarru. in 4. 2. parte. cap. 7. §. 5. num. 6. licet contrarium teneat glos. in dict. cap. omnes & Imo. in ca. 1. de adulte. Est enim eorum opinio falsa, etiam si maritus non perfecerit delictum, sed tantum tentauerit, vt ex dict. cap. omnes docent Coua. & Cla. vbi supra Meno. dict. casu 286. num. 14. Decius in l. 1. num. 8. C. de secundis nuptijs. Vibius lib. 2. communium opinionum opinione 256. Salzedo vbi supra. Si enim consummatum esset delictum à viro cum fœmina, si eam corrumperet cum aliquo instrumento materiali, vt docet Anto. Gom. num. 34. & si vna fœmina coiret cum alia agens vt vir, committeret hoc crimen cum militet superior ratio docet glos. 1. in l. fadissimam C. de adulte. & ibi Salicetus D. Tho. dict. q. 154. arti. 11. Decius & Cla. vbi supra sed non indistinctè punirentur pœna ordinaria, sed quando instrumento materiali miscerentur, pro vt practicatum fuisse testatur Anto. Gom. dict. num. 34.

Secundo ex prædictis deducitur coitum viri, aut fœminæ cum bruto animali esse sodomiam, quæ appellatur bestialis,

& sic est contra naturam cap. hoc ipsum §. 1. 33. q. 2. docent D. Tho. dict. arti. 11. Rolandus consilio 7. volum. 1. Imo. in l. defuncto columna 1. ff. de publi. iudi. Alex. in l. ex facto num. 35. ff. de vulgari. Hippolitus in l. 1. nu. 60. C. de sicarijs. Clarus §. fornicatio num. 28. & in hac specie sodomix, præter quam quod homo pæna ordinaria infra referenda punietur, ipsum quoque animal interficiendum, ne tanti criminis aliqua memoria extet cap. mulier 15. q. 1. Imo licet regulariter in animalia bruta potestas gladij exercenda non sit, vt ex communi resoluit Sebastianus Sapia in l. imperium num. 6. ff. de iurisdic. hoc tamen casu in publico patibulo suspendi animal debet, vt ex practica huius regni resoluit Anto. Gom. in l. 80. Tauri num. 35. in fine docent Boerius decisione 316. Clarus lib. 5. sententiarum §. fina. q. 99. num. penultimo.

Tertio deducitur crimen contra naturam committi, si quis habeat accessum ad aliquam materiam, vel speciem non aptam ex sui natura, ad coitum cum ex tali seminatione non possit sperari liberorum generatio, non tamen hoc casu haberet locum pæna ordinaria delicti, vt rectè resoluit Anto. Go. dict. num. 35. quod trahendum est ad eum casum, quando absque omni concubitu causa solum delectationis pollutio procuratur, nam licet hoc peccatum quod appellatur mollities contra naturam sit, vt resoluit D. Tho. dict. artic. 11. & ibi Caietanus, tamen non meretur pænam criminis ordinariam, vt resoluit Salzedo in additio. ad B. Diaz dict. cap. 86. additione si. in fine.

Puniuntur autem sodomix iure ciuili infamix notal. 1. §. remouet & ibi glos. ff. de postulando. Vnde communi Doctorum consensu receptum est sodomitam testari non posse l. is cuius. §. fina. ff. de testamentis, docent glo. verbo intestabiles, in §. testes Institu. de testamentis. Benedictus in cap. Raynuntius verbo. mortuo itaque el 1. num. 134. de testamentis Decius in l. 1. num. 8. C. de secundis nuptijs, Couarruias in dic. clementina si furiosus 1. par. §. 1. num. 6. Meno. vbi supra, licet contrarium doceant Telus Fernandez in l. 4. Tauri num. 35. Mieres de maioratibus. 1. par. q. 1. num. 14. Salzedo dict. c. 86. additione 1. versiculo punitur. Neque mirum id videri debet, cum ipso iure amittant dominium bonorum suorum ex glo.

glo. verbo naturæ contrarias in cap. cum secundum ll. de hære. lib. 6. glo. in autentico de incestis nuptijs §. 1. Bar in l. post contractum ff. de donatio. & in l. Imperator. ff. de iure fisci, Couar. dict. num. 6. & Meno. num. 9. Clarus dict. §. sodomia verficulo. item sodomita, & is, cuius bona confiscantur testari non potest, cum non sit eorum dominus, autentica ingressi, C. de sacrosanctis eccle. Postremò mortis pœna in sodomitas hoc iure imposita est, vt attestatur cõmunis in dict. l. cum vir Pau. Grillan. de pœnis omnifariam coitus. q. 2. principali & q. 8. num. 4. Socinus iunior consilio 7. num. 3. volumine 3. Couar. Clarus Meno. & Anto. Gom. vbi supra. quam pœnam probari putant in eadem l. cum vir, ibi enim imponitur pœna mortis non in eos, qui simpliciter sodomiam commiserint, sed qui sub specie matrimonij. Solebant enim olim nonnulli habitum, vultum, & incestum muliebrem sic fingere, vt sub falsa quadam muliebri specie viri viris nuberent, quos vltimo supplicio damnauit Constantinus in dict. l. cum vir, vt ex probatis auctoribus interpretantur Rebar. lib. 4. variorum, cap. 20. & Anto Go. in dict. l. 80. Tauri nu. 34. Vnde intelliges, verũ sensum verborũ dict. legis cũ vir ibi cũ vir, nubit, vt fãmينا viri paritura: sic enim legendum est omiſſa vulgari littera, que nullum sensum habet, vt notat Alciatus lib. 10. parergon ca. 11. Sed prædicta communis sententia probatur in §. 2. Instituta, de publi. iudicijs, & in autentico vt non luxurientur homines colla. 6. quæ mortis pœna etiam antiquo iure per ignem imponebatur, vt constat ex l. 6. ad l. Iuliam de adulte. in C. Theodosiano. docent Coua. vbi supra Petrus Gregorius li. 36. syntagmatum ca. 10. num. 6. Mascari. de proba. conclusio. 134. num. 1.

Pontificum autem iure pœna mortis videtur etiam illis in dicta in cap. sollicitatores §. 1. de pœnitentia dist. 1. Sed quia canon ille desumptus est à Gratiano ex l. 1. §. fina. ff. de extra ordinarijs criminibus. nihil probat de iure canonico, vnde verius est eo iure laicos solum infamia notari. cap. infames 3. q. 7. & excommunicatos à communicatione fidelium arceri, cap. clerici de excessu. præla. Clerici verò eadem infamia notantur, cap. infames 2. q. 6. Et etiam si occultum sit delictum incurrunt suspensionem ab ordine ipso iure, quo ad se & quo

ad

ad alios. Vnde etiam si post peractam poenitentiam celebrauerint, incidant in irregularitatem à solo Papa dispensabilem argumento capi. 1. de re iudicata lib. 6. docent Arto. & alij in capitul. nisi cum pridem §. 1. de renuntiatione additio Abba. in dict. cap. clerici. Maria. Socinus in cap. ad audientiam num. 27. de homicidio. Lambertinus de iure patronatus 1. par. lib. 2. q. 9. artic. 18. num. 4. Vibius lib. 2. communium opinionum. opinione 255. Couarruias dict. §. primo numero sexto Salzedo dict. capitul. 86. additione secunda. Hodie autem si crimen sit occultum, licitum est Episcopis super tali suspensione & irregularitate dispensare ex concilio Tridentino sessione 24. c. 6. docent in proposito Vibius & Salzedo vbi supra. Item clericus sodomita ad ecclesiasticum beneficium eligi non potest, imò collatio ei facta est ipso iure nulla, vt docent Rebusus de pacificis possessoribus num. 208. Coua. & Salzedo vbi supra. Postremo ab ordine & beneficio depositus in monasterium detruditur, vt perpetuam agat poenitentiam cap. clerici. de excessi. praelatorum. docent Pet. Gre. Meno. & alij vbi supra, Vermondus in tractatu de publicis concubinarijs, cap. de peccato sodomix num. 37. Paulus Grillandus dict. q. 2. num. 2. Dueñas reg. 101. limitatione fina. Bern. Diaz in practica dict. cap. 86. Quæ detrusionis in monasterium poena, quia leuis videbatur, Iudices consueuerunt perpetuis & obscuris carceribus sodomitam includere, vt attestantur B. Diaz & Vibius vbi supra.

Hodie autem ex noua Pij. V. constitutione relata inter motus proprios pagina 33. clericus propter hoc crimen actualiter degradatus curiæ seculari tradendus est, qua constitutione improbata est opinio Nauar. in Manuali cap. 27. num. 249 existimantis degradationis poenam non in quemcunque clericum sodomitam imponendam, sed solum in exercentem sodomiam, qui scilicet sæpius hoc crimen commiserit vt recte aduertit Salzedo. dict. additione vltima.

Iure vero regio sodomitæ notantur infamia, vt in principio tituli 21. par. 7. à qua immunes sunt eorum filij ex l. 1. in fine tituli 21. lib. 8. recopilationis, & eorum bona ipso iure confiscantur dict. l. 1. recopilationis. Quam confiscationem solum in bonis obtentis tempore commissi criminis, non au-

tem in postmodum adquisitis admittunt Tellus Fernandes in l. 4. Tauri num. 48. Mieres de maioratibus l. par. q. 1. num. 105 Salzedo in dict. cap. 86. additione 1. versiculo illud autem. Item priuantur testamenti factione, vt docet Gre. in l. 16 verbo. despues titul. 1. par. 6. Et postremo mortis naturalis pœnam incurrunt, nisi sint minores quatuordecim annorum ex l. 2. titul. 21. par. 7. quæ antiquo iure ita imponi solebat, quod in conspectu populi castrabantur, deinde pedibus suspensi interibant, ex l. 2. titul. 9. lib. 4. fori, Hodie autem ignibus traduntur suffocati prius l. 1. titul. 21. lib. 8. recopilationis.

Aduertas autem primo quod licet conatus regulariter non sufficiat ad pœnam ordinariam l. cogitationis ff. de pœnis, regula, non punitur in 6. disputat eleganter Couar. in clementina, si furiosus 2. par. in initio num. 6. Meno. de arbitra. casu 360. & diximus in cap. de assassinis, tamen in hoc crimine pœna ordinaria locum habet, si conatus deducatur ad actum exteriorem proximum delicto, vt docent Coua. in dict. initio in fine, Boerius decisione 316. num. 4. vbi plures allegat, Clarus dict. §. sodomia versiculo quæro & apud nos expressum est in dict. l. 1. recopilatio.

Secundo aduertas de hoc crimine laicos puniri posse etiam à Iudice ecclesiastico, vt docent Abb. & Doctores in dict. cap. clerici Bermon. vbi supra num. 37. Clarus dict. lib. 5. §. fina. q. 37. versiculo item quæro. Imo iustissimum esset, quod vniuersi hæreticæ prauitatis Inquisitores de eo cognoscerent pro vt ex speciali delegatione cognoscunt in regno Aragoniæ, & Valentiniæ, vt referunt Simancas de catholicis institutionibus titul. 50. num. 30. Salzedo dict. additione 1. pagina 297.

De Sorti legij pœna Caput. 34.

Vi proprie sint fortilegi docet tex. inc. 1. 26. q. 1. Abb. Soci. & alij in rub. de sort. dicuntur aut large fortilegia omnes magorum vanæ observationes, vt ex Pli. li. 28. naturalis historie c. 4. docet Pet. Greg. li. 34. syntagma. c. 1. nu. 11. & in hac larga significatione accipitur in hoc cap. & sic comprehendit adiunadores, bruxos, hechize

ros, y encantadores, & si quisunt alij, qui cum dæmone, aut tacitam aut expressam loquutionem habent. De quibus plura tradunt D. Tho. 2. 2. q. 95. artic. 8. Siluester in summa verbo superstitio q. 9. Abbas & Canonistæ in cap. 1. & fina. de sortilegijs. Castro lib. 1. de iusta hæreticorum punitione cap. 13. Pau. Grilla. in tractatu de sortilegijs, Simancas de catholicis institutionibus titul. 63. Plaça de delictis cap. 20. Meno. de arbitra. casu 388. Pet. Gre. omnino videndus lib. 34. Syn-tag. per totum D. Paz. in praxi, 1. tomo 8. par. cap. 1. num. 12. Sanchinus de hæreticis cap. 22. Albertinus de agnoscendis assertionibus cap. 11. num. 3. B. Diaz in praxi cap. 107. & ibi Salzedo, vbi agit de chiromanticis, & astrologis iudiciarijs, Clarus lib. 5. sententiarum §. hæresis num. 25. Auiles in capi. prætorum cap. 53. verbo, adiuinos, Abenda. de exequendis mandatis 2. par. cap. 32. Dida. Perez in l. 9. titu. 1. li. 8. ordina menti.

Huius autem sortilegij duæ sūt species. Quoddam enim sapit hæresim, & hoc punitur poena hæresis, vt notant Grillandus vbi supra q. 11. Simancas dict. titul. 63. Di. Pe. & Meno. vbi supra & ab ipsis Inquisitoribus docet Abb. in dict. cap. 1. de sortilegijs. Simancas, Sal. & D. Pe. vbi supra. Quando autem dicatur hæresim sapere declarant Socinus in dict. cap. 1. num. 8. Sima. dict. titul. 63. D. Pe. in l. 3. titul. 4. lib. 8. ordina menti. pagin. 133. columna prima. Quoddam autem non sapit hæresim manifestam, & hoc punitur sequentibus poenis. Iure ciuili poena mortis l. nemo C. de maleficis, & mathe. quæ per ignem imponitur, vt docet ibi glo. & probat tex. in l. nullus C. eodem titul. quæ poena licet hodie nostro iure, immutata sit, vt dicemus tamen contra lamias in vso est: capere manentur enim sicut hæretici pertinaces, docet Di. Pere. vbi supra dict. l. 9. ordinamenti.

Pontificum autem iure in foro penitentiali quadraginta dierum poenitentia indicitur ca. 1. de sortilegijs, & ibi Deciores Grillan. vbi supra q. 11. num. 2. & 6. in contentioso autem, si laicus in hoc incidat crimen, si seruus sit verberatur, si liber perpetuo carceri mancipatur cap. contra idolorum 26. q. 5. Felinus in cap. cum sit generale num. 26. de foro compe. Romanus singulari 680.

Hodie vero iudices ecclesiastici, qui ad p[re]uentionem pos-
sunt de hoc crimine cognoscere contra laicos, imponere so-
lent p[er]nas infamiae, quas induxit lex regni, vt testatur Me-
no. vbi supra num. 16. & alij supra relati. Clericus autem si
bono zelo & ex simplicitate fortilegium commisit suspendi-
tur à diuinis, & ministerio altaris per annum, vel vltra secun-
dum facti turpitudinem cap. 2. de fortilegijs, vbi glo. verbo,
missum, & Abbas. num. 4. in fine Grillandus vbi supra & Me-
no. num. 10. Si vero dolo & impie deponitur ab ordine sacro
& beneficijs priuatur, & includitur perpetuo in monaste-
rium. cap. si quis episcopus vbi glo. 26. q. 5. docent Abbas. in
cap. atsi clerici. prope finem de iudicijs. & ibi Decius Areti-
nus in cap. cum non ab homine columna 10. eodem titul. B.
Diaz dist. cap. 107. D. Pe. & Meno. vbi supra. Vnde tex. in
cap. admonent 26. q. 7. dum inquit quod fortilegus debet de-
gradari intelligi debet de verbali degradatione, non de actua-
li, vt male tentauit Anto. de Butrio in dist. ca. atsi clerici.

Iure vero regio p[er]na mortis imposita est l. 3. titul. 23. par.
7. l. 9. titul. 1. lib. 8. ordinamenti, l. 6. titul. 3. lib. 8. recopila.
Sed iam communi vtriusque fori consuetudine receptum est,
vt publica ignominiosa p[er]na imponatur, quod publice fla-
gellantur, & per vias publicas cum mitra melleque vncti &
plumis vestiti ad ignominiam trahantur, deinde iuxta eccle-
siam, vel domum episcopi in scala collocentur, vt docet Abb.
in dist. cap. 1. de fortilegijs Meno. Di. Pe. & Salzedo vbi su-
pra. Quae p[er]na ortum habuisse videtur ex cap. episcopi 26.
q. 5. & ex l. 4. titul. 31. par. 7. ibi, o le desnudan haziendo le
estar al sol, vntandole de miel, porque le coman las moscas al
guna hora del dia.

De Stupri p[er]na Caput. 35.

Vando virgo aliqua defloratur committi-
tur stupum l. in stuprum l. inter liberas. §.
lex. Iulia. ff. de adulte. l. inter stuprum vbi
Alciatus, & Rebu. ff. de verborum significa.
l. eum qui duas. C. de adulterijs, & in dubio
creditur mulieri, quae se virginem dicit, do-
cet Abb. in cap. 1. num. 5. de adulterijs, & ibi communis. Ale.

consilio 29. volumine 6. Cassaneus in consuetudines Burgundia rubrica 1. num. 42. Nau. in Manuali cap. 16. Cla. lib. 5. sententiarum §. stuprum. versiculo sed pone Mascari. de proba. conclusione 1412. num. 1. & 2. Salzedo in additio. ad Ber. Diaz cap. 83. addi. 2. Illud autem maxime controuertitur, an si virgo ipsa sponte & lubens patiatur se deflorari. committatur stupri crimen, quo ad poenam dotationis, de qua infra ut constat ex Dino in regu. scienti in 6. Fabro in l. vnica C. de raptu virginum, & ibi Bal. num. 20. Mathesilano notabili 69. vbi additio noua Abb. & canonistis in dict. cap. 1. D. Thoma. in 4. d. 28. Naua. dict. cap. 16. num. 16. Cordoua lib. 1. quaestionarij q. 13. B. Diaz in prac. cap. 83. & ibi Salze. Cou. in reg. peccatum 2. par. §. 3. Anto. Gom. in l. 80. Tauri num. 10. D. Pe. in principio tituli 15. lib. 8. ordinamenti. Sed in ea quaestione breuiter tres casus obseruabis. Prior est, quando suasionibus, donis, aut blanditijs virgo consensit, tunc enim absque difficultate stuprator incidit in poenam, quia perinde est, ac si cogeretur argumentol. 1. §. persuadere ff. de Seruo corrupto. l. 3. §. si quis volentem. ff. de libero homine exhibendo. Alter casus est quando sumus in dubio, & tunc semper praesumitur seducta. l. vnica §. fin. C. de raptu virgi. Vltimus est quando constat de mera & libera virginis voluntate, & tunc communis existimabit adhuc dotationis poenam locum habere. Contradicunt tamen B. Diaz & Salzedo additione 3. Anto. Go. dict. num. 10. Naua. dict. cap. 16. num. 16. Vnde distinguendum est, vtrum de hac obligatione agatur in foro interiori, & tunc procedit modernorum opinio, an in foro exteriori, & verior videtur opinio communis cum ex stupro non solum virgini, sed & eius parentibus, & consanguineis irrogetur, iniuria & ita probat l. 1. tit. 19. par. 7.

Puniuntur autem stuprum committentes iure ciuili antiquo mortis poena, l. 1. §. fina. ff. de extra ordinarijs criminibus. Nouiori vero si vir honestae vitae est, aut in dignitate constitutus, partis bonorum confiscatione & relegatione temporali ad iudicis arbitrium punitur, si humilis persona est fustigatur & in exilium mittitur §. item l. iulia Insti. de publi. iudi. docet Anto. Gom. in dict. l. 80. Tauri num. 5. Meno. de arbitrarijs. casu. 288. num. 7. & sequentibus, Clarus dict. §. stuprum

*6 prior factum
de seclit. carn. q.
147 n° 35*

*6. Olimus factum
de 147 n° 119
n° 55 id est q. de
punibile.*

prum num. 3. Mathesilanus notabili 100. Rolandus confi. 35. num. 25. lib. 2.

Pontificum autem iure in foro conscientie clerico iniungitur pœnitentia decem annorum, cum illis ieiunijs & pœnitentijs, quorum meminit tex. in cap. presbyter 83. d. Laico vero iniungitur pœnitentia septem annorum cap. deuotam 27. q. 1. cap. hoc ipsum 33. q. 2. In foro autem contentioso clericus propter hoc crimen deponitur ab ordine, & beneficio, resoluit communem Pau. Grilla, de pœnis omnifariam coitus q. 7. B. Diaz pract. cap. 83. num. 2. & ibi Salzedo additione 1. Clarus dict. §. stuprum. num. 3. Meno. vbi supra. num. 5. allegantes tex. in cap. si quis clericus 81. dist. & in cap. lator. 2. q. 7. qui non loquuntur hoc casu. & præterea potest puniri pœna pecuniaria, vt docet Abb. in cap. vt clericorum. de vita & honestate clericorum. Pau. Grillan. Ber. Diaz Salze. & Meno. vbi supra. & potest condemnari etiam sine partis petitione ad refarciendum damnum, ex Are. in cap. qualiter & quando. §. ad corrigendos colu. 2. de accusatio Iacobino. in l. Imperium 1. lectura. columna. 2. de iurisdic. resoluit Salzedo dict. additionem. 2. versiculo. illud tamen. laicus autem hoc iure tenetur stupratam in vxorem ducere, & eam dotare cap. 1. de adulterijs. Et licet nonnulli existimauerunt vtrunque pœnam imponendam contra stupratorem ex dict. cap. 1. tamen verius est, & communi vsu receptum solum compellendum, vel dotare, vel ducere, vt ex cap. 2. de adul. & Abb. in dict. cap. 1. & communi resoluit Anto. Gom. in dict. l. 80. Tauri num. 8.

Regio autem iure iuris ciuilibus pœna approbata est in l. 2. titul. 19. par. 7. Sed hodie ex generali huius regni consuetudine pœna iuris canonici a Iudicibus etiam secularibus praticatur, vt referunt Anto. Gom. vbi supra. numero 7. Clarus dict. §. stuprum nu. 3. Cassaneus consilio. 40. Quando autem stuprator neutrum posset adimplere, quia erat coniugatus, & pauper, tunc præ dicta ciuilibus pœna imponeretur ex dict. cap. 2. de adulterijs vbi communis docet Anto. Gom. vbi supra. B. Diaz d. ca. 83. Qualiter autem taxanda sit dos a Iudice declarant eleganter Salzedo dict. cap. 83. additione 5. Di. Pe. in principio titul. 15. lib. 8. ordinamenti.

De Seruo cum domina cocunte Caput. 36.

Raue nimis apud Romanos fuit seruilis con-
 ditionis homines (eorum enim abiectissima
 conditio erat) liberis mulieribus, etiam ei-
 tra matrimonium copulari, nam Clau. Cæ-
 faris temporibus S. Con. factum & promul-
 gatum fuit de pœna faminarum, quæ seruis
 iungerentur, statutumque vt post trinam denuntiationem fac-
 tam liberae mulieri ne cum seruo commisceretur serua fieret
 eius, qui & serui dominus erat, & omnia bona eius simul addi-
 cerentur. Et hoc S. Con. ab auctore dictum est Claudianum,
 vt referunt Cornæ. Tacitus lib. 12. Iustinia. in l. vnica C. de S.
 Consu. Claudiano, & in §. fina. Insti. de successio. sublati. Vl-
 pianus in fragmenti titul. 11. versiculo maxima P. Gre. lib.
 14. Syntag. cap. 3. num. 5. Ex quo deduces rationem dubitan-
 di ad l. 3. C. de liberali causa, & hæc infœminas cum alienis
 seruis se im miscentes obtinuerunt, quosque Iustinia. consti-
 tutione in dict. l. vnica sublata fuerunt. In eas autem quæ cum
 proprijs seruis coierunt seuerius animaduersum fuit, puniun-
 tur enim pœna capitali. l. vnica C. de mulie. quæ se proprijs
 ser. Sed quia pœna capitalis tripliciter accipi solet, vel pro
 morte naturali, vel ciuili, vel amissione Ciuitatis l. 2. in prin-
 cipio. ff. de pœnis. l. 2. ff. de publi. iudicijs l. sed si quis §. 1.
 iuncta glo. ff. si quis cautionibus, glo. verb. capitis in l. hos accu-
 sare. §. omnibus. ff. de accusatio. glo. 2. in l. transigere C. de
 transactio. & ibi Padilla. nu. 32. Maranta in praxi. 4. par. dist.
 1. iudiciorum num. 63. Iordanus de maioribus episcoporum
 causis c. 1. n. 24. nō videtur perfecte declarata fœminarū pœ-
 na in dict. l. 1. Sed quanuis quoties simpliciter capitalis pœnæ
 mētio in l. fit, nō de morte naturali, sed de mitiori, id est, amif-
 sione Ciuitatis intelligatur, iuxta glo. verbo, capitali in l. 1.
 C. ne christianum mancipium, & in l. in criminali C. de iu-
 risdictione, & in l. fin. ver. inferiores C. quæ res vēdi possunt,
 & in l. 1. C. de crimine pecul. quas exornāt Alfanus collecta
 nea 421. Imo. in dict. l. 2. n. 3. ff. de publi. iudic. Marantavbi su-
 pra. Abb. in c. atsi clericinum. 38. de iudicijs. Felinus in c. ex
 litteris

litteris num. 21. vbi Decius num. 13. de constitutio. Alcia. d e
 præsumptionibus reg. 3. præsumptione 45. num. 9. tamen in
 hoc casu de ultimo supplicio accipienda est, vt patet ex dict.
 l. 1. in vericulo successio. vbi post hanc sententiam succedunt
 filij legitimi ab intestato, vt interpretatur ibi Salicetus &
 Doctor. Pet. Greg. dict. cap. 3. num. 5. Anto. Gem. in l. 80.
 Tauri num. 23. Iulius. Cla. lib. 5. sententiarum §. fornicatio
 num. 20.

Seruus autem verberatus igni tradendus est. dict. l. vnica,
 Circa quam poenam aduertendum erit, prius esse suffocan-
 dum, deinde cadauer ignibus comburendum, hac enim forma
 poenam ignis imponendam, nisi contra hæreticos pertinaces
 diximus in cap. de hæreticis & resoluit Couar. lib. 2. varia-
 rum cap. 10. num. 9. Simancas de catholicis institutionibus ti-
 tul. 46. num. 49. Clarus lib. 5. sententiarum §. fina. q. 99. nu-
 7. Poena autem verberum ei adhuc viuo infligenda est, vt
 notat glo. in dict. l. vnica, & Coua. vbi supra. Alias enim si
 iam mortuus verberaretur nulla hæc poena esset l. 1. §. quoties
 & §. si forte. ff. de iniurijs. Neque obstat ex. in l. 1. in fine ff.
 nihil nouari appellatione pendente. Ex quo deduxit ibi Pau-
 lus, quod quando ob aliquod delictum imponitur poena am-
 putationis membri, & mortis incipiendum est à morte, cuius
 sententiam verissimam dicit Fortunius in l. Gallus §. quidam
 recte colu. 24. de libe. & posthu. Coua. dict. num. 9. licet con-
 trarium doceant Bar. Bal. Ange. & Platea in l. omnes C. de
 delatoribus lib. 10. Corsetus singulari. 232. Quia verberatio
 poena leuis est, ex qua delinquentis desperatio timeri non po-
 test, sicut in membri mutilatione, vel exustione.

Ex his apparet grauius seruos cum foeminis liberis, quam
 seruas cum dominis cocuntes puniri, & merito: mulier enim
 incontines inter seruos dedecus est totius agnationis dict. l. v-
 nica C. de S. Conc. Claudiano. Serua etenim a domino cog-
 nita potius præmio, quam poena afficitur: post mortem enim
 domini cum liberis ex eo susceptis ipso iure libera fit. l. fina.
 C. communia de manumissio. docet Cinus in dict. l. vnica,
 Clarus dict. §. fornicatio num. 20. & Doctor. communiter in
 dict. §. fina. Insti. de successio. sublati.

Regio autem iure seuerius in foeminas animaduersum est.

Ipsæ enim & serui comburendi sunt l. 1. titul. 11. libr. 4. fori l. 15. titul. 17. l. 2. titul. 19. par. 7. Circa quam pœnam primo ad uertas, quod quamuis in dict. l. 1. fori expressum sit, eam esse imponendam etsi domina velit seruo nubere, tamen contrarium practicandum est, cum in causa matrimoniali standum sit iuri canonico ex cuius dispositione seruitus non potest intersciantes matrimonium impedire cap. 1. & 2. de coniugio seruorum.

Secundo ad uertas supra relatas pœnas iure nostro non solum in seruos esse imponendas, quos Hispanè esclauos appellamus, sed in quoscunque famulos, quos dicimus criados ex dict. l. 2. ibi ò firuiente. titu. 19. par. 7. docet Gre. in l. 15. verbo. con su seruo titu. 17. par. 7. Quod sane intelligendum est quando mulier, cui accessit famulus, erat sub potestate eius, cui famulus inseruiebat, ut quia erat eius concubina, vel virgo in eius domo nutrita, aut consanguinea intra domum habitans, aut nutrix filiorum, dum eos lactat. Alias enim si alij s fœminis in eadem domo ancillantibus se immisceant publice flagellantur l. 1. titu. 15. li. 8. ordinamenti l. 6. titu. 20. lib. 8. re copila.

Ultimò ad uertas, dictam pœnam ignis non tantum imponendam contra fœminas uiduas, vel virgines seruis proprijs se immiscentes, verum & in coniugatas, licet hæc adulterium committant, & adulterij pœna sit quod in potestate viri ponatur, ut diximus cap. 1. & probat. l. 1. titu. 2. lib. 8. recopil. Quia huiusmodi adulterium est qualificatum, & ideo puniendum est acerbiori pœna, quam ordinaria, id est, hac quæ specialiter hoc casu indicta est, ut ex Ange. in dict. l. vnica re soluit Gre. in dict. l. 15. verbo quemados titu. 17. par. 7.

De teste falsum deponente Caput. 37.

Vi in testem producitur, non solum si contra veritatem respondeat, verum & si veritatem occulte falsitatem committit capit. 1. de testibus capit. quisquis. 11. q. 3. notat Azo in summa hoc titu. & cum iuratus deponere debeat, crimen periurij committit, ideo

ideoque incidit in pænas superius relatas in capitulo. de per iurio. & præterea punitur iure ciuili pænâ l. Corneliæ de falsis l. 1. §. penultimo. ff. ad l. Corneliâ de falsis. §. item lex Cornelia. Insti. de publicis iudicijs. Et hoc verum intelligas, quando falsum dicens, accusatur de falso, secus verò si de eo crimine ageretur incidenter, tunc enim punitur pæna mitiori, argumento capit. 2. de ordine cognitionum, idest, arbitraria Iudici secundum qualitatem delicti, vt in l. nullum vbi glo. & Docto. C. de testibus.

Pontificum autem iure, si clericus sit, deponitur ab ordine & beneficio, & detruditur in monasterium ad agendam pœnitentiam capit. si episcopus. 50. dist. docet Abb. in cap. 1. de crimine falsi, eleganter Men. de arbitra. casu. 308. & 310. & sequenti.

Regio vero iure approbata est pæna iuris ciuilis in l. fina. titul. 16. par. 3. nouiori verò testis falsum dicens mulctatur pœna amissionis vnius dentis l. 3. titulo de las falsedades l. 4. fori. etiam si iudex procedat ex inquisitione, vel officio, vt ex mente illius legis practicari testantur Anto. Gom. in l. 82. Tauri. Salazar de vsu & consuetudine curiæ capit. 5. nume. 29. Si vero in causa criminali falso testificetur, incidit in pœnam legis. 1. §. 1. ff. de sicarijs, & l. 82. Tauri. Sed nouissimo iure damnatur decennio ad triremes l. 7. titul. 17. lib. 8. recopilatio. Plura tradunt in materia huius criminis Meno. dist. casu. 310. & 311. Bossius in prac. titul. de teste falsario numer. 1. & sequentibus Siman. de catholicis institutionibus titul. de testibus Anto. Gom. in dist. l. 82. Tauri Sala. de vsu & consuetudine cap. 5. n. 29.

De vsuræ pæna Caput finale.

Inter varias vsuræ diffinitiones, quæ tradunt Summistæ verbo, vsura. & Docto. in rubrica de vsuris, ea communi Canonistarum & Theologorum consensu recepta est, vt vsura sit quidquid sorti principali accedit pacto, vel spe præcedenti, vt resoluunt Couar. lib. 3. variatum. capit. 1. Clarus lib. 5. sententiarum §. vsura

numer. 1. secunda parte quaestionum crim. nu. 57. Vnde constat vsuram non esse aliquid ultra sortem recipere gratis oblatum à debitore si nulla præcedat pactio, aut spes creditoris, vt cum communi resoluit Nata consilio. 498. nume. 28. Nam si mutuans haberet mentem deprauatam sperando aliquid a debitore, vsuram committeret. secundum Abbatem in capit. consuluit notabili. 1. de vsuris. & 37. casus in quibus non est vsura accipere aliquid ultra sortem, videbis apud Socinum regula 6. infine.

Hoc autem vsurarum crimen exercere, idest, aliquid ex pacto ultra sortem recipere, semper fuit detestabile, vt eleganter probant Alexander ab Alexandro libr. 1. dierum capit. 7. vbi Tiraquel. Siman. de catholicis institut. titu. fina. Meno. de arbitra. casu. 398. nume. 1. & sequentibus. omni enim iure improbatum est. Diuino Leuitici capit. 25. Deutero. cap. 23. Ezechiel. cap. 18. psalmo. 14. & 52. Matthæi cap. 19. Lucæ cap. 6. capit. 1. & 2. 14. q. 3. capit. quia in omnibus, capit. super eo, capit. consuluit de vsuris. Iure naturali, quia creditor locupletatur cum aliena iactura l. nam hoc natura ff. de condic. inde. Et quia cum pecunia sui natura sit sterilis, & infæcunda per vsuram fit foecunda, & fructifera, quod est contra naturam dict. capit. 1. & 2. 14. q. 3. Siman. dict. titulo fina. Couar. dict. capitu. 1. numer. 3. Soto libr. 6. de iustitia & iure. q. 1. articulo. 3. decisio Pedemontana. 137. Iure etiam canonico prohibitum capit. 1. & sequentibus de vsuris. in decretali. 6. & clementinis. Item iure regio in l. 1. titu. 2. libr. 8. ordinam. l. 1. titu. 6. lib. 8. recop. & in omnibus ferè prouincijs idem interdictum esse referunt Abenda. de exequendis mandatis secunda parte cap. 27. Couar. Meno. & decisio Pedemon. vbi supra. Sed an iure quoque ciuili improbetur anceps dubitatio est, vt constat ex pluribus relatis per Men. vbi supra. Clar. dict. §. vsura numer. 4. Quæ sic resoluenda est, vsuram, scilicet vnciale mensuram, ex qua per annum conficiebatur as vsurarius ex duodecim tabularum ll. & Consul torum responsis probatam fuisse, & eam legitimam appellabant l. 1. pertotum ff. de vsuris. illegitimas ergo improbant tex. in l. pecunia l. cum quidam, l. vsuras ff. de vsuris l. fina. C. sodemtitul. l. improbum C. ex quibus causis infamia irrogetur.

tur. Postea verò Iusti. cum quatuor generalia consilia obserua
re sit pollicitus in autentico de ecclesiasticis titulis §. 1. colla-
tione. 9. quorum vnum est Nicenum, vsuras improbans, capi.
quoniam 47. dist. & vsuras Iustinianum improbasse, benigna
est interpretatio glossæ verbo, caueat in autentica ad hæc C.
de vsuris. & verbo. reddet in capitul. quid dicam 14. q. 4. &
verbo multi in capit quia in omnibus. de vsuris. vbi commu-
nem dicit Bero. Couar. & alij Supra. Atque ità improbatas
esse vsuras iure ciuili à Iusti. docuerunt Imo. in cleme. 1. num.
8. de vsuris Anania in dict. capit. quia in omnibus nume. 16.
Iason in §. omnes num. 14. Instituta. de actio. & in l. cunctos
populos numer. 47. C. de S. Trinitate, Bero. in Rubr. de vsu-
ris numer. 80.

Ex qua resolutione deducitur, iure ciuili non esse punien-
dum vsurarium etiam a Iudice secula. qui iure cõmuni Roma-
norum vtuntur, si modum illum ll. præscriptum in fænerando
non excedat argumento l. Graccus, C. de adulterijs, vt docue-
runt Decius consilio 170. Soci. Iunior consilio 108. numer. 6.
lib. 1. & alij relati per Meno. dict. casu. 398. numer. 28. Quod si
modum legitimum excedat puniendus est iure ciuili infam-
iæ nota l. improbum fænus C. ex quibus causis infamia
irrogetur. Et insuper arbitraria Iudi. pœna corporali, vt ex
Butrigario in dict. l. improbum. Docuerunt Molineus de vsu-
ris numer. 156. decisio Pedemon. 137. numer. 12. Clarus dict. §.
vsura nume. 5. Meno. vbi supra num. 15. Couar. lib. 3. varia-
rum cap. 3. num. 2.

Pontificum autem iure distinguendus est vsurarius ma-
nifestus à nec manifesto. Quis autem dicatur vsurarius mani-
festus rectissimè & copiose explicant Clarus dict. §. vsura.
nume. 15. Meno. de arbitra. casu 235. per totum. Coua. dict.
lib. 3. cap. 3. num. 4. Craueta consilio. 145. & 156. Mascari. de
proba. conclusione 1420. Salze. in additio ad B. diaz cap. 89.
additione. 1. & 2. Nam vsurarium nec manifestum iure pon-
tificio non esse puniendum affirmarunt Decius consilio. 170.
Rolan. consilio 475. lib. 1. Sed tantum compellendum vsuras
restituere ex capit. debitores. de iure iura. capit. 2. & capitu-
tuas de vsuris, & ex capit. quamquam eodem titulo. in. 6. Sed
hanc opinionem optimis rationibus conuincunt Corneus

consilio. 19. & consilio. 158. lib. 3. Maranta in practica 6. par. titulo. de inquisitione num. 111. Alcia. in capit. 1. num. 53. & sequenti de officio ordinarij. Menoc. dict. casu. 398. numero. 40.

Puniendus igitur erit laicus vsurarius non manifestus præter vsurarum restitutionem & infamiam arbitrio Iudi. pana aliqua corporali, vel pecuniaria, vt cum communi resoluit Meno. dict. nume. 40. Clericus autem est infamis ipso iure capitul. inter dilectos. vbi notat Abb. notabili. 3. de excessibus prælatorum capit. infames. §. porro. 3. q. 7. Ber. Diaz in practica capi. 88. nume. 1. Sed an peracta penitentia & restitutis vsuris, maneat infamis dubitatur & Bal. in dict. l. improbum, quem sequitur Ber. Diaz vbi supra existimat infamem manere. Sed contrariam sententiam puto veriore, quam docuit idem Bal. in l. Casius in fine ff. de senatoribus. sequitur Matheslanus singulari 196. Sal. in additio. dict. capit. 88. littera B. item repellendus est ab obtinendo beneficio glos. in capitulo, præterea, de vsuris Abb. in dict. capitulo. inter dilectos, & ab obtento suspendendus est ad tempus secundum Iudicis arbitrium, vt probatur in dict. capitulo. præterea. docent Couar. dict. cap. 3. numer. 3, Ber. Diaz dict. capit. 88. Neque obstat tex. in capitul. 1. de vsuris. vbi poena depositionis imponitur quia obtinet in clerico iam semel punito, vt constat ex verbo, insistat, tunc enim quia iam est vsurarius manifestus depositione puniendus est, vt infra dicemus & docet Bern. Diaz vbi proxime D. Per. in Rubrica titulo. 2. lib. 8. ordinamenti pagina. 26. versiculo item etiam, Coua. dict. numer. 3. Cantera dict. cap. 8. num. 52.

Vsurarius autem manifestus punitur hoc iure infamiae nota dict. capitulo. infame: §. porro. vnde inhabilis est ad sacros ordines suscipiendos capitulo. maritum. 33. dist. capitulo. fe ditionarios 46. dist. neque potest ad beneficium eligi, vel præsentari capitulo. de Petro 47. dist. Bertachinus in tractatu de Episcopo. prima parte libr. 2. q. 33. D. Per. vbi supra versiculo est etiam. Item dominium rerum quas creditor extorquet à debitore ex causa vsurarum non transit in vsurarium, vt cum Theologis resoluunt Coua. dict. capitulo. 3. num. 6. Clarus dict. §. vsura numer. 14. Item communionem Corporis Christi

Christi, ecclesiastica sepultura, & religiosa oblatione priuantur capitulo. quia in omnibus, de vsuris, imo clerici, qui manifestos vsurarios sepelierint, vel eorum oblationem admiserint grauitèr puniuntur, manent enim suspensi ab executione officij, donec ad arbitrium Episcopi satisfaciant dict. capitulo. quia in omnibus. & hodie manent excommunicati ipso iure clementina. 1. de sepulturis docent B. Diaz in practica capit. 89. Siluester in summa verbo, vsura nono numer. 2.

Item testamentum vsurarij manifesti ipso iure est inualidum nisi restituat prius vsuras, aut idoneam praestet cautionem capit. quamquam de vsuris libr. 6. quam poenam eleganter declarat Iulius Cla. libr. 3. sententiarum §. testamentum q. 36. & §. donatio q. 7. Couar. dict. capitul. 3. numer. 9. qui numer. 6. explicat, qua dicatur idonea cautio, & Syluester dict. verbo vsura 9. numer. 5. Clericus autem manifestus vsurarius praeter omnes supra dictas poenas à beneficio deponendus est, capit. 1. de vsuris, notant Bernardus Diaz, Cantera, Couarruias numer. 3. & alij supra Pet. Gre. libr. 22. syntag. cap. 3. num. 12.

Iure vero regio puniuntur vsurarij, quod pecuniae sub vsuris mutuo datae debitori cedunt, & adquiruntur, & praeterea totidem nummos soluere damnantur, pro duabus partibus fisco, pro tertia vero accusatori. Quod si vsurarius hac poena semel punitus, iterum in idem crimen inciderit amittit dimidiam bonorum partem eodem modo applicandam. Quod si secundo punitus tertio vsuras exercuerit omnibus bonis totoque patrimonio mulctabitur, eodem modo diuidendis, ut probat l. 14. & 8. tit. 2. lib. 8. ord. l. 4. & 5. tit. 6. lib. 8. recop. Docet Cou. d. c. 3. n. 2. in fine Aben. de exequendis mandatis secunda parte capit. 29. numer. 1. Possunt etiam Iudices eos mercatores punire qui merces egentibus vendunt, habita fide & postea easdem per se vel per interpositas personas viliori pretio emunt. Quas conuentiones hispane dicimus moatras: continent enim vsuram palliatam, ideoque grauitèr puniendi sunt, ut constat ex l. 29. titul. 4. libr. 3. recopila. l. 22. titul. 11. lib. 5. recopilationis. eleganter Molineus de vsuris num. 13. & 14. & quando hi contractus sint iusti & validi, declarat Nauar. in Manuali cap. 23. nu. 91. & Iudex Ecclesiasticus po-

terit illos rescindere, vt docet Salzedo in additionibus ad Bernardum Diaz capit. 89. littera C. versiculo. illud autem. Aduertas autem primo quod etsi iure communi controuersum sit, an testes singulares sufficiant ad probandam vsuram, quando vnus deponit de vno actu & alter de alio, vt constat ex pluribus relatis per Couaruias libr. 3. variarum capit. 3. numer. 5. Craue. consilio 73. numer. 33. Cla. libr. 5. sententia. 9. fina. q. 53. numer. 18. Menoc. dict. casu 235. numer. 23. Di. Pe. in Rubricatitulo secundo lib. 8. ordinamenti. pagina. 27. versiculo. est etiam. Mascar. de proba. conclusione. 1419. numer. 11. tamen apud nos, quia vsura est difficilis probationis, vt resoluit Masca. numer. 3. & per coniecturas & presumptiones probari potest capitulo. in diacesi de vsuris capitulo. illo vos. plures referunt Menoc. vbi proxime numer. 29. Mascar. numer. 5. & sequentibus lege regni constitutum est, vt tres singulares testes sufficiant ad probandum vsuræ crimen in l. 1. ti. 2. lib. 8. ord. l. 4. tit. 6. lib. 8. recopi. Quæ ita practicanda est si aliæ cõiecturæ, & præsumptiones concurrant cū testibus singularibus, vt in ea expressum est, & admonet Cou. dict. capit. 3. numer. 5. versiculo hinc profecto. Cantera dict. capitul. 8. numer. 54. in fine. Item requiritur quod nullum commodum ex attestationibus testes recipiant. Nam si deponerent, vt pecunia mutuata sibi adiudicaretur, iuxta supra relata testes singulares non probarent, quod eadem lex non obscure sensit, & docent Meno. dict. numer. 23. Mascar. vbi supra numer. 14. & sic iustissima est illius legis constitutio, vt affirmant Couaruias dict. numer. 5. Abenda. dict. secunda parte capitul. 29. numer. 2. Permissum enim est principi non recognoscenti superiorem, statuere, vt delictum testibus singularibus probari possit, secus autem si superiorem recognosceret, vt distinguendo affirmat Tiberius Decia. consilio. 62. numer. 17. volum. 3. sequitur Mascar. vbi supra numer. 12. & ita accipiendum est, quod de constitutione Episcopi docet Couar. dict. num. 5. in principio.

Aduertas postremo, quod licet communi Doctorum confer su hoc crimen reputetur merè ecclesiasticum glos. & omnes in capitulo. cum sit generale de foro competenti. & in capitulo. 1. de officio ordinarij. Couaruias in. 4. secunda parte capitulo

tulo.8. §. fina. numer. 3. tamen verius est mixti fori esse. Pos-
sunt enim tam iudices seculares, quam ecclesiastici laicos
vsurarios debitis pœnis punire, vt constat ex tex. in capitul.
post miserabilem. de vsuris. probat eleganter Couarruias
dict. capitul. 3. numer. 1. Iul. Cla. dict. §. fina. q. 37. Molineus
de vsuris q. 10. Didacus Perez in Rubrica titul. 2. libr. 8. ordi-
namenti pagina. 27. versiculo est etiam puniendus, Cantera
dict. capitul. 8. numer. 52. & ita practicatur quibus absolu-
tur hic vtilissimus tractatus.

L A V S D E O.

S A L A M A N T I C A E
Excudebat Didacus á Cuffio
Anno. 1596.

